

INTELLIGENCE

PUBLICAȚIE EDITATĂ DE SERVICIUL ROMÂN DE INFORMAȚII

www.sri.ro

Prin cunoaștere pentru o lume mai sigură

■ numărul 18, octombrie - decembrie 2010

Scurt istoric al
transportului
corespondenței
clasificate și oficiale

Amenințarea
cibernetică - o realitate

O amenințare evolutivă:
radicalizarea

Interviu

Dorin N. Uritescu

Linie telefonică gratuită pentru semnalarea riscurilor teroriste **0800.800.100**

Cum poți fi de folos?
Dacă observi amănunte, telefonează!

0800.800.100

Persoane care manifestă interes pentru procurarea de substanțe care ar putea fi folosite în scopuri teroriste;

Persoane care confecționează, dețin, transportă sau manipulează ilegal, armament, muniții, substanțe care ar putea fi folosite în scopuri teroriste;

Prezența repetată sau prelungită a unor persoane neautorizate în zona unor obiective care ar putea constitui ținte ale unor atacuri teroriste (misiuni diplomatice străine, sedii ale unor instituții internaționale etc.);

Interesul nejustificat al unor persoane pentru studierea sau obținerea de date referitoare la obiective importante;

Tendența unor persoane de a fotografia sau filma obiective importante sau aglomerate;

Staționarea îndelungată și nejustificată a unor autoturisme în apropierea unor zone de importanță deosebită, misiuni diplomatice sau alte locații în care prezența populației este numeroasă;

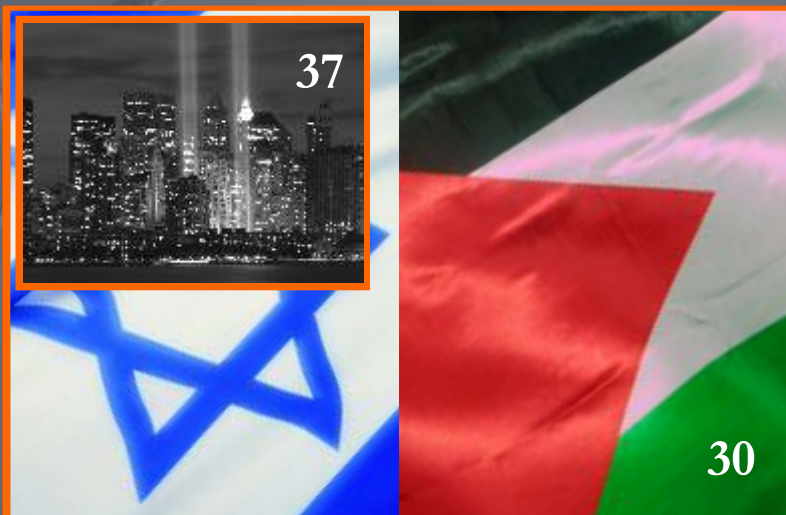
Interesul unor persoane pentru studierea insistentă a unor locuri aglomerate (gări feroviare sau de metrou, aerogări, mari centre comerciale, obiective turistice, sportive sau culturale);

Chestionarea nejustificată în legătură cu subiecte care, la prima vedere, nu ar prezenta interes (programul de funcționare al unor instituții, momente ale zilei de maximă aglomerație, momentul schimbării personalului care asigură paza ambasadelor);

Interesul unor persoane pentru studierea insistentă a căilor de acces feroviar, rutier, subteran, aerian, fără a avea motive plauzibile în acest sens.

Telefon cu acces gratuit. Abuzul se pedepsește.

CUPRINS

5 | Cristian Marcel Felea

Războiul și pacea în vremea omului modern

11 | Ildiko Kun

Istoria pierdută, dezmoștenirea generațiilor viitoare

13 | Marius Sticlaru

Amenințarea cibernetică - o realitate

16 | Intelligence - reportaj

Seminar: "Managementul securității informațiilor și apărarea împotriva criminalității informatice"

18 | Tudor Ilie Ciuflea

Structurile și organismele europene cu rol de combatere a terorismului

20 | Elena Drăgușin

Terorismul sinucigaș feminin

23 | Mariana Ioan

Precursori pentru materiale explozive

27 | Cristian Barna

Anihilarea Al-Qaeda, dezideratul războiului mondial împotriva terorismului

30 | Lidia Balcanu

Negocierile indirecte israeliano-palestiniene: un efort de reconstrucție a încrederii între doi actori ireconciliabili

32 | Mihai Voiculescu

Islamul și curentele sale

34 | Constantin Ilie Aprodu

Considerații generale despre prevenirea și combaterea terorismului

37 | Lucian Agafitei

Al Qaida: Mașina Media

39 | Tiberiu Tănase

Intelligence-ul ca organizație

41 | Voicu Voineag

Scurt istoric al transportului corespondenței clasificate și oficiale

44 | Boris Nicolof

Izvoarele biblice ale Intelligence-ului

47 | Tiberiu Tănase

Colonel Gheorghe Ioan Popescu - șeful "Frontului Sud" al Serviciului Special de Informații

50 | Ionel Nițu

Forme de organizare a domeniului analizei informațiilor în comunități de informații din spațiul euro-atlantic

55 | Oana Magdalena Ciobanu

Amenințările biologice și globalizarea

59 | Marius Sebe

Intelligence 21 - partea a II-a

64 | Marius Stănușel Liliana Nicolau

Organizații criminale transfrontaliere tradiționale: Mafia, Yacuză și Triadele

67 | Adrian Neculai Munteanu

Agresiunile informaționale în contextul războiului informațional. Studiu de caz: Israel vs. Palestina

71 | Cristian-Sorin Prună

Model organizațional în intelligence

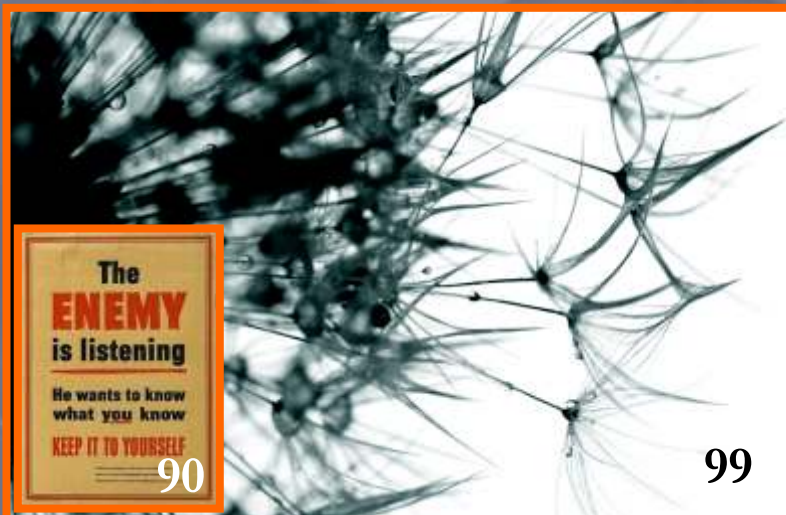
74 | Marius Antonio Rebegea

Excelența în intelligence, din perspectiva programării neuro-lingvistice

77 | Flaviu Predescu

Interviu

85| Ella Magdalena Ciupercă

Emergența indentității europene - între pragmatism și utopie

90| Octavian Răducan

Securitatea operațiunilor

93| Dan Marcel Bărbuț

Liberalizarea sectorului energetic din U.E.
Efecte secundare

95| Simona Elena Enescu

O amenințare evolutivă: radicalizarea

99| Cătălin Alexandru Briceag Lucian - Mihail Dumitrache

Cauze și consecințe de securitate evidențiate în procesul de identificare și protecție a infrastructurilor critice

102| Dan Fifoiu

Atacuri și amenințări la adresa securității infrastructurilor critice

106| Oana Magdalena Ciobanu

Reporaj BSDA

108| Cristian Iordan

Provocări actuale: amenințarea cibernetică

110| Valentin Mircea

Riscurile la adresa securității naționale care decurg din comportamentul agenților economici

113| Nicolae Țăran

România - Quo vadis?

116| Nicolae Rotaru

Misterul

COLECTIVUL DE REDACȚIE:

Redactor-șef: Flaviu Predescu

Redactori: Lucian Agafiței, Sorin Sava

Alina Amăriucăi

Coordonator rubrică istorie: Cristian Troncotă

Coordonator studii terorism: Cristian Barna

Senior editor: Nicolae Rotaru

Tehnoredactare și design: Bogdan Antipa

Corectura: Centrul Surse Deschise

Contact: presa@sri.ro, fpredescu@sri.ro

Difuzare: 021.410.60.60

Fax: 021.410.25.45

Adresa redacției: București, bd. Libertății 14 d

Reproducerea oricărui material din această publicație este interzisă în lipsa consimțământului prealabil al Serviciului Român de Informații.

Potrivit art. 206 Cod Penal, responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului aparține exclusiv autorului.

ISSN 1844-7244

www.sri.ro

www.sri.ro

www.sri.ro

www.sri.ro

www.sri.ro

Războiul și pacea în vremea omului modern

| Cristian - Marcel Felea

Modul în care omenirea a evoluat către modernitate poate foarte bine să fie analizat din perspectiva schimbării formelor de conștiință, a remodelării relațiilor și structurilor sociale, a evoluțiilor tehnologice, ori din raportarea individului la mediul care îl înconjoară. Dar omul modern, ca de altfel omul oricărei epoci istorice, continuă să fie complet descris de felul în care se raportează, pe sine ca individ, dar și comunitatea din care face parte în ansamblul său, la formele de conflict cu care este contemporan. Este ca o sumă de atitudini sensibil completă a dinamicii sale exterioare, dar și a trăirilor, angoaselor și aspirațiilor sale interioare.

Astăzi sunt posibile războaie fără învingători și învinși, ori războaie preventive nedeclarate. Omul recent a descoperit și conflictul-ca-un-spectacol.

Războiul și pacea omului modern definesc astfel o nouă formă de conștiință, pe care statele trebuie să o organizeze și care are și un instrument de măsură: creșterea economică. Pentru istoricii viitorului formele de pace și cele ale războiului actual vor oferi o descriere fără rest a vremurilor cu care suntem contemporani.

Războiul, ca de altfel și perioadele de pace, sunt forme de echilibrare a energiilor sociale, iar modul în care ele se poartă ori se manifestă depune mărturie despre cultura și

stadiul de dezvoltare socială. Omul modern este omul conștiinței individuale, sigur pe liberul său arbitru, iar pretenția sa de căpătâi a fost aceea de a se raporta contractual la comunitatea socială din care face parte. El este omul recent.

Omul recent a ridicat rațiunea la rang de divinitate și s-a plasat în centrul Universului. În încercarea de a defini umanitatea modernă, Horia Roman Patapievici îi caracterizează pe cei care suntem ca „...cei mai bine hrăniți, cei mai prosperi, cei mai liberi (sub raportul deplasării în spațiu) pe care i-a cunoscut umanitatea. În același timp sunt oamenii cei mai slabi de înger, cei mai dependenți de confort și de consum, cei mai aserviți bunului plac al liberului arbitru, cei mai puțin autonomi în judecățile lor, cei mai gregari și servili (...) pe care i-a cunoscut vreodată umanitatea. (...)”

Omul recent este omul care, dorind să se sature de toate fenomenele lumii - stăpânindu-le, posedându-le, schimbându-le după plac și pătrunzându-se de toată materialitatea lor - s-a trezit într-o bună zi că nu mai este decât un epifenomen al curgerii, scurgerii și prelingerii lor.”

Omul modern a luat act de declarația lui Friedrich Nietzsche, care a constatat că Dumnezeu este mort, ucis de dorința de a-l chestiona și pune la îndoială după

logica rațională. Fără de Dumnezeu, omul modern a rămas și fără o sumă de repere, pe care le-a înlocuit cu ținte materiale. A devenit astfel vulnerabil și slab în fața nevoii de a-și satisface dorințele imediate și temător pentru ziua de mâine. A devenit ușor manipulabil și a înlocuit teama de față de o instanță inefabilă cu o morală pe care și-o construiește și o adaptează permanent.

Dorințele sale, mai ales cele dictate de pulsunile erotice de toate felurile, sunt astăzi cele ce-l caracterizează în mod deosebit pe omul recent, și nu eroismul, cavalerismul ori credința neștrămutată de altă dată. Desigur, toate aceste schimbări vor fi regăsite și examinate de generațiile viitoare și prin analiza formelor noastre de a duce războiul sau de a păstra pacea. Câteva dintre ele fac și obiectul lucrării de față.

Marea schimbare a modernității

Robert Nisbet vede ca o consecință a Revoluției franceze oportunitatea de apariție a unor noi tipuri de proprietate, mai fluidă. În lumea modernă a „avea lichidități”, adică a dispune de „cash”, de creanțe lichide, este în general un lucru de dorit. Nu a fost întotdeauna așa. Esența feudalismului a fost aceea ca lorzii să-și recompenseze fideliile cu proprietăți (feude), care includeau inventarul de bunuri și așezările aferente.

Aparatul respectiv, denumit de Aristotel „phantasia”, este cel ce transformă mesajele celor cinci simțuri în „fantasme” ce devin astfel perceptibile sufletului. Fără phantasia, sau simțul intern, trupul și sufletul sunt inaudibile unul celuilalt.

Renașterea occidentală l-a redescoperit pe Aristotel pe filiație arabă. Dintre gânditorii renașcentiști, Marsilio Ficino este primul care se preocupă de modul „în care erosul își desăvârșește lucrarea”. Într-o psihologie empirică, Ficino arată că adevăratul obiect, mereu prezent, al erosului este fantasma, care pune stăpânire pe „oglinnda spirituală” a omului și are capacitatea de a nu o mai părăsi. Ori, de vreme ce omul este suflet, iar sufletul este ocupat în întregime de o fantasmă, aceasta din urmă devine de aici înainte chiar sufletul.

Giordano Bruno a mers mai departe. El considera că intelectul este de natură fantastică, iar filozoful este cel ce trebuie să fie capabil să manevreze fantasmele și să devină „un mare pictor al spiritului”. Paternitatea ecuației „eros= magie” îi aparține totuși lui Marsilio Ficino. El arată prima dată identitatea de substanță a celor două tehnici de manipulare a fantasmelor, ca și a procedeelelor lor operaționale. Ficino utilizează și termenul de „plasă”, pentru a explica cum îndrăgostitul, ca și magicianul, fac același lucru: își aruncă plasele ca să atragă ce-și doresc.

Giordano Bruno propune în plus termenii de „legare” (vincire) și „legătură” (vincula), pentru a descrie același proces. Magicianul (manipulatorul, sau marele manipulator) al lui Bruno este cel conștient că, pentru a-și „atașa” un individ (sau un grup de indivizi), trebuie să țină seama de complexitatea așteptărilor subiectului (subiecților) vizați. Astfel, cu cât manipulatorul are mai multe cunoștințe despre cei pe care trebuie să-i „lege”, cu atât șansa lui

de a reuși crește, pentru că va ști să aleagă mijlocul just de a crea o legătură.

Supoziția fundamentală a lui Bruno este că există un mare instrument de manipulare și acesta este erosul în sensul cel mai general al noțiunii (ceea ce iubim, de la plăcerea fizică până la lucruri nebănuite, trecând prin bogăție, putere etc). Intrarea principală a tuturor operațiunilor magice este fantezia, singura poartă a tuturor efectelor interne și „legătură a legăturilor”. Operatorul (magicianul) care vrea să exercite controlul asupra altora trebuie mai întâi să fie el însuși la adăpost de orice control provenind de la alții. Apoi, atât operatorul cât și subiecții lui trebuie să „creadă” în eficacitatea acțiunilor sale. Credința este o condiție prealabilă a magiei. Totuși, operatorul este singurul care are conștiința mecanismului magic.

Ioan Petru Culianu opinează că Magicianul (marele manipulator al lui Bruno), cel capabil să controleze și să dirijeze fantasmele, nu a dispărut o dată cu omul modern. Magicianul lui Bruno se ocupă astăzi de relații publice, de publicitate, de informații, contra-informații și dezinformare, de cenzură, criptografie ș.a, iar principiile operatorului brunian continuă să fie urmate, chiar dacă într-o formă impersonală și tehnică. Tehnologia nu a înlocuit desigur magia pe terenul care-i era propriu, cel al relațiilor intersubiective, în măsura în care psihologia și psihosociologia aplicate sunt prelungiri directe ale magiei renașcentiste.

Mai mult, funcția marelui manipulator a fost instituționalizată, fiind preluată de state. Un stat care vrea să subziste trebuie să fie în stare asigure cetățenilor săi o educație infailibilă și, în măsura posibilităților, să le poată satisface dorințele. Dacă nu reușește, statul trebuie să aibă grijă să-și producă singur propria contra-cultură, ale cărei

componente ideologice se cer organizate spre a se evita coeziunea marginalilor și sporirea puterii lor.

Această din urmă observație cuprinsă în lucrările lui Culianu este cu deosebire importantă, așa cum se va vedea și în continuare. Dacă manipularea este de la sine înțeleasă ca armă eficace folosită într-un conflict pentru a-ți deruta adversarul, în lumea omului modern și pacea se scrie cu operațiuni de manipulare.

Forme de pace, forme de război în lumea omului modern

La începutul anilor '90, Alvin și Heidi Toffler și-au extins teoria socială a dezvoltării „în valuri” a societății umane, publicând „War and Anti-War”. Consecvenți ideii de „putere în mișcare”, soții Toffler își explică viziunea în prefață: „Teza acestei cărți e clară dar, cu toate acestea, puțin înțeleasă: modul în care ne războim reflectă modul de a făuri avuția iar modul în care ne anti-războim trebuie să reflecte modul de a ne război.(...) Războiul și anti-războiul, însă, nu sunt antagonice, în sistemul ori-ori. (...) Într-o lume complexă, există momente când războiul însuși devine un instrument necesar pentru a preveni un război mai mare și mai cumplit. Războiul este anti-război.”

Soții Toffler explică societatea de-a lungul istoriei cu ajutorul unei scheme care i-a făcut celebri, prin teoretizarea valurilor de dezvoltare: valul întâi, al societății pre-industriale, valul al doilea, al societății industriale și al treilea val, pe care omenirea a intrat în al treilea mileniu d.C., valul post-industrialismului. Meritul acestei simplificări este că ajută foarte mult schițarea formelor comune de pace și război de-a lungul istoriei și permite înțelegerea formelor viitoare ale beligeranței și, evident, ale păcii.

Aparatul respectiv, denumit de Aristotel „phantasia”, este cel ce transformă mesajele celor cinci simțuri în „fantasme” ce devin astfel perceptibile sufletului. Fără phantasia, sau simțul intern, trupul și sufletul sunt inaudibile unul celuilalt.

Renașterea occidentală l-a redescoperit pe Aristotel pe filiație arabă. Dintre gânditorii renașcentiști, Marsilio Ficino este primul care se preocupă de modul „în care erosul își desăvârșește lucrarea”. Într-o psihologie empirică, Ficino arată că adevăratul obiect, mereu prezent, al erosului este fantasma, care pune stăpânire pe „oglindea spirituală” a omului și are capacitatea de a nu o mai părăsi. Ori, de vreme ce omul este suflet, iar sufletul este ocupat în întregime de o fantasmă, aceasta din urmă devine de aici înainte chiar sufletul.

Giordano Bruno a mers mai departe. El considera că intelectul este de natură fantastică, iar filozoful este cel ce trebuie să fie capabil să manevreze fantasmele și să devină „un mare pictor al spiritului”. Paternitatea ecuației „eros= magie” îi aparține totuși lui Marsilio Ficino. El arată prima dată identitatea de substanță a celor două tehnici de manipulare a fantasmelor, ca și a procedeelelor lor operaționale. Ficino utilizează și termenul de „plasă”, pentru a explica cum îndrăgostitul, ca și magicianul, fac același lucru: își aruncă plasele ca să atragă ce-și doresc.

Giordano Bruno propune în plus termenii de „legare” (vincire) și „legătură” (vincula), pentru a descrie același proces. Magicianul (manipulatorul, sau marele manipulator) al lui Bruno este cel conștient că, pentru a-și „atașa” un individ (sau un grup de indivizi), trebuie să țină seama de complexitatea așteptărilor subiectului (subiecților) vizați. Astfel, cu cât manipulatorul are mai multe cunoștințe despre cei pe care trebuie să-i „lege”, cu atât șansa lui

de a reuși crește, pentru că va ști să aleagă mijlocul just de a crea o legătură.

Supoziția fundamentală a lui Bruno este că există un mare instrument de manipulare și acesta este erosul în sensul cel mai general al noțiunii (ceea ce iubim, de la plăcerea fizică până la lucruri nebănuite, trecând prin bogăție, putere etc). Intrarea principală a tuturor operațiunilor magice este fantezia, singura poartă a tuturor efectelor interne și „legătură a legăturilor”. Operatorul (magicianul) care vrea să exercite controlul asupra altora trebuie mai întâi să fie el însuși la adăpost de orice control provenind de la alții. Apoi, atât operatorul cât și subiecții lui trebuie să „creadă” în eficacitatea acțiunilor sale. Credința este o condiție prealabilă a magiei. Totuși, operatorul este singurul care are conștiința mecanismului magic.

Ioan Petru Culianu opinează că Magicianul (marele manipulator al lui Bruno), cel capabil să controleze și să dirijeze fantasmele, nu a dispărut o dată cu omul modern. Magicianul lui Bruno se ocupă astăzi de relații publice, de publicitate, de informații, contra-informații și dezinformare, de cenzură, criptografie ș.a, iar principiile operatorului brunian continuă să fie urmate, chiar dacă într-o formă impersonală și tehnică. Tehnologia nu a înlocuit desigur magia pe terenul care-i era propriu, cel al relațiilor intersubiective, în măsura în care psihologia și psihosociologia aplicate sunt prelungiri directe ale magiei renașcentiste.

Mai mult, funcția marelui manipulator a fost instituționalizată, fiind preluată de state. Un stat care vrea să subziste trebuie să fie în stare asigure cetățenilor săi o educație infailibilă și, în măsura posibilităților, să le poată satisface dorințele. Dacă nu reușește, statul trebuie să aibă grijă să-și producă singur propria contra-cultură, ale cărei

componente ideologice se cer organizate spre a se evita coeziunea marginalilor și sporirea puterii lor.

Această din urmă observație cuprinsă în lucrările lui Culianu este cu deosebire importantă, așa cum se va vedea și în continuare. Dacă manipularea este de la sine înțeleasă ca armă eficace folosită într-un conflict pentru a-ți deruta adversarul, în lumea omului modern și pacea se scrie cu operațiuni de manipulare.

Forme de pace, forme de război în lumea omului modern

La începutul anilor '90, Alvin și Heidi Toffler și-au extins teoria socială a dezvoltării „în valuri” a societății umane, publicând „War and Anti-War”. Consecvenți ideii de „putere în mișcare”, soții Toffler își explică viziunea în prefață: „Teza acestei cărți e clară dar, cu toate acestea, puțin înțeleasă: modul în care ne războim reflectă modul de a făuri avuția iar modul în care ne anti-războim trebuie să reflecte modul de a ne război.(...) Războiul și anti-războiul, însă, nu sunt antagonice, în sistemul ori-ori. (...) Într-o lume complexă, există momente când războiul însuși devine un instrument necesar pentru a preveni un război mai mare și mai cumplit. Războiul este anti-război.”

Soții Toffler explică societatea de-a lungul istoriei cu ajutorul unei scheme care i-a făcut celebri, prin teoretizarea valurilor de dezvoltare: valul întâi, al societății pre-industriale, valul al doilea, al societății industriale și al treilea val, pe care omenirea a intrat în al treilea mileniu d.C., valul post-industrialismului. Meritul acestei simplificări este că ajută foarte mult schițarea formelor comune de pace și război de-a lungul istoriei și permite înțelegerea formelor viitoare ale beligeranței și, evident, ale păcii.

Primele forme de război, ale sălbaticilor vânători și culegători care se luptau pentru resursele naturale ale unui teritoriu dat, erau evident crude. Odată ce natura a început să fie stăpânită, iar agricultura a făcut posibilă crearea surplusurilor de hrană, a devenit mai profitabilă înrobirea adversarilor decât decimarea lor. Sclavia a reprezentat una din numeroasele inovații ale Primului Val de dezvoltare socială, care a avut ca efect reducerea inventarului cadavrelor pe câmpul de luptă. Sclavia este una din formele de pace ale civilizației Primului Val.

Industrialismul, când a apărut pentru prima oară în Europa, a oferit ca inovație socială relații stabilite pe baza unor înțelegeri contractuale. Contractele au devenit parte integrată din afacerile cotidiene. Sistemele politice erau justificate în termenii unui „contract social” între conducători și cei conduși. Tratatetele și înțelegerile au devenit elemente cheie în formele de război și de pace ale celui de-al Doilea Val.

Războiul celui de-al Doilea Val a evoluat până la rangul de violență organizată între națiuni, angajate total și conduse de guverne aflate la cârma unor economii integrate. Pentru a menține pacea, s-au creat instituții: Liga Națiunilor după Primul Război Mondial, respectiv Organizația Națiunilor Unite, după al Doilea Război Mondial, ce au fost constituite în jurul națiunilor. Prin tratate se recunoștea suveranitatea națională, inviolabilitatea fiecărei granițe naționale și dreptul deplin al națiunilor independente de a fi reprezentate în condiții de egalitate în organizațiile de cooperare și reglementare internațională.

Războiul Rece a marcat ultima mare confruntare a societății industriale. Sfârșitul său nu a fost rezultatul unei confruntări violente, pe măsura forțelor care ar fi putut fi angajate, ci al acceptării ideii de superioritate a adversarului, totodată și a evidenței că un conflict de masă, la scară planetară, putea însemna sfârșitul omenirii, sfârșitul istoriei.

Un alt sfârșit al istoriei a fost teoretizat ulterior de unul din ideologii neo-liberalismului american, Francis Fukuyama, în „Sfârșitul istoriei și ultimul om”, prin proclamarea nevoii de deplasare

a tuturor națiunilor către democrație și piață liberă ca o țintă a societății postmoderne fără conflicte. Toffler nu crede în sfârșitul conflictelor și duce analiza mai departe, constatând: „...ideea de tip Al Doilea Val potrivit căreia guvernele naționale sunt singurele care pot deține forță militară este astăzi depășită”. Iar dacă națiunile au pierdut deja monopolul violenței, de ce „...n-am avea în vedere crearea unor forțe voluntare (...) organizate de corporațiile private spre a lupta în războaie pe bază de contract salarial, pentru Națiunile Unite...”. Menținând ideea de contract și de liberă inițiativă, pe care o transferă în sfera organizării conflictelor armate, Toffler îl completează pe Fukuyama.

Jeremy Scahill, descriind începuturile afacerii „Blackwater”, una din cele mai vizibile companii private ce oferă servicii complete de război, angajată masiv în efortul de luptă din teatrele de operațiuni din Irak, menționa: „Blackwater s-a născut exact atunci când armata (Statelor Unite, n.n.) se afla în toiul unei campanii de privatizare masive, fără precedent, care pornise în forță în timpul mandatului lui Dick Cheney ca Secretar al Apărării, între 1989 și 1993, sub președinția lui George H. W. Bush. (...) Ideea era să lase trupele să lupte, în timp ce soldații privați se ocupau de logistică.” Analiza lui Scahill dovedește că nu doar teoria războiului s-a schimbat.

Toffler observă mai apoi că în societatea națiunilor din Al Doilea Val, sistemul global era caracteriat prin echilibru („balanța puterii”). Prin urmare, dacă o națiune tindea să devină prea puternică, atunci celelalte se coalizau împotriva sa. Ori această concepție nu mai poate fi valabilă după colapsul uneia din cele două mari puteri care au purtat Războiul Rece. Dimpotrivă, sistemul global actual este unul „departe de echilibru” (Toffler se inspire aici din teoriile fizicianului Ilya Prigogine), pentru că există lideri politici ce nu au aversiune față de risc, dimpotrivă, prosperă politic prin provocarea de crize.

Pentru a preveni războaiele într-o astfel de societate globală, soluția este mai degrabă una chirurgicală. Pentru că „sistemele departe de echilibru” se comportă „neliniar”, micile cauze se pot afla la originea unor efecte uriașe. Sunt, prin urmare, recomandabile intervenții armate punctuale pentru a preveni escaladarea unor conflicte până la un nivel de necontrolat. Intervențiile chirurgicale (anti-război) pot fi foarte bine făcute de „specialiști” oferți inclusiv de agențiile de securitate private și nu neapărat de forța armată regulată. Agențiile de securitate ale statului pot deveni astfel angajatori în scopul administrării variantelor de pace pe care factorul politic le ia în calcul. Evoluțiile tehnologice, de cunoaștere, dar și cele sociale și ideologice fac perfect posibilă această formă de pace, pe care o putem numi a celui de-al Treilea Val.

Administrarea păcii prin mijloacele anti-războiului implică însă forme avansate de „intelligence”, într-o pondere mult peste ceea ce se considera tactic util în războaiele celui de-al Doilea Val. Confruntarea se mută astfel masiv în planul informării / dezinformării și al avansului tehnologic, devenind mult mai important să planifici corect și judicios formele de cunoaștere și analiză a resurselor informaționale, decât o bătălie în forma sa de confruntare violentă.

Războaie fără victorie?

Din ce în ce mai des războaiele omului recent nu se câștigă. Această tendință în relațiile dintre state a debutat odată cu Războiul Rece, iar în cazul războaielor civile, după terminarea acestuia. Însăși semnificația victoriei s-a schimbat. Nici chiar dezastrele militare nu mai provoacă decizii politice, ceea ce înmulțește numărul „conflictelor înghețate”.

Așa cum remarca Katie Paul, cea care a remarcat aspectele de mai sus, semnificația victoriei într-un conflict armat s-a schimbat în era modernă și nu este surprinzător că politologii par să fie de acord că „obiectivul principal al unui război nu mai este legat de un teritoriu anume, de când deținerile financiare au înlocuit proprietatea ca pilon al puterii economice”.

Tot Katie Paul a încercat să identifice tipologiile de conflicte armate moderne și să le clasifice, tocmai pentru a găsi răspunsul la întrebarea despre ce mai înseamnă astăzi să câștigi un război, și a reușit să contureze șapte mari categorii: impasul militar, impasul politic, acordurile negociate, protectoratele internaționale, insurgențele, victoriile militare nete și victoriile limitate.

▪ Impasul militar. Exemplu semnificativ: cele două Corei

Există două condiții ce trebuie îndeplinite pentru ca rezultatul unui război să rămână indecis: (1) întâi, ca niciuna din părțile beligerante să n-o fi zdrobit în luptă pe cealaltă și (2) apoi ca părțile să poată conveni să înceteze lupta. Pentru a se ajunge în faza a doua, părțile beligerante trebuie să depășească momentul de neîncredere („fog of war”). În războiul celor două Corei, între anii 1950 și 1953, nu a existat o forță neutră de interpunere, iar până la depășirea impasului de neîncredere au trecut cel puțin doi ani ce au costat milioane de vieți. În realitate, părțile combatante împărțiseră deja țara în două, în jurul paralelei 38, încă de la începutul conflictului, dar a durat foarte mulți ani până când granița neoficială între Nord și Sud să fie acceptată.

Chiar și astăzi există un armistițiu între părți, dar nu și acorduri de pace care să rezolve problemele politice de fond în termenii acceptați ai dreptului internațional.

▪ Impasul politic. Exemplu semnificativ: Israelul și Palestina

În conflictul arabo-israelian, Israelul și-a dovedit superioritatea militară în nenumărate rânduri: în războiul de independență din 1948, în conflictul din Peninsula Sinai din 1956, în „războiul de șase zile” din 1967, în războiul de la Yom Kippur din 1973, în

invaziile Libanului din 1982 și 2006 etc. Totuși, din cauza diferenței dintre consecințele militare și presiunile politice internaționale, granițele actuale ale Israelului sunt în mare parte aceleași din 1948. Acest conflict se poartă astăzi la fel de mult în planul relațiilor publice ca și pe câmpul de luptă.

Astăzi, armatele se abțin în conflictele deschise și nu-și mai duc la capăt tacticile violente, fiind atente la reporterii televiziunilor sau la camerele de filmat ale telefoanelor mobile. Insurgenții amplifică, la rândul lor, felul în care sunt percepute succesele și nedreptățile la care sunt supuși. De o parte și de alta susținătorii politici exercită presiuni și asta îi împiedică pe liderii politici să negocieze un compromis de durată.

▪ Acorduri negociate.

Exemplu semnificativ:

El Salvador

Războaiele încheiate prin negocieri implică o a treia parte care îi reunește pe beligeranți la masa tratativelor. În El Salvador, după un conflict de zece ani, cea de-a treia parte a fost formată din ONU, SUA,

statele vecine și unii politicieni de centru.

Părțile-rebeli de stânga și forțe guvernamentale - s-au reunit la Geneva, după ce SUA și-au retras sprijinul pentru forțele guvernamentale, odată cu încheierea Războiului Rece. În 1992, după ce părțile au semnat trei acorduri de pace, pe care le-au respectat, conflictul armat a luat practic sfârșit. Reprezentanții ONU au continuat însă prin a monitoriza și alegerile libere care au urmat.

▪ Protectorate internaționale Exemplu semnificativ: Bosnia

Menținerea păcii, prin intervenție internațională, acordă părților timpul necesar pentru a renunța la forma violentă a conflictului, fără teama că vor fi atacate. Pot fi conflicte care ar fi dus în cele din urmă la o victorie militară, dar intervenția internațională le-a obligat la compromis. Există și un dezavantaj, pentru că forțele de menținere a păcii pot fi prinse într-un conflict înghețat, fără a fi capabile să soluționeze problemele de fond.

Teama, în cazul Bosniei, este că acordul de la Dayton, încheiat în 1995, între etnicii sârbi și bosniecii musulmani, nu-i va asigura viitorul ca stat. Acesta supraviețuiește în prezent datorită prezenței comunității europene și a NATO, care asigură coeziunea. Dacă această prezență va înceta, este posibil ca Bosnia să se fragmenteze și formele violente de conflict să reizbucnească.

▪ **Insurgențe în curs.** Exemplu semnificativ: Cecenia
În cazul Ceceniei, inițiativa declanșării conflictului a aparținut Rusiei, care a lansat ofensive militare în 1994 și în 1999. Din punct de vedere militar, forța covârșitoare a Rusiei și-a spus cuvântul. Rebelii, pe de altă parte, au refuzat să accepte victoria militară a Rusiei și au continuat conflictul prin atacuri teroriste (Moscova în 2002, Beslan în 2004 și din nou Moscova și Daghestan în 2010) și asasinate punctuale. Rusia a declarat, în 2009, că operațiunile antiteroriste din Cecenia au încetat. În realitate, violențele nu au dispărut, iar atacurile sinucigașe au fost reluate, la fel cu atacurile împotriva oficialilor guvernamentali. Sfârșitul conflictului, clamat de Rusia, este de fapt un eșec prelungit.

▪ **Victorii militare.** Exemplu semnificativ: Sri Lanka
Timp de peste 26 de ani, Guvernul majoritar (etnic) sinhalez a purtat lupte cu Tigrii Tamili, care doreau secesiunea. Printre altele, Tigrii Tamili sunt cei care au introdus în arsenalul războiului modern arma atacurilor sinucigașe.

Președinte ales în 2005 (Mahinda Rajapakse) a preluat puterea decisivă încheind conflictul și, în 2009, a lansat ultima ofensivă militară a trupelor guvernamentale. Fără sprijin internațional semnificativ, dar cu o voință și o strategie clară pentru victorie, trupele guvernamentale și-au împins practic oponentii până în mare. Costurile umane au fost semnificative, dar victoria militară a fost clară, certă, netă și de necontestat, conformă cu teoria clasică a unei victorii militare.

▪ **Victorii militare limitate.** Exemplu semnificativ: Irakul și Afganistanul
Între anii 1948 și 1960, puterea colonială britanică i-a alungat pe japonezii ce cuceriseră colonia Malaya (actuala Malaysia) și a

impus o administrație colonială de tranziție. Administrația britanică a început să refacă economia coloniei, dar a impus și un control politic strict, ce a fost contestat violent de insurgenții comuniști. Britanicii s-au poziționat politic în mod abil în așa fel încât, în fața majorității, insurgenții comuniști să fie prezentați ca principala piedică în calea decolonizării.

Relativul succes al britanicilor în Malaya a avut și câteva particularități: (i) din punct de vedere politic, insurgența comunistă era sprijinită de China, care în acea perioadă nu era o putere credibilă în plan internațional, în timp ce (ii) din punct de vedere militar, geografia insulară a Malayei nu a permis manevre de trupe peste granițe permeabile.

Toate acestea nu sunt posibile și în Irakul sau Afganistanul de astăzi. Tactica britanicilor în Malaya a fost oferită ca model pentru tacticile aplicate de trupele americane în aceste teatre de război, dar rezultatul nu a fost cel așteptat.

Între timp a apărut și o a treia diferență, pentru că, față de deceniile 5 și 6 secolului trecut, când o putere străină își putea impune voința prin forță, fără teama de consecințe serioase asupra relațiilor sale internaționale, astăzi obținerea de victorii militare în acest mod este de netolerat pentru opinia publică internațională. Ca atare, unele scopuri ale politicii americane în Irak și Afganistan au fost abandonate sau reconsiderate în mod consistent.

În loc de concluzie

Pentru omul modern războiul cavaleresc a murit. Astăzi sunt posibile războaie fără învingători și învinși, ori războaie preventive (antirăzboaie) nedeclarate. Omul recent a descoperit și conflictul la care participă în direct la TV, de obicei o punere în scenă care și îl

captivează în primele momente și-l neliniștește, dar pe care o împarte cu alte producții de divertisment live pentru a o uita apoi în alte câteva zile.

Omul modern are o relație contractuală cu statul său și își impune anumite pretenții, fără de care nu acceptă să se lase manipulat mai departe. Principala sa pretenție este bunăstarea și principalul mod de a o consuma este divertismentul (pâinea și circul Romei antice). Liderii moderni înțeleg aceste pretenții și le manipulează la rândul lor, astăzi mult mai eficient datorită capacităților tehnologice extrem de versatile. Liderii de astăzi s-au transformat din mari conducători în mari manipulatori, în sensul brunian al termenului.

Războiul și pacea omului modern definesc astfel o nouă formă de conștiință, pe care statele trebuie să o organizeze și care are și un instrument de măsură: creșterea economică. Orice sincopă în creșterea economică devine rapid o criză, iar aceasta devine la rândul său un prilej de manipulare a conștiințelor.

Pentru un gânditor antic grec toate acestea ar avea un nume: tragedie. Un mare spectacol pus în scenă la scară globală.■

Bibliografie

1. CULIANU, Ioan Petru, Eros și magie în renaștere. 1484; Ed. Polirom, 2003
2. NIETZSCHE, Friedrich, Amurgul idolilor sau Cum se filozofează cu ciocanul; Ed. Antet XX Press 1998
3. PAUL, Katie, Adio Victorie; Money Express nr. 135 (5) din 15 februarie 2010 (preluare Newsweek)
4. PATAPIEVICI, Horia Roman Omul recent; Ed. Humanitas, 2001
5. SCAHILL, Jeremy Blackwater, ascensiunea celei mai puternice armate private din lume; Ed. Litera Internațional, 2009
6. TOFFLER, Alvin și Heidi Război și Anti-Război; Ed. Antet, 1995

Ildiko Kun

Neacordarea atenției cuvenite tezaurului cultural-istoric provenit de la strămoși, determină în timp ruperea legăturii cu moștenirea transmisă de generațiile anterioare și pierderea irecuperabilă a istoriei ce definește națiunea română.

Procesul de conștientizare a răspunderii față de patrimoniul cultural național și preocupările privind ocrotirea bunurilor culturale a avut o evoluție îndelungată și dificilă. Primele reglementări pe linie de stat pentru apărarea și conservarea patrimoniului cultural au apărut în Principatele Române în a doua jumătate a sec. al XIX-lea, perioadă în care a fost înființată Comisia pentru Cercetări Istorico-Arheologice, cu competențe în cercetarea și înregistrarea bunurilor cultural-artistice. Anterior acestei perioade, dar și după, au fost înregistrate diverse forme de manifestare a criminalității culturale (furtul, distrugerea sau traficul cu bunuri mobile de patrimoniu, realizarea unor falsuri, efectuarea de copii neautorizate, substituirea unor valori cu copii ale acestora, afectarea sau distrugerea intenționată a imobilelor de patrimoniu).

Criminalitatea culturală este o consecință a sărăciei și subdezvoltării culturale a unei societăți, cele două fenomene sociale aflate în corelație și interacțiune, în sensul că sărăcia determină subdezvoltare culturală, iar aceasta, la rândul ei, adâncește sărăcia. Istoria a demonstrat însă că sunt indivizi, grupuri și chiar comunități care deși simt și trăiesc puternic sărăcia încearcă s-o depășească, prin cultură, învățatură și informare continuă, după cum sunt și indivizi, grupuri și comunități umane cu înalte standarde economice, dar fără nevoi și preocupări culturale, pentru aceștia valorile fundamentale fiind acumulate de bunuri materiale, bani și avuție.

În România, după anul 1989, în domeniul patrimoniului cultural național s-a înregistrat o creștere vertiginoasă a criminalității infracționale, situație datorată în principal nerespectării reglementărilor din domeniu. Acestei stări de fapt se datorează atât neglijența față de clădirile de patrimoniu național, cât și față de siturile și perimetrele cu potențial arheologic reperat.

Majoritatea clădirilor de patrimoniu, din lipsă de fonduri și interes, au ajuns într-o stare de degradare accentuată, fiind dificil de renovat, situație ce conduce la imposibilitatea de a putea fi valorificate la justa lor valoare, în cadrul unor programe subsumate turismului cultural.

Unul din factorii ce favorizează activitățile ilegale derulate este reprezentat de necunoașterea, neaplicarea și nerespectarea de către reprezentanții administrațiilor publice locale a prevederilor legale (Legea 422 din 2002, Legea 182 din 2000 și Legea 378 din 2001) care îi obligă să ia măsuri pentru protejarea obiectivelor de patrimoniu.

Nepunerea în aplicare a prevederilor menționate favorizează atât accentuarea procesului de deteriorare a obiectivelor, cât și accesul neîngrădit al persoanelor ce au preocupări în domeniul braconajului arheologic. Aceștia se prevalează de faptul că siturile nu sunt delimitate fizic și sunt nemarcate/neinscripționate, sens în care activitățile de prospectare ilegală ies de sub incidența legii.

Traficul ilicit cu bunuri culturale provoacă pierderi imense patrimoniului cultural național, mai ales acolo unde autoritățile publice nu au suficiente mijloace să prevină și să combată fenomenul.

Furturile din biserici, din muzee, din alte colecții publice și private, săpăturile ilegale și utilizarea detectoarelor de metale în siturile arheologice, achiziționarea unor bunuri de patrimoniu pe sume derizorii se constituie în premise care stimulează dezvoltarea traficului ilegal cu asemenea bunuri.

Obiectivele de interes major pentru braconieri sunt reprezentate de siturile cetăților dacice și ale castrelor romane din zona Munților Orăștiei, aflate în județele Hunedoara și Alba, dar și cele din județele Olt, Tulcea, Teleorman, Constanța, Caraș-Severin, Timiș, Bihor, Bistrița-Năsăud, Sălaj. Aceste situri au fost frecvent vizate de braconieri care au efectuat detecții, apoi săpături neautorizate în perimetrul unor șantiere arheologice, de unde au sustras mii de piese. Autorii sunt interesați îndeosebi de tezaure monetare, bijuterii, artefacte funerare, arme și echipament militar, toate acestea fiind ușor de valorificat pe piața neagră a traficantilor de artefacte.

În urma acțiunii lor, contextul arheologic este devastat, iar specialiștii au găsit deseori, la fața locului, diverse piese ceramice sau din metale comune aruncate sau distruse (vase, opaițe, unelte gospodărești, etc.)

România pierde anual milioane de euro din traficul cu obiecte de patrimoniu care ies ilegal din țară. Tezaure monetare, bijuterii, artefacte, fosilele de dinozauri unici în lume, rămășițele de reptile zburătoare, craniile de urși de peșteră sau chihlimbarul sunt vizate de vânzătorii de fosile, obținându-se sume importante de bani din INTELLIGENCE

vânzarea directă sau prin intermediul comerțului electronic.

Odată cu trecerea anilor, comerțul desfășurat pe Internet și licitațiile online, de bunuri culturale s-au dezvoltat constant și au devenit o piață locală stabilă. Platformele online de vânzări, casele de licitații precum și dealerii de artefacte ori persoanele private oferă bunuri culturale datând din toate perioadele și provenind din toate regiunile lumii. Contrabanda cu bunuri culturale realizată prin rețeaua Internet este preferată de traficanți deoarece solicită un capital redus și oferă conspirativitate celor care recurg la această metodă.

Modurile de operare perfecționate utilizate de rețelele de infractori în comiterea acestor fapte, în scopul scoaterii ilegale peste frontieră sau exportării ilicite a bunurilor arheologice, ascunderii originii criminale și creșterii artificiale a valorii de piață a acestora, astfel jurisprudența a remarcat practica „congelării” pentru o perioadă minimă de 5-6 ani a bunurilor culturale exportate ilicit în cele mai apropiate bănci străine, cunoscute ca fiind ferme în păstrarea secretului bancar. Alt mod de operare este „triangulația”, respectiv exportarea artefactelor către un stat terț, care nu a ratificat convențiile U.N.E.S.C.O. în materia protecției patrimoniului cultural, acestea urmând a fi dirijate spre piețele care oferă cel mai mare profit. Fragmentarea obiectelor arheologice excavate ilicit sau nerestaurarea lor urmărește facilitarea ascunderii la controlul vamal, precum și creșterea profitului obținut prin vânzarea acestor fragmente.

Până în prezent, la nivelul Uniunii Europene se remarcă o consolidare a cooperării în domeniul protecției patrimoniului cultural, contribuții semnificative fiind regulamentul nr. 3911/92 și Directiva nr. 93/7EC, care prevăd cooperarea directă între statele Uniunii, evaluarea măsurilor imperative ale altor state și obligă în mod expres la restituirea bunurilor culturale exportate ilegal. De asemenea, în materia cooperării judiciare, au fost consacrate principiul recunoașterii reciproce a hotărârilor judecătorești, mandatul european de arestare și decizia cadru privind intensificarea cooperării în domeniul combaterii terorismului și a criminalității organizate transfrontaliere. **II**

Bibliografie

- <http://www.Jurnal.ro/știre-special/patrimoniul-se-vinde-pe-ebay-534105.html>
- <http://part.Presidency.ro/upload/Măsurile-Prioritare-16-septembrie.pdf>
- <http://www.mnir.ro/ro/EvenimentArhiva.aspx?IDEveniment=61>

AMENINȚAREA CIBERNETICĂ O REALITATE

| Marius Sticlaru

În fiecare zi importanța spațiului cibernetic în viața fiecăruia crește și, implicit, sectorul IT&C capătă o importanță din ce în ce mai mare în bunul mers al societății. Prin migrarea către Internet a majorității serviciilor financiare, de informare, de socializare, de educație, nivelul de importanță al acestuia crește până într-acolo încât devine componenta esențială a infrastructurii critice, iar securitatea sectorului IT&C devine o problemă de securitate națională.

“

Conform Internet World Stats, în România există 7.800.000 de utilizatori ai internetului, reprezentând 35.5% din populația țării

”

Amenințările la adresa celor ce utilizează spațiul cibernetic variază de la phishingul pentru obținerea datelor personale (furt de identitate) și spionajul industrial până la atacuri ce pot paraliza sectoare întregi ale infrastructurii critice cu pierderi incalculabile pentru un stat. Aceste amenințări pot afecta într-o măsură semnificativă activitatea indivizilor, organizațiilor, infrastructurii critice, a administrației și nu în ultimul rând siguranța națională. Problematika securității sistemelor informaționale ale sectorului public, în general, și a celui guvernamental, în special, au devenit o prioritate de nivel național.

În prezent, atacurile prin intermediul Internetului pot să vină nu numai din partea unor hackeri sau grupuri, ci și din partea unor organizații teroriste sau chiar guverne ostile, ori grupuri de crimă organizată, constituind adevărate atacuri la adresa securității unei țări, inclusiv a României și care au drept țintă rețele informatice private sau guvernamentale (vezi cazul atacurilor din Lituania în iunie 2008). Mai mult, unele grupări teroriste, gen Al-Qaeda, folosesc Internetul în scopul

propagandei și pentru a recruta noi prozeliti și chiar pentru a-și planifica unele atacuri. Teroriștii sunt interesați fie în a căuta capacități de hacking sau să antreneze proprii recruți, fie în a angaja persoane din afara sistemului pentru a combina atacurile de tip kamikaze cu atacurile cibernetice.

La ora actuală, un atac informatic poate avea un impact similar cu o bombă plasată într-un loc public.

Dacă la început publicul larg manifesta un interes scăzut pentru utilizarea serviciilor on-line în parte datorită lipsei instrumentelor de plată (a cardurilor), iar mai apoi datorită lipsei încrederii în securitatea tranzacțiilor, în momentul de față observăm o creștere rapidă a numărului tranzacțiilor online, iar plata cu cardul a devenit un lucru obișnuit, majoritatea comercianților dispunând în momentul de față de mijloacele tehnice necesare efectuării acestui tip de plată.

Ca societate, devenim din ce în ce mai dependenți de accesul și procesarea rapidă a informației. Pe măsură ce această solicitare crește, tot mai multă informație este stocată și transmisă electronic, ceea ce cauzează schimbarea modului în care companiile abordează afacerile din punct de vedere operațional.

Asigurarea unui mediu cibernetic securizat are ca rezultat direct creșterea încrederii populației în utilizarea serviciilor online, facilitând astfel desfășurarea proceselor administrative, eliminând necesitatea deplasării pentru plata taxelor, efectuarea de înregistrări și tranzacții bancare online, depunerea de documente etc.

Elaborarea și punerea în practică a unei strategii de securitate cibernetică în viitorul apropiat este una dintre prioritățile României evidențiate în Strategia Națională de Apărare, asigurarea securității cibernetice fiind desemnată ca Obiectiv Național de Securitate.

Pe fondul interconectării din ce în ce mai pronunțate a diverselor sectoare ale infrastructurilor critice din România (transporturi, energie, comunicații, finanțe, armată etc.) cu cele din spațiul european, apare necesitatea dezvoltării și armonizării sistemelor de protecție a infrastructurilor critice, precum și a integrării acestora în sistemele de protecție a infrastructurilor critice din Europa.

Urmează câteva exemple care încearcă să ilustreze cât mai bine importanța securității cibernetice în câteva din sectoarele infrastructurii critice:

Sectorul financiar-bancar ca și componentă a infrastructurii critice prezintă o importanță majoră.

Din punctul de vedere al securității cibernetice, amenințările la adresa acestui sector sunt prezente în permanență și sunt din ce în ce mai sofisticate. Întâlnim de la metode de tip phishing și inginerie socială până la metode complexe de penetrare a sistemelor informatice, cum ar fi spargerea criptării comunicațiilor, interceptarea comunicațiilor wireless. Scopul tentativelor de penetrare a sistemelor de securitate bancară este ușor de intuit: de la simpla obținere de informații despre tranzacțiile unui concurent până la efectuarea de tranzacții în scopul obținerii de bani.

În Uniunea Europeană, asigurarea securității bancare și a sistemelor de plată și de debitare de numerar face obiectul preocupării active a tuturor băncilor pe de o parte și al organismelor guvernamentale pe de altă parte, creșterea nivelului de fraudare a tranzacțiilor și pierderea secretului bancar fiind factori ce pot scădea încrederea populației și a agenților economici în sistemele electronice de plată și pot încetini creșterea economică, prin diminuarea numărului de tranzacții.

Industria de apărare este o zonă deosebit de sensibilă în cadrul infrastructurii critice. Din punct de vedere cibernetic, nivelul de amenințare poate fi considerat ca fiind extrem de ridicat având în vedere că interesul în penetrarea structurilor informatice ale industriei de apărare este atribuit de obicei unui alt stat capabil să aloce

resurse importante atât din punct de vedere financiar, cât și din punct de vedere al complexității metodelor de atac. Tehnologia folosită pentru infiltrarea sistemelor informatice poate fi extrem de sofisticată, practic imposibil de detectat, adaptabilă la schimbări și poate rămâne în așteptare până la primirea unei comenzi, moment în care poate transmite informații colectate din sistemul său rețeaua-gazdă sau poate incapacita respectivul sistem făcând astfel inutilizabile părți importante ale sistemului de apărare.

Sistemul de sănătate, odată cu introducerea Cardului Național de Asigurări Sociale de Sănătate, va folosi, în mod accelerat, din ce în ce mai mult Sistemul Informatic Unic Integrat. Adoptarea unor măsuri de securitate cibernetică este imperios necesară având în vedere numărul foarte mare de asigurați și importanța pe care datele acestora o au pentru un eventual comparator. În egală măsură, spitalele folosesc din ce în ce mai mult echipamente medicale conectate la sistemul informatic.

Accesul neautorizat la aceste echipamente poate avea consecințe grave, până la pierderea de vieți omenești.

Distingem în zona infrastructurilor critice, un alt sector important ca fiind sectorul energetic.

Acesta este, în momentul de față, supus unui proces susținut de extindere datorată creșterii continue a cererii. Se prognozează că până în 2030, necesarul de energie în Europa va crește cu până la 30%. Această cerere implică o investiție masivă în sistemele de transport și distribuție a energiei ținând cont de faptul că, în prezent, 54% din energia consumată în Europa este importată cu previziunea ca această cifră să crească până la 70%, până în 2030.

Investițiile masive făcute de statele europene în rețelele de transport și distribuție de energie sunt, pe de o parte, motivate de creșterea cererii descrise mai sus, iar, pe de altă parte sunt motivate de necesitatea înlocuirii echipamentelor obsolete. Echipamentele noi sunt în cea mai mare parte echipamente ce, folosesc sisteme de control digital și sisteme SCADA, care, pe lângă avantajele flexibilității și posibilității de control centralizat au dezavantajul unei vulnerabilități pronunțate la atacuri cibernetice. Amenințările principale pentru sistemele de control centralizat, (SCADA) au fost identificate ca fiind în mare parte amenințările specifice rețelelor IT&C (accesări neautorizate, intruziuni, viruși, atacuri de tip DDOS etc.), sectorul IT&C fiind identificat, la rândul lui, ca o altă componentă a infrastructurii critice. Datorită acestei asocieri ne vedem în situația de a asocia sistemelor de control și vulnerabilitățile specifice sectorului IT&C, cum ar fi dependența de anumite sisteme de operare, de anumite

aplicații, de infrastructura de transport de date, dezastru naturale, defecțiuni majore etc. Această situație face foarte complexă sarcina evaluării vulnerabilității sistemelor SCADA la atacurile cibernetice voluntare sau involuntare.

În Europa, amenințările specifice sectorului IT&C fac obiectul unei preocupări permanente, fiind elaborate norme legislative și strategii de combatere a criminalității informatice adaptate la complexitatea curentă a atacurilor. Cu toate acestea, riscul de apariție a unor atacuri asupra infrastructurilor critice nu scade proporțional cu eforturile, datorită creșterii permanente a importurilor de energie din zone din afara Uniunii Europene, deci a interconectării rețelelor europene de transport de energie cu rețele de transport unde măsurile de protecție europene nu au efect. În această situație, punerea în aplicare a strategiei europene de protecție împotriva atacurilor cibernetice pe scară largă și a întreruperilor de servicii prin îmbunătățirea pregătirii, securității și flexibilității sistemelor de protecție a infrastructurilor critice apare ca o necesitate stringentă.

O întrerupere majoră de servicii în orice sector al infrastructurilor critice afectează pe scară largă deopotrivă populația și agenții economici din sectorul public și privat, provocând un lanț de disfuncții și întreruperi de servicii. Acest aspect determină luarea de măsuri comune și înființarea de organizații de tip CERT (Computer Emergency Response Team) cu componenta mixtă public-privată care să pună bazele unor sisteme de monitorizare protective și proactive, de mitigare a riscurilor și vulnerabilităților și de coordonare și concertare a reacției tip răspuns la atacurile cibernetice. Prin înființarea de organizații de tip CERT la nivelul fiecărei componente a infrastructurii critice, dar cu precădere în sectoarele IT&C și energetic, se speră ca în următoarea perioadă, să se diminueze nivelul de vulnerabilitate la amenințările menționate anterior, iar capacitatea de limitare a consecințelor unor întreruperi de servicii să crească oferind mai multă eficiență și proactivitate organizațiilor care au ca scop lupta împotriva amenințărilor cibernetice.

Având în vedere situația actuală din domeniul securității IT atât la nivel global, cât și la nivel național unde tot mai multe sisteme informatice sunt implementate atât în diverse instituții ale statului, cât și în companii private, considerăm ca o prioritate înființarea de unități de tip CERT (Computer Emergency Response Team) dedicate sectorului guvernamental românesc, dar și sectorului privat. ■

Managementul securității informațiilor și apărarea împotriva criminalității informatice

Sub coordonarea lui Marius Sticlaru, Președinte executiv al Q-East Software, s-a desfășurat în această vară, la Hotel Athenee Palace Hilton, în București, seminarul cu tema Managementul securității informațiilor și apărarea împotriva criminalității informatice.

Reuniunea s-a bucurat de prezența mai multor personalități din țară și din străinătate, printre care consilierul prezidențial pe probleme de securitate națională Iulian Fota, Liviu Mureșan, Președinte executiv al fundației EURISC (cu lucrarea Amenințările cibernetice și activitatea de intelligence în timp de criză), Joanna Bankowska, director executiv BSI Eastern Europe Standards (Cele mai bune practici în managementul securității informațiilor) și Almerindo Graziano, CEO Silensec (Amenințarea intrusului).

Alături de persoanele amintite, au susținut importante lucrări: Eduard Biscanu, expert al Serviciului Român de Informații (cu lucrarea Fenomenul criminalității informatice în România din perspectiva Serviciului Român de

Informații), Stelian Arion, Director General al SECANT Security (Protecția infrastructurilor critice), Mihai Ghiță, director tehnic al Q-East Software (Înregistrările de audit - Cum să securizezi ce nu poți proteja), Cătălin Coșoi, Șeful Departamentului Amenințări Online, bitDefender (Amenințările online în 2010 și predicții pentru 2011), Aurelian Ionescu, Șeful Centrului NCO pentru competență (Nevoia de tipare), Călin Rangu, președinte al Consiliului de Administrație al E-Sourcing (Securitate în domeniul E-Banking), Jess Garcia, Instructor și Autor de curs în cadrul Institutului SANS (Expertiză avansată în domeniul computerelor și analiza malware) și Mihai Belu, Director pentru securitatea informației, Vodafone Romania (Construind firewall-ul uman).

Dincolo de foarte buna organizare, evenimentul s-a remarcat atât prin calitatea participanților și relevanța temelor aduse în dezbatere, cât și prin oferirea unor soluții competente, adaptate provocărilor în noul context internațional în care se găsește securitatea informației. **I**

Marius Sticlaru
Președinte executiv al Q-East Software

STRUCTURILE ȘI ORGANISMELE EUROPENE

I Tudor Ilie Ciuflea

Contextul geopolitic actual dominat de tendințe globalizante a permis dezvoltarea fără precedent a mijloacelor de comunicare, facilitând materializarea intențiilor de constituire specializată a unor formațiuni (de la grupările cu domenii locale de acțiune, până la rețelele/organizațiile capabile să desfășoare activități transnaționale) ai căror exponenți sunt educați/pregătiți/antrenați să deruleze ample operațiuni prin care sunt vizate diferite ținte pentru satisfacerea unor obiective de ordin politic.

Materialul prezintă succint structurile și organismele europene cu atribuții în domeniul prevenirii și combaterii terorismului în circumstanțele potențării riscurilor generate de tergiversarea rezolvării unor divergențe istorice între națiuni/etnii

Terorismul reprezintă, în esență, expresia descătușării unor frustrări etnice acumulate pe fondul discrepanțelor existente între grupuri sociale cu orientări diferite care împart același spațiu. Coabitarea interetnică/inter-religioasă dublată de instinctul de dominație a condus, în majoritatea cazurilor, la apariția conflictului interpersonal, la nivel micro, și, inevitabil, la nivel macro, între grupurile reprezentative pentru un anumit segment social, la un moment dat, într-un anume teritoriu. Dată fiind complexitatea problemei ridicate de fenomenul terorismului, pe fondul diversității rasiale și, implicit, a divergențelor aferente, la nivelul forurilor decizionale ale Uniunii Europene stringența adoptării unor măsuri adecvate de eliminare a riscului terorist s-a transpus în constituirea unor structuri specializate înzestrate cu tehnica și personalul capabil să asigure stabilitate statelor membre în planul securității naționale.

- **Directoratul de securitate al Comisiei Europene.** Înființat prin decizia adoptată, la data de 01 decembrie 2001, de către reprezentanții Directoratului General pentru Administrație și Personal al Comisiei Europene, în cadrul căruia funcționează. În structura Directoratului de securitate, atribuțiile în domeniul antiterorism, de realizare a evaluărilor asupra amenințării generate de organizațiile teroriste la adresa sediilor și funcționarilor instituțiilor europene și menținerea legăturii cu serviciile partenere, îi revin Unității de Prevenire și Inspecție. Concomitent, aceasta reprezintă Comisia în cadrul Grupului de lucru pe antiterorism (T.W.P.) și Grupului de coordonare antiteroristă.

- **Grupul pentru combaterea terorismului (C.T.G.).** Constituit în cadrul Clubului de la Berna, în septembrie 2001. Funcționează ca mijloc de legătură pe problematica terorismului între Uniunea Europeană și serviciile de informații și securitate din statele membre ale Uniunii. Din luna septembrie 2001, C.T.G. a furnizat factorilor de decizie politică de la nivelul U.E. evaluări ale amenințărilor teroriste realizate de către serviciile de informații ale statelor membre. Deține un rol important în implementarea prevederilor Declarației Consiliului European privind combaterea terorismului.

CU ROL DE PREVENIRE

ȘI COMBATERE

A TERORISMULUI

▪ Coordonatorul pe probleme de terorism. Funcție înființată după atentatele de la Madrid, aflată sub autoritatea Înalțului Reprezentant al U.E. pentru Politică Externă și de Securitate Comună. Principalele atribuții constau în: eficientizarea activității desfășurate la nivelul U.E. în domeniul combaterii terorismului; întreprinderea unor măsuri pentru creșterea fluxului de informații destinate miniștrilor de interne ai statelor membre U.E., în scopul ameliorării procesului decizional circumscris activității antiteroriste; asigurarea implementării deciziilor colective ale U.E. la nivel național; coordonarea activității Consiliului U.E. în domeniul combaterii terorismului; supravegherea tuturor mecanismelor de combatere a terorismului aflate la dispoziția U.E. și înaintarea unor rapoarte periodice către Consiliul Uniunii Europene; monitorizarea implementării deciziilor Consiliului în materie.

▪ Grupul de Lucru pentru Terorism (Terrorism World Group - T.W.G. în cadrul pilonului Justiție și Afaceri Interne, III - J.A.I.) și Comitetul Terorism (COTER - din cadrul pilonului Politică Externă și de Securitate Comună, II -P.E.S.C.). Activitatea acestor grupuri constă în realizarea unor estimări analitice ale reacțiilor la nivel politic pe care Uniunea Europeană le are în raport cu eventuale amenințări teroriste, posibile sancțiuni aplicabile în cazul unor acte teroriste. Experții reprezentativi realizează evaluări ale sistemelor naționale de prevenire și combatere a terorismului.

T.W.G. este alcătuit din reprezentanți ai ministerelor de interne din statele membre. Această structură are în atenție orice eveniment intern cu potențial terorist care se produce pe teritoriul statelor membre și, prin corelare, conduce la identificarea unor măsuri bilaterale, regionale sau chiar la nivelul tuturor statelor membre.

COTER elaborează evaluări regionale și politici de combatere a terorismului pe care le transmite

Comitetului Politic și de Securitate al U.E. (COPS). La rândul său, COPS informează Consiliul de Afaceri Generale și Relații Externe, propunând inclusiv direcții de acțiune.

▪ Coordonatorul pentru securitate - structură de cooperare a cărei înființare a fost hotărâtă în Declarația Consiliului European din martie 2004. Este responsabilă cu monitorizarea activităților Consiliului circumscrise problematicii terorismului și, în paralel, cu asigurarea implementării integrale a măsurilor deja stabilite. Principala sarcină a Coordonatorului este informarea constantă a reprezentanților Consiliului.

▪ Unitatea de informații - entitate constituită odată cu precedenta. Gestionează orice aspect referitor la terorism.

Concluzii

Constituirea instituțiilor/structurilor/organismelor cu rol de prevenire și combatere a terorismului reprezintă o preocupare majoră a organizațiilor internaționale, preponderent în contextul în care satisfacerea intereselor teroriste este înlesnită de ultimele cuceriri în domeniul tehnicii militare.

Progresul în domeniul militar este dezirabil în actualul mediu de securitate, însă realizarea acestuia implică sarcina organismelor de securitate europene de a preveni obținerea și utilizarea neautorizată a produselor militare moderne cu efect distructiv îndeosebi asupra populației civile. [\[1\]](#)

Referințe bibliografice

- BARNA, Cristian - Cruciada Islamului, Editura Top Form, București, 2007;
- TĂNASE, Tiberiu - Rolul și atribuțiile de coordonare ale Uniunii Europene pentru combaterea terorismului, în Spațiul Sud-Est European în contextul globalizării, Sesiunea de comunicări științifice cu participare internațională STRATEGII XXI/2007, 12-13 aprilie 2007, Editura Universității de Apărare CAROL I, București, 2007.

TERORISMUL

sinucigaș feminin

| Elena Drăgușin

Înmulțirea atentatelor sinucigașe în ultimii ani a ridicat multe semne de întrebare. Este un fenomen nou? Care sunt motivațiile pentru care oamenii ajung să planifice sau să comită asemenea fapte? Și dacă aceste acțiuni teroriste sunt comise de femei, stupefacția este și mai mare. Femeia este privită, pe de o parte, ca forță a vieții, a dragostei și nu ca aducătoare de moarte și de distrugere, iar pe de alta, ca victimă, și nu autoare a actelor de violență. Femeile aduc, deci, un nou profil atentatelor-sinucigașe, ca strategie a terorii. Această feminizare a amenințării teroriste, observată în Liban, Israel, Cecenia, Irak, Sri Lanka sau Algeria constituie o provocare pentru serviciile de securitate. Manifestând angajamentul lor politic prin moarte, aceste "martire" (shahidas), urmează o cale care, până nu demult, nu era urmată decât de bărbați, cărora li se spunea, simplu, fanatici.

Factorii care le influențează decizia de a deveni kamikaze

Aceștia merg de la glorie până la disperare, trecând prin sărăcie, islam, antisemitism, naționalism, paradis, religie, răzbunare și chiar televiziune. Pierderea repetată a ființelor dragi, brutalitatea cotidiană, absența perspectivelor de pace și normalizare, într-un conflict care durează de mai multe decenii ar putea explica de ce femeile născute într-un climat ostil și inuman trec la o violență extremă. Motivele pentru care femeile participă la atacuri-sinucigașe variază considerabil de la o țară la alta, în funcție de societate și de viața fiecărei femei. Este dificil de generalizat aceste cazuri pentru că nu există suficiente cercetări asupra acestui fenomen atât de recent.

Ura de sine

Cultura arabo-musulmă oferă o imagine negativă a femeii. Prima sursă a tuturor discriminărilor apărută încă de islamisți este refuzul egalității între bărbat și femeie. Față de această situație, anumite femei musulmane pot interioriza aceste sintagme, opunându-li-se. Suferind de o imagine de sine atât de compromisă, anumite femei pot dezvolta o ură de sine și se integrează în mișcările islamiste radicale, mergând până la aceste acte de violență extremă.

Condițiile economice

Femeile sunt victime, cu atât mai mult cu cât ele sunt private de posibilități, de calificări și sunt puțin educate. Munca lor, puțin valorizată atât economic cât și

intelectual, nu reprezintă nici sursă de independență financiară, nici recunoștință socială. Aceste presiuni date de constrângerile materiale și insatisfacția aspirațiilor profesionale și personale întrețin sentimentul de culpabilitate și alimentează o revalorificare a rolului tradițional. Prozelitismul religios se bazează, astfel, pe speranțe deșarte (economice, intelectuale, sociale și politice) ale clasei de mijloc.

Internetul

Site-urile de Internet dedicate femeilor oferă o interpretare a versetelor coranice care le incită la violență și la jihad, cultivând martiriul. O cultură a morții găsește aici teren propice pentru a propune un final fericit: chahada.

Extazul violenței

Jihadul oferă musulmanilor o încredere în sine, admirația celorlalți, emoții puternice și sentimentul de a avea un scop. Sacrificiul, așa cum arată Rene Girard, este întotdeauna o acțiune colectivă, care adună comunitățile, conștiente că asistă la un act fondator, asta explicând fascinația pe care o exercită asupra maselor.

Motivațiile pentru care femeile aderă la organizațiile teroriste

Motivele aderării femeilor la organizația teroristă LTTE sunt multe, dar puține sunt confirmate. Una dintre explicațiile date chiar de comandanții grupării ar fi

Ele au suferit nedreptăți și violențe, au fost victime ale violurilor și/sau abuzurilor sexuale și și-au văzut soțul, tatăl, copilul sau frații omorâți de dușmani. Intrarea în LTTE le-a dat ocazia să se răzbune și să se asigure că pot face dreptate. LTTE le propune, deci, acestor femei civile un cadru organizațional - aderarea la un grup - care le va permite să meargă dincolo de statutul lor de victime, oferindu-le un refugiu, o protecție împotriva dușmanului. Cum societatea tamilă este de tip tradițional, care respinge femeile victime ale acestui tip de crimă, unele dintre ele au considerat gruparea LTTE ca o entitate care le permite să-și recapete demnitatea. LTTE a îndreptățit participarea femeilor, afirmând că asta va contribui la eliberarea lor și va contracara tradiționalismul copleșitor al sistemului actual. Cele mai multe femei combatante au fost recrutate încă din copilărie iar unele dintre ele au dus la capăt acțiuni sinucigașe încă de la vârsta de 10 ani. Ele fac parte din grupare încă de la înființare. În prezent ele constituie majoritatea recruților "Tigrilor Negri", corpul de elită care pregătește acest tip de acțiuni.

Aici, femeile nu sunt stigmatizate datorită sexului: ele sunt egale bărbaților în timpul misiunilor și se pare că există chiar o preferință pentru femei și adolescenți datorită aspectului lor inocent. În plus femeile pot ascunde cu mai multă ușurință explozibili pe sub robe.

În cazul LTTE putem trage concluzia că femeile aparțin grupării teroriste ca membri și sunt formate și pregătite la fel ca și bărbații. Prin urmare unele femei intră în organizația teroristă pentru că au pierdut totul, altele caută aici un refugiu.

Turcia - Partidul Muncitorilor din Kurdistan (PKK/KADEK sau Kongra-Gel)

Ca și LTTE, PKK a implicat activ femeile, încă de la crearea grupării, și le-a format în aceleași condiții de violență ca și pe bărbați. Societatea kurdă este tradițională, descrisă ca feudală și tribală. Organizația teroristă era singura structură care oferea femeilor o altă opțiune decât rolul tradițional de soție și mamă. Gruparea le-a dat ocazia să își îmbunătățească statutul. În această organizație ele nu sunt văzute ca subalterne ale bărbaților, nici ca soții sau mame. Organizația teroristă le-a oferit un nou stil de viață. Pe scurt, în Sri Lanka sau în Turcia, aceste atacuri

sinucigașe au fost în general impuse femeilor membre, de către organismele teroriste în care s-au încadrat. Totuși, chiar dacă unele femei sunt dornice să-și manifeste devotamentul pentru grupare, fără îndoială că altele sunt manipulate pentru a o face. Dogu Ergil (profesor la Universitatea din Ankara, specialist în analiza comportamentului politic), enumera o serie de motive pentru care femeile sunt alese să participe la misiuni sinucigașe. Printre ele se numără și faptul că au alte calități fizice decât bărbații pe câmpul de luptă. De aceea li se încredințează misiuni pentru care nu sunt necesare performanțe fizice ridicate. Când devin membre cu drepturi depline, organizația nu mai reprezintă doar o simplă organizație: ea le oferă „un stil de viață” și înlocuiește familia la care nu mai pot și/sau nu mai vor să se întoarcă.

Palestina

Conform unor studii realizate în Teritoriile Palestiniene (Beyler, 2003-2004; Erko și Erez, 2005) femeile teroriste sinucigașe din această zonă reprezintă un nou model de bombe-umane. Sunt singurele care se oferă voluntare. Nu sunt antrenate și nici pregătite psihologic din două motive: ele nu sunt acceptate în organizațiile paramilitare dominate de bărbați (chiar dacă organizația teroristă „Brigada Al-Aqsa” acordă asistență femeilor în legătură cu substanțele explozive, femeile nu sunt primite în rândul adevăraților luptători) și al doilea motiv este acela că ele sunt deja influențate de propaganda anti-israeliană și atmosfera violentă și

plină de ură care domnește în aceste zone de conflict. Femeile palestiniene se deosebesc de celelalte bombe-umane prin faptul că pot avea un viitor, dar ele aleg moartea. Printre acestea se numără tinere școlite, cu studii universitare și femei independente, într-o societate din ce în ce mai occidentalizată, în care femeia a dobândit o libertate din ce în ce mai mare în comparație cu alte țări arabe. Aceste femei palestiniene diferă de alte femei arabe pentru că moartea lor nu era singura scăpare de la o viață umilă și cele mai multe aveau un viitor promițător.

Decizia lor este rezultatul unei alegeri: aceea de a muri și de a ucide. Ele reprezintă un nou model de atacuri-sinucigașe, deoarece s-au oferit singure să comită aceste atacuri. Femeile care au comis atacuri-sinucigașe cu bombă au luat decizia independent și și-au exprimat dorința de a deveni „martire”. Se pare că femeile palestiniene au, în general, mai multe drepturi, printre care și alegerea unei acțiuni politice, cum ar fi atacul-sinucigaș.

Cecenia: „Vădulele negre”

Caracterul particular violent al războiului cecen poate, fără nicio îndoială, să slujească drept element declanșator al implicării femeilor. Se pune problema de ce femeile cecene s-au implicat atât de mult în al doilea conflict ruso-cecen? Acest fenomen este interpretat ca o manifestare a disperării care le incită să treacă la acțiune. Massmedia rusești și occidentale au participat din plin la difuzarea acestui mit interiorizat de ceceni. Dacă resentimentele și disperarea care se produc ca urmare a morții violente a unui apropiat sau o detenție în închisorile rusești constituie o motivare individuală puternică, atentatul-sinucigaș este rezultatul strategiilor elaborate de grupările teroriste cecene experimentate în integrismul islamist. Prin urmare, dacă aceste femei

cecene sunt motivate de răzbunare, resentimente sau disperare, ele răspund astfel chemării grupărilor cecene radicale angajate în lupta inegală cu forțele armatei ruse și care și-au însușit un repertoriu de acțiune inedit în Cecenia, care a făcut posibilă această tactică, datorită radicalizării societății cecene și martirizării teroriștilor-sinucigași. O altă pistă, mai puțin explorată, este cea a răpirii fetelor cecene de către grupări islamiste radicale, care le obligă apoi să comită atentate-sinucigașe.

Irak: Al-Qaida din Irak

La întrebarea „de ce (femeile) se aruncă în aer?” surse militare irakiene și americane spun că motivele sunt: dorința de răzbunare, sărăcia extremă sau incultura.

„Unul dintre motivele pentru care aceste femei doresc să moară este dorința de răzbunare. Adesea ele și-au pierdut părinții, frații sau copiii în luptă”, a explicat Kevin Ryan, comandant al unei baze americane din Baaquba. „Dorința de răzbunare este factorul determinant pe care insurgenții știu să-l exploateze” confirmă și Aii Al-Karkhi din armata irakiană. „Unele vor să se răzbune pentru că familia lor a dispărut; este deci ușor să le determine să-i vizeze pe cei pe care îi consideră responsabili”.

Femeile fără educație, chiar cu probleme psihice, sunt o pradă ușoară pentru extremiști. „Al-Qaida caută acest profil, apoi le antrenează și le îndoctinează” confirmă

Kevin Ryan. „Extremiștii le țin prizoniere și le îndoctinează că, dacă vor sări în aer vor, ajunge în paradis”.

Anumite femei, ajunse în pragul sărăciei aleg, să moară pentru banii pe care grupările teroriste îi plătesc familiilor.

Concluzii

Studiile referitoare la terorismul sinucigaș feminin nu sunt numeroase dar, din analizele unor cercetători precum Robert Pape, W. Charney, Efraim Beumelech sau Claude Berrebi putem concludiona că, palestinieni, cecene, libaneze, irakiene, kurde sau tamile, studente, mame, adolescente sau bunici, nu se poate contura un profil psihologic sau social al femeilor-kamikaze. Acestea provin din ambii poli ai societății, ceea ce nu poate să ofere o imagine unanim acceptată a tipului de femeie care prezintă avantaje în recrutare. Motivele participării la actele sinucigașe variază de la o țară la alta, în funcție de cultura și trăirea personală a fiecărei femei. ■

Referințe bibliografice

- ATRAN, Scott, Who wants to be a martyr?, New York Times, 2003;
- ATRAN, Scott, Genesis and future of suicide terrorism. Disponibil la <http://www.nterdisciplines.org/terrorism/papers/1/29/printable/paper;>
- W. CHARNEY, Fighting Suicide Bombing: A Worldwide Campaign for Life, Westport (Connecticut) : Praeger, 2007;
- CHRU, Maria-Cristina & CHIRU Irena, Femei kamikaze-terorism la genul feminin, Ed. Top Form, București, 2006;
- CONESSA, Pierre (2004), Aux origines des attentats-suicides. Disponibil la www.monde-diplomatique.fr/2004/06/CONESSA/11248
- ERGTL, Dogu Suicide terrorism in Turkey: The Workers Party of Kurdistan in Countering Suicide Terrorism, 109- 133. Herzilya, Israel : The International Policy Institute for Counter - Terrorism, 2002;
- FRIEDMAN, S. Lauri (dir), What Motivates Suicide Bombers!, New York : Greenhaven Press, 2005 ;
- GANOR, Boaz The first iraqi suicide bombing. A hint of things to come? Disponibil la <http://vvrwww.ict.org.il/articles/articleDet.cfm?articleid=477;>
- GIRARD, Rene, La violence et le sacre, Paris, Grasset, 1972;
- KEPEL, Gilles, Jihad, expansion et declin de l'islamisme, Paris, Folio, 2000;
- PAPE, A. Robert, Dying to Win: The Strategic Logic of Suicide Terrorism, New York : Random House, 2005 ;
- PAVEY, Eleanor, Les kamikazes sri lankais, Cultures & Conflits, 63, Disponibil la [http://www.conflits.org/index2103.html;](http://www.conflits.org/index2103.html)
- SPRINZAK, Ehud, RaționalFanatics, Foreign Policy, no120, 2000; Disponibil la http://www.foreignpolicy.com/issue_SeptOct_2001/sprinzak.html
- Surse Internet
- www.arutzheva.com
- www.al-khansa.org
- lefrontasymetrique.blogspot.com/.../femmes-et-terrorisme-2.htm
- http://www.janes.com/security/internationalsecurity/news/usscole/jir001020_1_n.shtml
- www.monde-diplomatique.fr/2004/06/CONESSA/11248
- www.journalmetrocorn.com
- <http://www.terrorismanswers.com/terrorism/media.html>

| Mariana Ioan

Precursori pentru materiale explozive

În ultimul deceniu s-a intensificat folosirea ilicită a materialelor explozive, în special pentru confectionarea dispozitivelor improvizate (d.e.i.). Utilizarea acestora pentru realizarea atentatelor teroriste cu bombă continuă să reprezinte o amenințare serioasă la securitatea și siguranța întregii lumi.

Incidentele produse pe tot globul au reliefat că, în timp ce explozivii militari sau comerciali au devenit tot mai greu de procurat, fabricanții d.e.i.-urilor s-au orientat spre sintetizarea artizanală a unor explozivi sau compoziții (amestecuri) explozive, în laboratoarele clandestine. Doar imaginația și modalitatea de procurare a unor substanțe chimice limitează astăzi numărul/gama explozivilor care se pot fabrica artizanal, relativ ușor, acest lucru fiind facilitat și de accesul rapid și neîngrădit la informațiile tehnice necesare (internet, materiale/articole clandestine etc.).

Aceste aspecte au ridicat problema studierii modalităților prin care fabricarea artizanală a explozivilor din substanțe chimice disponibile pe piață să fie împiedicată. Astfel interzicerea sau restricționarea accesului la unele substanțe chimice, urmărirea circuitului lor comercial, obținerea informațiilor privind tehnica și tehnologia necesare, locațiile sau persoane suspecte, au constituit atuuri forte de combatere a fabricării artizanale a explozivilor și au mărit eficacitatea posibilității de răspuns a forțelor abilitate.

Problematica utilizării în scop ilicit a substanțelor chimice

Analiza problematicei precursorilor pentru explozivi, ca, de altfel, și pentru agenți chimici sau droguri și alcătuirea unei baze de date pentru aceștia pornesc, firesc, de la două întrebări: care sunt substanțele utilizabile în scop ilicit și, dintre acestea, care se pot folosi pentru fabricarea agenților chimici, drogurilor sau explozivilor.

Forțele de intervenție și/sau de investigație care se

confruntă cu laboratoarele clandestine au sarcina de a identifica substanțele prezente, de a descoperi care dintre acestea pot fi precursori, catalizatori sau adjuvanți în diferite sinteze, precum și gradul lor de pericolozitate și/sau sensibilitate, comportarea lor la diferiți stimuli, toxicitatea etc. Se știe că într-un laborator obișnuit pot exista multe substanțe, cele mai multe dintre ele, în anumite concentrații sau condiții, putând fi utilizate atât ca precursori pentru explozivi, cât și pentru agenți chimici sau droguri.

În cazul laboratoarelor clandestine, unde se impune rapid evaluarea situației, dar și luarea deciziilor de intervenție, în funcție de situație, chiar și cei mai bine antrenați specialiști nu pot acoperi, informațional, domeniul. Acest lucru este cu atât mai evident cu cât pentru sinteza aceleiași substanțe se pot folosi chiar zeci de substanțe precursore. De exemplu, pentru fabricarea metamfetaminei se pot folosi 34 de substanțe, fabricarea explozivilor și/sau a amestecurilor explozive pot include alături de substanțe chimice (precursori) și alte categorii de materiale (substanțe chimice prelucrate sub forma unor produse chimice, produse alimentare, deșeuri metalice sau de altă natură etc.).

Multe dintre substanțele chimice în cauză sunt în mod curent utilizate în industria chimică, pe lângă fabricarea explozivilor, propergolilor și pulberilor și la fabricarea lacurilor și vopselelor, sticlei și ceramicii, în industria produselor farmaceutice, a îngrășămintelor și insecticidelor, a aditivilor alimentari sau a substanțelor necesare prelucrării unor produse agricole, a cauciucului, pielii naturale și materialelor celulozice, agenților de răcire, combustibili etc. Interzicerea sau limitarea accesului la unele substanțe chimice este o sarcină dificilă, care ar crea perturbări atât ale industriei de retail, cât și neplăceri consumatorilor pașnici sau micilor industriași. O altă metodă de contracarare a utilizării ilegale a precursorilor este cea a controlului dreptului de utilizare a unor produse/substanțe (prin înregistrarea utilizatorilor conform legislației naționale și/sau internaționale), rezultând astfel și un control al circulației acestora.

Nu este deloc de neglijat importanța palierului informațional, care poate oferi operativ date și analize pertinente care, cuplate cu celelalte măsuri, să asigure o mai bună gestionare a problematicii la nivelul comunităților/statelor.

Precursorii pentru explozivi

Criteriile principale după care se face aprecierea că anumite substanțe pot fi considerate potențiali precursori de explozivi sunt: transformarea lor să necesite cât mai puține operații/reacții chimice și acestea să nu implice riscuri deosebite și, respectiv, ușurința de a procura cantități mari de substanțe, astfel încât să poată fi confecționate dispozitive explozive (d.e.i.-uri) care să includă o încărcătură distructivă de masă mare. Un alt criteriu, deloc de neglijat, este maniera în care explozivul sau amestecul exploziv

poate fi inițiat și identificarea căii care să impună cât mai puține sisteme de inițiere.

Substanțele chimice care îndeplinesc în mare măsură aceste criterii sunt azotatul de amoniu și nitratul de uree. Ambele substanțe sunt, în mod normal, îngrășăminte, se fabrică pe întreg mapamondul, în cantități foarte mari.

Analizând tabelul de mai jos, în care sunt incluse câteva din cele mai recente atacuri teroriste cu bombă, se poate observa că în afara amestecurilor cu azotat de amoniu și nitrat de uree au fost folosiți și alți explozivi/amestecuri de explozivi. Dintre aceștia însă, primii se detașează net din punct de vedere cantitativ, fiind practic, așa cum citează și manualul de instruire a teroriștilor pakistanezi „substanțe ușor disponibile pe piață, oriunde de-a lungul globului”.

Anul	Locația/obiectivul atacat	Explozivul utilizat	Răniți	Morți
1983	Beirut Marine & French Barracks	probabil C4		300
1988	Pan Am 103, Lockerbie Scoția	Semtex RDX/PETN		269
1992	St Mary's Axe/Docklands, Londra	Azotat de amoniu/zahăr		3
1993	World Trade Center, NY	Nitrat de uree	~1000	6
1993	Bombay	probabil C4	~1200	317
1993	Bishops Gate, Londra	Azotat de amoniu/zahăr	40	1
1995	Oklahoma City Federal	ANFO	~1000	168
1996	Canary Wharf/Docklands, Londra	Azotat de amoniu/zahăr	39	0
1996	Manchester, UK	Azotat de amoniu/zahăr	~200	0
1996	Khobar Towers, Arabia Saudită	probabil C4	372	19
1998	Kenya & Tanzania	TNT & PETN	12	1
2000	U.S.S. Cole, Yeman	TNT & RDX	39	17
2002	Bali	Clorat	209	202
2004	Madrid	Gelinită	600	191
2005	Metroul londonez	Exploziv peroxidic	~700	56

Precursorii sunt, așadar, substanțele chimice utilizate pentru producerea explozivilor, dar care, individual, nu sunt clasificate ca materiale explozive. Despre ei se poate afirma că:

- au, în general, un cadru legal de procurare, utilizare și/sau păstrare;
- se pot găsi în magazine de retail și/sau sunt adesea folosite în consumul casnic;
- sunt ușor de procurat și disponibili oriunde în lume;
- pot avea diferite forme de prezentare și diferite domenii legale de utilizare; pot include compuși chimici sau elemente care, prin diferite reacții/serii de reacții chimice relativ ușor de realizat, se pot transforma în substanțe explozive;
- aprovizionarea, în cantități mai mari decât pentru consumul casnic uzual, alertează mai mult populația/comunitatea zonelor unde se produc frecvent atacuri cu bombe și aproape niciodată populația zonelor unde incidentele au fost minore sau se produc la intervale mari de timp.

Produsele derivate din aceste substanțe chimice reprezintă un risc pentru siguranța și securitatea cetățenilor.

Dintre precursorii cunoscuți pentru explozivi, 15 sunt supuși controlului atât pe teritoriul nord-american cât și în Australia, țările nord-europene, Anglia și țări din Asia. Aceștia sunt:

- azotați de amoniu, sodiu, potasiu, bariu;
- azotiți de sodiu sau potasiu;
- perclorați de potasiu, sodiu sau amoniu;
- cloratul de sodiu sau potasiu;
- nitratul de guanidină;
- acid percloric;
- hidrogen peroxid;
- tetranitrometan.

Dintre aceste substanțe, ca precursori de explozivi, cel mai adesea sunt menționați azotații, iar dintre ei, de cele mai multe ori azotatul de amoniu. Acesta este și cel mai ușor de procurat, fiind comercializat sub formă granulară ca îngrășământ. De unde și explicarea faptului că este cel mai „popular” dintre substanțele de mai sus și prezentat ca cel mai des utilizat material pentru comiterea atentatelor cu bombă.

Este de menționat că azotatul de amoniu, nu este și nici nu poate fi considerat material exploziv, el devine astfel prin combinarea cu alte substanțe, în anumite proporții, într-o manieră distinctă, într-o perioadă limitată de timp. Ceilalți azotați, perclorații și clorații sunt aduși în discuție mai rar datorită, în principal, accesului mai redus la cantități mari, dar și datorită unora dintre caracteristicile lor fizico-chimice și/sau explozive, care impune luarea unor măsuri de siguranță la manipulare, utilizare și transport.

Tot substanțe precursorare pentru explozivi pot fi considerate și următoarele: benzen, toluen, fenol, uree, butan, metan, eter, etilenglicol, glicerină, 1,2,4-butanetriol, hexabenzilhexaazaisowürtzitan, acetonă, hidrogen peroxid, amoniac, acizi sulfuric și/sau azotic, azotați, acid percloric, perclorați, clorați, iod, argint, plumb, mercur, grafit, sulf, pulberi de aluminiu/magneziu, care pot fi folosite pentru prepararea întregii game de materiale explozive (de inițiere, brizanți, pulberi/propergoli, compoziții pirotehnice).

Ele pot sta la baza fabricării explozivilor, atât a celor din gama explozivilor de inițiere (primari) folosiți pentru realizarea sistemelor de inițiere sau a celor din gama explozivilor brizanți (secundari), care se utilizează ca încărcături de distrugere, cât și pentru fabricarea unor amestecuri/compoziții pirotehnice. În afara acestora mai apar, însă având o importanță mult mai redusă, și agenții de liere (N-metil-p-nitroanilină, polinitrortocarbonați, anumiți acetali, poliglicidil nitrat, rezine, gumă guar).

Controlul precursorilor de explozivi

Asupra comercializării unora dintre aceste substanțe, în ultimul timp, au fost instituite restricții, astfel încât să se prevină ajungerea lor în „mâini nepotrivite”. Scopul este acela de a le face mai puțin accesibile persoanelor care au intenții de utilizare ilicită a lor.

În mod normal substanțele chimice prezentate anterior își găsesc utilizarea în diferite ramuri industriale, astfel că a apărut problema modalității de implementare a

restricționării lor așa încât utilizatorii finali, cei care le folosesc în mod obișnuit/legal, să nu aibă de suferit, acestora din urmă, legislația trebuind să le aducă atingere cât mai puțin posibil.

Noua legislație a pus accentul în mod deosebit pe educarea utilizatorilor finali prin prezentarea măsurilor, în special în ceea ce privește circuitul și păstrarea corespunzătoare a materialelor restricționate, a oportunității și necesității luării măsurilor legislative, a explicitării limitărilor și a manierei de lucru prin care aceste limitări să îi afecteze cât mai puțin.

În prealabil, reglementările legislative au avut ca punct de plecare consultarea diferitelor categorii de persoane implicate: producători, distribuitori, comercianți, respectiv utilizatori. Astfel, începând cu anii 2007-2008 în Canada, dar și în alte state cum ar fi SUA, Anglia, Australia, au avut loc campanii de popularizare a măsurilor și a prevederilor legale ce se preconizau a fi luate pentru a stopa accesul liber la precursorii de exploziv.

În scopul prevenirii punerii în aplicare a atacurilor teroriste cu bombă, atât fabricanții, cât și distribuitorii/comercianții trebuie să înregistreze detaliat toate operațiunile derulate cu aceste materiale, astfel încât să se poată monitoriza circulația substanțelor, dar să se și poată preveni asigurarea contra furtului. De asemenea, a fost interzisă revinderea lor de către utilizatorii finali.

Noile reglementări au început să-și facă simțită prezența pe continentul nord-american, în ceea ce privea azotatul de amoniu, încă din vara anului 2008, iar pentru ceilalți precursori din primăvara anului 2009.

În ceea ce privește legislația europeană, plecând de la evenimentele din martie 2004 de la Madrid, Consiliul Europei a recunoscut și el necesitatea limitării accesului teroriștilor la materiale explozive și de asigurare a unei mai bune securizări a armamentului, explozivilor, echipamentului necesar fabricării articulare a explozivilor. În luna noiembrie a aceluiași an, Comisia Europeană a solicitat membrilor săi să facă propuneri menite a îmbunătăți măsurile de păstrare și transport și luarea unor măsuri care să facă posibilă o urmărire mai eficientă a precursorilor și a explozivilor.

“
în 2007, a luat
naștere Explosives
Security Experts
Task Force
(ESETF) un
organism al Uniunii
Europene care are
ca mandat principal
concentrarea
eforturilor pe
activități care susțin
îmbunătățirea
securității
explozivilor
”

Anul următor, în 2005, Comisia a prezentat un comunicat prin care își anunța intenția de a reuni fabricanții, factorii implicați în comerțul cu explozivi, utilizatorii acestora și experți în domeniu din statele membre, care să discute păstrarea, transportul și maniera prin care pot fi urmărite componentele și produsele finite. Ulterior, în 2007, a luat naștere Explosives Security Experts Task Force (ESETF) un organism al Uniunii Europene care are ca mandat principal concentrarea eforturilor pe activități care susțin îmbunătățirea securității explozivilor.

Tot în 2007, pe baza recomandărilor ESETF, a fost conceput Planul de Acțiune al Uniunii Europene pentru îmbunătățirea securității explozivilor, în vederea împiedicării utilizării lor de către teroriști. Planul se axează pe trei componente: prevenire, detecție (a explozivilor) și răspunsul la acțiunile teroriste.

Dintre măsurile prevăzute a fi implementate la nivelul UE se numără: schimb de informații referitoare la amenințări teroriste imediate, în ceea ce privește furtul de explozivi, sisteme de inițiere, precursori (îngrășăminte sau alte substanțe din care se pot fabrica explozivi), tranzacții suspicioase ale acestora, furnizarea de informații despre explozivi și incidente în care aceștia au fost implicați etc.

În domeniul prevenirii, Comisia Europeană a pus accentul pe cercetarea în domeniul securității prin demararea „marcării” explozivilor, îmbunătățirea tehnicii de detecție a acestora, lărgirea selectivității și sensibilității metodelor de detecție și crearea de metode/kituri mobile de detecție a explozivilor, crearea unor aparate/dispozitive de

bruiaj a telefoanelor mobile pentru prevenirea semnalelor utilizabile pentru inițierea explozivilor etc. O prioritate a acestui plan este și îmbunătățirea legislației care abordează atât circuitul precursorilor cât și al explozivilor.

Toate aceste eforturi s-au generalizat, în ultimul timp, la nivelul întregii lumi, în speranța împiedicării atentării crude și nejustificate la libertățile fundamentale ale omului.

Conlucrarea diferitelor organisme menite să stea în calea acestor practici și sprijinul populației civile, armonizarea și aplicarea riguroasă a legislației în domeniu reprezintă atuuri forte în calea deșeurilor teroriste. **II**

Referințe bibliografice

- ORBAN Octavian, GOGA Doru, Proprietățile și fabricația substanțelor explozive, Ed. ATM, București, 1996
- The Big Book of Bad Ideas - An Illustrated Handbook on the Art and Science of Things that Go Boom
- Date of the Coming into Force of Certain Sections of the Explosives Act - Canada Gazette Part 11, Vol. 142, No.6;
- US renews alert on hydrogen peroxide as bomb precursor - Chemical News & Intelligence, 24.09.2009
- The Precursors Database: NOAA's new forensics and response tool - U.S. Department of Commerce National Oceanic and Atmospheric Administration, dec 2006;
- Thesis: Common chemicals as precursors of improvised explosive devices: the challenges of defeating domestic terrorism James I. Rostberg, Naval Postgraduate School, September 2005;
- http://export.stanford.edu/documents/chem_agent.pdf
- http://www.spf.gov.sg/licence/AE/others/Licensing_of_Explosive_Precursors.pdf
- http://www.mindef.gov.sg/safti/pointer/ba ck/journals/2000/Vol26_4/6.htm
- <http://www.publications.parliament.uk/pa>

- dezideratul războiului mondial împotriva terorismului -

| Conf. univ. dr. Cristian Barna

Unde este Osama bin Laden? Mai trăiește sau este doar o „fantomă”? De ce SUA și aliații săi în lupta împotriva terorismului, în cei mai bine de opt ani scurși de la atentatele din 11 septembrie 2001, nu au reușit să-l captureze pe cel mai căutat om din lume? La aceste întrebări, Robert Gates, secretarul apărării din SUA, afirmă că prinderea lui Osama bin Laden ar putea fi la fel de dificilă precum găsierea lui Theodore Kaczynski - „Unabomber”, care a fost capturat de agenții FBI după 17 ani. Robert Gates a respins teoriile potrivit cărora este „nefiresc” faptul că liderul Al-Qaeda și locotenentul său, Ayman Al-Zawahiri, se află încă în libertate.

În prezent, SUA susține că Osama ben Laden și locotenenții săi se ascund în regiunea tribală din nord-vestul Pakistanului, la granița cu Afganistan. Generalul James Jones, consilierul pentru securitate națională al lui Barack Obama, declara, în luna decembrie 2009, că cele mai recente rapoarte ale serviciilor secrete americane arătau că liderul Al Qaeda se ascunde în regiunea montană din Waziristanul de Nord, la granița dintre Pakistan și Afganistan. James Jones a descris această regiune ca fiind “muntoasă, foarte dură, în general neguvernată”. Cu toate acestea, James Jones afirmă că “va trebui să ne asigurăm că acest simbol important al Al-Qaeda fie va fi pus din nou pe fugă, fie va fi capturat sau ucis”.

La acest curent de opinie se aliază și generalul Stanley McChrystal: „Deși capturarea sau uciderea lui Osama bin Laden nu va reprezenta înfrângerea Al Qaeda, nu cred că putem înfrânge definitiv Al-Qaeda atâta vreme cât acesta nu va fi capturat sau ucis. Osama ben Laden reprezintă o figură simbolică, iar faptul că este în viață întărește Al-Qaeda, inclusiv ca sursă de inspirație a Jihad-ului global”.

Însă, conform lui Robert Gates, SUA nu a mai primit, de ani de zile, informații credibile despre locul unde se află Osama bin Laden: „Nu știm unde se află Osama ben Laden. Dacă am avea astfel de informații, am merge după el”. Conform lui Robert Gates: “Dacă, așa cum bănuim, se află în Waziristanul de Nord, este o zonă unde Guvernul pakistanez nu a fost prezent de foarte multă vreme”.

Nu putem să nu menționăm că SUA a pierdut un bun prilej să-l captureze pe Osama bin Laden, în decembrie 2001, în timpul luptelor de la Tora Bora, conform unui raport întocmit de reprezentanții democraților din Comisia pentru relații externe a Congresului SUA, dat publicității în luna noiembrie 2009, cu câteva zile înainte de anunțul lui Barack Obama privind suplimentarea cu 30.000 de soldați a trupelor SUA din Afganistan.

În raport se menționează că eșecul capturării liderului Al Qaeda a alterat cursul războiului și a contribuit la recrudescența mișcărilor insurgente din Afganistan și Pakistan: „Înlăturarea lui bin Laden, în decembrie 2001, nu ar fi eliminat amenințarea extremistă mondială, dar fuga în Pakistan i-a permis acestuia să devină un simbol puternic, care continuă să atragă fluxuri financiare importante și să inspire fanatici din întreaga lume”.

Conform raportului menționat, care citează martori din cadrul Armatei SUA, pentru capturarea lui bin Laden, în decembrie 2001, mai era nevoie doar de o unitate de pușcași marini care să blocheze depresiunea prin care se ajunge de la Tora Bora în Pakistan, cererea fiind însă refuzată de Donald Rumsfeld, secretarul de Stat al Apărării la acea dată, care și-a motivat decizia prin faptul că numărul militarilor americani din Afganistan era deja prea ridicat, iar trimiterea de noi soldați nu se impunea.

De menționat că, în acea perioadă, soldații americani, sprijiniți de forțele afgane, lansaseră o ofensivă în regiunea Tora Bora, pentru capturarea lui bin Laden, despre care se credea că se ascunde în regiune, dar strategii militari americani au respins cererile de suplimentare a trupelor, pentru lansarea unui asalt rapid în regiune, preferând să se bazeze pe lovituri aeriene și lăsând forțele afgane să conducă atacul la sol, în timp ce forțele pakistaneze aflate la frontieră trebuiau să blocheze eventualele căi de fugă ale luptătorilor Al Qaeda în Pakistan. Conform SUA, Armata pakistaneză nu ar fi reușit în demersul său!

Din acest motiv, în luna aprilie 2009, SUA a criticat inițiativa Pakistanului de a da curs demersurilor inițiate de talibanii pakistanezi, care acționează în valea Swat, de a semna un acord de încetare a focului, date fiind declarațiile publice ale acestora în care afirmau că bin Laden și militanții Al Qaeda sunt bineveniți în valea Swat. Totuși, în luna iunie 2009, Leon Panetta, directorul CIA, își exprima speranța că ofensiva militară lansată de Pakistan în valea Swat va spori șansele SUA de a-l captura pe liderul Al Qaeda.

În acest sens, Hillary Clinton, secretarul de Stat al SUA, a tras un semnal de alarmă, cu prilejul vizitei efectuate în Pakistan, în luna octombrie 2009, afirmând că îi este greu să creadă că Pakistanul n-ar putea să-i captureze pe liderii Al Qaeda, dacă ar vrea, declarație care contrazice poziția autorităților din acest stat, referitoare la faptul că liderii Al Qaeda nu s-ar afla în Pakistan: „Al Qaeda s-a bucurat de adevărate paradisuri în Pakistan, încă din anul 2002. Îmi vine greu să cred că nimeni din guvernul pakistanez nu știe unde sunt și nu pot să îi prindă, dacă chiar ar vrea.” O poziție similară a avut și Gordon Brown, primul ministru britanic, care s-a arătat dezamăgit de incapacitatea Pakistanului de a-i captura sau ucide pe responsabilii pentru atacurile teroriste de la 11 septembrie 2001: „Chiar dacă Guvernul pakistanez a declanșat ofensiva împotriva luptătorilor Al Qaeda din Waziristanul de Sud, regiune aflată la granița cu Afganistanul, nu putem să nu ne întrebăm cum este posibil ca, după 8 ani de la atentatele teroriste din 11 septembrie 2001, nimeni din Pakistan să nu se poată apropia de Osama bin Laden sau de Ayman Al-Zawahiri”.

Gordon Brown a adresat un apel armatei pakistaneze și liderilor politici din acest stat, îndemnând la acțiuni directe împotriva bazelor Al Qaeda din Waziristanul de Sud, acțiuni care să conducă la distrugerea și nu doar la izolarea grupării teroriste.

Coincidență sau nu, la scurt timp după aceste declarații, un prizonier taliban reținut în Pakistan declara, în luna decembrie 2009, că deține informații potrivit cărora, în luna ianuarie sau februarie a aceluiași an, Osama bin Laden s-ar fi aflat în Afganistan. Cel în cauză afirma că liderul Al Qaeda a decis să evite teritoriul pakistanez,

din cauza riscului prezentat de atacurile aeriene americane. Prizonierul susține că, după atentatele din 11 septembrie 2001, s-a întâlnit de mai multe ori cu bin Laden și că un apropiat al său, membru al tribului Mehsud din Pakistan (care facilitează legătura membrilor Al-Qaeda din alte țări cu Osama ben Laden, pentru ca acesta „să le dea sfaturi în legătură cu atacurile planificate în Europa sau în alte locuri”), i-ar fi relatat că putea să-i aranjeze o întâlnire cu acesta.

Indiferent de locația exactă a lui bin Laden, capturarea acestuia și a susținătorilor săi rămâne, conform lui Barack Obama, „o provocare de cel mai înalt nivel, în scopul asigurării securității internaționale. Președintele SUA este ferm convins că „teroriștii care au planificat și au sprijinit atacurile de la 11 septembrie 2001 sunt în Pakistan și în Afganistan”. Mai mult, în luna martie 2009, Obama avertiza că: „mai multe rapoarte ale serviciilor de informații arată că Al Qaeda plănuiește, din Pakistan, un atac care ar urma să aibă loc pe teritoriul SUA. Iar dacă Guvernul afgan pierde în fața talibanilor sau permite Al-Qaeda să-și mențină bazele logistice, acest stat va deveni, din nou, o bază pentru teroriștii care vor să ucidă cât de mulți oameni pot”.

Din acest motiv, mai mult decât oricând, Barack Obama este preocupat de rolul jucat de Pakistan în ceea ce denumeste „Afpak”, granița Afganistanului cu Pakistanul, areal geostrategic pe care-l consideră „cel mai periculos loc din lume. Deși SUA a beneficiat de sprijinul declarat al fostului regim, condus de Pervez Musharaf, în anihilarea facilităților operaționale Al Qaeda, de la granița Afganistanului cu Pakistanul (sub raportul contribuției aduse în culegerea de informații cu privire la locațiile secrete în care Osama bin Laden și acoliții săi se regrupaseră), în schimbul unor importante contribuții financiare, menite să sprijine democratizarea și creșterea economică a Pakistanului, rezultatele s-au lăsat așteptate. Ca atare, Obama intenționează să condiționeze ajutorul financiar acordat Pakistanului de progrese substanțiale în identificarea și distrugerea taberelor de antrenament ale Al Qaeda.

Leon Panetta a avertizat însă că, pe fondul progreselor înregistrate în acest sens în Pakistan, liderii Al Qaeda ar putea să-și transfere operațiunile în locuri mai „sigure”, precum Yemen sau Somalia, state în care unele regiuni nu sunt controlate de autoritățile guvernamentale. De aceeași părere este și analistul militar Anthony Dworkin conform căruia, deși Al Qaeda nu este mai puternică decât era în momentul comiterii atentatelor din 11 septembrie 2001, deoarece și-a pierdut bazele de sprijin din Afganistan, după înlăturarea regimului taliban, în prezent operând doar în regiunea de graniță dintre Afganistan și Pakistan. Al Qaeda a avut însă succes prin promovarea brand-ului, grupările afiliate din Yemen și Africa de Nord fiind mai puternice în prezent decât erau în urmă cu câțiva ani.

Din această cauză, forțele de securitate din Arabia Saudită sunt îngrijorate de intensificarea activității Al Qaeda în Yemen. Arabia Saudită derulează o campanie susținută în rândul tinerilor, pentru a limita tentația de afiliere la Al Qaeda. De asemenea, în ultimii ani, serviciile de securitate saudite au anihilat mai multe nuclee Al-Qaeda care acționau pe teritoriul regatului, mai mulți membri ai grupării găsim și refugiul în Yemen. Un alt exemplu îl constituie demersurile simpatizanților Al-Qaeda din Liban care, potrivit cotidianului an-Nahar, pun la cale atentate împotriva instituțiilor de stat, a ambasadelor și a misiunii ONU de menținere a păcii în Liban. Conform cotidianul menționat, agențiile de securitate libaneze au fost deja informate cu privire la infiltrarea pe teritoriul libanez, dinspre Turcia, Grecia și Siria a unor membri Al Qaeda din Pakistan, precum și cu privire la existența unor locuințe conspirative ale membrilor grupării teroriste în nordul Libanului. Se pare că teroriștii caută să se infiltreze în taberele de refugiați palestinieni din Liban.

Tactica Al-Qaeda de a identifica alte zone în care să-și amplaseze bazele logistice (Yemen, Sudan, Somalia, Fâșia Gaza sau Liban), care să nu se afle sub controlul autorităților din acest stat, pare să fie confirmată de mesajul lui Osama bin Laden, dat publicității cu prilejul celei de-a opta aniversări a atentatelor de la 11 septembrie 2001, prin care încearcă să-și apropie populația palestiniană și libaneză.

În cadrul acestui discurs, Osama bin Laden afirmă că: „motivul care a determinat Al-Qaeda să lanseze atacurile teroriste asupra SUA a fost sprijinul acordat Israelului de către SUA”.

Și Ayman Al-Zawahiri, numărul doi în Al-Qaeda, într-un mesaj postat pe internet, în luna decembrie 2009, îl acuză pe Barack Obama că nu a adus decât “blocadă și asediu” în Orientul Mijlociu, în pofida eforturilor declarate de a comunica cu arabii: “planul lui Obama, deși împachetat în zâmbete și apeluri la respect și înțelegere, este merit doar pentru a sprijini Israelul. Politica lui Obama nu este nimic altceva decât un alt ciclu din campania sionistă și cruciată de a ne subjuga și umili și pentru a ne ocupa pământul și a ne fura averea. Nu suntem idiști să acceptăm cuvinte fără înțeles. Obama este noua față a acelorași vechi crime.”

Ayman al-Zawahiri îl acuză pe președintele american Barack Obama că dorește să înșele lumea arabă, motiv pentru care nu va avea succes în negocierile de pace pentru Orientul Mijlociu, argumentând, în acest fel, că lupta adeptilor Al-Qaeda împotriva SUA și a aliaților săi este “un război între musulmani și păgâni”. În opinia lui Ayman al-Zawahiri, Barack Obama este un “criminal”: “avem nevoie de mai multe crime la Kabul, Bagdad, Mogadiscio și Gaza pentru a ne asigura că este un criminal? Nu este de acum clară josnicia SUA, în timpul președinției lui Obama, în pofida aerului său surâzător și afectuos?”

Al-Zawahiri nu a uitat să-i critice și pe principalii aliați americani din regiune, președintele Egiptului și regele Iordaniei și Arabicii Saudite, pentru că sprijină pacea cu Israel și a cerut musulmanilor și palestinienilor să desfășoare “războiul sfânt” nu numai în Israel și teritoriile palestinene, ci și în alte teritorii: “trebuie să continuăm Jihad-ul pentru a elibera pământul palestinian, să stabilim un stat islamic acolo, să purtăm acest război sfânt contra evreilor și tuturor celor care îi sprijină”. Date fiind aceste noi mutații pe scena războiului împotriva terorismului, ce strategie trebuie folosită pe viitor? Samantha Power consideră că, după o perioadă în care americanii (dar nu numai!) au fost deziluzionați de modul în care administrația Bush a gestionat războiul împotriva terorismului, Barack Obama adoptă o strategie inteligentă, care întâmpină multe greutăți, dar principială. Spre deosebire de Bush, care a suprasolicitat forțele armate ale SUA, angajându-le într-un război nefocalizat, atât în Afganistan cât și în Irak, Obama utilizează argumentul forței militare doar împotriva teroriștilor, punând accentul pe protejarea civililor nevinovați.

Mai ales că, cel puțin o parte a strategiilor antiteroriste, fie au un feedback în rândul populației, fie sunt direct îndreptate spre aceasta. De aceea, în ceea ce-l privește pe Osama bin Laden și Al-Qaeda, cea mai bună strategie de anihilare a terorii generată de această grupare teroristă o reprezintă, conform lui Francis Fukuyama, o „luptă îndelungată” pentru cucerirea sufletelor musulmanilor. Poate că ne aflăm pe drumul cel bun, dat fiind faptul că milioane de musulmani aspiră să-și practice credința în mod pașnic, fără să fie nevoiți să se supună dictatelor unor doctrinari și „bărboși” care proclamă lapidarea, uciderea apostatilor sau a „infidelilor”!

Bibliografie

- NOVAC, Adrian: Seful Pentagonului: Prinderea lui Osama bin Laden ar putea lua ani de zile, 19 martie 2009, www.hotnews.ro
- MIHAILESCU, Robert: Uciderea sau capturarea lui bin Laden este cheia pentru infrangerea al-Qaeda - generalul Stanley McChrystal, www.hotnews.ro, 9 decembrie 2009
- Where Is bin Laden? Secretary Gates Says No Intel in Years, December 5, 2009, www.abcnews.com
- Osama bin Laden is still in Pakistan, Says CIA, June 12, 2009, www.telegraph.co.uk
- Clinton către guvernul pakistanez: Nu cred că doriți să capturați conducerea al-Qaeda, 30 octombrie 2009, www.antena3.ro
- Gordon Brown urges Pakistan to „Take Out” Osama bin Laden, November 29, 2009, www.telegraph.co.uk
- No Bin Laden information in years, says Gates, December 6, 2009 www.news.bbc.co.uk
- CERNAHOȘCHI, Laura: Obama: “Al-Qaeda pregătește un atac pe teritoriul SUA”, 27 martie 2009, www.cotidianul.ro
- Barack of Afpakia, www.online.wsj.com, February 17, 2009
- MIHAILESCU, Robert: Decret religios în Arabia Saudita: Aderarea la rețeaua al-Qaeda contravine preceptelor islamului, www.hotnews.ro, 12 ianuarie 2010
- Mihailescu, Sorana: Bin Laden le cere americanilor să facă presiuni asupra Casei Albe, pentru oprirea războiului în Irak și Afganistan, www.hotnews.ro, 14 septembrie 2009
- Al-Qaida îl califică pe Obama drept "criminal", 29 septembrie 2009, www.antena3.ro
- BALDOR, Lolita C: Under Obama, 'War on Terror' Catchphrase Fading, Associated Press, January 31, 2009
- BRUCKNER, Pascal: Tirania penitenței, Editura Trei, București, 2006.

Negocierile indirecte israeliano-palestiniene

un efort de reconstrucție a încrederii între doi actori ireconciliabili

- Stadiul negocierilor în luna mai 2010 -

| Lidia Balcanu

În procesul de pace israeliano-palestinian nu s-au înregistrat progrese în ultimii ani. Mediatorului american, reprezentat prin George Mitchell, îi revine sarcina dificilă de a reconstrui nivelul de încredere, necesar în perspectiva aducerii celor doi actori la masa discuțiilor și negocierilor directe.

Luna mai a acestui an a marcat o premieră în planul negocierilor israeliano-palestiniene: după aproape două decenii de întrevederi și convorbiri, aceștia vor „discuta” fără a se întâlni față în față, în cadrul unui format de intermediere care până acum le-a fost străin - negocierile indirecte. Trimisul special al SUA pentru Orientul Mijlociu, George Mitchell, va pendula pentru următoarele patru luni între Ramallah și Tel Aviv discutând, pe rând, cu Benjamin Netanyahu, prim-ministrul israelian, și Mahmoud Abbas, președintele Autorității Naționale Palestiniene.

Referitor la această nouă mutație se ridică, în mod firesc, câteva semne de întrebare: (1) De ce acest format de „discuții”? (2) Ce se află pe agenda „discuțiilor”? (3) Care este finalitatea acestor patru luni?

Provocarea interimatului

Pentru a creiona răspunsurile la întrebările de mai sus este necesar să înțelegem contextul actualului blocaj care persistă în negocierile israeliano-palestiniene, blocaj care derivă pe de o parte din însăși natura Acordului de la Oslo (1993), iar pe de altă parte din inerenta perioadă de interimat.

Astfel, după ajungerea la formula de compromis care s-a regăsit în textul Acordului în sintagma „soluția celor două state”, israelienii și palestinienii au intrat, după cum era de așteptat, într-o perioadă de interimat, care s-a transformat însă într-o provocare mai mare chiar decât conflictul existențial ce părea că nu-și va afla

vreodată finalitatea politică.

În cursul acestui interval, reprezentanți și lideri ai celor două grupuri au încercat să găsească modalitățile concrete de aplicare a „soluției Oslo”, astfel încât la finalul ei să se ajungă la semnarea acordului final prin care să se instituie, definitiv și irevocabil, existența concretă a celor două state.

Atât în sfera relațiilor interne cât mai ales în planul relațiilor israeliano-palestiniene, perioada interimatului a însemnat, și înseamnă încă, parcurgerea unor momente și situații tensionate, încărcate emoțional, marcate de decizii și acțiuni contradictorii și retorici adiacente anihilatoare la adresa celuilalt. Așa se face că susținătorii păcii alături de opoziții ei au prosperat deopotrivă atât în cercurile israeliene cât și în cele palestiniene, coeziunea internă a unuia dintre grupurile implicate în acest proces pare iremediabil distrusă (scindarea Hamas - Fatah este jalonată teritorial de o manieră cât se poate de concretă, respectiv Fâșia Gaza versus Cisiordania), iar alăturările dintre extremiști și moderați se regăsesc la loc de cinste atât în cazul israelienilor (a se vedea alcătuirea Cabinetului din 2009) cât și al palestinienilor (alegerile parlamentare din 2006).

Încrederea funcțională („working trust”) care exista la un moment dat, e drept, mai mult la nivelul a doi reprezentanți (Ytzhak Rabi și Yasser Arafat) decât la nivelul celor două grupuri în ansamblu - nu mai poate fi regăsită astăzi la niciun nivel. Începând cu anul 2006, anul câștigării alegerilor parlamentare palestiniene de către Hamas, dar mai ales după iunie 2007 (preluarea în forță a Fâșiei Gaza de către gruparea respectivă), discursul israelian pe marginea procesului de pace s-a axat într-o mare măsură pe „lipsa unui partener de dialog”, iar cel al palestinienilor pe „neseriozitatea” israelienilor și pe acțiunile care le contrazic retorica (construcția de locuințe în colonii, extinderea gardurilor și zidurilor de-a lungul Cisiordaniei și Fâșiei Gaza).

Reconstrucția încrederii

Într-un astfel de context, în care fiecare dintre cei doi actori ireconciliabili arată cu degetul spre celălalt, inițiativa americană este de salutat, întrucât încearcă să surmonteze, cel puțin la nivel psihologic, discursul imposibilității și fixația pe greșelile celuilalt. După cum subliniază unii analiști și experți, în situația în care niciunul dintre reprezentanții celor două grupuri nu acceptă să discute direct cu celălalt, formatul negocierilor indirecte reprezintă o modalitate de dorit, întrucât plasează o mai mare responsabilitate asupra mediatorului (Statele Unite) acceptat la discuții de fiecare dintre cele două părți. Acceptarea participanților de a se angaja într-un astfel de demers reprezintă, în fapt, conștientizarea implicită a crizei în care aceștia se află și un pas înainte în depășirea ei.

În asemenea circumstanțe nu se poate vorbi despre o agendă a „discuțiilor”, cu teme prestabilite și subiecte de interes asupra cărora cele două părți să se pună de acord. În schimb, mediatorului american îi revine dificila sarcină de a-i convinge pe Benjamin Netanyahu și Mahmoud Abbas să ajungă din nou la masa negocierilor directe. Pentru început, așteptările și declarațiile liderilor celor două grupuri rivale nu sunt foarte promițătoare, dar nu este exclus ca, la sfârșitul celor patru luni, să asistăm la anunțarea unei noi date pentru reînceperea negocierilor directe, o finalitate neașteptată de bună pentru contextul dat.

Prezentul demers de intermediere este subscris efortului de reconstrucție a încrederii între doi actori ireconciliabili, Israelul și Autoritatea Națională Palestiniană. În situația în care nu se va ajunge la un nivel „funcțional” de încredere între Mahmoud Abbas și Benjamin Netanyahu, instituirea „soluției celor două state” ar putea deveni sinonimă cu eșecul demersului politic american în zona Orientului Mijlociu. **I**

Note

1. Negocierile indirecte (engleza, proximity talks) sunt discuții diplomatice purtate prin intermediari, deși părțile implicate în conflict sunt apropiate (regional) una de cealaltă.
2. „Limitarea structurală majoră a înțelegerii de la Oslo (...) a fost reprezentată de lipsa dedicării explicite pentru soluția celor două state ca punct final al negocierilor. (...) Părțile nu au fost pregătite să se angajeze deplin pentru acest punct final, pentru finalitatea înțelegerii. În schimb, acestea au lăsat ca decizia finală să fie luată după terminarea perioadei de interimat, în timpul căreia controlul palestinian asupra teritoriului ocupat va fi fost extins gradual iar negocierile pentru atingerea statutului final vor fi fost purtate”; (Kelman, 2007, p. 292).
3. Diferendul israeliano-palestinian a fost descris de psiho-sociologi (și) prin sintagma „conflict existențial”, o stare de fapt ce caracterizează disputa a două grupuri asupra unui teritoriu, scopul ultim fiind reprezentat de folosirea deplină a spațiului respectiv, pentru instituirea unui stat politic, de către unul dintre aceste grupuri. Într-un astfel de conflict, „identitatea și existența celuilalt reprezintă

amenințări la adresa propriei identități și existențe”; (Kelman, 2007, p. 288).

4. Alvaro de Soto, care a condus negocierile care au pus capăt războiului civil din Salvador, afirmă: „Consider că s-a pus un accent prea mare pe negocierile directe”; (Knigge, 2010).

5. Saeb Erekat, negociatorul șef palestinian: “În acest moment, guvernul israelian are o singură opțiune, ori pacea ori așezările. Nu le poate avea pe amândouă. (...) Dacă prețul pe care trebuie să îl plătim pentru a spune 'da' Mitchell înseamnă mai multe așezări și interdicții, avem un mare semn de întrebare față de posibilitatea de a le continua”. Declarație a Hamas: „absurdele negocieri indirecte vor reprezenta o umbrelă sub care ocupația israeliană va comite mai multe crime împotriva populației palestinene. Hamas lansează un apel către Organizația pentru Eliberarea Palestinei să înceteze să mai vândă iluzii poporului palestinian și să anunțe eșecul angajării în niște negocieri absurde”. Benjamin Netanyahu, prin vocea purtătorului de cuvânt Nir Hafez: „Poziția Israelului este și va rămâne aceasta: discuțiile trebuie să fie conduse fără (pre)condiții și ar trebui să se îndrepte rapid spre negocieri directe”; (Haaretz, 08.05.2010).

Referințe bibliografice

- ABUSADA, Mkhaimar (2010): The Price of Indirect Talks (A Palestinian View), www.bitterlemons.org/previous/bl100510ed.10.html
- ALPHER, Yossi (2010): Just Plain Lucky (An Israeli View), www.bitterlemons.org/previous/bl100510ed.10.html
- FRIEDMAN, Thomas (2010): Driving Drunk in Jerusalem, , New York Times, www.nytimes.com/2010/03/14/opinion/14friedman.html
- KARON, Tony (2010): Israelis and Palestinians: Agreeing to Talk, and to Fail, Time, www.time.com/time/world/article/0,8599,1970563,00.html
- KELMAN, Herbert C. (2007): The Israeli Palestinian Peace Process and Its Vicissitudes (Insights from Attitude Theory), in American Psychologist, vol. 62, nr. 4 (mai iunie 2007), pp. 287-303
- KHATTIB, Ghassan (2010): How to Bolster a Delicate Situation (A Palestinian View), www.bitterlemons.org/previous/bl100510ed.10.html
- KNIGGE, Michael (2010): US-backed Mideast 'Proximity Talks' Underway, but Expectations are Low, in Deutsche Welle, www.dw-world.de/dw/article/0,,5339277,00.html
- SEALE, Patrick (2010): Proximity Talks Won't Help, in Teheran Times, www.tehrantimes.com/index_View.asp?code=214455
- SHER, Gilead (2010): The Best of a Bad Lot (An Israeli View), www.bitterlemons.org/previous/bl100510ed.10.html
- WALLERSTEIN, Immanuel (2010): Winners and Losers in the Israeli-Palestinian Deadlock, www.iwallerstein.com/winners-and-losers-in-the-israeli-palestinian-deadlock/
- WOODWARD, Paul (2010): Israel Is Putting American Lives at Risk, <http://warincontext.org/2010/03/14/israel-is-putting-american-lives-at-risk>
- [Haaretz] (2010): Netanyahu: Proximity Talks Must Move Swiftly to Face-to-Face Negotiations. Israel and US laud PLO Decision to Approve Mediated Peace Talks, Despite Warnings from Hamas, www.haaretz.com/news.diplomacy-defense-/netanyahu-proximity-talks-must-move-swiftly-to-face-to-face-negotiations-1.289035
- [Al-Jazeera] (2010): US Envoy Begins Proximity Talks, <http://english.aljazeera.net/news/middleeast/2010/03/20103703947981717.html>, accesată la data de 23.05.2010

Islamul și curentele sale

| Mihai Voiculescu

Universul islamului cu principalele sale curente (sunnismul (as-sunnah praxisul islamic, datina), šiismul (aș-șiya secțiune, sectă, separare) este unul extrem de mozaicat, reunind reacții psihologice variate și revendicând pentru fiecare curent principal o apropiere cât mai fidelă de adevărul cuprins în paginile Coranului.

Unitatea islamului se bazează pe Coran, apoi pe Sunna tradițiile privitoare la Profet și, după unii juriști, pe consensul comunității (al-ijmaa). Prin urmare, avem de-a face cu o comunitate cu vocație mondială care exclude, în principiu, orice particularism bazat pe ideea de rasă, de trib, de națiune etc. De aceea, islamul de astăzi nu numai cel fundamentalist condamnă mișcările naționaliste ca reprezentând o trădare a idealului originar al comunității islamice.

Contrar unei păreri destul de răspândite, nu toți musulmanii sunt arabi și nu toți arabii sunt musulmani. Populația islamică este compusă din mai multe familii: arabi, turci, persani, pakistanezi și indomalaiezieni. Pe lângă aceste popoare apar și câteva triburi: allawiți (Siria), maroniți (Liban), wahabiți (Arabia Saudită), berberi (Algeria), beduini (Iordania), pathani (Afganistan).

Diferențe de ordin religios

Apartenența la o religie unică nu exclude diversitatea născută din varietatea circumstanțelor geografice, istorice, sociale și politice. Astfel, după moartea profetului Muhammad comunitatea islamică se scindează în sunniți, šiți și kharijiți, această mare schismă, din anii 655-661, fiind cunoscută în istoriografia musulmană drept Marea discordie.

Musulmanii au ajuns azi să fie împărțiți în sunniți, šiți și un număr de secte derivate din cele două ramuri principale ale islamului, plecând de la evenimentele ce au avut loc în secolul al VII-lea. La cincizeci de ani de la moartea Profetului Muhammad, fusese într-adevăr cucerit un imperiu, dar Kaaba, casa Domnului de la Mecca, era arsă din temelii și însuși nepotul iubit al Profetului, Husayn, era umilit, trădat și decapitat. Toți musulmanii sunt de acord că, odată cu asasinarea lui Ali în 661, s-a încheiat era sfințeniei. După numai o generație de la moartea Profetului, guvernarea celor luminați luase sfârșit. Nimeni nu se îndoiește de lucrul acesta, indiferent dacă este vorba de sunniți sau šiți.

Diferența constă în felul în care privesc retrospectiv, la perioada urmașilor Profetului. Sunniții, în ciuda instalării încete a unei decăderi a virtuții spirituale, cinstesc prima generație de musulmani și consideră că exemplul dat de Abu Bakr, Umar, Uthman și Ali este util în stabilirea unui model comportamental pentru neamul omenesc. Eroii lor sunt acești Rașiduni, cei dintâi patru califi aflați sub Dreapta Îndrumare și învățați-înțelepți care mai târziu aveau să apere comoara acestei moșteniri de degradarea pe care o suferea în lume.

Șiți se concentrează asupra sensului pierderii imediate, al viziunii trădate chiar în ziua morții Profetului. Ei susțin că singur Ali ar fi putut menține valorile spirituale pe care s-ar fi sprijinit întreaga dezvoltare ulterioară a islamului. Într-un fel, este fără îndoială o viziune sumbră tripla trădare a lui Ali (căci dreptul său la conducerea Califatului avea să fie ignorat de trei ori), la care mai târziu avea să fie adăugată și asasinarea fiului său Husayn.

Sunnismul este îmbrățișat de turci și kurzi, mai apoi de mongoli (converțiți la islam, mongolii nu au optat niciodată pe față pentru una sau alta dintre tendințele sale), în estul imperiului arabo-musulman, în timp ce, în vest, berberii sunt cei care apără. Pătrunderea sunnismului în zonele berbere și ridicarea lui la rang de religie oficială de către dinastia almoravidă (secolul al XI-lea), urmată de refuzul oricărui compromis cu ceea ce era considerată a fi erezie, are ca efect eliminarea šiismului din Maroc și din Maghrebul Central, în timp ce kharijiții se reorganizează în jurul puternicului lor centru de la Mzab sau se refugiază. Sunnismul este dus mai departe, în mod paradoxal, de străinii care cuceresc, rând pe rând, califatul arabo-musulman, cel mai reprezentativ exemplu fiind cel al Imperiului Otoman.

Când este examinată practica religioasă a sunniților și cea a šiitilor musulmani pentru a vedea care sunt diferențele, se constată că acestea sunt mici. Recunosc același Coran, aceeași practică a rugăciunii repetate de cinci ori pe zi, același calendar, aceleași practici ale posturilor, același ritual al hagjalâcului.

Diferențele care separă facțiunile sunt practic următoarele: šiitii își întrerup postul câteva minute mai târziu decât sunniții (diferența este foarte mică și e generată de discuțiile legate de ceea ce înseamnă de fapt apusul soarelui) și adesea combină rugăciunile de la amiază și cele de după-amiază, la fel ca și pe cele de seară și de noapte, ca să facă doar trei vizite la moschee pe zi, mai degrabă decât cinci. Šiitii, de asemenea, vizitează mormintele-altar ale imamilor lor care au murit ca martiri și care sunt descendenți ai Profetului, dar oricine are cât de mică experiență a vieții religioase a sunniților în Africa de Nord, Africa de Vest, Sudan și Egipt știe că acest obicei al rugăciunii la mormântul marilor eroi ai islamului este foarte larg răspândit.

Practica šiită specifică este rawdah-khani, care combină predica, recitarea unor poeme și versete coranice, precum și scene dramatice care descriu viața tragică a diverșilor imami, în special cea a imamului Husayn. Aceste sărbători sunt oficiate adesea în așa-numitele săli de dolii, special construite, ce pot fi găsite în Persia, India, sudul Irakului și estul Arabiei. Acestea se țin cel mai adesea joi seara de-a lungul anului, dar îți ating vârful emoțional în lunile Muharram și Safar, când este comemorată moartea tragică de la Karbala a lui Husayn.

Aceasta este perioada anuală a procesiunii numite taziyah, când re-deșteaptă sentimentul de regret istoric, apăsarea implacabilă pe care o produce o tragedie, precum și nesfârșitele dezamăgiri politice ale šiitilor. Procesiunile publice de pe străzi, cântecele înflăcărate, țipetele și uneori scenele de automutilare a tinerilor bărbați šiiti readuc în minte trădarea în urma căreia Ali și descendenții săi au fost nimiciți.

Tradiția sunniților este credința majoritară a lumii musulmane. Nimeni nu trebuie să facă greșeala să socotească ramura sunnită ca o alternativă conformistă la ramura šiită, pentru că există și o tradiție sunnită a contestării liderilor nedrepti, ei au martirii lor și sunt animați de un idealism aprins supus continuu dezbaterii.

Gardianul ortodoxiei sunnite nu este nici un imam care moștenește pe linie ereditară funcția și nici unul delegat, așa cum nu e nici califul aflat în funcție. Sunniții ascultă de un consiliu format din cei mai mari învățați musulmani ai momentului, atunci când trebuie să exprime o părere despre ceva, o fatwa, privitoare la ce este corect sau nu în materie de credință. Uneori învățații provin din universități respectate, cum ar fi Al-Azhar din Cairo, altele sunt acceptați în această postură ca membri ai consiliului învățaților, ulema, de către conducătorul acceptat din vremea respectivă.

Figurile marcante ale tradiției sunnite nu sunt conducătorii, ci învățații, istoricii și judecătorii islamului, în special cei din primele două secole. Ei au ajutat la păstrarea și codificarea tradiției musulmane pure în acea perioadă de o importanță crucială, când biografia Profetului era așternută în scris la Bagdad de către Ibn Ișaq și cele dintâi culegeri de hadith erau întocmite pe baza memoriei colective a locuitorilor Medinei. A fost și perioada în care au fost culese biografii ale celor dintâi musulmani pioși și ale Însoțitorilor Profetului, iar tradiția dintru început a cadiilor, învățătorilor și apărătorilor legii a fost adunată în cele patru școli canonice de drept sau de cultivare a tradițiilor, care încă mai funcționează și azi în lumea islamului sunnit. [\[1\]](#)

Referințe bibliografice

- ANGHELESCU Nadia , Introducere în islam, Editura Enciclopedică, București, 1993, p. 56.
- Fuller, Graham E. and Rend Rahim Francke. The Arab Shi'a: The Forgotten Muslims. New York: St. Martin's Press, 1999.

CONSIDERAȚII GENERALE DESPRE

PREVENIREA ȘI COMBATEREA FINANȚĂRII TERORISMULUI

| **Dr. Ec. Constantin Ilie Aprodu**

Membru al Plenului Oficiului Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor

Finanțarea terorismului reprezintă suportul financiar necesar desfășurării acțiunilor teroriste. Destinația fondurilor respective poate viza atât teroriști, cât și organizații care încurajează, planifică sau se implică în activități teroriste. În plan internațional, țările transatlantice reunite fie în cadrul Națiunilor Unite sau în G8 au constituit factorul principal în acțiunea de prevenire și contracarare a fenomenului de finanțare a terorismului. În acest sens, Anne C. Richard explică rolul conducător pe care aceste țări îl dețin în unificarea instrumentelor globale și regionale pentru eficientizarea acțiunilor de combatere a finanțării terorismului. Astfel, ea demonstrează că structura organizatorică globală constituie cadrul necesar pentru acțiuni regionale efective.

Organizația Națiunilor Unite a făcut numeroase eforturi pe linia combaterii terorismului și a finanțării acestuia. Înaintea atacurilor de la 11 septembrie 2001 din Statele Unite ale Americii, respectiv în data de 13 decembrie 2000, ONU a emis Convenția de la Palermo împotriva criminalității organizate transnaționale, care prevede următoarele:

“Orice persoană comite o infracțiune în înțelesul acestei convenții, dacă prin orice mijloace, direct sau indirect, nelegal și de bună voie, furnizează sau colectează fonduri cu intenția de a fi folosite sau cunoscând că acestea vor fi folosite, parțial sau total, pentru a provoca:

a. un act care constituie infracțiune ;

b. orice act intenționat cauzator de moarte sau rănire gravă a civililor sau a oricărei persoane care nu se află implicată în conflicte armate, atunci când scopul acestui act, prin natură și context, este de a intimida populația, guverne sau organizații în scopul de a face sau de a obține să facă un act împotriva voinței”.

FATF (Financial Action Task Force on Money Laundering) recunoscută ca emitent de standarde internaționale în domeniul combaterii finanțării terorismului a îndemnat țările membre să ratifice și să implementeze Convenția de la Palermo, astfel încât definiția din Convenție a devenit unanim acceptată de cele mai multe țări. Obiectivul primordial al

terorismului este acela de a intimida populația sau de a obliga guvernele sau organizațiile internaționale de a face sau de a se abține a face un act. Succesul unui grup terorist este acela de a fi capabil să construiască și să mențină o infrastructură financiară efectivă. În acest scop, trebuie să dezvolte surse de finanțare, mijloace de spălare a acestor fonduri și, în final, de a se asigura că aceste fonduri vor fi utilizate pentru obținerea de logistică necesară comiterii actelor teroriste.

După evenimentele din 11 septembrie 2001 având în vedere că spălarea banilor este una dintre principalele metode de finanțare a actelor teroriste, în România, ca și în celelalte state democratice și nu

numai, combaterea terorismului a devenit o prioritate politică. În acest context, a fost necesară armonizarea legislației naționale cu prevederile internaționale în domeniu și întărirea rolului Oficiului Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor ca o componentă activă a Sistemului Național de Prevenire și Combatere a Terorismului înființat prin Legea 535/2004 privind prevenirea și combaterea terorismului. Finanțarea terorismului, care are ca scop obținerea de resurse pentru susținerea operațiunilor și nu obținerea de profit, este asigurată din două surse primare:

- finanțarea provenită din zona statelor și organizațiilor cu o largă infrastructură pentru colectarea fondurilor și pentru distribuirea lor către organizațiile teroriste. Ca urmare a constrângerilor de ordin politic și economic realizate de către comunitatea internațională așa-numitele state-sponsori au început să renunțe la susținere și să nu mai constituie sursa principală, locul fiind luat de către alte tipuri de susținere;
- activități ilegale sau perfect legale, generatoare de venituri controlate de teroriști sau organizații teroriste. Fondurile licite reprezintă marea diferență dintre grupările teroriste și cele infracționale. Rolul jucat de fondurile licite în finanțarea terorismului este diferit de

la o grupare la alta, precum și în funcție de zonele geografice în care acționează.

Privite din punct de vedere tehnic, metodele utilizate de teroriști pentru obținerea de venituri din activități ilegale diferă de cele folosite de către grupările infracționale tradiționale. Astfel, grupările teroriste trebuie să găsească metode de spălare a acestor fonduri pentru a nu atrage atenția asupra lor. Câteva din metodele particulare identificate la diferite grupări teroriste, includ: contrabanda cu bani, depozite structurale sau retrageri cash din bănci, cumpărarea de diferite instrumente monetare (cecuri de călătorie, cecuri cash, ordine de plată), utilizarea de cărți de credit și transferuri electronice. În acest context, experții FATF au menționat că fondurile necesare realizării unor atacuri teroriste nu provin întotdeauna, sau nu reprezintă întotdeauna, sume mari de bani, iar tranzacțiile asociate nu sunt întotdeauna complexe. De exemplu, în urma examinării conexiunilor financiare între cei care au fost implicați în realizarea atacurilor din septembrie 2001, a rezultat că cea mai mare parte a sumelor de bani implicate erau sume mici, aflate sub limita de raportare prevăzută de legislațiile în vigoare la acea dată, în majoritatea cazurilor fiind transferuri electronice. Beneficiarii sumelor păreau a fi studenți străini care primeau sume de bani de la familiile lor,

astfel încât instituțiile financiare implicate nu au considerat ca oportună efectuarea unor verificări suplimentare. Pentru prevenirea și combaterea unor asemenea fenomene cu implicații negative, FATF încurajează instituțiile financiare să dezvolte politici și proceduri care să le ajute să detecteze și să determine tranzacțiile care pot implica fonduri utilizate în finanțarea terorismului. În acest sens, statele au adaptat legislațiile naționale la reglementările FATF și împreună cu Băncile Centrale au emis regulamente și norme de aplicare. În țara noastră Banca Națională a României a emis Regulamentul BNR nr. 9 / 2008 privind cunoașterea clientelei în scopul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului, care cuprinde standardele minime pentru instituțiile de credit și pentru cele financiare nebancale, persoane juridice române,

în elaborarea de către acestea a normelor de cunoaștere a clientelei ca parte esențială a administrării riscului de spălare a banilor și de finanțare a terorismului.

În ceea ce privește măsurile standard de cunoaștere a clientelei, instituțiile bancare și cele financiare nebancale au obligația minimă de a proceda la obținerea următoarelor informații:

1. Pentru persoanele fizice:

- a) numele și prenumele și, după caz, pseudonimul;
- b) data și locul nașterii;
- c) codul numeric personal sau, dacă este cazul, un alt element unic de identificare similar;
- d) domiciliul și, dacă este cazul, reședința;
- e) numărul de telefon, fax, adresă de posta electronică, după caz;
- f) naționalitatea;
- g) ocupația și, după caz, numele angajatorului ori natura activității proprii;
- h) funcția publică importantă deținută, dacă este cazul;
- i) numele beneficiarului real.

2. Pentru persoanele juridice:

- a) denumirea;
- b) forma juridică;
- c) sediul social și, dacă este cazul, sediul unde se situează centrul de conducere și de gestiune a activității statutare;
- d) numărul de telefon, fax, adresa de poștă electronică, după caz;
- e) tipul și natura activității desfășurate;
- f) identitatea persoanelor care, potrivit actelor constitutive și/sau hotărârii organelor statutare, sunt

investite cu competența de a conduce și reprezenta entitatea, precum și puterile acestora de angajare a entității;

g) numele beneficiarului real sau, în situația prevăzută la art. 22 alin. (2) lit. b) pct. 2 din Legea nr. 656/2002, cu modificările și completările ulterioare, informații despre grupul de persoane care constituie beneficiarul real;

h) identitatea persoanei care acționează în numele clientului, precum și informații pentru a se stabili că aceasta este autorizată/imputernicită în acest sens.

Maniera în care acest regulament este implementat de către diverse instituții financiare depinde de abordarea pe bază de risc a fiecărei instituții, ca și cadru general, care este determinat de operațiunile normale pe care le realizează. Ceea ce este esențial constă în capacitatea instituției financiare de a determina momentul în care este necesară o verificare aprofundată, astfel încât să identifice, să raporteze și, nu în ultimul rând, să evite tranzacțiile care implică fonduri destinate susținerii terorismului.¶

Referințe bibliografice

- Legea 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării actelor de terorism, modificată și completată cu O.U.G. nr.53/2008, publicată în Monitorul Oficial al României nr.333 din 30 aprilie 2008;
- CONVENȚIA INTERNAȚIONALĂ privind reprimarea finanțării terorismului, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 852 din 26 noiembrie 2002;
- CONVENȚIA NAȚIUNILOR UNITE DE LA PALERMO 13 decembrie 2000 împotriva criminalității organizate transnaționale, site www.infolex.rs.ro;
- Hotărârea Guvernului nr.594/2008 privind aprobarea Regulamentului de aplicare a prevederilor Legii 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării actelor de terorism, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.444 din 13.06.2008;
- Legea 535/2004 privind prevenirea și combaterea terorismului publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I nr.1161 din 8 decembrie 2004;
- Regulamentul Băncii Naționale a României nr.9 din 2008 privind cunoașterea clientelei în scopul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului, publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr.527 din 14 iulie 2008;
- Revista "Bank Watch" - noiembrie 2009 - Sursele finanțării terorismului B.Martimof, site www.marketwatch.ro

Al Qaida: Mașina Media

| Lucian Agafiței

„Jihadiștii mai degrabă luptă într-un război civil ce are ca miză mințile tineretului Musulman decât duc un război împotriva Vestului”.
Stephen Ulph, membru al Fundației Jamestown

După evenimentele din 11 septembrie 2001, amenințarea cu care se confruntă Vestul s-a schimbat dramatic, însă majoritatea guvernelor încă își imaginează inamicii în tiparele vechii Al Qaida. Inamicul de astăzi nu este un rezultat al sărăciei, ignoranței sau spălării religioase a creierului. Noua generație de teroriști este formată din indivizi auto-recrutați, tineri „wannabes”, fără un conducător, conectați în mod global prin intermediul internetului. Sunt tineri în căutare de senzații tari, a unei apartenențe și a unei semnificații a vieții lor. Lipsa lor de structură și de principii organizatorice îi face încă și mai terifianti și mai volatili decât antecesorii lor. Noua generație de teroriști este alcătuită din al treilea val de radicali ridicați la luptă de ideologia jihadului global. Orice strategie de luptă cu acești teroriști trebuie să se bazeze pe înțelegerea de ce cred ei ceea ce cred. Explicația pentru comportamentele lor nu rezidă în cum gândesc, ci mai degrabă în cum simt.

Asemenea unei vedete ce riscă să iasă din atenția publicului larg, ocazional, Osama bin Laden decide să reamintească lumii că încă este în viață. Realizează un material video care este difuzat de canalele de televiziune Arabe și care se propagă foarte rapid pe alte televiziuni sau multiple site-uri web. Mesajul lui bin Laden este de obicei „Sunt încă în viață, nu m-au prins încă”. Acesta este adresat în primul rând militanților pe care îi motivează.

Între timp, eforturile în plan media ale Al Qaida sunt semnificativ mai importante și de mai mare amploare, însă nu știu dacă sunt tot timpul luate în seamă de către public și de către trusturile de știri.

„Miopia” este caracteristică unei abordări antiteroriste ce îl focalizează pe Bin Laden ca și „celebritatea numărul 1 a terorismului” ignorând dinamismul profund al inamicului global. Cele mai multe produse media jihadiste nu fac nici o mențiune la Osama bin

Laden dar merită atenție pentru că sunt vitale pentru misiunea și eforturile Al Qaida de a-și extinde influența. Al Qaida a devenit un actor important în politica globală mai ales datorită faptului că și-a dezvoltat o sofisticată strategie media.

Neavând un teritoriu tangibil altul decât taberele izolate în ținuturile sălbatice ale Waziristan-ului sau în cadrul unor state eșuate, Al-Qaida s-a stabilit într-un stat virtual ce comunică cu „cetățenii” săi și dezvoltă o și mai mare audiență prin inteligenta utilizare a mijloacelor de comunicare în masă, bazându-se mai ales pe internet. Pentru fiecare videoclip „clasic” în care apare Bin Laden pe Al-Jazeera sau pe alt important post de televiziune, sunt sute de videoclipuri on line care sporesc prozelitismul, arătând practicile de recrutare și de antrenare a armatei Al-Qaida. Mașina media a Al-Qaida a crescut constant. Al Qaida și jihadiștii utilizează mai mult de 4000 de site-uri web pentru a-i încuraja pe credincioși și, totodată, pentru a-și amenința inamicii. (Studiourile de producție As-Sahab ale Al Qaida au lansat 16 videoclipuri în 2005, 58 în 2006 și au produs mai mult de 90 în 2007).

Asemenea unui studio de la Hollywood, As-Sahab a demonstrat grijă și inteligență de piață în alegerea materialelor care să atragă audiență și care să constituie mesajul Al Qaida. Este adevărat că materialele As-Sahab nu pot fi luate de pe You Tube, dar orice user de internet poate să le găsească relativ ușor, oferta fiind foarte variată. În anul 2006, Frontul Global Media al Islamului, un distribuitor direct al Al-Qaida, a lansat „Academia Jihadului”, incluzând materiale video despre atacuri asupra trupelor americane, cum se pot asambla „dispozitive explozibile improvizate” (IED), viitori atentatori cu bombă citindu-și ultimile gânduri și îndemnuri generale de alăturare în războiul împotriva Statelor Unite ale Americii, Israelului și a altor dușmani.

Propaganda reprezintă centrul luptei dintre militanții Al Qaida și guvernele Statelor Unite și al Marii Britanii. Într-o luptă ideologică, propaganda este factorul cheie în ceea ce privește fabricarea ideilor și influențarea percepției. Atât Al-Qaida cât și guvernele Marii Britanii și al Statelor Unite ale Americii recunosc acest fapt și au strategii de propagandă pentru a construi și disemina mesajele către publicurile-țintă.

Un alt distribuitor ce prezintă conexiuni înspre Al-Qaida, Ansar al-Sunnah's Media Podium, a produs un „Top 20” care constă într-o selecție de materiale video prezentând atacuri asupra forțelor americane în Irak utilizând dispozitive explozibile improvizate. Scopul publicării acestui „Top 20” a fost de a „încuraja Jihadul și competiția dintre mujahedini pentru a lupta și învinge inamicul”. Criteriul de selecție pentru acest montaj a fost „gradul de securitate în timpul realizării filmărilor” și „precizia în lovirea țintei”. Pe un fond muzical sugestiv și imagini dintr-un film de acțiune, montajul video întărește convingerile „fidelilor Al-Qaida” dar, și mai important, captează atenția celor de 15 ani în Internet-cafe-uri. Ei pot constitui următoarea generație de luptători Al Qaida.

Al-Qaida acordă cea mai mare importanță recrutării, recunoscând faptul că potențialii martiri au nevoie de confirmarea nobleții și valorii sacrificiului lor. Odată inspirați de videoclipuri, potențialii jihadiști pot avansa spre pagini intitulate în genul „Cum să te alături Al Qaida”. Mesaje de tip: „Simți că îți dorești să porți o armă, să lupți și să îi ucizi pe ocupanți...și ulterior trasând o sarcină precum omoară-l pe ambasadorul statului X. E așa de dificil?”

As-Sahab face parte din departamentul media pe care l-a format Osama bin Laden când a înființat Al-Qaida în 1988. Primul mesaj cu care „a ieșit pe piață” a fost „Al Qaida este bravul erou care înfruntă monstrul Sovietic”. La scurt timp după aceea, Al-Qaida a anunțat scopul său de a se îndrepta către alți inamici ai Islamului. În 1996, bin Laden a emis „Declarația de Război împotriva Statelor Unite” și a folosit Mașinăria Media a Al Qaida de a disemina mesajul de chemare la Jihad.

Abu Musab al-Zarqawi, auto-proclamatul lider al Al-Qaida din Irak, a dus acest tip de promovare la un nivel mai înalt, utilizând mass media atunci când teroriștii l-au capturat pe omul de afaceri american Nicholas Berg și l-au decapitat în Irak, în 2004. Zarqawi apărea în postura de călă. Teroriștii au filmat decapitarea și au postat-o pe un web site, de unde înregistrarea a fost copiată pe alte site-uri și downloadată de 500.000 de ori în 24 de ore.

În anul următor, Zarqawi a început să publice o revistă on line - Zurwat al-Sanam ce cuprindea 43 de pagini de text, incluzând poveștile jihadiștilor răpuși în luptă precum și fotografiile ale lui Osama bin Laden și George Bush.

Ulterior, departamentul „informatic” al lui Zarqawi ce avea propriul editor șef a lansat „Toată religia va fi pentru Allah” un montaj video de 46 de minute conținând imagini ale brigăzilor de teroriști sinucigași în timpul antrenamentelor. După cum scria Washington Post, videoclipul a fost oferit pe o pagină de internet special creată ce conținea opțiuni de multi-download, incluzând versiuni dedicate playere-lor Windows Media și RealPlayer, versiuni pentru cei cu viteze mari de download, pentru cei cu dial-up sau versiuni pentru cei ce doreau să downloadeze videoclipul pentru a-l rula pe un telefon mobil.

Calitatea produselor media a devenit din ce în ce mai sofisticată, multe dintre materialele video incluzând subtitrări în câteva limbi de circulație internațională și chiar anumite componente de animație 3 D.

Chiar și desene animate interpretând copii în roluri de sinucigași cu bombă sunt disponibile pe Web, iar televiziunea Hamas Al-Aqsa a difuzat programe pentru copii în timpul cărora era promovată martiriul. În unul dintre popularele programe ale acestui canal de televiziune, „Pionerii de mâine”, un personaj asemănător lui Mickey Mouse devine martir întrucât refuză să dea pământurile familiei sale Israelitilor.

În alt episod, copii din platou cântă „Vom învinge armatele colonialiste. Ne-am recâștigat libertatea cu sânge și arme. Dacă suntem bine îngrijiți, vom înfrunta moartea fără ezitare.” Este greu de estimat ce pagube produc în timp aceste fenomene. Am putea fi tentați să ignorăm aceste manevre ca fiind fără importanță majoră. Însă pentru cei ce văd evoluția AL Qaida și creșterea substanțială a numărului acestora, în ciuda condamnării terorismului de către majoritatea statelor lumii, aceste fapte îi conferă legitimitate în ochii fidelilor.

Un răspuns neadecvat la mesajele media ale Al Qaida accentuează pericolul. Chiar și un argument fals găsește un teren fertil atunci când se află într-un vid academic. Musulmanii moderați, care înțeleg faptul că un conflict de durată nu este benefic nimănui, trebuie să acționeze în consecință. **I**

Bibliografie

- Marc Sageman. The Next Generation of TERROR Foreign Policy. Washington: Mar/Apr 2008., Iss. 165; pg. 37.
- Gl. Bg. Ion Ștefanuț, Forme de manifestare a fenomenului terorist contemporan. Note de curs.
- Shiraz Maher. ROAD TO JIHAD Index on Censorship. London: 2007. Vol. 36, Iss. 4; pg. 144.
- Philip Seib. The Al-Qaeda Media Machine. Military Review. Fort Leavenworth: May/Jun 2008. Vol. 88
- Kenneth Payne. Winning the Battle of Ideas: Propaganda, Ideology, and Terror Studies in Conflict and Terrorism. Washington: Feb 2009. Vol. 32, Iss. 2; pg. 109
- Shiraz Maher. The ROAD TO JIHAD. Index on Censorship. London: 2007. Vol. 36, Iss. 4; pg. 144

INTELLIGENCE-ul CA ORGANIZAȚIE

lect. univ dr. Tiberiu Tănase

Preocupările statelor în vederea organizării mai eficiente a structurilor și managementului agențiilor /serviciilor de informații, au crescut în special după atentatele teroriste din 11 septembrie 2001, prin adoptarea unor forme organizatorice mai flexibile și eficiente pentru realizarea acestor obiective, sporind în mod evident utilitatea și performanțele acestora.

Organizația de intelligence trebuie să-și sporească forțele pentru a evalua riscurile globale care afectează securitatea națională

În esență, agențiile / serviciile de intelligence au scopul de a căuta și procura date, a le analiza și transforma în informații necesare conducerii politice, economice și militare a unui stat, în procesul (ciclul informațional). Modul în care este organizat și se desfășoară acest proces determină structura și modul de funcționare al unei agenții / serviciu de informații.

Astfel, o structură generală a unei agenții / serviciu de intelligence ar putea avea următoarele (principale) componente de: conducere, culegere, exploatare, tehnice, protecție, administrative.

Organizațiile reprezintă baza unei activități colective cu un anumit scop. Unii specialiști susțin că termenul de organizație se poate referi la orice sistem complex de interacțiune umană, indiferent dacă există sau nu scopuri colective.

Organizațiile, ca sisteme sociale complexe, sunt constituite din elemente care trebuie să acționeze în mod concentrat pentru a obține eficiență prin realizarea unor schimbări planificate pe termen lung ce vizează întreaga organizație și, în mod deosebit, resursele umane.

Eficiența, performanțele și flexibilitatea unei organizații sunt deziderate esențiale în optimizarea acesteia și pot reprezenta obiective de realizat în cadrul

unor programe și strategii ale societății. Asta presupune ca organizațiile să fie analizate atât din perspectiva capacităților de a integra variabilele organizaționale cu factorii umani, cât și din aceea de a reacționa în mod adecvat la influența mediului extern.

Organizația de intelligence

Organizația de intelligence reprezintă tipul de organizație prin care se definesc structurile, unitățile, agențiile/ serviciile, care pun în practică procesul de intelligence și elaborează produsul final (al intelligence-lui).

Activitatea de intelligence (informații pentru securitate) presupune și instrumentele necesare desfășurării acesteia, care sunt agențiile / serviciile de informații ce pot fi clasificate în funcție de mai multe criterii și anume după: scop, obiective și aria / spațiu de acțiune, modul de relaționare față de putere, subordonare, structură, etc.

Agencia/Serviciul de intelligence reprezintă acel tip de organizație (instituție publică sau privată), legal constituită, care utilizează metode, mijloace, proceduri și tehnici specifice activității de informații, în scopul căutării, culegerii, verificării, prelucrării, documentării, stocării sau comunicării informațiilor de interes beneficiarilor/ utilizatorilor abilitați sau unor entități interesate (instituții, agenți economici, persoane private) în forme și modalități instituite potrivit legii și normelor interne.

În esență, agențiile/serviciile de intelligence au scopul de a căuta și procura date, a le analiza și transforma în informații necesare conducerii politice, economice și militare a unui stat, în procesul informațional.

Modul în care este organizat și se desfășoară acest proces determină structura și modul de funcționare a unei agenții/ serviciu de informații.

Organizarea și structurile unei organizații de intelligence (agenții / serviciu de informații)

Așa cum remarca Herman, „activitatea de intelligence a fost percepută dintotdeauna ca parte integrantă a războiului” dar activitatea de informații (intelligence) modernă a apărut cu adevărat în ultimele sute de ani.

Activitatea de intelligence presupune căutarea, culegerea de date, analiza acestora și transformarea lor în informații necesare pentru strategia politică, economică și militară a unui stat. Acest proces, cunoscut drept conceptul „ciclului / fluxului informațiilor” determină structura și funcționarea unui Serviciu de Intelligence.

Astfel, o structură generală a unei agenții / serviciu de intelligence ar putea avea următoarele (principale) componente de: conducere, culegere, exploatare, tehnice, protecție, administrative.

În acest sens, structurile (compartimente) de:

- culegere - sunt interfața dintre serviciul de intelligence și surse, având ca principale sarcini gestionarea surselor existente (transmiterea nevoilor de informații, obținerea acestora și transmiterea lor la centru, retribuirea surselor și altele), crearea altor noi surse, conducerea compartimentelor de culegere pentru îndeplinirea misiunilor stabilite de Centru.

- exploatare - sunt în general împărțite pe țări sau zone de interes, precum și pe tematici (terorism, arme de distrugere în masă etc.). Pentru executarea unor operațiuni speciale, (având în vedere că cea mai mare parte a serviciilor de intelligence ale marilor puteri și chiar ale altor țări dispun de astfel de structuri speciale) structurile tehnice sunt compuse din tehnicieni care au ca sarcină principală punerea la dispoziția compartimentelor de culegere și exploatare a mijloacelor tehnice necesare pentru îndeplinirea misiunilor ce le revin.

În multe cazuri, prin aceste compartimente sunt gestionate și legăturile de diferite tipuri, în cadrul serviciului de intelligence, cu beneficiarii, inclusiv cele de transmisii de date, precum și bazele de date, fără de care un serviciu de intelligence nu mai poate fi conceput;

- protecție - care răspund de protecția fizică și a personalului, în cooperare cu celelalte compartimente, având o legătură particulară cu cel tehnic, colaborare care cunoaște o dezvoltare deosebită în condițiile actuale și de perspectivă a impactului noilor tehnologii în întreaga activitate a serviciilor de informații;

- administrative, care joacă un rol important în asigurarea bunei funcționări a serviciului/ agenției și creează condiții pentru o evoluție corespunzătoare a întregii structuri de informații. Trebuie menționat că structurile administrative joacă un rol important în asigurarea bunei funcționări și crearea condițiilor unei

evoluții corespunzătoare a întregului serviciu de informații.

De asemenea, organizarea și structurile de intelligence îmbracă forme similare, dar și distincte, reglementate prin legile de organizare și funcționare ale organizațiilor/ structurilor de intelligence. Aceste forme sunt determinate de specificul, tradițiile organizării politico-statale, dar și de dinamica mediului de securitate.

Experiența dobândită la începutul secolului XXI a scos în evidență faptul că succesele serviciilor de intelligence au fost determinate, în majoritatea cazurilor, de capacitatea anticipativă a managementului de vârf al acestora cu privire la schimbările ce se vor produce în mediul de securitate, precum și de capacitatea de răspuns adecvat la provocările/schimbările determinate de vulnerabilitățile, riscurile și amenințările produse în mediul de securitate. În optica specialiștilor, optimizarea performanțelor organizației de intelligence a viitorului va depinde, din ce în ce mai mult, de această capacitate anticipativă și de răspuns la schimbări, care trebuie pusă pe seama profesionalizării crescânde a managementului organizațiilor de intelligence.▣

Note și bibliografie

- Conceptul 2015 sau - conform denumirii dată de autori - Viziunea 2015 este un document programatic ce se înscrie în seria planificărilor de nivel strategic cu proiecție pe termen mediu și lung. www.dni.gov/reports. A se vedea și Adrian Claudiu Stanislav: Considerații privind Conceptul 2015, proiectul de edificare a sistemului global integrat de intelligence al S.U.A. în Pulsul geostrategic (Brașov), nr.38- octombrie 2008, pag.21.
- Jack C. Plano Robert E. Riggs, Helenan S. Robin, Dicționar de analiză politică, Editura Ecce Homo, București, 1993, p. 106.
- „Ansamblul operațiilor de culegere, filtrare, analiză a datelor și informațiilor și de diseminare a produselor de intelligence cu valoare acționabilă pentru a satisface necesitățile unui consumator specific”. Apud, Tiberiu Tănase, Intelligence-ul modern în revista Intelligence nr 6 / 16 , iulie septembrie 2009, p. 26.
- PLĂVIȚU Dan "Apud", „Revoluția informațiilor în epoca postmodernă” în „Informațiile militare în contextul de securitate actual”, coordonator Sergiu T. Medar, Editura Centrului Tehnic Editorial al Armatei, București, 2006. p. 46
- Procesul (ciclul) informațional este în fapt o creație militară. Astfel în NATO el este descris ca un sistem logic de idei și acțiuni pentru a furniza informațiile necesare unui conducător. Toată munca în intelligence ar trebui să se bazeze pe cerințele șefului spionajului. Dacă ea trebuie să fie eficientă și eficientă atunci ar presupune un țel și țelul este de a-i furniza șefului structuri informative ceea ce are nevoie cf. Michael Herman Intelligence power in peace and war, Cambridge University Press, pag. 379-385..
- SEBE Marian M., Intelligence Guvernamental și privat pentru competitivitate și securitate națională, Editura Academiei Naționale de Informații „Mihai Viteazul” București 2009.
- PIVARIU Corneliu, Lumea Secretelor, O modalitate de a înțelege Informațiile Strategice, Editura Pastel, Brașov, 2005, p. 231.
- Special Operations (Special Activity/Covert Action) , complexitatea unor astfel de acțiuni /operațiuni fac dificilă distincția și terminologia oficială. În SUA le numesc activități speciale definite prin Ordinul Executiv prezidențial Nr. 12333 din 4 decembrie 1981, vezi, Jacques Baud, Enciclopedie du Renseignement et des Services Secrets (Enciclopedia Informației și a serviciilor secrete), editura Charles-Lavauzelle, Paris, 1998.
- Ca regulă generală, răspund și de gestiunea financiară, precum și de infrastructura serviciului de informații. Vezi, Jacques Baud, Enciclopedie du Renseignement et des Services Secrets (Enciclopedia Informației și a serviciilor secrete), editura Charles-Lavauzelle, Paris, 1998.
- Intelligence-ul a făcut progrese în direcția măririi și a înaltei progrese tehnologice. Managementul lui are nevoie să evalueze efectivitatea și eficiența, de asemenea și calitatea. Michael Herman op.cit p.385.

Scurt istoric al transportului corespondenței clasificate și oficiale

| Voicu Voineag

Existența și dezvoltarea societății omenești este nemijlocit legată de existența informației și implicit de transmiterea acesteia.

Din antichitate, oamenii au sesizat avantajele pe care le pot obține atunci când dispun de informații despre cei cu care sunt în conflict sau concurență de interese, dar și dezavantajele cu care se pot confrunta atunci când adversarii dispun de informații complete, veridice și nepermise despre acțiunile lor.

Ca modalitate de transmitere a informației, poșta are una din cele mai îndelungate existențe și a evoluat de la formele și mijloacele cele mai simple (porumbei călători, vehicule trase de animale, etc.), până la cele existente astăzi (mijloace rutiere, feroviare, navale, aerospațiale etc.).

În prezentarea succintă a evoluției poștei în general și a celei militare în special, este necesară precizarea că, o bună perioadă de timp, aceste domenii s-au întrepătruns și s-au completat.

Poșta militară anterioară secolului XX a funcționat preponderent pe timpul campaniilor militare, în primul rând pentru a asigura confidențialitatea deplină a conținutului trimiterilor poștale ale dispozitivelor militare.

Ideea unui serviciu de transmitere rapidă a informațiilor este mult mai veche decât epoca romană. Egiptenii aveau și ei o poștă rudimentară, dar un adevărat sistem de ștafete poștale de stat a fost creat de regii persani.

Numit angaria, de la curierii care-l alcătuiau (angarii), acest sistem a stat la baza serviciului creat și perfecționat de către romani. Poșta romană denumită și *cursus publicus*, "traficul public", a fost structurată de Augustus (63 î.H.14 d.H.) ca un sistem care răspundea nevoilor complexe de transmitere a informațiilor și a dispozițiilor oficiale pe tot cuprinsul

imperului. Prin sintagma de *cursus publicus* se înțelegea un serviciu public social de transport al informației, corespondenței, persoanelor și bunurilor publice, care numai în parte corespundea serviciului poștal de astăzi.

Cursus celer (sau *velox*), "traficul rapid", asigura transmiterea informațiilor și a corespondenței, iar *cursus tardus* (sau *clabularis*), "traficul încet", desemna transportul de persoane și bunuri publice. Cezar și-a dorit și imaginat un asemenea sistem de ștafete de călăreți așezați de-a lungul traseelor, în scopuri militare.

În articolul "Istoria poștei sibiene" publicat de către Liviu Brezaie în "Monitorul de Sibiu", acesta preciza: "Sub Cezar s-au introdus primii curieri călare permanenți, denumiți "ponti equites". La început, mesajele erau verbale, apoi scrise și autentificate prin semnături și parafe." Împăratul Augustus a constituit un corp militar format din oșteni de elită, călări și cu o pregătire militară superioară, numiți "speculators" și "stratores".

Sarcina acestora era să evalueze rapid o situație de interes, militară, politică ori de orice altă natură, pe care apoi să o transmită cât mai rapid împăratului prin intermediul unor ștafete care să fie în continuă alertare. Sistemul a fost adaptat apoi nevoilor de comunicare din timp de pace. Pe măsura cuceririlor de noi teritorii și a transformării lor în provincii, a apărut nevoia transportului de bunuri publice grele (bani rezultăți din aplicarea taxelor în provincii), apoi pentru alte persoane care dețineau funcții publice importante.

De-a lungul drumurilor s-au construit stații ori halte pentru a deservi *cursus publicus*. De serviciile acestuia puteau beneficia, pe lângă ștafete (*cursors*), acele persoane care aveau împuternicire specială semnată de către împărat (diploma), fie că erau particulari de vază ori însărcinați speciali (*ab vehiculis*) ai împăratului.

Aceștia erau de cele mai multe ori liberti Augusti, sau înalți demnitari militari sau civili care, în virtutea funcției ori a relațiilor lor, aveau autoritatea de a folosi aceste utilități (drept numit *eviction*), însă, în toate cazurile cu aprobarea specială a împăratului. După retragerea aureliană din Dacia, poșta a înregistrat un moment de declin și dezorganizare, reapărând în secolul al XIV-lea, odată cu constituirea statelor feudale independente Moldova și Țara Românească. Domnitorii aveau curieri cunoscuți sub numele de “călărăși” și “lipcani” care străbăteau cu repeziciune distanțe mari. Creșterea numărului călărășilor a dus la apariția olacului.

Înțelegând semnificația deosebită a informației, structurile de conducere statale și-au luat măsuri din cele mai diversificate pentru ca acestea să fie apărate sau să intre în posesia celor aparținând adversarilor. Capturarea sau “cumpărarea” curierilor care asigurau transportul corespondenței a fost una din preocupările serviciilor de informații încă de la apariția lor.

Expresie tipică de trădare este fapta col. Al. Sturza (fiul omului politic D. A. Sturza și ginerele lui P. P. Carp) care a trecut la inamic (trupele germane) în seara zilei de 6/19 februarie 1917, ajutat de lt. col. Al. Crăiniceanu (fiul generalului Grigore Crăiniceanu), având asupra sa atât documente de luptă deosebit de importante, cât și manifeste care urmau să fie răspândite în dispozitivul de luptă românesc și prin care militarii erau îndemnați la nesupunere și neexecutare a ordinelor.

Poșta din acele vremuri satisfăcea doar nevoile statului, ale dregătorilor și solilor străini și foarte rar ale particularilor.

Într-un hrisov al domnitorului Mircea cel Bătrân, datat 11 mai 1399, se menționează pentru prima dată existența curierilor domnești (olăcari) care se deplasau cu olace (căruță pentru o singură persoană, construită pe o platformă cu două roți) și prin intermediul cărora domnitorul transmitea supușilor săi poruncile cu conținut militar și juridic.

Olăcarii au fost folosiți și de către domnitorul Mihai Vitezul în istorica sa acțiune de însemnătate națională UNIREA ROMÂNILOR pentru transmiterea informațiilor către și de la comandanții de oști și miniștri.

În Moldova, pentru prima dată, la 1653 clericul Paul de Alep confirmă existența unui serviciu de poștă care dispunea, în fiecare târg, de un menzil unde călătorii

urmau să schimbe poștalioanele. De remarcat că aceste trasee poștale se prelungeau dincolo de hotarele Moldovei, până la Constantinopol.

În toate provinciile românești, comunicațiile poștale s-au dezvoltat corespunzător nevoilor fiecărei etape de dezvoltare economico-socială.

Odată cu apariția liniilor de cale ferată, autovehiculelor și avioanelor, apune perioada “romantică” a poștei cu căruțe și cai. Progresul tehnic va permite ca poșta să evolueze spre ceea ce cunoaștem astăzi și ceea ce ne este atât de necesar pentru a putea comunica în timp util, la distanțe cât mai mari și în deplină siguranță.

Concomitent, a existat o preocupare constantă pentru creșterea siguranței sistemului poștal în scopul păstrării confidențialității informației. Prioritar în acest sens a fost domeniul militar, ținând seama de importanța deosebită a informației pentru obținerea succesului în luptă.

Sun Tzu, Carl von Clausewitz, Liddell Hart, B.L. Montgomery și alții au evidențiat în operele lor semnificația deosebită a

păstrării secretului informației în pregătirea și desfășurarea campaniilor militare.

În lucrarea sa “Misiuni de legătură”, Pierre de Goyet precizează că: “O informație transmisă la timp și interpretată corect poate să schimbe rezultatul unei lupte. O informație transmisă cu întârziere, o ipoteză eronată în interpretarea informațiilor poate provoca adesea înfrângerea.”

Istoria militară consemnează și cazuri în care, din greșeală sau cu rea intenție (trădare), cei care aveau misiuni de a transporta corespondența secretă au făcut ca aceasta să ajungă la inamic, cu consecințe dintre cele mai grave pentru propria națiune.

Astfel, la 01 decembrie 1916, la Rătești (Argeș), un automobil al unei mari unități române, în care se aflau doi ofițeri (căpitanii Epure și Barcan), din cauza ceții, s-au rătăcit, au pătruns în dispozitivul german și au fost capturați.

Cei doi ofițeri aveau asupra lor ordine de operații care, odată decodificate de către inamic, au permis acestuia să anticipeze intențiile trupelor române. În final, pe baza interpretării documentelor capturate, trupele germane au declanșat o ofensivă ce a generat ocuparea Bucureștiului.

În scopul prevenirii acestor vulnerabilități, s-au luat măsuri de protecție a corespondenței dintre cele mai ingenioase, toate însă au vizat în principal limitarea accesului la informații, întărirea pazei transportului și a locului de păstrare a documentelor și criptarea informațiilor.

Dezvoltarea sistemelor de comunicații a permis creșterea volumului și rapidității de transmitere a informațiilor, însă nu a rezolvat pe deplin protecția acestora. În prezent, elementele de "poștă electronică" sunt supuse monitorizărilor în cadrul războiului informațional. În mod constant s-au lansat programe de interceptare și decodare ale acestui mod de difuzare electronică, lucru ce a generat introducerea în cadrul doctrinelor militare a elementelor de război informațional și reorientarea spre materializarea deciziilor strategice pe suporturi transportați prin poșta secretă.

Sistemul național de colectare, transport, distribuire și protecție a corespondenței clasificate, în structura sa actuală, este expresia evoluției sale firești în concordanță cu realitățile societății românești de la înființare și până în prezent.

Înființat prin Hotărârea Consiliului de Miniștri al Republicii Populare Române nr. 341 din 01.05.1951, sub denumirea de Serviciul Poștal Special în cadrul Ministerului Afacerilor Interne, sistemul național de colectare, transport, distribuire și protecție a corespondenței clasificate, până la forma actuală, a cunoscut un șir întreg de transformări, adaptându-și funcțiile pentru care a fost creat fiecărei etape istorice parcurse de România în ultima jumătate de secol. La 23 decembrie 1989, urmare a desființării Departamentului Securității Statului, unitatea a trecut în subordinea Ministerului Apărării Naționale (Comandamentul Trupelor de Transmisii).

După înființarea Serviciului Român de Informații în luna martie 1990, s-a adoptat H. G. nr. 948/1990 prin care unitatea a fost transferată de la Ministerul Apărării

Naționale la SRI.

În anul 1992 a fost adoptată H.G. 426/1992 privind colectarea, transportul și distribuirea corespondenței secrete. La 27 noiembrie 2002, în aplicarea Legii nr.182/2002 privind protecția informațiilor clasificate, a fost adoptată H.G. 1349 prin care Serviciul Român de Informații a fost abilitat să organizeze și răspunde, potrivit legii, de colectarea, transportul, distribuirea și protecția, pe teritoriul României, a corespondenței ce conține informații secrete de stat și informații secrete de serviciu, între autoritățile și instituțiile publice, agenții economici cu capital integral sau parțial de stat, precum și alte persoane de drept public ori privat, deținătoare de asemenea informații, denumite unități beneficiare.¶

Repere bibliografice

- 1.H.G. nr. 1.349/2002 privind colectarea, transportul, distribuirea și protecția, pe teritoriul României, a corespondenței clasificate, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 909 din 13.12.2002, intrată în vigoare la 14.03.2003, cu modificările și completările ulterioare (H.G. nr.172/2004);
- 2.Legea nr. 14/1992 privind organizarea și funcționarea Serviciului Român de Informații, art. 3, alin. 2;
- 3.Legea nr. 182/2002 privind protecția informațiilor clasificate, art. 34, lit. h;
- 4.H.G. nr. 585/2002 pentru aprobarea standardelor naționale de protecție a informațiilor clasificate în România, art. 81, 82;
- 5.H.G. nr. 781/2002 privind protecția informațiilor secrete de serviciu, art. 10;
- 6.BĂLAN Mircea, ISTORIA TRĂDĂRII LA ROMÂNI, Editura Eurostampa, Timișoara, 2002;
- 7.CIOBANU Nicolae, Vladimir Zodian, Dorin Mara, Florin Șperlea, Cezar Măță, Ecaterina Zodian, ENCICLOPEDIA PRIMULUI RĂZBOI MONDIAL, Editura Teora, București, 2005;
8. MINESCU Constantin, ISTORIA POȘTELOR ROMÂNE, Imprimeria Statului, București, 1916;
9. GOYET Pierre, MISIUNI DE LEGĂTURĂ, Editura Teora, București, 1995;
10. ȘEICARU Pamfil, ROMÂNIA ÎN MARELE RĂZBOI, Editura Eminescu, București, 1994;
- 11.www.monitorulsb.ro/...istoria_poștei_sibiene_7070.html;
- 12.soltm.com/geo/drumuri/drum1.html.

Izvoarele biblice ale intelligenceului

– pagini de lector –

| **Boris Nicolof**

La Academia Națională de Informații „Mibai Viteazul” sunt adeseori întrebat de tinerii studenți despre începuturile activităților de spionaj/contraspionaj. Cine au fost primii spioni? Care este cel mai vechi serviciu de spionaj din lume? Dar primele operațiuni specifice spionajului? A stabili cu exactitate, pe bază de dovezi istorice, apariția primei activități de culegere de informații este un demers aproape imposibil. În numărul de față vom prezenta dovezi biblice ale activităților de acest gen, urmând ca în numărul viitor să prezentăm câteva exemple din istoria antică care atestă vechimea și utilitatea acestei meserii.

Nevoia de informații este una dintre cele mai vechi necesități ale omenirii, odată cu structurarea primelor entități sociale. Cunoașterea locurilor cele mai bune pentru vânat, a terenurilor cele mai bune pentru agricultură au fost imperative pentru societățile primitive.

Odată cu dezvoltarea societală, când grupurile sociale au intrat în concurență, necesitățile de informare ale comunităților au căpătat nuanțe militare.

Primele referiri la astfel de activități realizate în mod organizat, se regăsesc în Biblie, mai precis în Vechiul Testament.

Capitolul 13 din „Numerii” conține o prezentare detaliată a primul serviciu de informații organizat de către Moise. Confruntat cu o iminentă revoltă a israeliților, care doreau să se întoarcă în Egipt, nemulțumiți de lipsurile cu care se confruntau și sfătuit de Dumnezeu, Moise organizează ceea ce poate fi considerat a fi primul serviciu de informații: „Trimite din parte-ți oameni ca să iscodească pământul Canaanului pe care am să-l dau Eu fiilor lui Israel, spre moștenire; câte un om de fiecare seminție să trimiți; însă aceștia să fie toți căpetenii între ei”.

Analizând conținutul mesajului, deducem că pentru activitatea de „iscodire” au fost selectați „căpetenii”, adică oameni cu calități deosebite, cu abilități ridicate. Încă de atunci, pentru aceste activități de „iscodire” nu era trimis orice fel de om. Acesta trebuia să facă parte dintr-o categorie intelectuală ridicată.

Biblia menționează în continuare numele tuturor celor selectați: Șammua, fiul lui Zahur, din seminția lui Ruben; Safat, fiul lui Hori, din seminția lui Simeon; Caleb, fiul lui Iefone, din seminția lui Iuda; Igal, fiul lui Iosif, din seminția lui Isahar; Osia, fiul lui Navi, din seminția lui Efraim; Falti, fiul lui Rafu, din seminția lui Veniamin; Gadiel, fiul lui Sodi, din seminția lui Zabulon; Gadi, fiul lui Susi, din Manase, seminția lui Iosif; Amiel, fiul lui Ghemali, din seminția lui Dan; Setur, fiul lui Mihael, din seminția lui Așer; Nahbi, fiul lui Vofsi, din seminția lui Neftali; Gheuel, fiul lui Machi, din seminția lui Gad. Mai mult chiar, lui Osea, fiul lui Navi, Moise i-a dat numele de Iosua, acesta fiind primul nume conspirativ acordat vreunui spion/iscoadă.

Ulterior, acest personaj va rămâne în istorie și în Biblie cu numele cel nou, ca recunoaștere indirectă a valorii muncii sale sub acoperire.

După selectarea iscoadelor, Moise le face și instructajul general cu privire la principalele categorii de informații necesare planurilor viitoare pentru poporul său, categorii prioritare și în prezent, pentru toate serviciile de intelligence:

- informații militare: „...cum sunt orașele în care trăiește el: cu ziduri sau fără ziduri”;
- informații geo-topografice: „...cercetați ce pământ este...” și „...de sunt pe el copaci sau nu.”;
- informații sociale și demografice: „...ce popor locuiește în el; de este tare sau slab, mult la număr sau puțin”;
- informații economice: „... pământul este gras sau slab”.

După patruzeci de zile, cele douăsprezece iscoade s-au întors și au prezentat informațiile culese într-un loc ascuns, în peștera Cadeș din Pustiul Paran.

Aici avem de a face cu prima menționare a unui sediu conspirativ de derulare a activităților informativ-operative, în speță procesul de analiză și valorificare a informațiilor. Necesitatea conspirativității activităților de acest gen este precizată în mod indirect, dar este valabilă și astăzi.

Biblia relatează că, nu toate informațiile adu-se de iscoade au fost pe placul conducătorilor obștei. O bună parte dintre sursele de informații au insistat pentru impunerea propriului punct de vedere defetist, fapt pentru care au început o campanie de propagandă/d ezinformare în mediul conaționalilor, prin care să determine renunțarea la cucerirea Canaanului, exacerbând calitățile populației băștinașe și semănând teamă în rândul populației: „Și au împrăștiat printre fiii lui Israel zvonuri rele despre pământul pe care-l cercetaseră...”. Confrunțați cu o iminentă revoltă, Caleb și Iosua iau atitudine și prezintă informațiile referitoare la Canaan așa cum le obținuseră ei, marcând astfel prima campanie de contrapropagandă.

Meseria de iscoadă/spion s-a dovedit încă din vremuri Biblice periculoasă, mai ales dacă este folosită strâmb, zece din iscoadele trimise de Moise pierind, evidențind pericolele la care se supun cei care obțin secretele și le utilizează incorect.

Singurii supraviețuitori ai ceea ce numesc „primul serviciu de informații” au fost Iosua, fiul lui Navi și Caleb, fiul lui Iefone, în fond, cei care și-au făcut datoria cu credință și corectitudine.

Iată că, din cele mai vechi timpuri, sunt reliefate pericolozitatea acestei meserii, riscurile la care se supun cei din domeniu.

Dar relatările biblice referitoare la importanța

activităților informative nu se opresc aici. Iosua, succesorul lui Moise a ocupat Canaanul utilizând din plin metode și operațiuni specifice intelligence-ului modern.

Astfel, cucerirea Ierihonului, unul din orașele-cetăți-cheie ale Canaanului a fost precedată de o operațiune de spionaj clasică: „Atunci Iosua, fiul lui Navi, a trimis în taină din Sitim doi tineri să isco-dească țara și a zis: <Duceți-vă și cercetați țara și mai ales Ieri-honul>”.

Regele Ierihonului află de cele două iscoade și dă ordin de prindere a lor. Prima operațiune de contraspionaj este menționată. Mai departe, pe parcursul tuturor versetelor cap. 2 din

Cartea lui Iosua Navi este relatat cum cei doi spioni

găsesc sprijin în casa

„desfrânați”

Rahab, care îi

adăpostește în

secret și ajută la

evadarea

acestora din

orașul-cetate.

Înainte de a-i

conduce afară

din oraș pe cei doi

spioni, Rahav cere

garanții de protecție:

„Acum dar, jurați-mi pe

Domnul Dumnezeu vostru că,

precum am făcut eu milă cu voi, veți face și

voi milă cu casa tatălui meu și dați-mi semn de

nădejde, că veți lăsa cu viață pe tatăl meu, pe

mama mea, pe frații mei, pe surorile mele, toată

casa mea și veți izbăvi sufletul meu de la moarte”.

Cei doi spioni acceptă și îi lasă o funie roșie care să fie pusă în fereastra casei sale pentru a fi recunoscută și ocolită la asediul Ierihonului.

Acest principiu al protecției surselor și recompensării lor este valabil și în prezent. Ca să nu mai vorbim de respectiva funie roșie, care reprezintă primul semafor de comunicare. Interesant, nu-i așa? Nimic nu este nou sub soare!

Citind cu atenția Biblia, se vor descoperi și alte operațiuni specifice intelligence-ului modern. În aceeași Carte a lui Iosua Navi descoperim prima utilizare a filajului, când iscoade au stat la pândă și au descoperit momentul propice (moment operativ) de atac al cetății Ai. „Din Ierihon Iosua a trimis oameni asupra cetății Ai, care e aproape de Bet-Aven, la răsărit de Betel, și le-a zis: „Duceți-vă de iscodiți țara!”.

Cei fascinați de povestea lui Mata Hari, celebra presupusă spioană din perioada Primului Război Mondial, trebuie să știe că Biblia ne oferă relatări despre predecesoare ale sale, femei israelite care și-au folosit farmecele pentru derularea unor operațiuni specifice.

Cartea Iuditei prezintă modul în care evreii i-au cucerit pe asirieni, popor puternic și greu de învins pe vremea aceea. Căpetenia oștilor lui Nabucodonosor era generalul Olofern, personaj important pentru moralul asirienilor.

Văduva Iudita s-a insinuat în tabăra acestuia, simulând trădarea neamului pentru a-și salva viața, după care l-a sedus. Peste noapte, aceasta i-a tăiat capul și, după ce a reușit să fugă, l-a atârnat la poarta cetății Betulia, fapt care a dărâmat moralul soldaților.

Astfel, prima operațiune de infiltrare este finalizată cu o execuție specifică serviciilor israeliene.

O altă evreică ce a reușit să se infiltreze în tabăra dușmanilor a fost Iaela, care la rândul ei s-a infiltrat și l-a cucerit pe generalul canaanit Sisera, pe care l-a executat cu același sânge rece ca predecesoara Iudita, bătându-i un țărnuș în cap.

Evreii au picat și ei, la rândul lor, în capcana frumuseții spioanelor. Celebră este povestea conducătorului Samson și a Dalilei, frumoasa filistină care l-a ademenit și l-a convins să-i spună secretul puterii sale.

Bineînțeles, puterea din părul lui Samson este o figură de stil, iar răzbunarea acestuia după revenirea puterii odată cu creșterea părului arată cât de vechi este principiul „ochi pentru ochi”, valabil și astăzi în serviciile secrete israeliene.

Exemplele reflectate mai sus, preluate din Vechiul Testament, chiar dacă nu au o atestare științifică riguroasă, ci doar biblică, dovedesc cât de veche este activitatea informativă și cât de importantă a fost ea în istoria poporului evreu.

Fără îndoială, cei care contestă importanța intelligence-ului vor găsi contraargumente în citirea cu atenție și înțelegerea Sfintei Scripturi care, acordă dimensiuni morale și creștine acestui tip de activități. [\[1\]](#)

Repere bibliografice

▪ Biblia, sau Sfânta Scriptură, Numerii 13:3, tipărită sub îndrumarea și cu purtarea de grijă a Preafericitului Părinte Justinian, Societatea Biblică București, 1968, p. 164,

▪ Cartea lui Iosua Navi 2:1

▪ Cartea Judecătorilor

Colonel Gheorghe Ioan Popescu

Șeful „Frontului SUD” al Serviciului Special de Informații

I lect. univ dr. Tiberiu Tănase

Ofițerul de informații și contrainformații al Serviciului Special de Informații col. Popescu Ioan a desfășurat o activitate de cunoaștere informativă a aspectelor ce interesau siguranța națională a României în perioada celui de-al Doilea Război Mondial la nivelul omologilor săi din țările situate în spațiul geopolitic al Balcanilor.

Cea mai importantă activitate desfășurată de col. Popescu va fi cea în calitate de șef al „Frontului de Sud” în perioada 1 noiembrie 1938 - 15 februarie 1944.

Ioan Popescu s-a născut la 27 octombrie 1897, ca fiu al lui Gheorghe și Ecaterina, în localitatea Pitești. A urmat școala primară între anii 1904 și 1908 la Câmpulung Muscel, iar liceul la Ploiești, în perioada 1909-1916. A intrat direct în școala militară de ofițeri în anul 1917, apoi a fost repartizat ca ofițer (comandant de pluton) la Batalionul de Vânători de Munte din Târgu Neamț. A participat pe frontul operațiunilor militare din perioada Primului Război Mondial, inclusiv la campania din Ungaria, de unde a revenit în țară în luna noiembrie 1919, când a fost avansat la gradul de locotenent.

După mutarea la Câmpulung, apoi la o unitate de Vânători de Munte din Brașov, în anul 1926, a fost avansat la gradul de căpitan și numit comandant de companie, iar în 1930 a fost trimis pentru a urma cursurile Școlii Superioare de Război, pe care le termină în 1932. Până în anul 1934 este ofițer la Batalionul 3 de Vânători de Munte Brașov, după care a fost mutat la Marele Stat Major, iar în anul 1937 a primit gradul de maior.

La 1 octombrie 1938 a fost mutat la Secretariatul general al Ministerului Apărării Naționale, de unde va fi detașat la serviciul Special de Informații. Împreună cu alți 6-7 ofițeri a participat la reorganizarea SSI după modelul Marelui Stat Major, adică: activitatea de căutare a informațiilor, pe de o parte, și studiul-evidența informațiilor, pe de alta, deoarece până atunci munca era dusă pe ambele linii de un singur

conducător, iar rezultatele erau modeste. Ofițerii transferați la Marele Stat Major au fost întâmpinați de Mihail Moruzov, după care a urmat o perioadă de instruire pe funcție.

Gheorghe Ioan Popescu - șef al „Frontului de Sud” al Serviciului Special de Informații

Ioan Popescu a fost numit, după 1 octombrie, șef al „Frontului de Sud”, funcție în care, după studierea materialelor existente la preluarea funcției, a fixat trei categorii de țări, în raport cu poziția lor geografică față de țara noastră și posibilitățile de a ataca România. În raport de aceste considerente, șeful „Frontului” a stabilit trei categorii de chestionare cu privire la informațiile militare ce trebuiau obținute: informații amănunțite despre Bulgaria, Iugoslavia, Turcia și Grecia; informații generale despre Peninsula Iberică și Orientul Mijlociu.

Având acest potențial informativ, „Frontul de Sud” urmărea evenimentele în legătură cu războiul din Balcani, semnalând atitudinea Bulgariei față de aliații din Axă, dispozitivul armatei grecești, efectivele trupelor britanice debarcate în Grecia, lovitură de stat din Iugoslavia cu consecințe de ordin politico-militar, și atitudinea de expectativă a Turciei. De asemenea, semnala situația căilor de comunicații prin care trecea ajutorul anglo-american spre sudul URSS-ului, precum și legăturile serviciilor de informații britanice cu Balcanii.

După 1940, o sarcină de mare răspundere care i-a fost încredințată locotenent-colonelului Ioan Popescu, de către șeful SSI, Eugen Cristescu, a fost de a recruta și instrui fiecare rezident în parte astfel încât, la plecarea în misiune, acesta să fie edificat asupra aspectelor concrete ce interesau Serviciul, în legătură cu țara respectivă. Perioada de instruire era de 2-3 săptămâni. Ioan Popescu era trimis de Eugen Cristescu pentru a controla activitatea rezidenților ce lucrau în cadrul „Frontului de Sud”, precum și pentru a le furniza instrucțiunile necesare în continuarea activității.

O misiune confidențială la Madrid. Transmiterea unor propuneri de pace mareșalului Ion Antonescu

Fiind un foarte bun cunoscător al limbilor franceză, germană, italiană, engleză și rusă, a efectuat unele călătorii în exterior: Bulgaria (1939), Portugalia, Germania și Spania (1942-1943).

Activitatea desfășurată de Ioan Popescu în Spania devine interesantă pentru istoria contemporană, îndeosebi după ce acesta se face mesagerul anglo-americanilor în transmiterea unor propuneri de pace mareșalului Ion Antonescu.

La jumătatea lunii noiembrie 1943, colonelul Ion Popescu din SSI s-a întâlnit, la Madrid, cu ambasadorul SUA, de la care a primit un mesaj forte clar și concis „Statele Unite ale Americii au hotărât să acorde acest ajutor, atât în interesul României, cât și al Americii, în această parte a Europei”. Pe baza informațiilor de care dispunea ambasadorul, guvernul SUA considera că rezistența României pe frontul de Est nu mai putea dura mult, în sensul că „nu mai târziu de primăvara anului 1944, războiul va ajunge la granițele României”.

Ca urmare, SUA dorea să se „evite purtarea războiului pe teritoriul României și, îndeosebi, să înlăture ocuparea ei militară de către armatele ruse”

În vederea realizării acestui scop, guvernul SUA solicita „ca România să se hotărască repede să înceapă negocieri cu Aliații (deocamdată cu reprezentanții SUA)”.

Colonelul Ion Popescu a înțeles că „America este interesată ca România să nu intre în sfera de influență a URSS și că rezolvarea la timp de către România a problemei în maniera dorită de SUA va ajuta la atingerea scopurilor urmărite de America în această parte a Europei. Temporizarea sau opoziția României dăunează intereselor SUA, care

coincid necondiționat cu cele ale României”.

Pentru a fi convingător, ambasadorul american i-a arătat ofițerului român o scrisoare din partea președintelui SUA, Franklin Delano Roosevelt, din care a și tradus un fragment ce sugera că „Președintele SUA recomandă ambasadorului să depună toate eforturile pentru ca autoritățile României să înțeleagă la timp importanța acestui demers pentru viitoarea situație internațională, în care SUA vor ca România să ocupe o poziție favorabilă”.

În situația în care guvernul român se hotăra să întreprindă o astfel de acțiune, urma ca un general român, „cu sprijinul reprezentanților americani, cu toate precauțiile necesare și evitând supravegherea de către agenții germani” să se deplaseze prin Turcia la statul major al generalului Eisenhower (aflat atunci în Sicilia), unde urma să dezbată problemele preliminare de ordin militar, „în vederea colaborării Aliaților cu trupele române, în scopul izgonirii nemților din România”.

Desigur că pentru realizarea unui asemenea obiectiv, extrem de important și de valoare strategică, era nevoie de o intervenție a trupelor anglo-americane în Balcani pentru a ajunge în România înaintea trupelor Armatei Roșii.

Înapoiat la București, colonelul Ion Popescu i-a prezentat lui Mihai Antonescu, într-un raport detaliat, întreaga discuție cu ambasadorul SUA de la Madrid, precum și mesajele privind acțiunile pe care trebuia să le întreprindă guvernul român. Din acel moment, ofițerul SSI nu mai știe cum au evoluat legăturile stabilite de el, dar a mărturisit că a aflat ulterior de la Eugen Cristescu „care se vedea aproape zilnic cu Mihai Antonescu” că „mareșalul Ion Antonescu s-a opus tratativelor propuse de ambasadorul american, deoarece a avut impresia că americanii urmăresc să atragă România în aceste tratative pentru a o compromite în fața Germaniei”.

Începând cu 1 aprilie 1944, lt.col. Popescu Ioan (avansat la gradul de colonel la 22 iunie 1944) este mutat pentru satisfacerea stagiului pe front la Comandamentul Armatei a 4-a Bacău, fiind comandantul Grupului 3 Vânători de Munte.

În dimineața zilei de 24 august 1944, unitatea comandată de colonelul Ioan Popescu se afla în regiunea Borzești pe Bistrița, unde trebuia să se regroupeze în vederea colaborării cu trupele sovietice. Însă un ofițer sovietic i-a transmis printr-un soldat că trebuie să depună armele, deoarece nu există nicio înțelegere de

colaborare și sunt prizonieri. Unitatea, în urma unor altercații cu unii ofițeri sovietici, a fost nevoită să se încoloneze și a plecat spre Roman.

Ioan Popescu pleacă în prizonierat la ruși, fiind închis și cercetat la sediul NKVD de la Moscova, din Lubianka, în perioada

1944-1948, unde, aflându-se despre el că a fost șeful „Frontului de Sud” al Serviciului Special de Informații, a fost anchetat temeinic de câțiva ofițeri sovietici care, negăsindu-l vinovat, l-au repatriat”..

Declarațiile lui Ioan Popescu privind analiza soluțiilor ieșirii României din Axă sunt confirmate și de istoriografia din Federația Rusă.

Acesta îi relatează generalului Andra Aurelian, fost șef al „Frontului de Vest” la 11 februarie 1949, Ioan Popescu este pus în libertate și se înapoiază în țară, unde a obținut dreptul la pensie militară și s-a stabilit cu domiciliul la București.

Dar nu pentru mult timp, deoarece la 21 iulie 1951, deși în fișa personală se menționa că „era capabil din punct de vedere profesional, demn, integru și cu atitudini de independență”, a fost arestat și învinuit de „activitate intensă împotriva clasei muncitoare”, fiind internat la Penitenciarul „C” Făgăraș.

Această arestare s-a efectuat ca urmare a cercetării de către Direcția generală a securității Statului a foștilor ofițeri ai Serviciului Special de Informații.

Aflându-se în închisoare, Ioan Popescu spunea, la 28 septembrie 1955, că „deținerea noastră a

fost determinată de anumite condiții de ordin internațional și, de aceea, ce am fi putut face noi, ca funcționari ai SSI, în aceste condiții ale situației internaționale?”.

Referindu-se la calitățile colonelului Popescu, generalul în rezervă Victor Siminel, fost șef al Secției a IV-a Contraspionaj din SSI, declara la interogatoriul din 24 octombrie 1955 următoarele: „El se bucura, atât din partea lui Mihail Moruzov, cât și din partea lui Eugen Cristescu, de o apreciere foarte bună, fiind considerat ca element de încredere și valoare, un ofițer de stat major muncitor, bine pregătit pentru a interpreta în mod just materialul informativ pentru buletinul de informații al SSI, pentru studii și note informative destinate Secției a II-a a Marelui Stat Major, ca atare elementul potrivit în funcția ce o ocupa”.

Eliberat la 17 ianuarie 1956 din lipsă de probe justifiabile, Ioan Popescu își va relua viața în anonim, ca marea majoritate a ofițerilor de informații. **I**

Repere bibliografice

- Apud, col dr. Lionede Ochea, Serviciul Special de Informații al României pe Frontul de Vest 1940-1944, p. 149.
- col dr. Lionede Ochea, Serviciul Special de Informații al României pe frontul de vest 1940-1944, p.
- MORARU Pavel, Serviciile secrete și Basarabia, Editura Militară, București, 2008, p.106
- Ioan Popescu (după 10 mai 1941 va fi avansat la gradul de colonel) șeful „Frontului de Sud” se putea mândri, printre altele, și cu informațiile obținute și exploatare despre Bulgaria
- TRONCOTĂ Cistian, România și Frontul Secret, Editura Elion,, 2008.
- Apud, col dr. Lionede Ochea, p. 152.
- TRONCOTĂ Cistian, România și Frontul Secret, Editura Elion, p 322.
- TRONCOTĂ Cistian, op. cit. p. 323
- Apud, col dr. Lionede Ochea, p. 157-158.
- Col Popescu afirmă că „a fost ani de zile sucit pe toate fețele, i s-a întocmit un dosar voluminos, dar până la urmă s-a stabilit că nu a făcut nimic și i s-a dat drumul”!
- Vezi pe larg Tatiana A. Pakiloilova, Noiembrie 1943. La Madrid inițiativa a aparținut americanilor, în „Magazin istoric” (s.n.), octombrie 2001, pp.20-25.
- Apud, col dr. Lionede Ochea, p. 158

“
era capabil din punct de vedere profesional, demn, integru și cu atitudini de independență

”

Forme de organizare a domeniului analizei informațiilor în comunități de informații din spațiul euro-atlantic

| Ionel Nițu

Este, deja, un adevăr unanim acceptat faptul că actuala eră de globalizare a informației și disoluție a monopolurilor asupra cunoașterii și circulației ideilor (din sfera privată, academică ori instituțională), caracterizată printr-o multiplicare fără precedent a datelor și informațiilor și un acces tot mai extins și mai rapid la acestea, impune necesitatea reevaluării paradigmei „clasice” a activității de informații, atât din punct de vedere structural, cât și metodologic.

În contextul în care majoritatea structurilor de intelligence (îndeosebi din zona euro-atlantică) încearcă să se adapteze la noul mediu de securitate, componenta analitică a devenit un factor esențial în „competiția” angajată cu ceilalți actori din „piața informațională”, servicii speciale ori structuri private de analiză.

Tendința este acut resimțită de structurile de intelligence, care se confruntă cu un veritabil „diluviu” informațional, ca urmare a „exploziei” surselor deschise, al creșterii gradului de acces la acestea, dar și ca urmare a fluctuațiilor noului mediu de securitate.

Creșterea exponențială a ofertei informaționale (suprainformarea) tinde să redirecționeze eforturile dinspre căutarea informației către rafinarea instrumentarului de interpretare a acesteia și extinderea cooperării interagenției, în vederea îmbunătățirii procesului de „intelligence sharing” și realizării de analize integrate.

Pentru a răspunde acestor cerințe, structurile de intelligence au adoptat o atitudine duală: pe de o parte, și-au sporit capacitatea de adaptare individuală și, pe de altă parte, au acceptat coordonarea efectivă și integrarea rezultatelor proprii - prin dezvoltarea de comunități de informații.

Din această perspectivă, mecanismele și procedurile specifice comunităților de informații au suferit o transformare conceptuală, având origini în teoria

sistemelor complexe, cheia modernizării fiind creșterea capacității de împărtășire a informațiilor, în vederea asigurării unui răspuns față de noile provocări de securitate, prin creșterea performanței de grup a agențiilor componente ale unei comunități de informații.

Reforma serviciilor de informații din SUA, inițiată după evenimentele din 2001, centrată pe înființarea comunității americane de informații și instituirea funcției de director național de informații (DNI), a reprezentat un moment important în asumarea, de către celelalte comunități de informații, a schimbării în domeniul intelligence.

De ce este nevoie de o comunitate de informații?

De regulă, serviciile de informații desfășoară activități similare și chiar cvasiidentice, folosesc metode și mijloace identice ori asemănătoare și furnizează produse similare ca tipologie (analize de nivel tactic sau strategic).

Teoretic, ceea ce le deosebește sunt competențele legale, țintele abordate și substanța concretă a produselor, însă, în practică, aceste deosebiri sunt adeseori estompate, iar suprapunerile și paralelismele devin fapt cotidian.

Comunitățile de informații care dispun de mecanisme funcționale eficiente reușesc eliminarea paralelismelor, suprapunerilor și redundanțelor, acestea fiind expresia sintetică a deficiențelor care decurg din derularea simultană a unor activități identice de către entități distincte.

În funcție de gradul de funcționalitate atins, acestea asigură o gestionare mai bună a resurselor, practici uniforme și considerabil mai eficiente - inclusiv în termeni de costuri - de atragere, formare și dezvoltare a capitalului uman, eficiență ridicată a operațiunilor și calitate înaltă a produselor informaționale.

Mai mult, în condițiile în care beneficiarii produselor informaționale tind să prefere o adaptare a volumului de informare la bugetul de timp extrem de redus de care dispun, aceștia apreciază furnizarea de concluzii analitice unice și cu cel mai înalt grad de certitudine permis de cunoașterea informativă la nivel național. Nu în ultimul rând, constituirea unor comunități de informații moderne poate remedia tocmai inoportunitatea angajării de resurse analitice ori operaționale pe segmente/eșantioane parțiale ale cunoașterii informative naționale în legătură cu un subiect dat.

Principalul argument este legat de analiza integrată

În accepțiune clasică, analiza informațiilor este definită ca fiind „un proces de transformare a datelor primare în cunoștințe exacte, relevante și utilizabile, dar și o combinație de procese prin care datele colectate sunt interpretate sistematic pentru a produce informații utile și recomandări acționale”.

Analiza informațiilor în domeniul securității naționale reprezintă segmentul „de mijloc” al activității de intelligence între activitatea de căutare și obținere a informațiilor și cea de informare a factorilor de decizie în stat.

În acest cadru, analiza informațiilor este, în egală măsură, un proces și un produs: este un proces care presupune parcurgerea unor etape clar definite metodologic (proceduri, tehnici și operațiuni) de căutare, selectare, ordonare și transformare a datelor primare în produse informaționale relevante, pertinente și oportune atingerii unor obiective de securitate (identificarea amenințărilor, vulnerabilităților și potențialelor surse de risc pentru securitatea națională).

În cadrul procesului de reconceptualizare a paradigmei în analiza de intelligence s-au accentuat preocupările de reevaluare a conceptului de analiză integrată sau multi-sursă. Tradițional, aceasta era înțeleasă drept multitudinea de surse disponibile unei agenții, însă, în prezent, „multi” este perceput drept totalitatea cunoașterii accesibile comunității în ansamblul său.

Mai mult, „multi-sursă” (sau toate sursele) pare să nu mai fie termenul descriptiv și potrivit nici măcar ca metaforă, deoarece leagă totul de sursă și de segmentul de culegere a informațiilor. Ceea ce pare mai adecvat este un termen care să sugereze orice este posibil pentru a soluționa o problemă, cu utilizarea tuturor mijloacelor disponibile. Astfel, „multi” se aplică atât metodelor („multimetodologic”), disciplinelor („multidisciplinar”) și perspectivelor de abordare („multiperspectivă”), fiind, probabil, tot atâtea moduri

de analiză mai sugestive și mai actuale decât „analiza multisursă”. Aceste evoluții ale conceputului sunt în corelație directă cu faptul că beneficiarii doresc ca informația care le este transmisă să se bazeze pe absolut orice este cunoscut în materie.

Integrarea ca proces, la nivelul unei comunități de informații, depinde de trei cerințe-cheie:

- existența și definirea unei probleme concrete;
- reunirea de grupuri analitice (diferite) în cadrul unei singure organizații preferabil și în aceeași locație sau cel puțin constituirea de echipe virtuale de analiști care pot acționa împreună/complementar prin intermediul unor rețele securizate ale comunității;
- înzestrarea analiștilor cu atributul/atribuția influențării modului de orientare a dispozitivului de culegere (în caz contrar, întregul demers de integrare poate fi sortit eșecului).

Identificarea celei mai potrivite soluții pentru integrarea optimă a informațiilor disponibile relevante pentru un subiect sau set de subiecte în evaluări analitice coerente și utile beneficiarilor reprezintă cea mai importantă provocare a analizei de intelligence contemporane.

Agregarea tuturor informațiilor necesită, însă, un cadru managerial de o factură diferită de cel tradițional. Profesionalismul, în acest context, capătă alt conținut, diferit de specializarea îngustă și bazată pe o experiență continuă și îndelungată în același domeniu. Așa cum a dovedit și restructurarea comunității americane de informații, soluția managerială mai potrivită a venit din afara sistemului agențiilor de securitate, dintr-o zonă familiarizată cu analiza de intelligence, dar aflată în structura Departamentului de Stat.

Pledoaria în favoarea analizei integrate a culminat cu concluzia anchetei în cazul 11 septembrie 2001, care a evidențiat deficiențele din sistemul american de securitate, în special limitele cooperării între agenții și absența unei instituții care să integreze informațiile provenite de la acestea.

Din aceste considerente, conceptul de comunitate de informații a evoluat de la accepțiunea generală, respectiv suma/totalitatea entităților structurale dintr-o țară, care au ca obiect de activitate colectarea, prelucrarea și diseminarea de informații în serviciul administrației statului, către accepțiunea specializată, respectiv rețeaua funcțională a autorităților publice din sistemul securității naționale, bazată pe unitatea de scop, obiective și strategie, asigurată prin informațiile furnizate de structurile componente.

Procesul de analiză integrată în unele comunități de informații

SUA

Încă din anii '80, atât cercetători independenți, cât, mai ales, membri ai comisiilor Congresului, cu rol de control al activităților de informații, au susținut necesitatea constituirii unei autorități de informații la nivel național, care să coordoneze agențiile americane de informații și să furnizeze suport informațional de actualitate, mai bine adaptat unui număr mare de utilizatori, cu cerințe diferite și deseori concurente.

Atentatele de la 11 septembrie 2001 au relevat inabilitatea CIA și FBI de a coopera în identificarea și analizarea datelor disparate care relevau iminența atacurilor și au constituit factorul declanșator al reformei serviciilor de informații prin lansarea Strategiei de Prevenire a Terorismului și instituirea funcției de Director al Serviciilor Naționale de Informații.

În ceea ce privește procesul de analiză, reforma a impus schimbarea culturii comunității informaționale americane și eliminarea unor cutume remanente, specifice fiecărei agenții, rezultat al mandatelor și competențelor unice pe care le aveau acestea.

Din perspectivă evolutivă, până la atentatele din 2001, comunitatea americană de informații, serios consolidată numeric în perioada Războiului Rece, a acționat uneori impropriu, nu ca o comunitate bazată pe colaborare.

De multe ori analiștii nu și-au cunoscut omologii din alte agenții, iar împărtășirea celor mai bune practici („lecții învățate”) și opinii au reprezentat, mai degrabă, excepții. Acest mod de lucru, specific Războiului Rece, caracterizat prin procesarea informațiilor în mod independent, la nivelul fiecărei agenții, a devenit

un instrument frenator în contextul afluxului informațional și al necesității de întărire a capacităților de reacție rapidă.

Studiu de caz: ODNI

ODNI (Biroul Directorului Comunității Naționale de Informații a SUA) a fost înființat în decembrie 2004 (și a devenit operațional în aprilie 2005) și reprezintă:

- structura de gestionare și control al activităților serviciilor de informații, sub toate aspectele (operativ, analiză, resurse umane și bugetare, audit și inspecție);
- „piața de personal”, bazată pe mișcarea cadrelor între agenții în scopul utilizării eficiente a capacităților individuale;
- mediul de utilizare extensivă a tehnologiilor informatice și din alte domenii, cu aplicații specifice;
- integratorul bazelor de date existente în ansamblul comunității;
- nodul de convergență a fluxurilor de informații primare furnizate de toate agențiile;
- cadrul formal de dialog între analiștii agențiilor și de acces la toate informațiile primare disponibile în cadrul comunității de informații;
- catalizatorul confruntării între viziuni și argumentații analitice diverse;
- coordonatorul procedurii de briefing al principalilor beneficiari;
- emitentul informării zilnice pentru președintele SUA;
- receptorul central al reacțiilor și cererilor beneficiarilor de informații.

Apariția ODNI a stimulat dezvoltarea unei culturi analitice colaborative, liantul acesteia fiind accesul larg la informațiile primare (row intelligence), al analiștilor din toate cele 16 agenții, în baza principiului "need to know", fapt ce a facilitat confruntarea de viziuni construite pe un set unic de premise.

Prin Centrul operativ, ODNI este conectat la fluxurile de informații primare care îi sunt destinate și tot aici se realizează distribuirea, către analiști, a informațiilor pe criteriul expertizei.

Între analiștii cu expertize identice sau complementare există legături informale, rezultate ale practicii de mișcare a personalului între diversele agenții, participării la evenimente și manifestări din mediul academic și încurajării relațiilor interpersonale atât între analiști, cât și între analiștii de intelligence și reprezentanții unor structuri private de analiză.

Mai mult, în cadrul comunității americane de informații, aceste legături au fost catalizate, în plan profesional, de sistemul de comunicații interagenții, inclusiv prin intermediul elaborării „cărții de telefon” a comunității analiștilor (cu respectarea tuturor precauțiilor specifice).

Pe acest fond, ODNI a dezvoltat mecanisme de consultare interagenții, acestea constituind fundamentul redactării "National Intelligence Estimates", prin integrarea contribuțiilor fiecărui centru de expertiză. În prezent, decizia de elaborare a unui produs analitic se face în urma unei consultări interagenții, produsul informațional urmând a fi supus dezbaterii prin postare pe web-ul interagenții (instrument central de verificare a ipotezelor și concluziilor).

Produsele informaționale propuse pentru Buletinul de informare zilnică a președintelui SUA (President's Daily Brief - PDB) sunt elaborate de fiecare agenție, potrivit atribuțiilor, însă parcurg procesul de asigurare a calității prin consultarea interagenții. În esență, acest circuit are rolul de a stimula creșterea gradului de obiectivitate în evaluarea informațiilor primare și integrarea acestora într-un produs informațional coerent, furnizând, totodată, un factor motivațional extern suplimentar.

Eventualele puncte de vedere divergente pot face obiectul unor note speciale dacă nu au fost conciliate, beneficiarului fiindu-i adusă la cunoștință existența unor viziuni diferite, în cadrul comunității de informații, cu privire la subiectul în cauză.

Personalul angajat în activitățile de analiză la ODNI se cifrează în prezent la cca. 500 de analiști, detașați de la fiecare agenție, selecționarea reprezentând un atu în dezvoltarea profesională ulterioară.

Pentru înlăturarea curențelor existente pe palierul analitic, comunitatea americană de informații a investit semnificativ în instruirea specialiștilor în domeniu. În vederea dezvoltării capacităților analitice (analytic tradecraft):

- au fost instituite structuri dedicate (analytic tradecraft cells) pentru aplicarea metodelor de analiză (spre exemplu, identificarea tehnicilor de analiză potrivite unui anumit proiect sau task-force) și acordarea de asistență analiștilor în munca de zi cu zi;
- se apelează, în mod, frecvent la reprezentanți ai mediului academic sau experți din afara comunității de informații;
- este încurajată participarea analiștilor de intelligence la conferințe tematice organizate de asociațiile academice sau de organizații neguvernamentale;
- sunt organizate fie cursuri specializate (tradecraft oriented) care au legătură cu domeniul de expertiză al analiștilor, fie sesiuni dedicate „lecțiilor învățate”.

În afara programelor de dezvoltare a expertizei și aptitudinilor analitice, un loc central, la nivelul

comunității americane de informații îl ocupă preocupările de achiziționare a unor softuri de ultimă generație care să faciliteze culegerea și selectarea informațiilor HUMINT sau ale celor OSINT, în baza unor criterii de căutare prestabilite (smart search).

De asemenea, modalitatea de lucru asumată în cadrul ODNI, de utilizare a unor platforme informatice colaborative determină consolidarea legăturilor interpersonale profesionale între analiști aparținând unor agenții diferite și facilitează manifestarea unui spirit de emulație în interiorul „corpului analiștilor”, permițând, totodată, eliminarea unor erori analitice.

MAREA BRITANIE

Atentatele teroriste din SUA, dar, mai ales, cele de la Londra, din iulie 2005, au indus modificări consistente în abordarea, de către autoritățile de la Londra, a amenințărilor de securitate.

Cadrul de acțiune a structurilor cu responsabilități în domeniu a fost trasat prin „Strategia națională de securitate a Marii Britanii - Securitatea într-o lume interdependentă” (apărută în 2008, revizuită în 2009), care definește principalele riscuri și amenințări (terorismul internațional, armele de distrugere în masă, conflictele și statele instabile, pandemiile și criminalitatea transfrontalieră), stabilește obiectivele și planurile de activitate ale tuturor agențiilor și departamentelor cu responsabilități în domeniu și prefigurează reformele destinate integrării demersurilor naționale în materie de securitate.

Comunitatea britanică de informații reunește următoarele structuri de informații - serviciul de securitate (The Security Service MI-5), serviciul de informații externe (Secret Intelligence Service MI-6), serviciul de informații obținute prin mijloace tehnice și de securitate a comunicațiilor guvernamentale (Government Communications Headquarters - GCHQ) și serviciul de informații militare (Defence Intelligence Staff - DIS) - în cadrul unui mecanism complex de coordonare politică, control democratic, integrare analitică și coordonare operativă, asigurat de structuri specializate din spectrul guvernamental.

Comisia ministerială pentru serviciile de informații (Ministerial Committee on the Intelligence Services - CIS), Comisia pentru servicii de informații și de securitate (Intelligence and Security Committee - ICS) și Comisia mixtă pentru serviciile de informații (Joint Intelligence Committee - JIC).

Serviciile britanice de informații nu realizează analiza și evaluarea informațiilor. Ele transmit beneficiarilor informații primare dintr-o singură sursă (single source intelligence). Procesul de analiză a informațiilor are loc la nivelul JIC.

Studiu de caz: JIC

Joint Intelligence Committee este structura centrală, specializată în planificarea și analiza integrată a informațiilor de securitate națională, coordonarea demersurilor operative ale serviciilor și evaluarea performanței acestora în realizarea planului de căutare a informațiilor (derulând, anual, un audit în acest scop).

Comisia este compusă din șefii serviciilor de informații, funcționari superiori în ministerele principale (externe, comerț și industrie, finanțe, apărare, interne) și reprezentanți ai Guvernului, dintre care unul asigură președinția. Se întrunește o dată pe săptămână.

Între structurile executive permanente, care asigură activitatea JIC, Colectivul de analiză (Assessment Staff - AS) este compus din circa 35 de analiști cu experiență, detașați de la serviciile componente.

Baza informațională a JIC este alimentată de fiecare structură componentă a comunității de informații.

Informațiile recepționate sunt, în principal, împărțite în trei categorii:

- informații primare - rapoarte de teren, informații monosursă și monosubiect, îmbogățite cu aprecieri operative privind sursa, condițiile operative de obținere și calitatea informativă (sunt reprezentative pentru contribuția MI-6 și GCHQ);
- analize operaționale, evaluări ale informațiilor tactice privind un fenomen sau descrieri ale situației operative într-un spațiu, obiectiv sau problemă (de regulă, contribuțiile DIS și MI-5, dat fiind profilul profund tactic și operațional al informațiilor cu care operează în câmpul operativ);
- informații OSINT - puse la dispoziție de toate capacitățile existente în cadrul comunității.

Pentru a-și îndeplini funcția de informare strategică a principalilor beneficiari în stat, JIC elaborează produse informative:

- zilnice - buletin cu trei-cinci subiecte de maxim interes pentru beneficiari (informații curente), într-o prezentare succintă, dublat de analize detaliate în note separate (sunt aprobate de șeful AS, care face și recomandări de lectură într-o notă personală);
- săptămânale - două-trei produse de evaluare națională agreate în cadrul reuniunii la nivel înalt a JIC (temele includ evoluții curente de importanță majoră și proiecții pe diverse termene privind fenomene de interes pentru securitatea națională).

Excepție fac informațiile pe profil antiterorist, care sunt concentrate la nivelul Joint Terrorism Analysis Centre (Centrul de analiză integrată pe profil de terorism - JTAC), care este responsabil pentru evaluarea amenințării teroriste, stabilirea nivelului de alertă, emiterea de avertismente timpurii și cunoașterea în detaliu a organizațiilor și rețelelor teroriste. Prin contrast, JIC evaluează fenomenul pe palierul strategic, INTELLIGENCE

prin plasare în context geopolitic și economic regional sau global.

La nivelul JIC este integrat Planul de priorități informative naționale - nevoile de informații care presupun și justifică acțiunea sistematică a serviciilor - acesta fiind aprobat de CIS.

Demn de remarcat din perspectiva necesității formării și pregătirii analiștilor de informații este faptul că, la nivelul comunității britanice de informații, a fost înființată funcția de director profesional pe probleme privind analiza informațiilor (Professional Head of Intelligence Analysis - PHIA).

Rolul PHIA este de a îmbunătăți coordonarea și de a obține rezultate mai bune în activitatea de recrutare, instruire, în ceea ce privește metodologia și managementul carierei analiștilor din cadrul comunității de informații, precum și de a acoperi lacunele și de a evita paralelismele în procesul analitic.

Directorul profesional pe probleme privind analiza informațiilor deține un rol important în asigurarea unei pregătiri eficiente privind analiza informațiilor și a îmbunătățirii cooperării între analiștii din întreaga comunitate de informații.

Echipa PHIA a promulgat un cadru de competență analitică pentru dezvoltare profesională și desfășoară un studiu cu privire la capacitățile analitice din cadrul comunității de informații. În ceea ce privește instruirea și managementul, au fost dezvoltate și introduse o serie de cursuri în vederea acoperirii golurilor percepute în domeniul pregătirii profesionale, al asigurării unei metodologii analitice unitare și al cursurilor pentru numirea în funcții de conducere, precum și al asigurării unei pregătiri profesionale avansate și performante.

Similar, în 2006, DIS a numit un înalt funcționar civil în postul de director profesional pe probleme privind analiza informațiilor, pentru a completa activitatea desfășurată de PHIA în cadrul Biroului guvernamental. Această activitate a revenit ulterior în sarcina adjunctului directorului serviciilor de informații militare (DCDI), în calitate de „expert” al DIS, care este responsabil de asigurarea unor abilități și capacități analitice pe măsura unor necesități viitoare, precum și de dezvoltarea carierei profesionale a analiștilor, astfel încât să le fie deschis accesul la cele mai înalte funcții din cadrul organizației.

Acest ultim aspect are un important caracter motivațional pentru corpul analitic al comunității, fapt de natură să garanteze performanțe de excepție. Nu în ultimul rând, aspectul reprezintă o transformare culturală, ca urmare a creșterii rolului analizei în establishment-ul britanic de intelligence.■

Amenințările biologice și globalizarea

| Oana Magdalena Ciobanu

Organizația Mondială a Sănătății a ajuns la concluzia că, indiferent de gradul de dezvoltare, de dimensiunea geografică sau de mărimea populației, nicio țară nu este capabilă să facă față unor dezastre naturale majore, accidente tehnice sau umane de proporții, acțiuni criminale sau teroriste bine organizate. O problemă aparte, care poate să apară, este legată de colectarea/ procesarea datelor de biosecuritate, precum și de precaritatea culturii de securitate a opiniei publice, uneori incapabilă să recepționeze informația în esența ei.

Tendențe privind abordarea „noilor amenințări de tip biologic”

Pe fondul exploziei demografice și a tehnologiilor moderne, o parte dintre resursele de energie neregenerabile (petrolul) și disponibilul de apă dulce scad pe zi ce trece, iar ecosistemul, ca unitate funcțională, este într-o continuă degradare, calitatea mediului ambient și a vieții se erodează într-un ritm îngrijorător. În interviul acordat ziarului „România Liberă”, Roxana Bolariu, eminent cercetător pentru Organizația Mondială a Meteorologiei, atrăgea atenția că, în ipoteza înghețării emisiilor gazelor cu efect de seră de la nivelul actual, încălzirea globală își va continua evoluția timp de câteva sute de ani, pe o scară de la 1 la 10, gravitatea fenomenului fiind în prezent de 9. Cercetătoarea amintea că, printre consecințele acestui fenomen, se numără dispariția unor specii de animale (ursul polar) și scăderea imunității populației la viruși necunoscuți sau mutanți, diseminați ca urmare a

migrației spre nord a unor specii animaliere - vectori sau gazde ai microorganismelor respective.

Amenințările biologice și globalizarea. Infrastructura sanitară

Prin globalizare, atât problemele de sănătate, cât și soluțiile pentru acestea traversează frontierele, având adesea cauze și consecințe intersectoriale. Definirea protecției infrastructurii critice sanitare trebuie să includă evaluarea profundă a securității acesteia, care impune: cunoașterea punctelor slabe ale sistemului (cooperarea actorilor instituționali implicați și interacțiunea dintre sistemele și serviciile critice interconectate); cunoașterea riscurilor și vulnerabilităților (dezastrele naturale, erorile umane și organizaționale, avariile tehnice și sistemice sau atacurile biologice intenționate).

Bolile infecțioase (atât cele provocate, cât și cele din cauze naturale) continuă să fie cauzele principale ale morții în lume, atrăgând după sine o reacție emoțională a societății civile, care va exercita o presiune asupra statului mult mai mare decât cea în cazul unui atac armat.

Acest spectru al morții favorizează aplecarea și specularea asupra domeniului biologic, de către grupările teroriste, în dorința lor de atac rapid, ieftin și eficient. În cazul introducerii deliberate a agenților patogeni letali sau al izbucnirii unei maladii într-o țară terță în Uniunea Europeană, efectele economice și sociale se resimt la nivelul tuturor țărilor membre.

Impactul global al SARS, ravagiile pe care le-a facut pneumonia atipică nu sunt cuantificabile doar în numărul de bolnavi și de morți. Întreaga economie mondială a fost afectată de viteza cu care s-a întins valul infecției. În China, Vietnam, Singapore și alte zone care au înregistrat un număr mare de îmbolnăviri au fost închise școli, instituții publice, firme private, restaurante și magazine. În această perioadă, China a încetat să mai fie una dintre cele mai mari forțe economice ale lumii. Umbra falimentului s-a lasat și peste marile cartiere chinezești din marile orașe ale Statelor Unite, în care au fost confirmate 193 de cazuri de SARS.

Preocupările Uniunii Europene în domeniul sănătății, precum și în cel al biosecurității

Rolul important al Consiliului Europei în domeniul sănătății a fost reafirmat în Tratatul de reformă convenit de către șefii de stat și de guvern ai Uniunii Europene, încheiat la Lisabona, în 19 octombrie 2007, care consolidează politica referitoare la sănătate în sfera prevenirii bolilor, a controlului alimentelor și dietei, siguranței produselor medicale, combaterii fumatului, legislației privind sângele și transplantul de organe, calității mediului. Cu toate acestea, se impune o nouă abordare strategică pentru anumite probleme referitoare la sănătatea populației, rezultate ale unor cauze, precum: potențarea amenințării bioteroriste, creșterea schimburilor comerciale și a călătoriilor, evoluțiile demografice, pandemiile, incidentele fizice și biologice majore și schimbările climatice, care contribuie la apariția unor noi boli transmisibile.

Schimbările climatice favorizează răspândirea a 12 boli mortale (holera, ebola, ciuma, tuberculoza, gripa aviară, febra galbenă etc.), iar o mai amplă supraveghere a sănătății animalelor sălbatice ar permite prevenirea apariției unor focare de infecție în alte locuri decât cele cunoscute în acest moment. Sistemele de asistență medicală au cunoscut o evoluție importantă în ultimii ani, incluzând tehnologiile informației și comunicării (TIC), inovațiile în genomică, biotehnologie și nanotehnologie. Acestea pot contribui la prevenirea bolilor, asigurarea tratamentului, însă trebuie evaluate corespunzător din punct de vedere economic, etic, religios și social.

În scopul elaborării unei noi strategii în materie de sănătate au fost organizate ample consultări între state. Astfel, Cartea Albă intitulată „Împreună pentru sănătate: o abordare strategică pentru UE (2008-2013)” vizează definirea unui cadru coerent - o primă strategie comunitară în materie de sănătate - care să orienteze unitar activitățile. Strategia definește instrumentele/mecanismele de cooperare între partenerii interni și externi, oferind un loc important sănătății în toate politicile, asigurând vizibilitatea și înțelegerea acestui concept la nivel comunitar.

În iunie 2006, Consiliul Europei a adoptat o declarație asupra valorilor și principiilor comune în sistemele de asistență medicală ale UE, precum și a necesității colaborării cu țări partenere (SUA sau Japonia) și organisme internaționale (Observatorul european pentru sisteme și politici de sănătate). Integrarea sănătății în toate politicile (HIAP) înseamnă, de asemenea, parteneriate cu ONG-urile, mediul universitar și mass-media. Consiliul Europei, alte agenții competente ale Organizației Națiunilor Unite, Banca Mondială, Organizația Internațională a Muncii etc. își pot aduce contribuția la sănătatea mondială, prin adoptarea unor măsuri concrete în aplicarea acordurilor internaționale în acest domeniu, cum ar fi Convenția cadru a Organizației Mondiale a Sănătății (OMS) pentru combaterea fumatului (FCTC), Regulamentul sanitar internațional (IHR). Autoritatea Europeană pentru Siguranța Alimentelor (EFSA), organism al Uniunii Europene înființat în anul 2002, a lansat în luna aprilie a acestui an, un apel pentru asigurarea de contribuții științifice privind legătura dintre rezistența la antibiotice și alimentație. Începând din anul 2005, Comisia Europeană a solicitat trecerea de la diverse proiecte de cercetare la o rețea integrată de supraveghere a bolilor transmisibile. În acest scop a fost constituit Centrul European de Prevenire și Combateră a Maladiilor (ECDC). Acesta a făcut publică în iunie 2008, o strategie care vizează ca până în anul 2013, să fie pus la punct un sistem integrat de supraveghere a bolilor transmisibile-Sistemul de Supraveghere European (sistem centralizat de raportare a indicatorilor de sănătate monitorizați de autoritățile specializate din statele membre).

Sunt prevăzute două etape: până în acest an (2010), ECDC își propunea ca obiectiv dezvoltarea capacității tehnice de a coordona, prin Sistemul de Alertă și Reacție Rapidă (EWRS) volumul de date pus la dispoziție de statele membre, pentru ca, în următorii trei ani, programul să devină complet operațional (evaluarea științifică a riscurilor, pregătirea și reacția la epidemii și bioterorism, strategiile de abordare a riscurilor asociate unor boli și stări specifice).

Domeniile de interes definite de ECDC sunt: infecțiile respiratorii; bolile cu transmitere sexuală, inclusiv HIV; toxiinfecțiile alimentare și zoonozele; maladiile emergente și cele transmise prin vectori; afecțiunile ce pot fi prevenite prin vaccinare; rezistența germenilor la antibiotice și infecții asociate îngrijirilor de sănătate (nozocomiale). Strategia UE de acțiune comunitară privind criza de resurse umane în domeniul sănătății în țările în curs de dezvoltare, Inițiativa tehnologică comună privind medicamentele inovatoare, Programul "competitivitate și inovare și politica regională", Strategia pentru securitate și sănătate la locul de muncă 2007-2012 vor avea, de asemenea, un rol determinant în atingerea obiectivelor strategice europene în domeniul asigurării sănătății.

O atenție deosebită referitoare la securitatea mediului și a sănătății a fost acordată în cadrul reuniunii Consiliului de Securitate al ONU din aprilie 2007, dedicată energiei, climei și securității globale. Pe agenda reuniunii au fost introduse aspecte legate de relația economie (energie)- resurse - poluarea gravă a mediului și încălzirea globală. Se estima că procesul de eliminare a surselor și factorilor de poluare ai mediului se va derula pe parcursul următorilor zece ani.

Probabil, după anul 2015, procentul de dioxină din aer, apă, sol, alimente va fi diminuat, dar consecințele asupra sănătății oamenilor se vor resimți chiar și zeci de ani mai târziu.

Nivelul de pregătire pandemică a Europei

Demersurile întreprinse la nivelul instituțional euroatlantic, guvernamental sau nu, vizând protecția propriilor cetățeni în fața crizelor pandemice generate de terorism/ cauze naturale au devenit prioritare, pe măsură ce amenințările la adresa sănătății se multiplică și se diversifică, iar temerile populației cu privire la deținerea de agenți biologici de către entități radicale, în special în contextul globalizării, capătă contur. Deși s-au înregistrat progrese, nu s-a reușit încă o abordare concertată eficientă, fiind clar faptul că este timpul pentru evaluarea mecanismelor și normelor actuale, devenind imperios necesară identificarea unei strategii comune de pregătire în domeniu.

Conform prognozei realizate de analistul economic Andrew Burns din cadrul "Development Prospects Group - Banca Mondială și Caroline Rudisill, lector în Economia Sănătății" - Department of Social Policy, London School of Economics & Political Science, consecințele economice ale pandemiilor s-ar putea dovedi a fi semnificative prin: înregistrarea scăderii valorii PIB-ului global cu valori de la 0,7 până la 4,7%, coroborată cu declararea falimentului unor sectoare economice, constatarea decesului unui număr de 1,4 - 71 de milioane de persoane; reducerea productivității muncii, sporirea costurilor de sănătate și de asigurarea resurselor, codificarea comportamentelor alimentare și sociale.

Experți reuniți sub egida Security Defence Agenda/ SDA au relevat că:

- actualul focar de H1N1 constituie o infecție virală ușoară, însă poate fi considerat ca o repetiție generală pentru amenințări viitoare mult mai serioase (conform declarației directorului SDA, Giles Merritt);
- efectul gripei porcine asupra sistemelor de sănătate europene nu trebuie subestimat, în condițiile în care problemele privind controlul și tratamentul în statele sărace se vor înrăutăți sub impactul crizei globale (afirmația d-nei Susanne Weber-Mosdorf, asistent al directorului general al Organizației Mondiale a Sănătății);

Potrivit acesteia, pentru a se ajunge la o pregătire eficientă împotriva agenților biologici, la nivel european, este necesar, pe lângă o abordare din perspectiva globală, comprehensivă, și alocarea de resurse în cadrul programelor internaționale, cu stabilirea priorităților investiționale și a cuantumului în care se vor aloca acestea în proiectele de sănătate al altor state.

Conform precizărilor făcute de John Ryan, șeful Health Threat Unit din cadrul Directoratului General pentru Sănătate Publică și Protecția Consumatorilor, UE a conștientizat pericolul pe care îl reprezintă pandemiile, acționând, în paralel, prin punerea la dispoziție a vaccinului, în special în statele aflate în curs de dezvoltare, persuadarea populației de a se vaccina, creșterea nivelului de pregătire/ alertă și realizarea monitorizării postcriză. În susținerea pericolului pe care îl prezintă multiplele forme de manifestare ale acestor amenințări biologice, amintim:

Dioxina - este numele generic al unei clase de compuși chimici artificiali greu biodegradabili, considerată a doua ca grad de toxicitate, după cea a deșeurilor radioactive, pentru organismul uman (solubilitate în lipide, se acumulează în țesutul adipos ajungând să distrugă sistemul imunitar, să provoace diferite forme de cancer conform unei agenții a O.M.S, 1997 etc.). Substanța a devenit extrem de cunoscută după ce s-a descoperit că a fost folosită pentru înlăturarea, în anul 2004, a candidatului Opoziției ucrainene la președinția acestei țări, Victor Iușcenko.

Conform Institutului de Cercetări Alimentare București (ICA), dioxina este rezultatul majorității proceselor industriale care implică clorul (industria hârtiei, producția de pesticide), precum și cele care presupun etapa de combustie/ardere din incineratoare, crematorii, centralele de producere a energiei termice pe bază de cărbuni, petrol sau derivați ai acestuia, fabrici de reciclare a cauciucului și a deșeurilor din mase plastice.

O cantitate semnificativă de dioxină se găsește în compoziția fumului de țigare și în emisiile de gaze de la țevile de eșapament.

Aceeași sursă menționează că guma guar, cunoscută și sub denumirea de aditivul E-412, folosită în industria alimentară (preponderent în lactate, iaurt, chefir, smântână, pentru îngroșarea compoziției, la înghețate, în panificație, în industria cărnii, la sosuri și dressing-uri pentru salate etc), ar putea conține dioxină.

În războiul din Vietnam (1961-1971) Armata americană a folosit un pesticid, "Agentul Orange" - ce conținea dioxină. În aceste regiuni se găsesc încă zone unde concentrația de dioxină din alimente și din pământ este extrem de mare.

Din cauza "Agentului Orange", vietnamezii au cel mai mare număr de morți. Printre cauzele deceselor se află și gripa, incluzând gripa aviară (H5N1)- tip de gripă cauzat de mutația virusului gripal de tip A, subtipurile H5 și H7, ce afectează în principal păsările, dar poate infecta și specii de mamifere. Transmiterea se realizează de la pasăre la om în urma contactului direct cu lichidele biologice și nu prin intermediul preparatelor.

Boala a fost identificată pentru prima dată în anii 1900, în Italia. Un virus al gripei aviare, H5N1, a fost identificat, în 1997, în Asia și a creat panică în lumea întreagă, vorbindu-se de iminența unei epidemii de proporții, explicată prin absența antecedentului de contact dintre sistemul imunitar și acest tip de virus, precum și din cauza apariției un nou subtip de virus.

În absența măsurilor de biosecuritate (vaccinarea antigripală, păstrarea normelor de igienă, prelucrarea termică a cărnii de pasăre etc.), epidemiile pot dura ani de zile. Vaccinurile existente în prezent devin ineficiente dacă virusul își schimbă forma, posibilitate care provoacă îngrijorări în legătură cu producerea unei pandemii, potrivit Organizației Mondiale a Sănătății.

Sindromul acut respirator sever (SARS)

Face parte din categoria pneumoniilor atipice și este o infecție a plămânilor generată de germeni, alții decât bacteriile sau microbii. Formele severe afectează ochii, căile respiratorii și intestinale, distrugând mijloacele de apărare ale organismului infectat, însoțit de insuficiență respiratorie acută, deseori fatală, de unde și eticheta de sindrom acut respirator sever. Agentul cauzal este un coronavirus a cărui structură antigenică este cu totul nouă (seamănă numai în proporție de 25% cu structura celorlalte virusuri de acest tip), neidentificată până acum în patologia umană.

Luis Enjuanes, directorul Laboratorului de coronavirus din Centrul Național de Biotehnologie din Spania a precizat că bolile infecțioase continuă să fie una dintre cauzele principale ale morții în lume, iar virusul gripal omoară doar 2% din persoanele infectate, în timp ce 60-70% dintre persoanele infectate cu SARS decedează.

Epidemia de SARS a izbucnit în noiembrie 2003, în provincia chineză Guangdong și s-a extins la populația din Asia de Sud-Est (Hong Kong, Vietnam, Singapore, China, Filipine și Taiwan). Boala a fost transmisă în 27 de state, printre care Canada, SUA, Marea Britanie, Franța, Italia, Spania și Suedia. Conform ultimelor statistici date publicității de către Organizația Mondială a Sănătății, au existat aproape 9 000 de victime ale SARS dintre care aproape 800 au fost ucise de boală, iar alte peste 8000 fiind doar afectate de INTELLIGENCE

aceasta. Boala se transmite de la o persoană la alta pe calea aerului (prin intermediul picăturilor de secreții) și prin atingerea obiectelor care au venit în contact cu persoanele bolnave (virusurile rezistând câteva ore pe o suprafață). În momentul de față singura modalitate de acțiune/ prevenire este izolarea ariei de răspândire și reducerea călătoriilor în zonă. Există speranțe în dezvoltarea unui vaccin, unele dintre ele fiind eficiente în infecțiile cu coronavirusuri la animale.

Cu toate că specialiștii au reușit să spargă codul genetic al pneumoniei atipice, pentru virusul necunoscut cercetătorii au spus ferm că este vorba despre un virus care provine de la animale, niciunul dintre ei neputând să identifice animalele.

Pesta porcină clasică (PPC)

Este o boală infecto-contagioasă specifică porcului, produsă de un virus. Această boală nu afectează omul, doar porcii domestici și mistreții. Virusul PPC, gen pestivirus este foarte rezistent la agenții fizico-chimici, rezistă în condiții de frig și poate supraviețui în preparate de carne crudă, afumată și congelată (până la 4 ani în carnea de porc congelată, 300 de zile în jamboane crude și mai multe luni în carnea din conserve).

Modalitatea cea mai probabilă de transmitere în fermele libere, izolate se bazează pe nerespectarea normelor de biosecuritate.

Aplicarea cel puțin a măsurilor de sacrificare a tuturor porcilor din ferma afectată, igienizarea și dezinfectia corespunzătoare a halelor, investigarea epidemiologică, supravegherea zonei etc. ar putea constitui mijloace de bază care să poată înlocui, în totalitate, lipsa vaccinării pentru PPC, astfel ca fermele de porcine să rămână protejate.■

Repere bibliografice

- 1.<http://2006.informatia.ro>, Oana Matei, 31 Decembrie 2006
- 2.<http://www.business-adviser.ro>, Cât ne costă dezastrele naturale? Gripa aviară „îmbolnăvește” Europa, Ana-Maria Todea
- 3.Carte Albă „Împreună pentru sănătate: o abordare strategică pentru UE (2008-2013)”
- 4.Tratatul de la Lisabona, 2007
- 5.Declarația asupra valorilor și principiilor comune în sistemele de asistență medicală ale UE adoptată de Consiliul Europei în 2006
- 6.Strategia comunitară europeană privind sănătatea animală
- 7.<http://www.greenleft.org.au>, 10 aprilie 2006, "Vietnam: războiul și mediul"
- 8.,,SARS - o noua armă", dr. Ștefan Mihăciuță, prof. dr. Voicu Tudorache, UMF Timișoara, 2003
- 9.,,SARS și genetica", Marina Erghelegiu, <http://aim.active.ws>.
- 10.,,Pesta porcină clasică", dr. Horia Vana

Tehnologia Informației și Intelligence

Explozia informațională a dus, în mod inevitabil, la necesitatea proiectării și realizării unor soluții și sisteme de intelligence care să facă față noilor medii informaționale cu care se confruntă orice persoană, grup social, stat-națiune sau organism de coaliție. Pentru a înțelege relația dintre TI și Intelligence trebuie să definim trendurile, care au devenit și criteriile de la care pornim analiza celor două sectoare și transformările necesare pentru obținerea unui intelligence de succes.

a. Descentralizarea - noile tehnologii se diferențiază de cele din trecut prin posibilitatea deținerii de către orice utilizator a unei stații de lucru independente, microcomputer și senzori de mare capacitate.

b. Sisteme adaptabile - deoarece sistemele informaționale sunt atât de ieftine, utilizatorii, mai ales în mod individual, pot dispune de propriul echipament adaptat la nevoile lor specifice (sistemele sunt personalizate prin folosirea de software adaptat mai degrabă la fiecare client, decât prin schimbarea echipamentului în sine).

c. Rețele - programele software și conexiunile comunicaționale de înaltă eficiență fac posibilă conectarea prin intermediul Internetului a unor sisteme mai mici cu alte rețele locale (Local Area Networks - LANs). Astfel, utilizatorii individuali pot face schimb de date, adeseori fără a avea nevoie de o facilitate centrală de procesare.

d. Operațiuni distribuite - noile rețele, spre deosebire de mainframe-uri, permit utilizatorilor schimbul și procesarea de date și sarcini, necesitând îndeplinirea acestor operațiuni cu condiția realizării unui grad de eficacitate sporit.

Aceste trenduri tehnologice au fost însoțite de o altă schimbare esențială. Dacă până acum două decenii partea guvernamentală reușea să imprime cu certitudine un anumit ritm de dezvoltare, în anii '90 are loc o mutație importantă, prin care se face transferul de deținere a rolului de lider în domeniul tehnologiilor de vârf. Astfel, sectorul privat a preluat conducerea în lansarea celor mai avansate proiecte de cercetare-dezvoltare și aplicarea unor noi tehnologii

informaționale, furnizând cele mai bune produse de pe piață. Obținerea unor tehnologii din ce în ce mai bune, prin preluarea conducerii de către sectorul privat și continuarea progresului în dezvoltarea acestora a dus împreună la o schimbare fundamentală a modului cum societatea, grupurile sociale, precum și orice persoană folosesc și interacționează cu datele și informațiile de pe piață.

Instrumentele create prin intermediul tehnologiei informaționale, de către industria software, nu pot conduce procesele de intelligence, dar pot să ajute la eficientizarea acestuia și a fluxurilor sale informaționale. În principal, programele software nu fac decât să sprijine specialiștii și analiștii de intelligence în îndeplinirea sarcinilor și obiectivelor trasate în cadrul organizațiilor lor, în următoarele moduri:

- obținerea de informații (din surse deschise sau multiple), sarcina pe care instrumentele automate o pot simplifica în mod semnificativ;

- raportarea documentației, simple rapoarte, analize, studii, etc., care poate fi distribuită prin intermediul unor canale de comunicare multiple, incluzând aici e-mail, Internet, rețele Intranet, precum și dispozitivele fără fir;

- operarea echipelor de intelligence, aproape în timp real sau chiar în timp real, prin intermediul instrumentelor de colaborare și fluxuri informaționale, indiferent de localizarea acestora, în birouri sau regiuni diferite.

În realitate, această tehnologie informațională nu este un substitut pentru gândirea umană, ci oferă numai un sprijin instrumental analitic care să permită integrarea informațiilor din surse deschise, pentru IP, și a informațiilor din toate sursele, pentru IG. Chiar dacă tehnologia analitică a evoluat, aceasta rămâne în continuare, veriga slabă a unui proces de intelligence. Fără îndoială, analiza reprezintă cea mai importantă etapă a oricărui proces de intelligence.

Din nefericire, starea actuală a tehnologiei informaționale nu poate aborda, în mod adecvat această etapă a procesului de intelligence, indiferent că acesta are loc în mediul privat sau în cel guvernamental.

21 Intelligence

partea a II-a

I Marius Sebe

Din majoritatea rapoartelor și studiilor de specialitate, parcurse până la această oră, reiese în mod clar, faptul că nu există nicio soluție tehnologică completă pentru acoperirea necesităților informative ale unei organizații de intelligence sau a unei organizații care are în componență un grup, ce își desfășoară activitatea pe baza unui proces de intelligence. De altfel, nevoile tehnologice diferă de la o organizație la alta într-o măsură semnificativă, astfel încât fiecare domeniu necesită focalizarea proiectării unor soluții de intelligence, funcție de un anumit palier informativ.

În general, soluțiile tehnologiei informaționale pentru un sistem de intelligence au fost proiectate astfel încât să urmeze etapele unui proces de intelligence clasic: planificarea, colectarea, procesarea, analiza informațiilor și diseminarea produselor de intelligence. După cum vom vedea în continuare, acest proces a suferit unele modificări importante, atât ca structură, cât și ca derulare etapizată.

Dar, indiferent de aceste transformări, pe baza etapelor amintite mai sus, au fost dezvoltate o serie de servicii specifice, care răspund nevoilor informaționale din surse deschise ale diferitelor organizații existente în plan mondial, pe diferite domenii și sectoare de activitate: politic, apărare și securitate, economic, cultural, etc.

Etapa Planificare & Direcționare

Pentru prima etapă a procesului de intelligence nu există dezvoltat niciun soft specializat care să extragă în mod automat nevoile de intelligence ale conducerii unei organizații, necesități pe baza cărora se elaborează strategii și planuri tactice de acțiune. Orice echipă de intelligence este responsabilă pentru determinarea nevoilor informative ale conducerii executive.

Singurul aspect important pe care poate să îl acopere un program soft este organizarea și structurarea agendei de intelligence care să susțină îndeplinirea obiectivelor strategice și tactice ale respectivei organizații. Majoritatea companiilor specializate în dezvoltarea de software din domeniul de intelligence se concentrează asupra celorlalte etape ale procesului.

În general, pentru această etapă a procesului de intelligence analiștii urmăresc ca produsele software să îndeplinească următoarele funcțiuni:

- Asigurarea unui cadru de introducere pentru Subiecte de Intelligence Cheie (Key Intelligence Topics - KITs) și Întrebări de Intelligence Cheie (Key Intelligence Questions - KIQs);
- Primirea cererilor de intelligence de la personalul organizației;

- Administrarea procesului de intelligence și a fluxurilor informaționale (pe proiecte) care să permită colaborarea atât între membrii echipei de intelligence, cât și între aceștia și personalul organizației.

Asistarea tehnologică la nivelul acestei etape se rezumă la configurarea unor platforme de lucru complexe, capabile să integreze principalele cerințe ale analiștilor. Este urmărită fiabilitatea soluțiilor tehnice și capacitatea lor de răspuns într-un timp cât mai scurt la solicitările utilizatorilor.

Etapa Colectare

În această etapă, specialiștii în găsirea și obținerea informațiilor lansează un plan comprehensiv de colectare a acelor date și informații indicate de "client-consumator" ca necesare fundamentării unei anumite decizii.

Pentru găsirea acestor informații orice instrument software de succes trebuie să îndeplinească următoarele criterii de performanță:

- Căutare internă în depozite informaționale multiple, cum sunt bazele de date, documente editate în diverse programe (Microsoft Office), rapoarte ale organizației, rapoarte grafice (hărți, grafice, desene), e-mail-uri, precum și înregistrări ale discuțiilor comitetelor de conducere aflate pe rețeaua Intranet.
- Căutare externă în surse web, cum ar fi căutarea directă de documente (fișiere HTML sau XML), mesaje ale comitetelor de conducere, precum și baze de date. Capacități de a lansa metacăutări, prin care o singură cerere să fie trimisă la motoare de căutare multiple de pe Internet sau căutare prin mai multe limbi străine;
- Adaptarea comprehensivă a căutării, cu cereri bazate pe cuvinte, fraze, concepte (cum ar fi KITs), date, precum și alte capacități de căutare rafinate.
- Urmărirea schimbărilor intervenite în website-urile monitorizate;
- Web-crawling - folosind o aplicație 'păianjen' (spider) ce se bazează pe cerințe pre-definite ale utilizatorului.
- Regăsirea dinamică și stocarea informațiilor secundare;
- Filtrarea automată a informațiilor colectate bazându-se pe criterii definite de utilizator, cum ar fi KITs, competitori, surse, geografie, priorități, date, jucători-cheie, produse, unități de afaceri și industrii.
- Notarea documentelor găsite după relevanță și validarea acestora;
- Obținerea dinamică a rezumatelor documentelor și articolelor;
- Clasificarea automată a informațiilor colectate pe baza unor criterii definite anterior de utilizator;
- Capacitatea de a cataloga, nota și arhiva documentele colectate, atât în mod dinamic, cât și în mod manual.

La ora actuală, nici un instrument software aflat pe piața produselor de software intelligence nu poate să răspundă în întregime cerințelor necesare îndeplinirii criteriilor de mai sus. De altfel, nici o organizație, de pe piața serviciilor din surse deschise, nu derulează un program intelligence atât de cuprinzător, astfel încât își adaptează necesarul de programe software în funcție de procesul informativ specific aplicat pe plan intern și extern. Colectarea este cea mai mare consumatoare de resurse tehnologice din întreg procesul de intelligence, astfel încât orice investiție în această zonă trebuie să aibă la bază un calcul amănunțit și realist documentat al raportului cost-beneficiu.

Etapa Procesare

Această etapă poate fi descrisă și ca etapa premergătoare lansării efortului de analiză. De altfel, în literatura de specialitate este întâlnită sub diverse denumiri, cum ar fi etapa post-colectare sau etapa pre-analiză. De fapt, aceasta este etapa în care datele și informațiile, obținute din mai multe surse, în cazul IP, ori obținute din toate sursele, în cazul IG, sunt aduse pe cât posibil în același format, pentru a facilita un efort de analiză și integrare a informațiilor cât mai redus din partea analistului. De multe ori această etapă nu este amintită, deoarece este inclusă în faza de colectare (post-colectare) sau în cea de analiză (pre-analiză), funcție de mărimea organizației sau de specificul procesului de intelligence aplicat în acea organizație.

Oricum, pentru a obține un produs intelligence de succes, orice analist, asistent intelligence ori bibliotecar științific poate fi asistat de un pachet software care trebuie să includă următoarele caracteristici de prelucrare a informațiilor:

- extragere de 'entități': elemente specifice sau abstracte (persoane, locuri, lucruri) din mai multe tipuri de date și surse variate;
- extragere și exploatare de text (și multi-media) pentru clasificare;
- notarea și clasificarea pentru a permite aplicarea altor instrumente;
- înțelegerea limbilor străine: motoare de traducere pentru căutare prin retraducere, analiza (morfologică și sintactică), extragere, traducere automată (asistat-automată);
- integrarea unor capacități multiple într-un singur pachet.

Uniformizarea datelor din punct de vedere al formatului electronic în care sunt stocate pe suportii de memorie, capătă o importanță din ce mai mare în actualul context informatic, când materialele sunt realizate și diseminate folosindu-se o gamă largă de aplicații. În lipsa unei procesări post-colectare, analistul poate pierde și 20% din timpul efectiv de lucru pentru standardizarea și configurarea materialelor.

Etapa Analiză & Producție

Cea mai importantă etapă a procesului intelligence, așa numita 'generator de intelligence', este și cea mai puțin acoperită de către instrumentarul software. Chiar dacă există anumite instrumente de sinteză și rezumare a informațiilor (în special în limba engleză), componentele de integrare a informațiilor, de aplicare a unor raționamente și judecăți, precum și de obținere a concluziilor rămân produsul exclusiv al procesului de gândire umană. Tehnologia informației reușește să sprijine analiza intelligence prin accesarea unor mari 'data warehouses' și să extrapoleze relațiile ce se bazează pe cantități uriașe de date disponibile. Toate aceste instrumente aparțin de fapt analizei cantitative. Analiza calitativă rămâne în continuare sarcina exclusivă a echipei intelligence.

De altfel, opinia specialiștilor este unanimă: analiza umană 'de modă veche' va rămâne singurul tip de analiză calitativă, iar instrumentele software nu vor reuși să schimbe această situație în anii care vor urma, dacă nu chiar în deceniile următoare.

Deocamdată, instrumentele de software intelligence sprijină următoarele operațiuni ale etapei de analiză:

- rezumate/sumare, selectarea 'esenței' unor mari volume de informații;
- detectarea unor subiecte/agende de interes prin pregătire, auto-pregătire (know bots);
- dezvoltarea unor taxonomii de subiecte;
- alocarea documentelor pe subiecte;
- parcurgerea unor date clasificate (clustered data);
- analiza conexiunilor între persoane, evenimente, organizații;
- analiza cronologică;
- vizualizare, grafice;
- analiza întrebări/răspunsuri;
- tehnologii de recunoaștere a modelelor;
- interpretarea informațiilor.

Având în vedere această evoluție, pentru evaluarea instrumentelor de software intelligence sunt aplicate următoarele criterii:

- capacitatea de a selecta/sorta informații pe baza unor reguli definite de utilizatori
- interfețe de vizualizare a datelor pentru sortarea și vizualizarea informațiilor colectate
- modele de vizualizare multiple, cum sunt SWOT (Strength Weaknesses Opportunities Threats) și modelul lui Porter - al celor cinci forțe (Porter's Five Forces)
- afișarea informațiilor în ordine cronologică
- extragerea de relații între personae, locuri, date, evenimente, precum și alte corelații potențiale
- tehnologia text-mining pentru localizarea și extragerea unor variabile definite de utilizatori
- capacitatea de a relaționa analiza cu diverse cantități de date.

Picasso avea următoarea opinie: “Computerele nu ne sunt de niciun folos. Ele oferă numai răspunsuri”. Tehnologia actuală sprijină analiza intelligence în limitele trasate de “întrebările omului”, însă nu poate răzbate dincolo de acest hotar. Automatizarea proceselor de lucru nu pătrunde deloc în zona analizei calitative, fapt ce conferă o mare importanță factorului uman în realizarea produselor de intelligence competitive.

Etapa Raportare & Diseminare

Aceasta etapă implică distribuția produselor de intelligence, obținute prin tratarea informațiilor în celelalte patru etape, către beneficiari, care sunt factorii decizionali ai diverselor organizații.

Pentru diseminarea produselor informative tehnologia informației asigură astăzi următoarele instrumente de distribuție în rețea:

- coordonarea simultană (sau iterative-rapidă) între colaboratori/analști
- spații colaborative virtuale de lucru
- instrumente pentru editare, păstrarea și regăsirea de scheme, ciorne, planuri, proiecte, etc.
- protejarea datelor prin transmisie
- instrumente care să permită răspunsuri mai sofisticate din partea consumatorilor pentru continuare și participare în producție.

Pentru evaluarea unui software intelligence de succes acesta trebuie să conțină următoarele funcționalități ale etapei de diseminare:

- tipuri de rapoarte, atât în format standard, cât și în format preferential

- capacitatea de a conecta și exporta rapoarte în format Microsoft Office, CorelDraw, Adobe PDF, în format multimedia, din alte baze de date și/sau alte sisteme de raportare

- capacitatea de a distribui rapoarte prin e-mail, Intranet și/sau surse fără fir.

Explozia informațională a secolului 20 a adus cu sine dezvoltarea unor posibilități de transmitere a datelor de neimaginat pentru un trecut nu atât de îndepărtat (ce înseamnă 100 ani pentru umanitate?).

Formatele electronice ale documentelor au evoluat la o dimensiune ce le permite exprimarea analizelor intelligence atât în format text, folosind efecte avansate de vizualizare și evidențiere, cât și în format multimedia combinând tehnicile de editare vizuală pentru exprimarea sugestivă a ideilor.

Canalele de comunicare au evoluat, astfel încât diseminarea produselor rezultate în urma eforturilor de intelligence pot ajunge operativ la factorii decizionali. Actualele rețele interconectate permit transmiterea unor cantități masive de informație într-o secundă prin accesarea unui singur buton, scurtând distanțele geografice la nivelul unui click. Această etapă a procesului de intelligence a beneficiat cel mai mult de pe urma dezvoltărilor tehnologice, atingând un prag de excelență la nivelul vitezei de transfer. Secolul 21 poate aduce schimbări majore în ceea ce privește modalitățile

de realizare a documentelor, diversificând bagajul de “exprimare electronică”

Intelligence 20 și Intelligence 21

Titlul și acest subcapitol nu reprezintă altceva decât prezentarea succintă a două tipuri de procese intelligence, diferite atât ca perioadă, cât și ca viziune și aplicare paradigmatică. Pe scurt, un proces intelligence proiectat în condițiile politice, economice, militare și informaționale, specifice secolului 20, nu are cum să mai poată fi aplicat cu succes în secolul 21. Având în vedere faptul că, instrumentele de software intelligence urmează etapele unui proces intelligence clasic ne putem pune următoarele întrebări: care sunt diferențele dintre procesul de intelligence din secolul 20 și cel al secolului 21? Sunt aceste procese în continuare la fel?

Întotdeauna, analiștii intelligence trag semnale de alarmă privind trendurile informaționale și tehnologice care au loc în jurul agențiilor specializate și, mai ales, sunt de părere că sistemele de intelligence guvernamentale nu reușesc să țină pasul cu aceste evoluții din domeniul privat.

Lucrările unor specialiști occidentali au confirmat faptul că sistemele guvernamentale de intelligence sesizează cu întârziere și reacționează mai greu față de trendurile și evoluțiile atât ale

tehnologiei cunoașterii, cât și ale pieței tehnologice

informaționale.

Procesul intelligence, așa cum este cunoscut în orice prezentare clasică, dar și în foarte multe site-uri de

specialitate pe Internet, urmează un ciclu de tratare a informațiilor format din cinci etape, cunoscut ca ciclul intelligence. În realitate, această etapizare liniară a tratării informațiilor corespunde momentului când a fost proiectat și dezvoltat acest proces intelligence: în secolul 20.

Uneori, chiar și reformatorii acestui proces intelligence clasic folosesc acest model pentru a prezenta problemele sistemelor existente și eventualele propuneri pentru îmbunătățirea acestora.

Acest model păstrează o particularitate obligatorie de compartimentare a oricărei activități intelligence, necesară și astăzi pentru protejarea metodelor și, în special, a surselor de informații, mai ales în cazul IG, care utilizează și surse închise (secrete). Totuși, această cerință poate fi menținută și astăzi chiar în contextul schimbării procesului intelligence.

Conceptul tradițional de intelligence provine din Era Industrială, când realizarea oricărui produs trebuia să treacă printr-o abordare de tip 'linie de asamblare'.

Comanda pentru un nou tip de produs urma o abordare liniară: de la marketing la design, producție și vânzări, după care cei de la marketing începeau un nou ciclu pe baza unor cerințe de asemenea noi. Însă, nimeni nu deținea responsabilitatea pentru produsul final.

Din aceasta cauză, în perioadele de criză procesul intelligence clasic nu a putut face față cu succes întotdeauna. Specialiștii au menționat în literatura de specialitate a ultimelor decenii, o serie de afirmații gen "bineînțeles, pentru oficialii de rang înalt procesul poate suferi un scurt-circuit" sau "deși se presupune că procesul trebuie să funcționeze astfel, uneori acesta clachează în situații de criză sau în alte condiții speciale".

Acest tip de model 'intelligence liniar' funcționa sub imperiul paradigmei soluționării-problemei, care statua faptul că cea mai bună cale de a rezolva orice problemă este desfășurarea unui proces liniar, adică de la întrebare (problema) la răspuns (soluție). La fel se proceda și în 'procesul de producție' intelligence. Dar, așa cum practica a demonstrat-o de atâtea ori, în anumite situații acest model nu a funcționat. În acest caz, specialiștii au recurs, în acea perioadă, a secolului 20, la înființarea unor 'centre de intelligence', care nu făceau altceva decât să-i aducă împreună pe consumatorii, analiștii și colecții de informații, tocmai pentru a sprijini cele mai presante cerințe informative și pentru monitorizarea situațiilor de criză.

În realitate, acele 'momente de criză sau speciale' au însemnat numai preludiul schimbărilor ce aveau să vină. Un moment de criză poate fi definit ca o situație prin care un șir de evenimente se derulează cu o viteză neobișnuită. În acest sens, anii '90 au marcat începutul schimbărilor majore, inclusiv pentru lumea intelligence. Cele două procese intelligence, cel guvernamental și cel privat, au fost nevoite să-și modifice întreaga structură. **II**

- va urma -

Acest model a fost dezvoltat în anii '40 - '50, în special de către agențiile de intelligence americane. Este perioada când a fost extins conceptul de 'intelligence strategic' pentru ca politica externă a SUA să facă față mediului geostrategic mondial. Ciclul intelligence clasic urmează o desfășurare operațională liniară bazată pe cinci etape: planificare/direcționare - colectare - procesare - analiză/producție - diseminare.

TRANSFRONTALIERE TRADIȚIONALE ORGANIZAȚII CRIMINALE

MAFIA, YACUZA ȘI TRIADELE

| Marius Stănușel, Liliana Nicolau

Infraționalitatea Transfrontalieră Organizată

Reprezintă o amenințare globală, în evoluție, care a dobândit capacitatea de a influența politica statelor și activitatea instituțiilor democratice. Ea constituie atât o expresie a proliferării unor fenomene negative care se amplifică în condițiile globalizării, cât și o consecință directă a gestionării ineficiente a schimbărilor politice, economice și sociale profunde care s-au produs în Europa centrală, de est și de sud-est în procesul de dispariție a regimurilor comuniste.

Astăzi, fenomenul crimei organizate atrage din ce în ce mai mult atenția publicului, a guvernelor naționale și a organizațiilor internaționale. În măsura în care grupurile criminale sunt implicate în periculosul joc al proliferării armelor, în migrația ilegală, în coruperea guvernelor naționale și în penetrarea sistemului financiar global, crima organizată transfrontalieră este o amenințare la adresa securității naționale. Prin spălarea banilor, corupție, prin slăbirea instituțiilor statului și pierderea încrederii cetățenilor în existența statului de drept, crima organizată subminează bazele democratice și economice ale societății. Acest fapt a determinat conducerea a numeroase state să lanseze apeluri pentru încheierea unor convenții multilaterale, prin care să se acorde puteri mai mari și noi sarcini autorităților naționale cu competențe în combaterea criminalității organizate.

Pe fondul unei astfel de situații, spațiul de interes strategic în care se află România este sursă, zonă de tranzit și destinație a unor activități infraționale constând în: migrație ilegală și trafic de ființe umane; trafic de stupefiante și precursori; trafic de produse contrafăcute; activități de spălare a banilor; skimming; alte aspecte ale infraționalității economico-financiare.

În urma aderării României la Uniunea Europeană și calitatea de membru cu drepturi depline al N.A.T.O., interesele naționale s-au identificat cu interesele Uniunii și ale Pactului Nord-Atlantic, iar pericolele la adresa acestor organizații, au fost percepute și abordate inclusiv ca pericole la adresa siguranței statului român.

INTELLIGENCE

ORGANIZAȚII CRIMINALE Transnaționale Tradiționale

Există mai multe modele de organizații criminale transnaționale (Mafia, Yacuză sau Triadele), diferite prin specializare, tradiții, zona geografică în care acționează, piețele acaparate etc.

Frecvent, acestea cooperează și folosesc tehnici și metode specifice de informații și de autoprotecție, în perioada actuală, regăsindu-se nu numai în zona de origine ci aproape pe întreg globul, constituind, ca structură, baza pentru alte grupuri.

Ce Este Mafia?

În vorbirea curentă, cei mai mulți confundă crima organizată, ca fenomen, cu Mafia, ca urmare, pentru a include manifestările unei organizații criminale în sfera crimei organizate, s-ar înțelege că aceasta ar trebui să fie de tip mafiot.

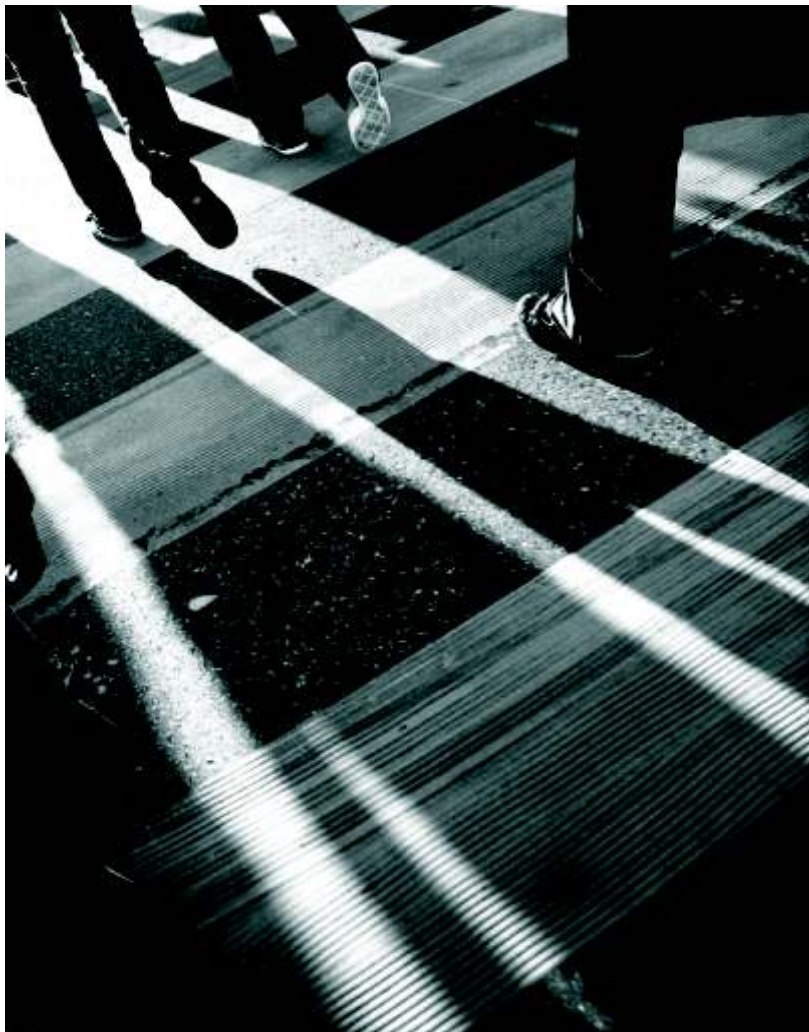
În opinia unor cercetători, termenul „mafia” ca modalitate a crimei organizate derivă din limba arabă și înseamnă „loc de refugiu”, concept ce ar fi fost adoptat în Sicilia, în timpul stăpânirii arabe.

Totodată, mafia ar reprezenta o organizație secretă, constituită în anul 1282, în timpul revoltei îndreptat împotriva ocupanților francezi, cunoscută în istorie sub denumirea de „viespiile siciliene”, termenul de „mafia” corespunzând prescurtării cuvintelor lozincii „Morte alla Francia, Italia anela” (Moarte Franței, strigă Italia).

Ca urmare, în ambele opinii, existența unei forme de stăpânire a născut automat o formă de rezistență, de protecție a bunurilor, valorilor și vieții, și, în același timp, o posibilitate de contracarare, de luptă. Evident, pentru a se realiza așa ceva, trebuie să se formeze un spirit foarte puternic de nesupunere, să fie adoptate formele organizatorice bine ascunse, cunoscute de un grup restrâns de persoane, cu un cod strict de comportament, o lege a tăcerii și pedepse aspre pentru trădători.

În evoluția sa, Mafia, prin dinamism și adaptabilitate, s-a transformat dintr-o organizație de tip rural, într-una industrială și de afaceri, de la o forță locală și națională, într-o redutabilă rețea transnațională.

În mod tradițional, când se vorbește despre Mafie, se au în vedere Cosa Nostra (mafia siciliană), Camorra Napolitană, N'dragheta calabreză în Italia și Cosa Nostra în America, cât și unele filiale ale acestora (Sacra Corona unită din Apulia Italia, desemnată de mafia siciliană să folosească în exclusivitate zona litorală din regiunea respectivă pentru a face trafic de droguri ș.a.).

Acestea au aceleași caracteristici (structură, conspirativitate, ermetism, profit, utilizarea forței fără rețineri în atingerea scopului, existența codului comportamental specific). Delimitarea sferei și zonei de acțiune se realizează pe bază de înțelegere, nerespectarea acesteia ducând la lupte sângeroase între organizații și între familiile acestora.

Celebrul judecător Giovanni Falcone, asasinat în anul 1992, enunța: „Mafia este o lume logică, rațională, funcțională și implacabilă. Mult mai logică, mai rațională și mai implacabilă decât statul. Mafia este o articulație a puterii, o metamorfoză a puterii, dar și o patologie a puterii. Mafia este un sistem economic, o

componentă obligatorie a sistemului economic global. Mafia se dezvoltă datorită statului și își adaptează comportamentul în funcție de acesta”.

Ce Este Yacuză?

Yacuză sau Boryokudan este o organizație criminală în sfera crimei organizate specifice Japoniei. Cercetătorii susțin că, în istoria Japoniei, începând cu epoca feudală, organizațiile yacuză au avut o imagine pozitivă, la nivelul oamenilor simpli, în sensul că au acordat sprijin celor care au suferit opresiunile autorităților. Yacuză pretinde că membrii săi sunt războinici (samurai) moderni, care păstrează valorile tradiționale japoneze.

Pe de altă parte, cultura japoneză a promovat armonia dintre oameni în detrimentul instaurării unui sistem penal și civil de sancțiuni aspre, lăsând soluționarea unor abateri la nivelul unor „instanțe” de mediere. Ori yacuză era recunoscută pentru acest lucru, sustrăgându-se implicit autorității statului.

Sistemul de organizare este piramidal și are la bază familia pe principiul latin „pater familias” (șeful sau tatăl oyabur, copii kobun, frații tinero shatei, frații în vârstă aniki, unchii - oyi).

Membrii familiei (ikka) execută fără șovăire ordinele șefului, juste sau nu, bune sau rele. Pentru acțiuni ce lezează autoritatea șefului ori violarea regulilor familiei, celui vinovat i se aplică pedepse corporale severe ori expulzarea (identitatea celui expulzat fiind comunicată tuturor organizațiilor boryokudan, pentru a nu mai putea fi primit de alte organizații).

Yacuză cunoaște trei ramuri majore: yamaguchi-gumi (se estimează că dispune de 26.000 membri afiliați și 945 bande mai mici), inagawa-kai (cu peste 6.000 membri) și sumiyoshi-kai (peste 7.000 membri).

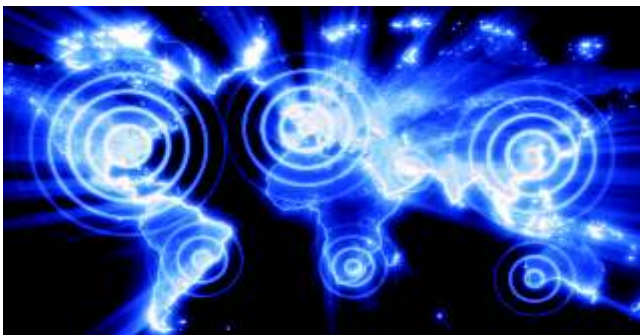
Specific yacuză este faptul că membrii familiilor desfășoară activități infracționale de cele mai multe ori obișnuite (trafic de orice fel, jocuri și pariuri clandestine, raket etc.), iar, din profit, plătesc un tribut structurilor superioare ale organizației.

Bandele boryokudanilor au birouri în centrele orașelor unde își așează ostentativ emblema pe ușile de la intrare. Membrii își pun, de asemenea, pe reverul hainei, semne distincte ce le atestă calitatea de membru.

Ce Sunt Triadele?

Triadele chinezești sunt considerate cele mai vechi societăți criminale asiatice, formate inițial din grupuri de rezistență împotriva dinastiei chineze Manchu ce a condus China de la începutul secolului XVII, având ca scop răsturnarea acesteia.

Cuvântul „triadă” este un termen englezesc, folosit încă de la începutul dominației engleze asupra unor porturi și teritorii chineze, el reprezentând emblema sacră a organizațiilor criminale autohtone, respectiv triumphiul cu cele trei mari puteri de bază: cerul, pământul și omul. Dezvoltarea acestor organizații s-a accentuat în Taiwan și Hong Kong (unde se estimează că există 160.000 de persoane afiliate la 50 de organizații diferite).

Cu toate că structura Triadelor de astăzi diferă de cea din trecut, ele au la bază, în mare măsură, aceleași metode și tradiții. De exemplu, ceremonia de inițiere, cunoscută sub denumirea de „Atârnarea lanternei albastre” impune și acum recruților să repete cele 36 de jurăminte prin care își exprimă loialitatea și frăția cu ceilalți membrii și obligația sacră de a păstra secretul absolut.

În opinia unor cercetători, originea, evoluția, ritualurile și chiar practicile trecute sau prezente ale triadelor sunt, în mod surprinzător, foarte apropiate de cele ale Mafiei, ca urmare a similitudinilor condițiilor în care au apărut. Semnificativ este principiul „tăcerii” sancționată de omerta, în cazul mafiei, iar în cazul Triadelor este semnificativă aplicarea unei vechi zicale chinezești, respectiv: „Când ești viu nu te duce la autorități, când ești mort nu te duce în iad”. Sub aspectul pedepsirii cu o mare cruzime a celor vinovați de încălcarea regulilor organizației există „suportul roșu” la Triade și „locotenenții” cu protecția internă, în cazul Mafiei.

Majoritatea triadelor participă, într-o gamă foarte largă, la activități criminale obișnuite îndeosebi la traficul cu droguri, jocurile de noroc, șantajul, traficul de carne vie, pornografia și spălarea banilor proveniți din aceste activități ilegale.

Grupările cele mai moderne se luptă pentru monopolul jocurilor de noroc și acapararea pieței de casete video din Hong Kong și China. Traficul de heroină este asigurat de ramurile CHINA WHITE și 14K, în timp ce prostituția, pornografia și traficul de copii sunt controlate predominant de gruparea WO OM LOK, iar împrumuturile pirat și jafurile pe scară largă sunt inițiate de ramura DAI HOOD, care dispune de o bancă ilegală ce împrumută bani cu dobânzi foarte mari, acordă credite pentru jocurile de noroc și asigură banii pentru imigranții ilegali.

Concluzii

Mafia, Yacuză și Triadele sunt tipuri tradiționale de organizare și manifestare a criminalității ce s-au dovedit a fi longevive și care au avut, inițial, un rol pozitiv, dar care au degenerat, abandonând scopul inițial, însă menținând principiile. La baza acestora, în procesul formării, au stat opresiunea externă asupra țării, opresiunea internă asupra unei păături sărace și sărăcia generalizată, demonstrând astfel că se poate forma crima organizată oricând și oriunde aceste condiții vor exista. Inspirat din aceste trei tipuri, într-o serie de alte țări, crima organizată se manifestă abordând aceleași tipuri de infracțiuni adaptate la mijloace moderne, important fiind câștigul.

Dacă s-ar încerca o clasificare a tuturor organizațiilor din sfera crimei organizate, cea realizată de INTERPOL ar corespunde în cea mai mare măsură cu realitatea, acestea fiind împărțite în cinci grupe distincte, respectiv: familiile Mafiei; organizațiile profesionale ai căror membri se specializează în una sau mai multe tipuri de activități criminale; organizații criminale etnice; organizațiile teroriste internaționale care practică asasinatelor, deturnările de aeronave, răpirile de persoane; reciclarea banilor cu o vastă clientelă (oameni de afaceri care se sustrag de la plata impozitelor; deținători de fonduri obscure destinate corupției etc.).^[1]

Repere bibliografice

- NISTOREANU Gh., C. Păun Criminologia, Ed. Europa Nova, București, 1996;
- SIEGELL L. Criminology, Univ. Of Nebraska, Omaha, 1983;
- TYLER Gus, Organized Crime of America, Ann-Arbor, Univ. Of Michigan, 1962;
- CRESSEY Donald R., The of the Nation The Structure and Operations of Organized Crime in America, New York;
- ZAID ,Mohamed Particularități ale crimei organizate R.I.D.P., vol. 69, p. 515;
- PALMIERI Luigi, Crima Organizată în Italia, Revista INTERPOL nr. 435/1992;
- FALCONE G., Crima organizată, o problemă mondială, Revista internațională de poliție tehnică și criminologie nr. 4/1992, p. 394;
- PITULESCU I., Al treilea război mondial și crima organizată, Ed. Național, București, 1996.

AGRESIUNILE INFORMAȚIONALE

ÎN

STUDIU DE CAZ ISRAEL vs. PALESTINA

CONTEXTUL RĂZBOIULUI INFORMAȚIONAL

| Adrian Neculai Munteanu

Războiul mediatic - cel mai reprezentativ pentru războiul informațional - este nou apărut în cadrul vast al războaielor informaționale (războiul informațional, războiul psihologic, războiul imagologic, războiul de comandă și control și războiul electronic, războiul web), aceasta datorită atingerii unui grad de globalizare a mijloacelor de comunicare în masă. Informația în sine ajunge să fie privită ca o armă foarte valoroasă, în mod paradoxal una imaterială, care poate ajuta în mod decisiv la impunerea voinței într-un conflict. Războiul nu a putut fi purtat niciodată fără o minimă cunoaștere a adversarului, poate de aceea spionajul este vechi de când lumea.

Astăzi, mai mult ca oricând nevoia de a cunoaște este de o importanță vitală pentru a avea succes. Accesul la informații devine o armă cu două tăișuri odată cu apariția Internetului, la începutul anilor '90. Posibilitățile de a cunoaște cresc exponențial odată cu numărul celor care pot cunoaște. Internetul micșorează distanțele dintre indivizi, dintre civilizații, dintre oameni și statele în care trăiesc. Războaiele informaționale au multe elemente comune din punct de vedere al obiectivelor urmărite, al mijloacelor și metodelor folosite, al instrumentelor cu ajutorul cărora ele își ating scopul.

În linii mari, războiul informațional cuprinde acele acțiuni desfășurate în timp de criză sau război și îndreptate împotriva informațiilor sau sistemelor informaționale ale adversarului (concomitent cu protejarea propriilor informații și sisteme informaționale), în scopul atingerii unor obiective sau influențării anumitor ținte.

Dezvoltarea infrastructurii informaționale, în curs de globalizare, în care se includ și structurile mediatice, generează posibilități de comunicare din ce în ce mai sofisticate. Acestea transmit informațiile într-un ritm tot mai accelerat și pe distanțe tot mai mari. Condiția esențială pentru ca aceste lucruri să se întâmple este ca conglomeratele comunicaționale să nu fie controlate de anumite centre de decizie, care pot încerca să

controleze accesul oamenilor la resursele informaționale.

În cazul oricărui conflict, orice activitate economică, politică, diplomatică, militară, culturală are în mod automat și o componentă psihologică, modulată în așa fel încât să ducă la maximizarea avantajelor. Îndeosebi în conflictele de joasă intensitate, influențarea psihologică, adică manipularea, se constituie adesea ca mijlocul cel mai important și cel mai eficient pentru realizarea scopului dorit, ce nu poate fi altul decât exploatarea crizei în folos propriu.

Războiul psihologic nu se bazează doar pe minciună, ci și pe manipularea informației. Acțiunea psihologică operează cu „adevăruri” create sau selectate cu multă grijă, astfel încât să se obțină efectul dorit. Când s-a declanșat conflictul, nu existau informații asupra obiectivelor concrete, nici asupra modului de derulare, nici asupra numărului victimelor. Se vehiculează conceptul de destabilizare psihică prin crearea de îndoieli ale căror simptome se găsesc în lipsa unei atenții selective, proliferarea unor prejudecăți, a unor idealizări, a unor pretenții de absolutism, într-un scepticism evaziv și într-o atitudine de preservare a credinței în soartă, în destin.

Opinia publică devine, în conflictul de joasă intensitate, o țintă principală a războiului psihologic, a agresiunilor informaționale. Ea trebuie convinsă că vinovat este cel care se dorește să fie considerat vinovat.

Agresiunile informaționale, în sensul de război psihologic, constituie fără îndoială, un element cheie al războiului informațional, întrucât manipularea opiniei publice constituie baza pe care se grefează mijloacele și acțiunile utilizate de cel care gestionează aceste tipuri de conflicte. Trebuie spus că astfel de conflicte presupun două modalități de angajare: angajarea părților care se află în divergență (în conflict) și angajarea celui sau celor care își asumă gestionarea conflictului.

Agresiunile informaționale însumează activitățile de influențare psihologică (manipulare, dezinformare, influențare, propagandă), desfășurate preponderent prin mass-media, prin care se vizează inducerea în eroare a țintelor, pentru a determina adoptarea unor decizii conforme intereselor inițiatorului, în scopul obținerii unor avantaje sau satisfacerii unor interese (adoptarea de sancțiuni pentru încălcarea unor reguli sau principii, determinarea sau împiedicarea unor decizii politice, economice, militare sau de altă natură, inducerea unor curente de opinie sau modificarea unora deja existente etc.).

Atât în operațiunile psihologice militare, cât și în agresiunile informaționale derulate în contexte nebeligerante, manipularea și dezinformarea reprezintă metode esențiale de atingere a obiectivelor. Cele două metode de agresare informațională conțin o multitudine de aspecte comune dar și diferențe, dintre care cea mai importantă ar fi aceea că manipularea "conduce" ținta într-o direcție dorită de agresor, în timp ce accepțiunea unanim acceptată a dezinformării este că aceasta e menită să creeze confuzie, panică, scopul principal fiind dezorganizarea adversarului.

Manipularea și dezinformarea sunt principalele metode de realizare a agresiunii psihologice/informaționale care utilizează tehnici specifice (persuasiune, calomnie, propagandă, zvon etc.) pentru construirea unor mesaje și dirijarea lor deliberată spre țintă (persoană, stat, acțiune) de către o sursă specializată, cu scopul de a o determina să acționeze în sensul dorit.

Agresiunile informaționale utilizate în contextul războiului informațional (mediatic) dintre ISRAEL și PALESTINA

În acest demers, vom pleca de la definiția generică a agresiunii informaționale, potrivit căreia este o acțiune elaborată, deci conștientă, a unei surse primare ce folosește un suport mass-media (presa scrisă, audio-vizual, Internet) pentru transmiterea mesajului, utilizând ca instrumente, cel mai adesea, propaganda, dezinformarea sau intoxicarea și are ca scop agresarea unei ținte prin determinarea unor reacții în rândul receptorilor mesajului. Războiul mediatic din Gaza a avut o miză la fel de mare ca și războiul propriu-zis, de pe teren, desfășurat de curând. Presa internațională acuză CNN și televiziunea britanică Channel 4 de manipulare în cazul conflictului din Gaza, prin prezentarea unor imagini trucate de Hamas și de activiști de extremă stânga drept imagini autentice ale atrocităților armatei israeliene. În data de 4 ianuarie 2009, Channel 4 din Marea Britanie prezenta o știre conform căreia soldații israelieni ar fi împușcat doi copii în Gaza, în timp ce aceștia se jucau pe acoperiș. Scenele au fost filmate de Ashraf Mashhrawi, despre care Channel 4 anunța că este un colaborator

independent al său și, întâmplător, fratele uneia dintre victime, Mahmoud, de 12 ani, celălalt copil, fiind vărul său. În știrea filmată se arată cum Mahmoud a fost dus la spital, s-a încercat fără succes resuscitarea, iar apoi copilul este transportat spre cimitir.

Pe 8 ianuarie 2009, CNN difuzează aceleași imagini, dar, de această dată, Mashhrawi este prezentat ca un cameraman amator care filma bombardamentele israeliene și a fost chemat acasă prin telefon, fiind anunțat că fratele său a murit. Spre deosebire de Channel 4, în știrea CNN se spune că cei doi copii se jucau pe acoperiș și ar fi fost omorâți de o bombă lansată de un avion fără pilot, iar Mahmoud avea 14 ani în loc de 12. În ziarul israelian de stânga Haaretz se spunea că bomba a căzut pe casa unde locuiau 21 persoane și ar fi ucis, de fapt, două bătrâne și trei copii.

Hamas și extrema stângă, regizori

Povestea CNN a născut multe dubii. Operatorul Ashraf Mashhrawi, care n-avea altă treabă decât să-și filmeze fratele în agonie, a fost identificat ca activist Hamas și proprietar al unei firme de internet care găzduiește website-urile Hamas, printre care și web-ul postului de radio al Hamas, "Vocea Al Aqsa".

Doctorii care au vizionat imaginile CNN cu resuscitarea au declarat că manevrele acestora nu aveau nicio legătură cu actul medical, fiind pur și simplu o „maimuțareală”. Pata de sânge era mică și mai degrabă portocalie. Doctorul din imagini, care arăta teatral spre monitorul ce constata pulsul oprit al copilului, s-a dovedit a fi excentricul norvegian Mads Gilbert. Doctorul Gilbert, un marxist din Partidul Socialist Revoluționar Norvegian și susținător al Hamas, a devenit celebru prin justificarea atacurilor din 11 septembrie 2001 de la World Trade Center și a terorismului, în general, care ar fi o luptă de eliberare.

Autoarea articolului despre acest subiect din "Haaretz", Amira Hass, este o ziaristă de extremă stânga ce locuiește în teritoriile palestinienne și este cunoscută ca o propagandistă a cauzei palestinienne. Ea a fost amendată de justiție pentru defăimarea coloniștilor evrei din Ramallah. Amira Hass a scris că aceștia ar fi profanat cadavrul unui palestinian împușcat la frontieră, deși televiziunile prezente la fața locului au transmis imagini ce dovedeau contrariul.

CNN nu a comentat nimic, dar a scos de pe site-ul său știrea despre presupusa moarte a lui Mahmoud Mashhrawi. Paul Martin, patronul "World News & Features", firmă ce vinde imagini altor televiziuni, a declarat că operatorul Ashraf Mashhrawi este de fapt salariatul său și garantează pentru el. Operatorul nu ar găzdui site-uri Hamas, ci doar ar fi înregistrat domeniul „.ps”, pentru a găzdui orice site palestinian.

În timpul războiului din Liban din anul 2006, ziaristul Nic Robertson de la CNN a recunoscut că știrea sa despre bombardarea obiectivelor civile de către israelieni a fost de fapt propagandă a organizației teroriste Hezbollah.

Israelul și Hamas se luptă pe YouTube și PalTub

După „războiul blogurilor”, purtat în vara anului 2006, între Israel și Hezbollah, luptele din Gaza marchează trecerea la o nouă etapă, cea a purtării războiului prin intermediul televiziunilor online. Armata israeliană (IDF) și-a creat propriul canal de televiziune pe portalul YouTube.com (www.youtube.com/user/idfnadesk), în vreme ce Hamas contraatacă prin www.paltube.com, potrivit agenției Mediafax.

Pentru că Guvernul israelian a interzis accesul jurnaliștilor în Gaza în ciuda unei decizii a Curții Supreme din această țară, care permite accesul unor grupuri formate din cel mult 12 corespondenți acesta încearcă să compenseze cumva setea de materiale video a mass-mediei internaționale. Astfel, IDF dorește să arate lumii cum îi lichidează pe „teroriști”, prezentând imagini din timpul luptelor și acuzând Hamas că folosește civili drept scuturi umane.

De partea cealaltă, militanții palestinieni acuză „holocaustul sionist” și nu duc lipsă de imagini șocante cu civili uciși în urma bombardamentelor israeliene.

Bilanțul palestinienilor uciși în conflictul ce s-a desfășurat la începutul anului 2009 a trecut de 900 persoane și, oricât ar susține Israelul că majoritatea ar fi luptători, jumătate din persoanele decedate erau neînarmate când au fost ucise, între care și peste 220 de copii. În sprijinul afirmațiilor Hamas vin angajați ai ONU, lucrători umanitari de la Crucea Roșie și reprezentanții unor ONG-uri care au cerut insistent încheierea unui armistițiu.

Chiar dacă nu au acces la situația din Fâșie prin intermediul mass-mediei tradiționale, 1,4 milioane oameni (cât populația asediată a Gazei!) din toată lumea au accesat site-ul IDF, în timp ce publicul din țări arabe urmărește PalTub. Pentru a evita întreruperea conexiunilor de către IDF, serverul principal al televiziunii online a Hamas este găzduit la Moscova.

Armata israeliană are propriul său canal pe site-ul YouTube, unde pot fi urmărite înregistrări video ale raidurilor aeriene și ale altor atacuri lansate împotriva mișcării islamiste Hamas din Fâșia Gaza.

Înregistrările, care pot fi vizionate la adresa www.youtube.com/user/idfnadesk, au scopul de a

"contribui la transmiterea mesajului în lume", explică biroul de presă al Forțelor de Apărare Israeliene (IDF). Spre exemplu, într-una din zilele conflictului de la începutul anului 2009, numărul vizitatorilor depășea 4.000 de persoane, iar dintre cele 12 filme, unele au fost vizionate de peste 60.000 de ori.

Printre imaginile alb-negru se numără în special înregistrări filmate din avion ale atacurilor armatei aeriene israeliene asupra zonelor de unde, potrivit lor, sunt lansate rachete asupra depozitelor de arme, asupra unei clădiri a Guvernului Hamas și asupra unor tuneluri folosite în acțiunile de contrabandă. Una dintre înregistrări prezintă un vapor descris drept un vas de patrulare al Hamas, care este distrus de o rachetă lansată de pe un vas israelian.

"În condițiile în care Israelul se confruntă din nou cu cei care vor să-l distrugă, este necesar ca IDF să arate întregii lumi acțiunile inumane împotriva noastră și eforturile noastre de a le opri", a explicat biroul de presă al Forțelor de Apărare Israeliene. IDF a anunțat inițial că unele înregistrări au fost blocate de YouTube, însă a precizat ulterior că acestea pot fi din nou vizionate.

"Am fost dezamăgiți când YouTube a interzis unele dintre înregistrările noastre exclusive care arată succesul IDF în operațiunea "Plumb întărit" împotriva extremiștilor Hamas din Fâșia Gaza", a anunțat biroul de presă într-un comentariu care însoțea imaginile propuse. Într-un nou comunicat, IDF a precizat că YouTube nu a blocat imaginile, ci a restricționat accesul, fără să dea detalii în acest sens. YouTube nu comentează imaginile pe care le găzduiește.

În primele zile de la lansarea atacurilor israeliene, aproximativ 390 de palestinieni au murit, majoritatea membri Hamas, iar peste 1.900 de persoane au fost rănite, potrivit serviciilor de urgență din Gaza. Agenția ONU pentru refugiații palestinieni a anunțat că aproape 25% dintre victime sunt civili. Tirurile cu rachete lansate din Fâșia Gaza asupra Israelului au provocat moartea a patru israelieni, dintre care trei civili și un soldat, și rănirea mai multor persoane. S-a dovedit că presa reprezintă un instrument operativ cu impact direct asupra conștientului, dar și subconștientului receptorilor. "Scăpările", din când în când, ale presei, sunt controlate, acestea fiind făcute doar pentru a convinge opinia publică de imparțialitate, de

independența canalului/ publicației respective, pentru a câștiga încrederea receptorului și a-i propune acestuia o judecată "a priori" asupra unor situații sau persoane, o anumită schemă mentală de ierarhizare și valorizare socială, ocolindu-se adevărul despre importanța libertății economice, accentuându-se alte categorii de valori. Într-o lume determinată financiar, este o utopie să credem că presa este independentă, întrucât jurnalistul scrie după cum dorește cel care îl plătește. Presa informează, influențează și canalizează interesul opiniei publice, funcție de interesele prezente și viitoare ale statului respectiv, sau ale puterii care o dirijează, corelat cu conjunctura și imperatiile momentului. Dacă în sistemele totalitare mijloacele de informare erau controlate strict de la Centru, în democrațiile aflate la început și mai ales în cele deja rodite, manipularea mass-media implică strategii extrem de complicate și subtile, dar cu o forță extraordinară de influențare a opiniei publice, deoarece omul de rând s-a obișnuit să creadă sincer în imparțialitatea ziariștilor.

"Manipularea presei este o realitate cu care se confruntă fiecare țară din lume", a susținut James Humphreys, specialist în consultanță politică și comunicare la Universitatea Kingston din Marea Britanie, comentator politic pentru BBC, Sky și ITN. James Humphreys a remarcat că unul dintre cele mai dificile aspecte cu care se confruntă presa este legat de analiza formelor de manipulare, în condițiile în care principala problemă este limitarea acestui fenomen. În opinia sa, „moda” manipulării prin presă tinde să devină depășită în Europa. Conform acestuia, „rapiditatea informației, considerată șocantă și viteza cu care aceasta este transmisă prin Internet, faptul că oamenii tind să prefere acest mijloc rapid de informare și comunicare, încep să treacă pe un plan secund manipularea prin presă”^[1]

Bibliografie selectivă

- ARADAVOAICE, Gheorghe, Stancu, Valentin, "Razboaie de azi și de mâine", Editura militară, 1999;
- BUZĂRNESCU, Ștefan, "Sociologia opiniei publice", București, Editura Didactică și Pedagogică, 1996;
- Cosmin, C, "Informare și dezinformare", Lumea Magazin, nr.1/2003.
- CRISTEA, D., "Tratat de psihologie socială", Ed. Protransilvania;
- Crișan, Corina; Danciu, Lucian, "Manipularea opiniei publice prin televiziune", Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2000;
- FICEAC, Bogdan, "Tehnici de manipulare", București, Ed. C.H.Beck, 2006;
- H.Hariuc, C, "Protecția împotriva agresiunii psihologice", Ed. Militară, București, 1994;
- HENTEA, C, "150 de ani de război mediatic", Ed. Nemira, București, 2000;
- HENTEA, C, "Propaganda fără frontiere", Nemira, București, 2002;
- Lungu, Angela Maria, "The Internet and Psychological Operations", Naval War College, 2001;
- "Războiul informațional", Serviciul Român de Informații, Centrul de Studii pentru Siguranță Națională, București, 2005;
- The Information Warfare site - US Department of Defense;
- TOFFLER, Alvin, "Război și antirăzboi", Ed. Antet 2000, Oradea, 1995;
- VOLKOF, Vladimir, "Tratat de dezinformare", București, Editura Antet, 1999.
- MAITREYA, F, Războiul informațiilor, în revista "Familia ta", nr.2/2003.
- Rotaru, Nicolae, "Comunicarea în organizații militare: antologie de texte", București, 2004
- Resurse internet: www.actrus.ro, www.racai.ro, www.acad.ro, www.wikipedia.org

Model organizațional în **intelligence**

„Cere sfat de la ambele timpuri: de la timpul vechi (ia) ce e mai bun, iar de la timpul nou, ce e mai potrivit.”

Francis Bacon, Eseuri

I Cristian - Sorin Prună

Intelligence-ul constituie activitatea secretă de stat, derulată în scopul asigurării avantajului competitiv instituțiilor statului în raport cu subiecți /organizații ale căror acțiuni se constituie în factori perturbatori cu consecințe asupra stării de securitate. Produsul finit al activității de intelligence este asigurarea stării de securitate, preponderent prin producerea și diseminarea informațiilor pentru securitate națională.

Sistemul informațional-decizional al intelligence cuprinde ansamblul organizat de persoane specializate, mijloace tehnice, programe și procedee de lucru ce concură la culegerea, transmiterea, prelucrarea și păstrarea informațiilor, structurate într-un sistem complet care asigură elaborarea deciziilor pentru desfășurarea proceselor de conducere și coordonare a acțiunilor eșaloanelor ierarhice.

Fluxul info-decizional în organizația de intelligence caracterizează transmiterea datelor între componentele sistemului, acțiune independentă de natura purtătorului și de procedeele aplicate informației (prelucrare, comunicare, memorare etc.), având drept coordonate definitorii: direcția, sensul, volumul, adresa sursei și a destinației.

Din perspectiva delimitării sistemului și fluxului info-decizional în intelligence (în cadrul entităților politico-statale), se poate considera că activitatea se derulează la nivel primar (echipă operativă), tactic (unitate administrativ-teritorială), operativ (organizația de intelligence) și strategic (comunitatea națională de informații).

Structură organizațională în intelligence

Întreaga structură de intelligence și toate procesele ce rezultă din relaționarea în cadrul acesteia se constituie în subsisteme (micro și macro-componente).

a. micro-componente (echipa operativă)

Nivelul primar (de bază) este asigurat de echipa operativă, alcătuită din lucrători de intelligence, din reprezentanți ai compartimentului de analiză (operatori de intelligence) și ai celui juridic (consilieri), respectiv

factorul de conducere.

b. macro-componente (sisteme și organizații de intelligence, comunitatea națională de informații)

La nivel tactic, funcționează sisteme de intelligence aferente unităților administrativ-teritoriale, alcătuite din echipe operative și structuri de conducere, ce acționează pe domenii de responsabilitate.

Organizațiile de intelligence asigură nivelul operativ în funcționarea sistemului securității naționale fiind instituțiile investite legal să desfășoare activități de informații, contrainformații și securitate. Nivelul strategic este reprezentat de comunitatea națională de informații, sistem info-decizional ce integrează, în ansamblu, activitatea de informații pentru securitate.

Cadrul decizional și acțional în care micro-componentele organizației de intelligence activează, individual sau în mod concertat, evidențiază competența sau autoritatea formală asociată acestora.

Lucrători de intelligence

Aceștia derulează activități de căutare, culegere, colectare și obținere de informații, acumulează cunoștințe temeinice în domeniul dat în competență și oferă managerului argumente, evaluări, propuneri și soluții privind fundamentarea deciziilor.

Subsecvent procesului de căutare, ce constă - la nivel organizațional - în stabilirea și orientarea asupra zonelor de interes informativ și surselor potențiale în cadrul unor proiecte informative integrate, operațiuni de informații, cunoștințele lucrătorilor de intelligence sunt determinate inițial prin culegerea de informații. În acest sens, respectivii utilizează surse, mijloace, procedee și metode destinate monitorizării sau observării zonelor de interes și accesează, colectează sau rețin, în modalități specifice, informațiile necesare îndeplinirii atribuțiilor organizației de intelligence, informații brute. Ulterior, lucrătorii verifică, evaluează și completează informațiile brute, proceduri ce au ca rezultat obținerea informațiilor de bază /inițiale. Astfel, la nivelul lucrătorilor de intelligence sunt obținute informațiile brute și cele inițiale.

Circumscrie activităților de căutare și culegere, au loc și proceduri de colectare (prelevarea din surse deschise a informațiilor utile realizării securității naționale) și de obținere (ce rezidă în utilizarea unor tehnici și proceduri de accesare a unor date greu accesibile, autorizate prin mandat emis de autoritățile îndrituite).

Competențele lucrătorilor raportate la tipul surselor de informații (persoane, organizații, locuri, medii, sisteme ori alte mijloace speciale) sunt delimitate de următoarele coordonate: exploatarea surselor secrete umane (agentură) și tehnice (supraveghere operativă, investigații informative, cercetare radioelectronică, constatare secretă, evidențe operative), a surselor publice (mass-media, internet, relații publice, activități de documentare) și a celor oficiale (cooperare între organizațiile de intelligence, colaborări cu autorități și instituții publice, precum și cu structuri partenere străine).

Operatori de intelligence

Operatorii sunt situați în cadrul sistemelor info-decizionale între lucrătorii de intelligence și manager, având expertiză în privința modalităților de prelucrare a informațiilor inițiale (de bază), intermediare, dar și pe linia evaluării produselor informaționale finite /complete.

Operatorii de intelligence procesează informațiile inițiale și cele intermediare în baza unui proces analitic specializat ce constă în prelucrare, coroborare, integrare, analiză și evaluare.

Informațiile inițiale (obținute de lucrătorul de intelligence), pentru a deveni utilizabile în procesul decizional pe linia prezervării securității naționale, sunt supuse procedurilor de:

- prelucrare operațiuni, proceduri și tehnici aplicate datelor pentru a deveni utilizabile (adnotări, referiri, rezumări, indexări, codificări, clasificări tematice etc.);
- coroborare - confirmarea /infirmarea, completarea sau întregirea conținutului prin raportarea acestuia la cunoștințele existente în momentul respectiv (în scopul evidențierii conexiunilor și a tendințelor ori de a releva sau formula concluzii despre domeniul sau problema de referință);
- integrare reuniunea informațiilor (rezultate, în mod succesiv - la nivelul lucrătorilor de intelligence, în procesul de culegere, colectare și obținere) prin armonizarea și însumarea elementelor componente, prin estimarea veridicității și utilității lor, având ca rezultat încorporarea în informații intermediare (de clarificare și completare).

Ulterior, informațiile intermediare sunt prelucrate în vederea producerii celor finite /complete prin analiză /sinteză și evaluare, astfel:

- analiză /sinteză - prelucrarea informațiilor

intermediare în scopul stabilirii adevărului, incertului sau falsului ori identificării și caracterizării disfuncțiilor, vulnerabilităților și factorilor de risc ce pot constitui amenințări.

În cadrul analizei, informațiile intermediare sunt descompuse în elemente constitutive, fiind evidențiate caracteristicile fenomenelor /problemelor cercetate și stabilite relațiile între întreg și părțile componente.

Ulterior, prin sinteză sunt reunite aceleași elemente, în funcție de legăturile identificate și cercetate.

- evaluare - stabilește utilitatea și valoarea informației finite /complete (produsul informațional destinat factorilor decizionali abilitați).

Din perspectiva celor mai sus enunțate, rezultă delimitarea clară a responsabilităților privind întocmirea informațiilor primare /de bază (în sarcina lucrătorilor de intelligence) și a produselor finite /complete (operatorii de intelligence).

Produsele informaționale intermediare (de clarificare și completare) se bazează, de regulă, pe o succesiune generoasă de informații primare, furnizate de lucrătorul de intelligence. Acest fapt impune realizarea informațiilor intermediare de către lucrătorul de intelligence prin prisma cunoașterii ce i-a fost furnizată nemijlocit și a eficienței acestuia pe linia stabilirii conexiunilor și evidențierii aspectelor cu relevanță, proces pe parcursul căruia trebuie să conlucreze cu operatorul de intelligence și să beneficieze de expertiza sa.

Factori de conducere

Complexitatea activității de informații impune lucrul în echipă. În acest sens, se constituie echipa operativă care îndeplinește o funcție executivă, fiind o structură specializată la nivelul căreia sunt gestionate în mod organizat relații inter și intra-organizaționale, în vederea realizării scopurilor.

Factorul de conducere al echipei operative este investit cu autoritate și putere de decizie asupra derulării proceselor info-decizionale specifice intelligence-ului (la nivel primar).

Subsecvent, coordonarea în domeniul gestionării resurselor la nivelul echipei operative are în vedere sincronizarea, conjugarea și potențarea acțiunilor destinate realizării obiectivelor.

Rolul coordonării constă în asigurarea echilibrului dinamic în subsistemele organizaționale ale intelligence-ului (în acest caz - lucrătorii și operatorii de intelligence), precum și prezervarea unor relații active între palierul managerial și cel de execuție, având ca obiective realizarea unității de acțiune a sistemului info-decizional, corelarea eforturilor tuturor componentelor acționale și a fluxurilor informaționale.

Consilieri juridici

Aceștia sprijină factorul de decizie prin consultații de specialitate, utile în elaborarea deciziilor, și pot fi învestiți cu atribuții și autoritate managerială în domeniul lor de expertiză.

Dinamica etapelor activității de intelligence

În domeniul securității naționale, se evidențiază următoarele etape în intelligence:

Planificarea activității

În cadrul acestei etape, la nivel strategic, sunt stabilite modalitățile de realizare a activității de informații prin detalierea obiectivelor și a domeniilor de realizare a securității, a metodelor, a forțelor, a mijloacelor și responsabilităților de conducere și de execuție, prin indicarea modalităților concrete de desfășurare a demersurilor și acțiunilor specifice. Astfel, planificarea activității de informații asigură stabilirea misiunii organizațiilor de intelligence (nivelului operativ) din perspectiva analizei valorilor de apărare și de protejat, obiectivelor, a direcțiilor de acțiune și a strategiilor necesare, a resurselor existente și a celor care trebuie alocate. De asemenea, planificarea integrează la nivelul macro-componentelor de intelligence, pe termen scurt, mediu sau lung, acțiunile privind realizarea resurselor informaționale, exploatarea celor existente, precum și a celor ce urmează să se dezvolte.

Subsecvent, pe fiecare nivel, sunt planificate informațiile (determinarea cantitativă și calitativă a necesităților de informații, resurselor informaționale necesare și disponibile, desemnarea structurilor de intelligence competente, repartizarea comenzilor de informații și stabilirea modului de exploatare /valorificare), concomitent cu prioritizarea acestora (în funcție de valorile, interesele și necesitățile de securitate, de caracteristicile mediului intern și internațional, de natura factorilor de risc și amenințărilor, de comenzile de informații ale beneficiarilor).

Culegerea de informații

Acest proces, ulterior planificării, cuprinde activități de căutare, culegere, colectare și obținere a informațiilor de securitate națională prin mijloace și metode specifice. Căutarea constă în stabilirea și orientarea asupra zonelor de interes informativ și asupra surselor de informații utile, concordant documentelor de planificare informativă (conțin obiectivele activității de căutare, vectori posibili ai amenințărilor, locurile și mediile de culegere) și proiectelor informative integrate /operațiunilor de informații (documente specifice de coordonare a activității informative - în condițiile de cooperare ori colaborare cu alte organizații de

intelligence). În cadrul culegerii, lucrătorul utilizează surse, mijloace, procedee și metode specifice prin care se obțin informațiile brute. Concomitent, fondul de date este completat cu informații relevate prin colectare (surse deschise) și obținere (activități autorizate prin mandat emis de autoritățile îndrăuite).

Procesarea informațiilor

Procesarea în intelligence constă în transformarea succesivă, de către lucrătorul de intelligence, a informațiilor brute în informații de bază /inițiale (prin verificare, evaluare și completare), respectiv în informații intermediare (prin prelucrare, coroborare și integrare).

Producerea informațiilor pentru securitate națională

Informațiile intermediare sunt prelucrate în vederea producerii celor finite /complete, prin analiză /sinteză și evaluare.

Comunicarea informațiilor

Comunicarea constituie activitatea specializată de transmitere a informațiilor către beneficiarii legal abilitați, realizându-se prin documente de informare (note, sinteze informative, buletine de informare, estimări informative naționale, rapoarte de stare a securității etc.). În domeniul securității naționale, activitatea de intelligence este delimitată de două coordonate, respectiv planificare (sens descendent - de la complex la simplu) și comunicare (sens ascendent), dinamica fiind asigurată prin ciclul iterativ culegere - procesare - producere. Din această perspectivă, ciclul iterativ (culegere - procesare - producere) constituie unitatea morfologică în intelligence și este principalul furnizor de „intrări” (informații) în sistem, după secvența informații brute /inițiale - intermediare - complete /finite, ce stau la baza îndeplinirii atribuțiilor și scopurilor organizaționale.

Ulterior, diseminarea /propagarea informațiilor se realizează la fiecare nivel prin intermediul punților de legătură existente între cele două coordonate (conlucrare - nivel primar și tactic, cooperare - nivel operativ, colaborare - nivel strategic).^[1]

Repere bibliografice

- Consiliul Suprem de Apărare a Țării, Doctrina Națională a Informațiilor pentru Securitate, Editura S.R.L., iunie 2004;
- BĂCANU, Bogdan, Management strategic, Editura Teora, București, 1997;
- Bidu, Ioan; Troncota, Cristian, Coordonate de securitate, Editura A.N.I., București, 2005;
- DRUKNER, Peter F., Managementul strategic, Editura Teora, București, 2001;
- Gheorghe, Ion; Lusting, Oliver, Știința conducerii și comanda militară, Editura Militară, București, 1975;
- MARIN, Ionel, Comunitatea de informații. Soluția problemelor de securitate, Editura A.N.I., București, 2004;
- MOLDOVEANU, George; Dobrin, Cosmin, Turbulență și flexibilitate organizațională, Editura Economică, București, 2007;
- OPREA, Gabriel; Toma, Gheorghe; Onișor, Constantin; Ștefan, Teodor, coordonatori științifici, Securitate colectivă, comună și prin cooperare, Editura A.N.I. București, 2009.

Excelența în Intelligence

din perspectiva programării neuro - lingvistice

| Marius Antonio Rebegea

Sintagma informația înseamnă putere s-a banalizat, devenind un truism firesc acceptat.

Astăzi, mai acut ca oricând, s-a conștientizat necesitatea operării cu un intelligence de calitate. În acest domeniu, poate mai mult ca în oricare altul, a cunoaște, face permanent diferența între este, a fost și va fi, între a preveni și a constata. În virtutea acestei stringențe, a te specializa, prin căutarea și găsirea unor modalități care să asigure identificarea, obținerea și prelucrarea informațiilor, coincide cu supravețuirea.

Acesta fiind contextul, aserțiunea lui Anthony Robbins “Comunicarea înseamnă putere” este adevărată și perfect operațională, în sensul înțelegerii celor mai subtile reguli care guvernează fiecare interacțiune umană. Tocmai acest lucru este realizat, la începutul anilor 1970, de către cei doi fondatori ai Programării neuro-lingvistice (NLP), Richard Bandler și John Grinder. Pornind de la o constatare surprinzătoare existau trei superterapeuți la acel moment în psihoterapie - ei au încercat să înțeleagă de ce aceștia aveau rezultate spectaculoase, comparativ cu alții.

Analizând o serie de ședințe de terapie ale lui Fritz Peals, întemeietorul Gestalt-terapiei, ale Virginiei Satir, specialistă în terapie de familie și ale lui Milton Erickson, fondatorul hipnozei care îi poartă numele, ajung la concluzia că toată magia care se realiza în acele ședințe de psihoterapie are o structură, se desfășoară în baza unor reguli și, cel mai important aspect, poate fi învățată, iar prin aplicare imediată, se obțin rezultate similare celor obținute de către superterapeuți. Această descoperire revoluționară, urmată de altele la fel de spectaculoase, reprezintă piatra de temelie a uneia dintre cele mai fascinante și provocatoare discipline din câte a cunoscut vreodată omul.

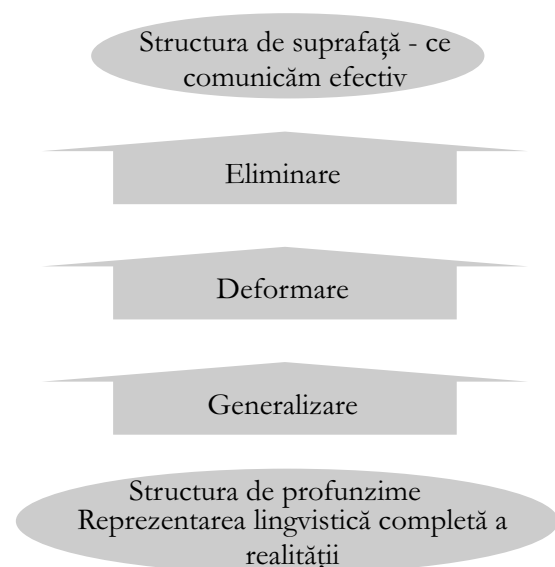
În linii de maximă generalitate, Programarea neuro-lingvistică înseamnă programarea psiho-neurologiei unei persoane prin intermediul cuvintelor.

Bazele epistemologice ale NLP

Programarea neuro-lingvistică este o epistemologie constructivistă. Distincția între fenomen și lucru în sine, operată de I. Kant, coroborată cu o serie de principii ale

Semanticii generale, constituie baza epistemologică a NLP.

Plecând de la principiul enunțat de A. Korzybsky, “Harta nu este teritoriu”, și adăugând o serie de elemente specifice gramaticii transformazionale a lui N. Chomsky, cei doi fondatori concep meta-modelul pentru limbaj. Omul nu operează direct asupra realității (lucru în sine) ci construiește o structură subiectivă a acesteia (fenomenul). Această hartă, realizată prin mijlocirea simțurilor și a limbajului, se va constitui într-o reprezentare lingvistică completă asupra lumii, adică structura de profunzime. Atunci când o persoană își (re)prezintă experiența, o face generalizând, eliminând sau deformând, conștient sau inconștient informații, rezultând astfel structura de suprafață. În baza proceselor de generalizare, eliminare și deformare, o informație completă existentă în structura de profunzime se transformă în una sărăcită, trunchiată în structura de suprafață. Practic, ajungem să comunicăm doar aspecte pe care le considerăm esențiale și în concordanță cu o serie de condiționări sociale și individuale. Meta-modelul pentru limbaj propus de Bandler și Grinder este, în fapt, o tehnică de adresare a unor întrebări, specifice fiecărui proces în parte, prin intermediul căreia semnificația inițială a experienței este refăcută, informația devenind astfel completă.

Pentru a ajunge să recuperăm informațiile omise, voluntar sau involuntar, trebuie să respectăm o serie de principii. Cunoscute ca presupuzițiile teoretice ale NLP, acestea sunt, în fapt, jaloanele care ghidează și orientează discursul oricărui maestru în arta comunicării. Prin deplina asumare a responsabilității comunicării și prin transformarea acesteia într-un proces cibernetic, a cărui principală proprietate este autoreglarea, o astfel de persoană este în măsură să-și impună asertiv propriul punct de vedere.

Nu există eșec, există numai feedback este principiul care surprinde în el chintesenta oricărei ecuații de putere. Eșuăm doar în măsura în care, rigiditatea propriilor concepte ne dictează scenariul vâscos, încrâncănit al tuturor evoluțiilor posibile.

Fondatorii NLP consideră că avem permanent la dispoziție libertatea flexibilizării propriei viziuni, în sensul integrării răspunsurilor primite în structura subiectivă internă a comunicării, astfel încât eșecul să nu fie altceva decât soluția care face posibilă atingerea unor scopuri calitativ superioare celor vizate inițial.

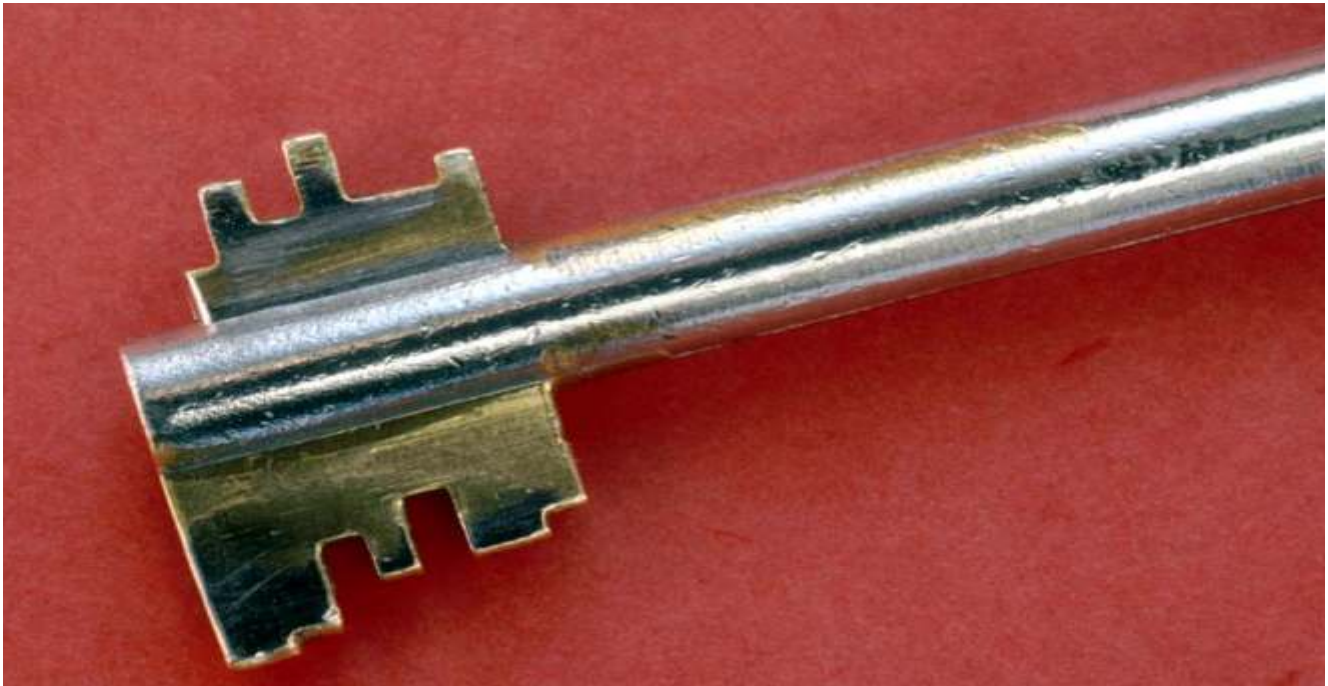
În NLP, a comunica responsabil este echivalent cu a dispune de posibilitatea schimbării modului de acțiune,

respectiv verbal, para-verbal și nonverbal. Denumită inițial matching, această aliniere la nivelul cuvintelor, la nivelul tonului, ritmului și volumului vocii, la nivelul posturii, gesturilor, mimicii și al respirației, contribuie la dezactivarea mecanismelor de apărare și la înlăturarea oricărei reticențe în acceptarea interlocutorului.

În acest mod, suntem în situația accesului neîngrădit la resursele de natură inconștientă ale individului, schimbând, modificând, transformând. Pacing-ul, așa cum este cunoscut astăzi matching-ul, reprezintă osatura tuturor relațiilor de influență, nivelând orice asperitate a orgoliului individual.

Strategiile și excelența

Programarea neuro-lingvistică a debutat ca un experiment, prin intermediul căruia se dorea modelarea unor persoane care atinseseră excelența în domeniul psihoterapiei. Ulterior, prin aportul semnificativ al lui R. Dilts, Bandler și Grinder au realizat că orice activitate umană, pornind de la simpla legare a șireturilor și până la comportamentul științific care a condus la descoperirea teoriei relativității, nu este nimic altceva decât o succesiune a sistemului reprezentational. Astfel, ia naștere conceptul de strategie, înțelegând prin acesta

pe baza feedback-ului primit, în vederea obținerii rezultatului dorit. Interlocutorul nu mă împiedică să îmi ating scopul, ci îmi indică modalitățile prin care să-mi realizez dezideratul. În comunicare, considerată ca un proces cibernetic, nu este nimic în neregulă cu receptorul, rezistența acestuia apare ca urmare a inabilității emitătorului de a găsi calea adecvată transmiterii mesajului. Tocmai de aceea, partea cea mai flexibilă este și cea care exercită cea mai mare influență asupra sistemului. A contrariu, rezistența indică lipsa raportului, a armonizării, între cei doi interlocutori pe durata conversației, a celor trei tipuri de limbaje,

un set experiențe, a cărui repetare conduce la constituirea unui algoritm, ceea ce ne permite obținerea unui rezultat specific. Aptitudinile noastre, de la cele mai simple până la cele mai complexe, au în spate un pattern rezultat în urma combinării, într-o succesiune predeterminată, a sub-modalităților celor cinci sisteme de reprezentare, respectiv V vizual, A auditiv, K kinestezic, O olfactiv, G gustativ. În NLP, prin sub-modalitate se înțelege fiecare dintre proprietățile specifice unei modalități senzoriale, prin intermediul căreia o anumită experiență trece de la stadiul de senzație la cel de concept.

De exemplu, pentru sistemul vizual există următoarele sub-modalități: strălucire, focalizare, culoare, dimensiune, distanță etc. Aceste distincții reprezentative sunt implicate în activitățile specifice creierului, prin care acesta sortează și codifică experiența.

Modelul strategiei propus de NLP urmărește modul în care anumite schimbări produse în derularea acestor secvențe ale sistemelor de reprezentare pot conduce la atingerea excelenței în oricare domeniu de activitate.

R. Dilts este cel care preia și îmbunătățește modelul TOTE, propus de G. Miller ca o replică dată sistemului psihologic behaviorist. Acronimul TOTE (T test, O operate, T test, E - exit) descrie un proces de modelare prin care elaborăm o secvență comportamentală diferită și îmbunătățită, care să răspundă propriilor nevoi adaptative.

Concret, dacă prin testarea răspunsului, raportarea acestuia la ideal, nu obținem rezultatul dorit, operăm modificări în succesiunea sistemelor de reprezentare, testăm din nou produsul astfel obținut, iar dacă acesta asigură atingerea scopului propus, ieșim din sistem. Pașii doi și trei, operarea și testarea, pot fi reluați atât timp cât nu suntem satisfăcuți de rezultatul obținut.

Modelul TOTE s-a dovedit un instrument ideal pentru modelarea excelenței umane, permițând descompunerea unei strategii inconștiente în elementele sale constitutive. Astfel, în orice activitate umană, se poate atinge performanța atât timp cât există un scop, o evidență senzorială și comportamentală, care asigură atingerea scopului și o gamă de operații, procedee sau alegeri, prin intermediul cărora să atingem rezultatul dorit. De asemenea, existând posibilitatea operării unor schimbări în succesiunea sub-modalităților, suntem capabili să dezvoltăm strategii din ce în ce mai adecvate atingerii scopului propus.

Concluzii

Programarea neuro-lingvistică elimină imposibilul din viața și activitatea omului, exclude posibilitatea eșecului și împiedică blocarea într-un scenariu conceptual rigid.

Ce propune în schimb? înlocuirea tuturor acestor factori regresivi cu asumarea responsabilă a propriei dezvoltări personale și profesionale.

Ce oferă? un model concret și coerent, prin intermediul căruia fiecare dintre noi poate recunoaște și atinge excelența.

În Intelligence, domeniu în care înalta performanță/ excelența echivalează cu normalitatea, informația fiind considerată cheia de boltă a existenței stării de legalitate, de echilibru și de stabilitate, NLP ar reprezenta liantul îmbinării tuturor pieselor acestui puzzle care este securitatea națională. **II**

Repere bibliografice

- Bandler R. și Grinder J. Structura magicului, vol. I și II, Ed. Excalibur, București, 2008;
- Bodenhamer B. și Hall M. Manual de utilizare a creierului, vol. I, Ed. Excalibur, București, 2008;
- Hall M. Magia comunicării, Ed. Excalibur, București, 2008.

Suferința ne-a accentuat
dragostea pentru
țară și limba română

I

N

T

E

R

V

I

U

Dorin N. Uritescu
Profesor universitar doctor

Profesorul universitar doctor Dorin N. Uritescu s-a născut la data de 18 februarie 1944, în localitatea Vinerea din județul Alba. A absolvit Facultatea de Limbă și Literatură Română a Universității București și Facultatea de Filozofie din cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași.

Este doctor în filozofie magna cum laude al Universității București. A publicat mai multe cărți, articole științifice și studii de lingvistică.

Printre importante lucrări pe care le-a realizat se numără: Pleonasmul în limba română, Fascinația numelui - studiu al creației lexico-semantică și stilistică, Contradicții în exprimare, Dicționar explicativ de forme și sensuri greșite ale unor expresii și locuțiuni consacrate, Dinamica actuală a limbii române și altele.

Își iubește familia, țara și limba mai mult ca orice pe lume. Amintirea tradițiilor din localitatea natală, situată pe malul stâng al râului Cugir, îi produc acea emoție care-l îndeamnă să lupte pentru păstrarea românismului prin slujirea cu credință a cuvintelor românești.

Flaviu Predescu: V-aș ruga, domnule profesor, să vă prezentați cititorilor Intelligence și să ne vorbiți despre lucrurile care vă definesc ca om și ca profesionist.

Dorin Uritescu: Să mă definesc ca om este foarte greu. Sunt un om complex. Complexitatea se surprinde greu. Știu despre mine câteva lucruri care nu se vor mai schimba niciodată. Nu fur și nu mint (Când eram copil, mă băteau cei mai mari din sat că nu participam la furtul din grădini). Acestea sunt două lucruri care mie îmi displac.

Pe parcurs, am constatat că personalitatea unui om se construiește pas cu pas. Lipsindu-ți anumite abilități și aspecte, dacă ești preocupat de modul în care vrei să-ți trăiești viața și să o faci să fie folositoare și pentru ceilalți, trebuie să șlefuești anumite laturi ale tale, trebuie să adaugi ce e bun și să renunți la ce-ți dăunează. Este o construcție foarte interesantă, cea a propriei personalități. Responsabilitatea este o însușire, o asumare a răspunderii și cei care ajung la acest stadiu se numesc personalități.

E foarte interesant pentru că a-ți construi propriul drum este mai mult decât a-l accepta pe cel dat, al destinului. Acestea ar fi de spus despre personalitatea mea.

Apoi, mă mai caracterizează munca dusă până la extrem, până la epuizare. Au fost mulți ani în care am lucrat câte 18 ore pe zi. Aceste cinci cărți ale mele le-am realizat fizic într-o singură lună. Ele au fost prelucrate în cap de-a lungul anilor, dar puse pe hârtie în timp foarte scurt. Acum am în lucru un dicționar extraordinar, de stilistică, etimologie și explicativ, de antonomaze, care va fi o operă. O operă aș spune, pentru că ține de creație. Nu se poate face muncă de creație fără efort fizic și concentrare psihică.

INTELLIGENCE

F.P.: Cum s-a născut dragostea dumneavoastră pentru vocabular?

D.U.: Prin clasa a treia, când începeam să învățăm limba rusă și eram și sub teroarea ocupației sovietice și în casele noastre, ale părinților și ale bunicilor, se vorbea despre „rușii care ne cer cote și ne iau totul”. Toată lumea care era de bună credință își găsea un mod de rezistență, de opoziție la sistem. Rezistența n-a fost numai militară, în munți. Noi am fost un popor care am ales diferite pachete ale libertății, într-un fel, și ale opoziției de sistem, care au dovedit și ulterior c-am știut să le aplicăm. Eu, care studiam rusa (niciunul dintre colegii mei nu învăța rusa din dragoste) am zis că trebuie să-mi găsec un mijloc, o modalitate de rezistență; și cum puteam să fac pe partizanul? Neînvățând la rusă! Dragostea de limba română, de limbă în general, de aici vine. Pentru că, în momentul în care am ascultat profesoara

de rusă, și eu n-am vrut să răspund, probabil mă credea și obraznic, impertinent, ea mi-a spus cuvintele următoare: „*Pașol na Kamceatka!*”. Neștiind rusește, n-am știut ce înseamnă „*Pașol na Kamceatka*”, dar ea m-a luat repede de păr și m-a dus în ultima bancă. Și atunci am înțeles că, Kamceatka este considerată ultima bancă în limba rusă, ceea ce în limba română se traduce banca măgarilor. Ulterior, mi-am dat seama de puterea cuvintelor, a formațiilor, atât lexicale, cât și semantico-stilistice, pentru că, mai târziu, după un an, doi, am aflat ce e cu Kamceatka, că e o peninsulă, că e cea mai îndepărtată de teritoriul Uniunii Sovietice, că acolo și împărații ruși își trimiteau disidenții. Adică era un fel de „*pobod na Sibir*”, un fel de trimitere în exil. Deci, a fi trimis în Kamceatka, imediat mi-am dat seama, că fiind Extremul Orient Rus, după cum am citit și am aflat, înseamnă că nu e vorba de peninsulă propriu-zis, ci de un sens pe care ea îl culege din ceea ce este pus în legătură cu ea. Toți acei disidenți erau exilați în Kamceatka, unde era temperatura groaznică, unde era un mod de a trăi extraordinar de greu. Ea mă ostracizase, mă trimisese exact în Kamceatka, adică eram un disident, eu făceam figură de opozant al regulilor clasei, deci opozant al ordinii publice. Și de aici rezultă cuvintele acestea care sunt nume proprii... cum de pot fi folosite și ca simple substantive? Ulterior am întâlnit o sumedenie de cuvinte de felul acesta și a început să-mi placă jocul cuvintelor. Tot în acea perioadă am primit un La Rousse de la unchiul meu care făcuse Facultatea de Teologie, Filologie și Filozofie la Atena. Din La Rousse-ul acela am putut să desprind multe cuvinte, să văd că multe personaje de acolo, care sunt trecute în prima parte ca și cuvinte, sunt cuvinte simple. Spre exemplu „Bismark” care este un fel de sandwich, tot felul de cuvinte de acest gen.

”

Noi am fost un popor
care am ales
diferite „pachete” ale libertății
(...) și ale opoziției de sistem

”

F.P.: Mai există dragoste pentru limba română?

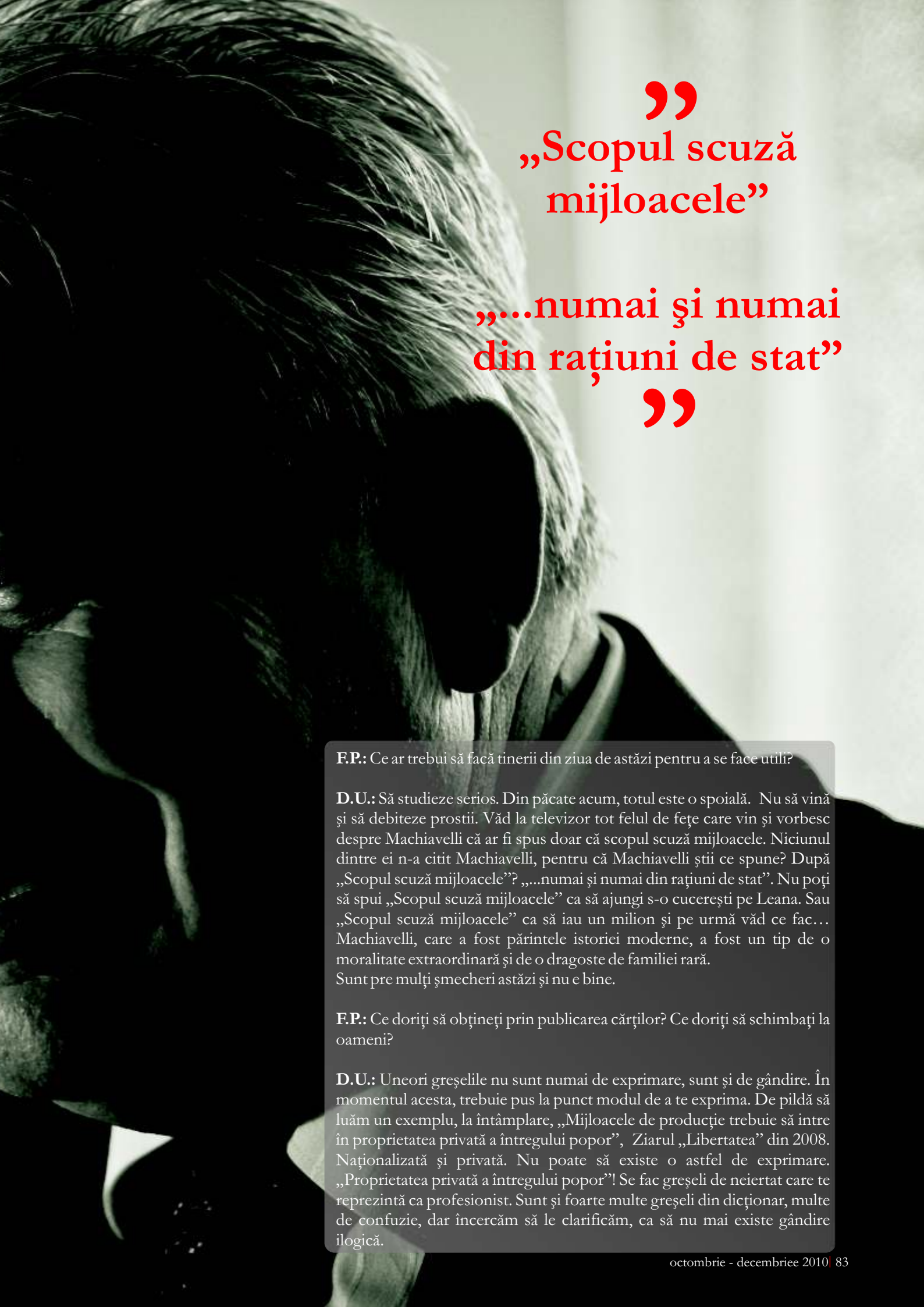
D.U.: Da, există! Din punct de vedere tehnic, ca filolog, m-am specializat în dinamica limbii române și am studiat, în fiecare etapă a dezvoltării ei, care sunt aceste abateri severe. Nu mă refer la vânătoare de greșeli că acela n-a pus virgula acolo și n-a pus căciula la „â”, astea sunt „vânători de paparazzi”. Spre exemplu lucrez acum la un articol, „O Paparazzo - limbistă”. O să trezească niște nedumeriri pentru cei care citesc, dar nu este deloc peiorativ, argotic, formularea este corectă. *Limbist* este un cuvânt care nu se mai utilizează. Am folosit forma învechită a numelui comun *limbist* pentru *lingvist* ironizând preocuparea vânătorilor de greșeli, a celor ce vor să găsească nod în papură în domeniul exprimării orale și scrise.

Trebuie să știți un lucru: vorbim și scriem mai bine decât înainte, oricâtă critică s-ar aduce și sunt suficiente aspecte care să ne revolte, dar vă spun că, din observațiile mele, aproape zilnice, în atâtea zeci de ani, se vorbește și se scrie mai bine astăzi ca în trecut. Au rămas și zone care nu au fost cercetate, de pildă, această problemă a contradicției în adaos, adică adaugi ceva care este în contradicție cu ce ai spus înainte.

F.P.: Există ceva la care n-ați renunța, orice ar fi?

D.U.: La conștiință și la demnitate. Un bătrân, îl învăța pe nepotul lui că ce este mai important și mai important pe lume este să nu-ți pierzi onoarea. Și dacă viața a fost cum a fost cu ei, într-o zi, au pierdut economic totul. Atunci bătrânul i-a spus nepotului: „Nu mai avem nimic. Suntem pierduți. Va trebui să pleci la o rudă de-a noastră. Nu mai avem nimic”. Dar nepotul l-a luat de piept și i-a spus: „Cum nu? Mai avem onoarea!”.

”
vorbim și scriem
mai bine
decât înainte,
oricâtă critică s-ar aduce
”

”
„Scopul scuză
mijloacele”

„...numai și numai
din rațiuni de stat”
”

F.P.: Ce ar trebui să facă tinerii din ziua de astăzi pentru a se face utili?

D.U.: Să studieze serios. Din păcate acum, totul este o spoială. Nu să vină și să debiteze prostii. Văd la televizor tot felul de fețe care vin și vorbesc despre Machiavelli că ar fi spus doar că scopul scuză mijloacele. Niciunul dintre ei n-a citit Machiavelli, pentru că Machiavelli știi ce spune? După „Scopul scuză mijloacele”? „...numai și numai din rațiuni de stat”. Nu poți să spui „Scopul scuză mijloacele” ca să ajungi s-o cucerești pe Leana. Sau „Scopul scuză mijloacele” ca să iau un milion și pe urmă văd ce fac... Machiavelli, care a fost părintele istoriei moderne, a fost un tip de o moralitate extraordinară și de o dragoste de familie rară. Sunt pre mulți șmecheri astăzi și nu e bine.

F.P.: Ce doriți să obțineți prin publicarea cărților? Ce doriți să schimbați la oameni?

D.U.: Uneori greșelile nu sunt numai de exprimare, sunt și de gândire. În momentul acesta, trebuie pus la punct modul de a te exprima. De pildă să luăm un exemplu, la întâmplare, „Mijloacele de producție trebuie să intre în proprietatea privată a întregului popor”, Ziarul „Libertatea” din 2008. Naționalizată și privată. Nu poate să existe o astfel de exprimare. „Proprietatea privată a întregului popor”! Se fac greșeli de neiertat care te reprezintă ca profesionist. Sunt și foarte multe greșeli din dicționar, multe de confuzie, dar încercăm să le clarificăm, ca să nu mai existe gândire illogică.

”
Patriotismul
înseamnă,
în
primul
rând,
să ai un
respect
pentru
propria
familie
”

F.P.: Ce înseamnă pentru Dorin Uritescu patriotism?

D.U.: Patriotismul înseamnă, în primul rând, să ai un respect pentru propria familie, pentru că „patriotism” vine de la pater, de la părinte. Patriotismul este, de fapt, o grijă pentru a nu necinstești faptele strămoșilor. Ca să nu necinstești faptele strămoșilor, trebuie să îți formezi o familie, în care educația să fie făcută în spiritul onoarei (unde nu se minte și nu se fură) și al abnegației. Înainte de toate educația familială. Aceasta este baza patriotismului. Cine respectă și ține la familie, ține și la cuprinderea tuturor familiilor într-un popor, într-o națiune. Acestea două sunt lucruri clar dependente.

F.P.: Într-o carte în care ar fi trecute personalități care au făcut lucruri bune pentru țara lor, și din care ați face parte, ce v-ar plăcea să scrie în dreptul numelui dumneavoastră?

D.U.: Am făcut tot ce-am putut pentru țară. Trebuie să credem în propria națiune. Ce se arată la televizor acum, o desconsiderare a persoanelor care ocupă anumite funcții, desconsiderându-se instituția, nu persoana. Nu se câștigă cu asta nimic.

F.P.: Domule profesor, vă mulțumesc!

EMERGENȚA IDENTITĂȚII EUROPENE

între pragmatism și utopie

| Ella Magdalena Ciupercă

Pe măsură ce țările Europei au devenit mai conectate, atât din punct de vedere economic, cât și din punctul de vedere al relațiilor de tip cultural și social, noțiunile de identitate europeană și cetățenie europeană au ocupat un loc tot mai proeminent în luările de poziție din literatura de specialitate, dar și în discursul politico-social. De-a lungul timpului, Europa s-a dovedit a fi, în primul rând, un construct mental, și, doar ulterior, o entitate geografică sau socială.

Nu întâmplător, studiile academice au venit în întâmpinarea unor probleme atât de actuale. Cercetătorii au fost preocupați, în primul rând, să găsească soluții celor mai provocatoare necunoscute ale problematicii: care sunt trăsăturile fundamentale ale identității europene, cum ar trebui să se comporte cetățenii Europei, care sunt caracteristicile care îi unesc și îi individualizează ca și grup social?

Aspectele menționate au fost studiate din mai multe perspective. S-a dorit reliefarea impactului pe care constituirea unei identități europene l-ar avea asupra modului de evoluție a statelor naționale și suveranității acestora (Habermas, 1994, 1996; Cederman, 2001), dar s-au avut în vedere și implicațiile identității și cetățeniei europene în plan cultural, educațional și social (Soysal, 2002).

Identitatea socială: delimitări conceptuale

Pentru a face posibilă o analiză psihosocială a conceptului de identitate europeană se impune, în prealabil, să explicităm semnificația noțiunii de identitate socială, căreia acesta i se subscrie.

Conform literaturii de sorginte psihosocială, identitatea socială apare la rezultatul intersecției dintre axa socială (structuri macrosociale, procese de grup, mentalități, climat organizațional, norme, mobilitate socială) și axa individuală (trăsături de personalitate, reprezentări, experiențe de viață, credințe, trebuințe). Individul integrează în acest proces experiențele trăite de-a lungul vieții, ideile în care crede, principiile călăuzitoare.

Probabil cea mai larg acceptată teorie din literatura psihosociologică modernă referitoare la identitatea

socială, teoria identității sociale, a fost schițată de către Henri Tajfel și John Turner în 1971 (apud Chelcea, 1998, 11) și a fost dezvoltată ulterior de colaboratorii săi, în special de John Turner, care pe baza sa a avansat teoria auto-categorizării.

Conform lui Tajfel, identitatea socială se referă la conștiința individului că face parte dintr-un anumit grup social, căruia îi asociază o anumită semnificație axiologică și emoțională legată de faptul că este membru al grupului. Astfel, identitatea socială și modul în care individul se privește pe el însuși se bazează pe identificarea de grup, la fel cum identitatea personală contribuie la fundamentarea identității sociale.

În general, pentru menținerii unei identități sociale pozitive, oamenii identifică trăsături preponderent negative ale „celorlalți”, îi favorizează pe membrii in-grupului și defavorizează out-grupul. Pe de altă parte, definirea unei identități comune cu cea a grupului îi determină pe indivizi să mențină sau întărească comportamentele, reprezentările și atitudinile similare cu cele ale membrilor grupului de apartenență (Doise, 1978).

Sintetizând principalele caracteristici ale identității sociale, H.Tajfel și J.Turner (1979) subliniază că:

- oamenii doresc să își construiască și să își mențină o concepție pozitivă de sine;

- fiecare categorie socială este asociată cu o conotație pozitivă sau negativă și, de aceea, includerea în grupul respectiv se poate solda cu o identitate pozitivă sau negativă;

- grupul propriu este evaluat prin comparație cu alte grupuri semnificative. Comparațiile favorabile facilitează construirea unei identități sociale pozitive, iar comparațiile nefavorabile conduc la identitate socială negativă;

- când identitatea socială rezultată este nesatisfăcătoare, indivizii vor încerca să părăsească propriul grup și să intre în unul pozitiv sau să acționeze astfel încât propriul lor grup să devină pozitiv.

Pornind de la conceptul de „influență informațională referențială intergrupală” propus de J. Turner (1981), R. Martin (1988) a demonstrat experimental că favorizarea in-groupului nu este suficientă pentru a se produce influența, ci este necesară asocierea acestuia cu atribute pozitive. În centrul construcției teoretice a modelului identificării sociale se află procesul de reconfigurare a identității sociale, ca rezultată a diferitelor procese de influență la care sunt supuși indivizii. Influența determinată este invers proporțională cu măsura în care individul se identifică cu propriul grup și cu cât de diferită de acesta este percepută sursa de influență. Amplitudinea costului psihologic implicat derivă, așadar, din:

- gradul de identificare cu grupul propriu;
- atracția față de grupul de care aparține sursa de influență.

Așadar, pentru a măsura identitatea socială trebuie să ținem cont de contextul în care se manifestă grupul social respectiv, de efectele categorizării, de natura grupului, de istoria sa socială, de relațiile cu alte grupuri. Toate aceste criterii au fost integrate, așa cum vom observa în continuare, diferitelor modele referitoare la trăsăturile de fond ale identității europene.

Identitate națională și identitate paneuropeană

Identitatea națională se construiește pe baza identificării individului cu un anumit grup național, în general asociat unui stat național. Istoricul statului națiune a inclus mai multe explicații referitoare la necesitatea constituirii unei astfel de forme de organizare socială. Unii specialiști au considerat că la baza funcționării acestuia se află necesitatea menținerii economiei de tip industrial (Gellner, 1997), ideologia naționalistă (Hobsbawm, 1994) sau etnia (Smith, 1991). Indiferent de motivele pentru care a luat ființă, statul național a inclus în teritoriul său o națiune la care s-a raportat și care a avut rolul de a legitima ființa sa.

Deși nu există o definiție unanim acceptată a conceptului de națiune, din cauza conexiunilor și interferențelor cu termeni precum „rasă” și „etnie”, au fost identificate o serie de trăsături care delimitează sfera acestui concept. Barrett (1996, 349) definește națiunea ca și „categorie de persoane care au în comun aceleași drepturi și obligații legale, un mod de organizare economică comun, un teritoriu comun în interiorul căruia mobilitatea indivizilor este posibilă; în plus, membrii unui grup național împărtășesc aceleași reprezentări asupra istoriei, un mit al originii comune, o limbă comună și o cultură comună”. Din punctul de vedere al identității europene, situația se prezintă oarecum diferențiat. Aceasta trebuie înțeleasă bidirecțional: este necesar ca indivizii să se identifice cu Europa, după cum Europa trebuie să fie, în totalitatea sa, subiect al acestei identități. Deși istoria ne-a pus în

fața unor încercări mai mult sau mai puțin reușite de unificare a întregului continent, cea mai avansată formă îmbrăcată de aceste tentative o reprezintă Uniunea Europeană, constituită, așa cum se știe, dintr-o juxtapunere a statelor națiune.

În acest context, trebuie să evidențiem că existența unor identități naționale consolidate de-a lungul timpului pot transforma caracterul național al statelor implicate într-o barieră în calea constituirii identității europene supraordonate, cu care ar fi necesar să coexiste și să își armonizeze principiile.

Astfel, din rezultatele furnizate de Eurobarometrul 25, în condițiile recunoașterii unanime a apartenenței la propria țară, doar 52% dintre cetățeni se identifică și ca europeni. Karlsen (2002) arăta că sondajele de opinie publică evidențiau o identificare scăzută între locuitorii Europei: „Europa ca și cadru psihologic al identității culturale pare a fi un fenomen insuficient dezvoltat” (43-44). Și Chryssochou (1996) a pus sub semnul întrebării, posibilitatea existenței unei categorii identitare în termenii europenismului, din cauza lipsei unor credințe de grup și a unei lipse acute de participare la construirea unei Europe unite.

Identitatea europeană pare a fi o construcție fracturată, prea puțin conturată, cu legături superficiale între cei care a o împărtășesc. O explicație este oferită de David Lowenthal (2000, 318) care explică această stare de fapt prin raportare la o serie de impedimente în calea emergenței acesteia, precum:

- diversitatea lingvistică;
- inegalitățile de mărime și resurse: în toate documentele Uniunii Europene se discută despre nevoia de a fi mai coerenți, de a evita fragmentarea de orice tip sau conflictele și de a încuraja coeziunea, solidaritatea și cooperarea.
- diferende culturale greu de armonizat: pentru a egaliza diferențele culturale ar trebui să definim foarte explicit noțiunea de cultură (pentru care sociologii inventariseră peste 150 de definiții încă din 1952, Kroeber și Kluckhohn, 1959, apud Valade, 1997). Se poate discuta despre o cultură europeană? În general, cetățenii europeni sunt interesați de producțiile statelor proprii și de cele specifice culturii de masă de sorginte americană.

Cu toate acestea, pe continent funcționează numeroase programe de schimb cultural, de obicei având ca și motivație cercetarea transnațională.

- percepție negativă asupra ideii de europenism: cu alte cuvinte, cei care acceptă să fii parte a Europei trebuie să își asume elementele neplăcute ale istoriei acesteia, precum rasismul, misionarismul alb, colonialismul, comerțul cu sclavi, Gulagul sau Holocaustul.

În ciuda unor diferențe importante care se regăsesc între indivizi, în statele europene se regăsesc condițiile premergătoare constituirii unei identități comune, de ordin:

- politic: intensificarea participării de tip democratic la toate nivelele U.E.;
- educațional și cultural: intensificarea învățării limbilor străine, schimburi internaționale, sublinierea unei dimensiuni istorice comune;
- de coeziune socială și economică: măsuri de egalizare a diferențelor de tip economic și social.

De aceea, în ciuda unor opinii precum cele citate anterior, multe dintre elementele esențiale ale identității europene se regăsesc deja în societatea europeană. Cele mai multe state europene sunt democrate ca și organizare socială și din ce în ce mai democrate ca și mod de manifestare, economiile lor sunt ghidate de piață, iar cultura populară pare a fi tot mai omogenă pe măsură ce comunicarea dintre europeni se intensifică.

Observăm așadar, că este relativ dificil să concepem identitatea europeană doar în termenii unui set minimal de reguli și valori (în condițiile în care multe dintre acestea sunt agreate și respectate la nivel mondial) sau, dintr-o perspectivă opusă, de a-i include atât de multe criterii încât să riște să excludă inclusiv ceea ce este, de fapt, foarte european, atât prin origine, cât și prin manifestări. De altfel, o identitate prea exigentă este, de obicei, însoțită de cogniții ce pot să conducă la discriminare și conflictualitate. Din acest motiv este agreată precizarea identității europene în linii mari, generoase sub aspectul posibilității de a aparține comunității europene. O astfel de abordare presupune ca respectiva identitate să fie, în același timp, incluzivă și exclusivă, pentru a elimina elementele străine, permițând simultan pluralitatea culturală.

Poate că cel mai important aspect al faptului că o persoană se simte europeană constă în existența unei categorii opozante, adică a „celuilalt”. Existența acestuia este necesară, în primul rând pentru înțelegerea propriei identități. Adoptând modelul propus de Huntington referitor la „ciocnirea civilizațiilor”, identitatea europeană va fi definită prin opoziție cu alte civilizații, un exemplu frecvent întâlnit fiind contrapunerea cu lumea islamică. De altfel, după răspîndirea creștinismului, europenii conștientizau că cei aflați în afara granițelor continentului erau diferiți.

Deși se dorește a fi comună tuturor cetățenilor europeni, identitatea europeană, chiar și insuficient constituită, prezintă diferențe relativ importante între diferitele spații la care ne raportăm. De exemplu, Cinnirella (1993) a evidențiat existența unor diferențe semnificative între modul în care și-au construit identitatea colectivă respondenții britanici, comparativ

cu cei din Italia, în sensul că nu au manifestat sentimente de mândrie derivată din apartenența la această comunitate, majoritatea lor percepend această apartenență în termeni instrumentali.

Diferențierile de percepție se conturează de la vârste foarte mici. Barrett și alții (1996) a demonstrat că acei copii care se consideră europeni prezintă reprezentări mai elaborate ale țărilor Europei și cunosc mai multe trăsături specifice acestora, precum patrimoniul istoric, structura lor politică și situația economică.

Pentru România, această problematică prezintă o specificitate aparte. Marea majoritate a românilor sunt mândri că sunt români, dar în același timp prezintă o abordare universalist postnațională și pragmatică, cu accente instrumentale puternice. Deși o proporție covârșitoare a populației românești și-a dorit integrarea în Uniunea Europeană, Eurobarometrul 71(2009) indică faptul că doar 41% dintre români cred că vocea țării lor contează în corul european și doar 36% apreciază că interesele României sunt urmărite în mod corect în forurile aferente comunității, o medie cu mult inferioară celor 27 de state membre unde 44% dintre cetățeni apreciază că interesele lor sunt bine reprezentate.

Chiar și în aceste condiții 62% dintre români sunt de acord că Uniunea Europeană le evocă o imagine pozitivă, comparativ cu o medie europeană de 43%. Pentru români, apartenența la comunitate înseamnă, în primul rând “libertatea de a călători, studia și lucra oriunde în spațiul UE” (47%), pentru 29% dintre români înseamnă prosperitate economică, pentru 39% - democrație, iar pentru 28% - pace.

Este necesară derularea unei cercetări calitative în spațiul românesc astfel încât cifrele statistice furnizate de către Eurostat să fie detaliate și aprofundată, astfel încât să fie posibilă identificarea coordonatelor cadru ale acesteia.

Modele de constituire a identității sociale europene

În literatura de specialitate au fost identificate, de-a lungul timpului, mai multe poziții referitoare la liniile generatoare de identitate socială specifică comunității europene. O sinteză remarcabilă îi aparține lui Gerard Delanty (2002) care enumeră și analizează:

- Universalismul moral
- Universalismul postnațional
- Particularismul cultural
- Pragmatismul, la care autorul menționat le completează cu
- Cosmopolitanismul.

1. Universalismul moral

Universalismul moral are în vedere constituirea identității europene pe baza unor valori umane fundamentale. Conform acestuia, construirea identității europene se realizează în baza unei culturi politice comune și a împărtășirii unor principii universale specifice democrației, precum drepturile omului, statul de drept sau participarea politică.

De altfel, valorile democratice precum toleranța sau acceptarea unui punct de vedere diferit reprezintă constante ale peisajului socio-politic specific majorității statelor europene.

Cartea identității europene include, de altfel, valori precum toleranța, umanitatea și fraternitatea, considerate fundamente ale democrației. Acest tip de identitate este în rezonanță perfectă cu noțiunea mai largă de cetățenie europeană și este larg acceptată în rândul oficialilor europeni, deși întâmpină dificultăți în transpunerea sa în forme instituționale specifice, particulare.

Și această abordare a fost supusă criticilor deoarece se fundamentează pe o distincție artificială între sfera publică și cea privată. De asemenea, principiile în baza cărora este construită identitatea europeană sunt, mai degrabă, universale, cu o coloratură occidentală și nu, în mod necesar, de factură europeană.

O limită a acestei abordări survine din constatarea că este dificil de fundamentat sentimentul de apartenență la o comunitate în baza unor principii abstracte și în absența elementelor de tip cultural.

2. Universalismul european postnațional

Universalismul european postnațional se bazează pe modelul anterior, dar încearcă să particularizeze universalitatea principiilor acestuia, să le reducă generalitatea. În această situație, se consideră că identitatea derivă din respectarea unor norme juridice și a unor instituții comune.

Acest model echivalează în linii mari cu cel cunoscut sub numele de „patriotism constituțional” sau „Europa cetățenilor”. Conceptul de „patriotism constituțional” a fost propus de germanul Jürgen Habermas pentru a defini sfera politicilor publice și participarea politică a cetățenilor europeni. Pentru a face posibilă o astfel de situație, este necesară implementarea unor practici publice și politici comune, constituirea unor organizații specifice societății civile și a unor instituții puternice de nivel european. Pe baza acestora se va construi și identitatea europeană în baza apartenenței la astfel de instituții și politici, iar limitele acestei comunități vor fi delimitate de specificitatea acestora.

Deși elimină divergențele care ar putea apărea în urma diferențelor de tip cultural, existența unor instituții

comune sau a unor legi este puțin probabil să conducă la constituirea unei identități colective. De aceea, îndelung mediatizata Constituție Europeană este puțin probabil să determine o coagulare identitară la nivel continental, în ciuda speranțelor care au generat-o.

Habermas consideră că doar un astfel de model poate fi valabil într-o Europă în care istoria comună este negată din cauza unor momente mai puțin plăcute, iar multiculturalitatea reprezintă o realitate de neignorat. Acest model se înscrie în tradiția civică de abordare a identității naționale, prin crearea și implementarea de legi.

3. Particularismul cultural

Particularismul cultural se diferențiază de modelele precedente prin faptul că accentuează elementele culturale existente în compoziția identității europene. De obicei, dimensiunile considerate sunt cultura înaltă, pe de o parte, și cultura populară, pe de alta. Și totuși a ne imagina o identitate europeană modelată de gândirea greacă, romană sau renescentistă, ar putea fi elitistă sau văduvită de anumite dimensiuni. De exemplu, locul religiei este absent, identitatea europeană fiind compusă din ideile care s-au născut în acest areal.

Din păcate, orice referință la o civilizație europeană comună lipsește din Tratatul de la Maastricht, deși menționează „moștenire culturală comună”. Din păcate, acest model este subminat de însăși esența lui diversitatea pe care o ia în considerare poate să submineze emergența unității dintre cetățeni.

4. Pragmatismul

Pragmatismul european consideră că singura modalitate de a discuta despre identitate europeană are la bază ideea existenței unui stil de viață european, care să diferențieze „poporul Europei” de contemporanii acestora. Așadar, acest model se bazează foarte puțin pe elementele culturale cu specific european, fundamentându-se pe aspectele pragmatice de ordin economic și social ale acesteia. Creșterea numărului de turiști în interiorul Europei, existența unei piețe comune, bazate pe principii specifice economiei de piață, lipsa controlului la frontiere sunt doar câteva dintre elementele care pot fi invocate în sprijinul acestui tip de abordare. Practica relațiilor cotidiene, și nu regulile de tip normativ, este, așadar, programatică pentru modul în care se va constitui identitatea europeană.

Problema pe care un astfel de model o ridică este faptul că îi lipsește specificitatea, deoarece modul de viață european este foarte asemănător cu cel american, fiind determinată, mai degrabă, de consurismul de tip capitalist decât de existența unor trăsături comune ale locuitorilor Europei.

Mai mult, în comparație cu SUA, Europei îi lipsește o limbă comună, cu toate beneficiile care rezultă de aici. Din păcate, problematica ridicată de acest model, respectiv diferența între o identitate etnică pragmatică și cea fundamentată pe consumerismul de tip capitalist nu a primit un răspuns suficient de lămuritor.

5. Cosmopolitismul

Nemulțumit de abordările anterioare, supuse, așa cum am arătat, diferitelor limitări de ordin conceptual și chiar erorii, G. Delanty (2002) a încercat să unifice și să reconcilieze diferitele elemente avansate de către modelele expuse. Analiza acestor preocupări i-au permis să propună o abordare novatoare, respectiv modelul cosmopolit de abordare a identității sociale. Acesta se bazează pe moștenirea culturală pluralistă specifică spațiului european, dar într-o nouă interpretare. Dar în loc de a căuta un patrimoniu cultural comun pentru spațiul european, autorul propune fundamentarea identității europene având la bază traumele, temerile și conflictele din spațiul european, pornind de la cele religioase și naționaliste, până la cele referitoare la drepturi de tip cultural și mișcări antiglobalizante. Astfel, reinventarea trecutului se poate realiza prin reteritorializarea și deterritorializarea unor astfel de momente. De exemplu, memoria socială a fost reconceptualizată în sensul transformării Holocaustului într-o amintire comună pentru întreaga Europă. Chiar și în România a fost înființat un Muzeu al Holocaustului.

Un astfel de deziderat nu este posibil în absența unei educații dedicate acestui scop, a turismului transnațional și a schimburilor interculturale. Iată așadar, că toate modelele care își propun să genereze o identitate socială comună locuitorilor acesteia pornesc de la experiențele comune pozitive sau negative ale indivizilor și, se subordonează, în general, dorinței de a cuprinde atât pluralismul cultural, cât și justiția socială, în condiții extrem de dificile pentru a reuși un astfel de proiect. Fie că ne referim la granițele teritoriale, culturale, instituționale sau economice ale Europei, există șanse mari ca, din perspectiva unui anumit criteriu, un stat membru să fie exclus.

De exemplu, unele state se pot situa în interiorul granițelor geografice sau culturale, dar pot să nu fie suficient racordate instrumentelor de politică europeană. Sau să se subordoneze instituțiilor comunitare, dar să difere de ceilalți prin manifestările de viață cotidiene. Realitatea de zi cu zi oferă însă exemple frecvente de situații caracterizate de interferența premiselor specifice modelelor precedente. Identificarea unui prototip al identității europene este, încă, un demers de debut. Considerăm că o soluție viabilă de măsurare a gradului de identificare cu Europa ar fi măsurarea acesteia cu ajutorul unei scale piramidale (asemănătoare din punct de vedere grafic și conceptual cu piramida nevoilor Maslow). Aceasta ar trebui să aibă la bază elementele de triere primară a cetățenilor de

exemplu, faptul că sunt locuitori ai teritoriului european, care se consideră diferiți de alți locuitori ai planetei, dar mai ales faptul că aderă la anumite practici și instituții europene comune, la un stil de viață specific și că împărtășesc amintiri și experiențe comune atât pozitive și negative. Identificarea treptei pe care fiecare țară europeană o ocupă pe această piramidă ne permit să apreciem gradul de europenism pe care locuitorii fiecărei țări îl interiorizează și manifestă în raport cu ceilalți.

Concluzii

Prin prezentul studiu ne-am propus să identificăm câteva elemente importante pentru tînărul domeniu al identității europene. Justificarea acestui demers este evidentă: nu putem discuta problema identității europene din țara noastră în absența informațiilor referitoare la cele mai recente informații din acest câmp tematic. De aceea am considerat necesar să delimităm din punct de vedere conceptual domeniul identității sociale și am pus în opoziție identitatea națională și cea europeană, pentru a observa interferențele acestora. În mod firesc, aceste clarificări au fost urmate de prezentarea celor mai recente și mai complete abordări ale modului în care ia ființă identitatea paneuropeană, iar în final am propus un model piramidal de măsurare a identității europene, având ca inspirație piramida nevoilor a lui Abraham Maslow. [\[1\]](#)

Bibliografie

1. Barrett, M., Lyons, E., Purkhardt, C. & Bouchier, A. (1996) English children's representations of European geography. ESRC.
2. Cederman, L. E. (2001) Nationalism and bounded integration: what it would take to construct a European demos. *European Journal of International Relations*, 7(2), 139-174.
3. Chelcea, S. (1998). *Memorie socială și identitate națională*. București: Editura I.N.I.
4. Chrysochou, X. (1996) How group membership is formed: self-categorisation or group beliefs? The construction of a European identity in France and Greece. În G. M. Breakwell & E. Lyons (eds) *Changing European identities: social psychological analyses of social change*, 297-313, Oxford: Butterworth-Heinemann.
5. Cinnirella, M. G. (1993) Social identity perspectives on European integration: a comparative study of national and European identity construction in Britain and Italy. Teză de doctorat. London School of Economics. Disponibil online la <http://www.theses.com/idx/044/it044000527.htm>, accesată pe 16 noiembrie, 1999.
6. Delanty, G. (2002) Models of European Identity: Reconciling Universalism and Particularism. *Perspectives on European Politics and Society*, 3 (3): 345-59.
7. Doise, W. (1978) *Groups and individuals*. Cambridge: Cambridge University Press.
8. EUROSTAT. (2009) *Barometer 71*, disponibil la http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb71/eb71_en.htm, accesată la 16.10.2009.
9. Gellner, E. (1997) *Nationalism*. London: Phoenix.
10. Habermas, J. (1994) Citizenship and national identity. În B. van Steenberghe (e.) *The condition of citizenship*, 20-35, London: Sage.
11. Habermas, J. (1996) *Between Facts and Norms: Contributions to a Discourse Theory of Law and Democracy*. Cambridge: Polity Press.
12. Habermas, J. (2001) *The Postnational Constellation*. Cambridge: Polity Press.

Securitatea operațiunilor

| Octavian Răducan

Conceptul de securitate internă în organizații are la bază trei idei generale, adevărate principii ale securității, care sunt luate întotdeauna în considerare simultan atunci când se proiectează un sistem de securitate, și anume:

- securitatea fizică, care înseamnă protecția personalului și activelor împotriva oricăror circumstanțe sau evenimente de natură fizică (incendii, dezastre naturale, acces neautorizat, spargerii, furt, vandalism, agresiune fizică, terorism);

- securitatea logică, care reprezintă controlul accesului la resursele și serviciile unui sistem informatic (parole de acces, autentificare, drepturi de acces, niveluri de autoritate);

- securitatea juridică, care reprezintă starea de normalitate (de drept) obținută prin aplicarea prevederilor legale sau regulamentare.

Aceste „securități” se completează unele pe celelalte pentru că, de exemplu, nicio parolă de acces nu-l va putea împiedica pe un răuvoitor să scoată calculatorul din priză și să iasă cu el pe poarta organizației, și s-ar putea simți chiar încurajat să facă acest lucru dacă în punctele de control nu există controale fizice sau dacă prevederile legale ori normele interne nu prevăd sancțiuni aspre pentru astfel de fapte. De asemenea, un sistem de securitate fizică și logică trebuie astfel proiectat încât să descurajeze, detecteze etc. evenimentele nedorite, dar și să permită utilizarea unei eventuale analize post-eveniment ca „probă” în realizarea securității juridice ș.a.m.d.

După natura activelor, securitatea poate fi împărțită în:

- Securitatea activelor tangibile (fizice, materiale, corporale, cum ar fi clădiri, infrastructură, mijloace de transport, rețele și echipamente etc.);

▪ Securitatea activelor intangibile (active fără formă materială, cum ar fi dreptul de autor, procedee, licențe, brevete, mărci, diverse documentații ori, în sens extins, date și informații ca obiecte de drepturi și obligații etc.).

Pentru un serviciu de informații sau o forță militară ori o structură guvernamentală specială, preocupate în mod deosebit de conspirarea activității curente, securitatea datelor și informațiilor ca obiecte de drepturi și obligații are o importanță primordială. De aici și interesul deosebit pentru securitatea informațiilor (INFOSEC), securitatea transmisiunilor (TRANSEC), securitatea comunicațiilor (COMSEC) sau securitatea interceptărilor (SIGSEC).

Ce se întâmplă însă cu informațiile din cadrul organizației care nu sunt purtătoare de drepturi și obligații, așa cum este cazul informațiile neclasificate? Este nevoie să fie protejate? Sunt eventualele costuri justificate?

Realitatea tragică a teatrelor de operațiuni arată că protejarea datelor neclasificate dar sensibile este la fel de importantă ca și cea a informațiilor clasificate.

Aici intervine securitatea operațiunilor (OPSEC).

Securitatea operațiunilor

Securitatea operațiunilor reprezintă procesul prin care se identifică informațiile critice referitoare la acțiunile proprii sau ale partenerilor organizației, se determină dacă informațiile obținute de adversari pot fi utile acestora, se întreprind măsuri care să elimine sau să reducă posibilitatea adversarilor de exploatare a informațiilor critice obținute.

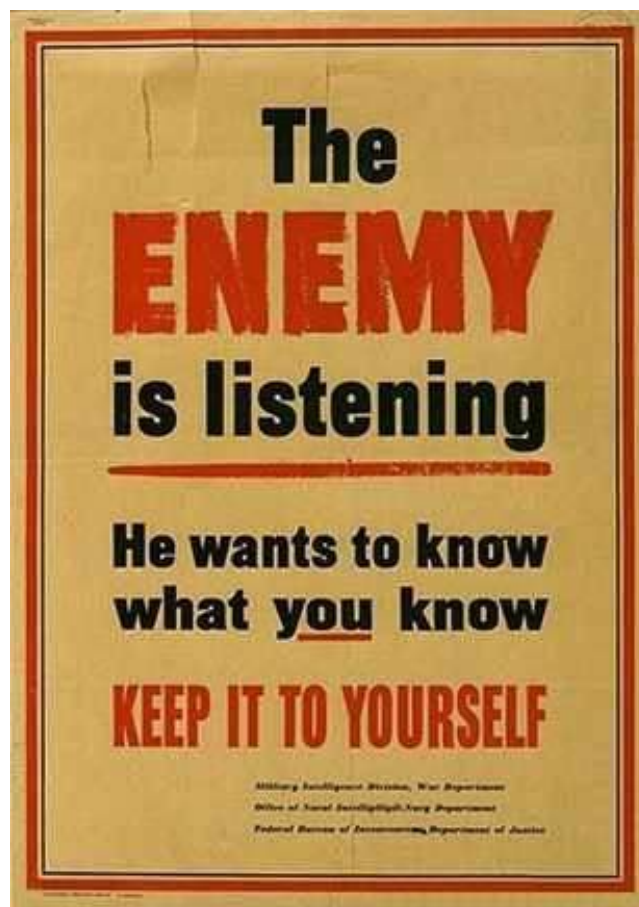
Procesul OPSEC constă în cinci acțiuni distincte:

▪ Identificarea informațiilor critice este deosebit de importantă deoarece pentru a fi efectiv, OPSEC este necesar să se concentreze pe protejarea informațiilor vitale, fără să încerce să protejeze toate informațiile sensibile. OPSEC se ocupă în principal de protejarea informațiilor sensibile neclasificate, cele clasificate fiind protejate prin măsuri specifice de securitate.

▪ Analiza amenințărilor implică evaluări și cercetări realizate de structurile de informații, contrainformații și surse deschise destinate identificării adversarilor potențial interesați de operațiunea planificată.

▪ Analiza vulnerabilităților presupune examinarea fiecărui aspect al operațiunii planificate pentru a identifica indicatorii OPSEC care pot dezvălui informații critice și apoi compararea acestor indicatori cu informațiile deținute de adversari, identificate în operațiuni anterioare.

Indicatorii OPSEC reprezintă acțiunile, proprii sau ale partenerilor organizației, detectabile de către adversari, precum și informațiile din surse deschise care pot fi interpretate sau coroborate de către adversari pentru a obține informații critice.

Poate fi amintit aici cazul clasic al unui ordin de deplasare sau al unei foi de parcurs, documente neclasificate care, aruncate neglijent la gunoi, pot indica adversarilor informații vitale privind personalul, unitatea (departamentul), poziția, autorizările de securitate, scopul și destinația dislocării unor forțe de menținere a păcii în teatrele de operațiuni. În astfel de situații, acest gen de scăpări sau indiscreții se traduc, de regulă, în pierderi de vieți omenești.

▪ Evaluarea riscurilor implică, mai întâi, analiza vulnerabilităților identificate și stabilirea măsurilor OPSEC adecvate fiecărei vulnerabilități, apoi selectarea măsurilor OPSEC specifice pe baza analizei de risc efectuate de managementul (comandamentul) general.

▪ Aplicarea măsurilor OPSEC înseamnă, pentru operațiunile în derulare, implementarea de către managementul general a măsurilor OPSEC selectate, iar pentru operațiunile sau activitățile viitoare (planificate), includerea acestor măsuri în planul OPSEC.

La acestea se adaugă evaluarea procesului OPSEC, realizată de o echipă interdisciplinară de experți, absolut necesară pentru completarea sau modificarea măsurilor deja adoptate.

Pentru a preveni diseminarea accidentală a unor informații critice sau sensibile, specialiștii OPSEC și cei ai departamentului de comunicare publică din cadrul unei organizații este necesar să conlucreze pentru a dezvolta așa-numitele elemente esențiale ale informațiilor amicale, adică ale informațiilor proprii și ale partenerilor (EEFI, Essential Elements of Friendly Information).

Practic, EEFI reprezintă un set de întrebări pe care este foarte probabil ca partea adversă (oficiali, servicii de informații ș.a.) să și le pună cu privire la intențiile, activitățile și capacitățile organizației sau ale partenerilor acesteia, pentru a obține răspunsuri de importanță critică pentru propria eficiență operațională.

În loc de concluzii

Procesul de securitate internă în organizații are în vedere protejarea integrității pentru toate categoriile de active, inclusiv datele și informațiile de interes, indiferent de suport, mod de obținere sau transmitere.

Deopotrivă în domenii civile și militare, oamenii sunt atenți, de obicei, cu informațiile clasificate, dar sunt mai neglijenți sau uită „să-și țină gura” când este vorba de aspecte neclasificate, aparent periferice, iar o vorbă scăpată în anturaj sau în public ori o hârtie cu însemnări uitată printre documentele personale, poate compromite rezultatul unei operațiuni pregătite luni în șir sau poate costa viața unui camarad ori a unui agent în teatrele de operațiuni.

Nu uita: dușmanul ascultă!

Bibliografie

1. Soluție de implementare a unui sistem de securitate cu testare ridicată, Corneliu Popescu, Universitatea Oradea, <http://www.ici.ro>

2. În lucrarea de față, termenul de active este utilizat cu înțelesul juridic restrâns de bunuri ca obiecte de drepturi și obligații; (din punct de vedere economic activele reflectă modul de întrebuințare a capitalului, din perspectivă comercială înseamnă totalitatea bunurilor cu valoare comercială deținute de o persoană fizică sau juridică, din punct de

INTELLIGENCE

vedere financiar reprezintă bunurile în care s-au investit fondurile unității patrimoniale, în contabilitate constituie o parte a bilanțului contabil care cuprinde elementele patrimoniale de activ grupate după criteriul lichidității, din punct de vedere bancar constituie totalitatea bunurilor și creanțelor ș.a.m.d.).

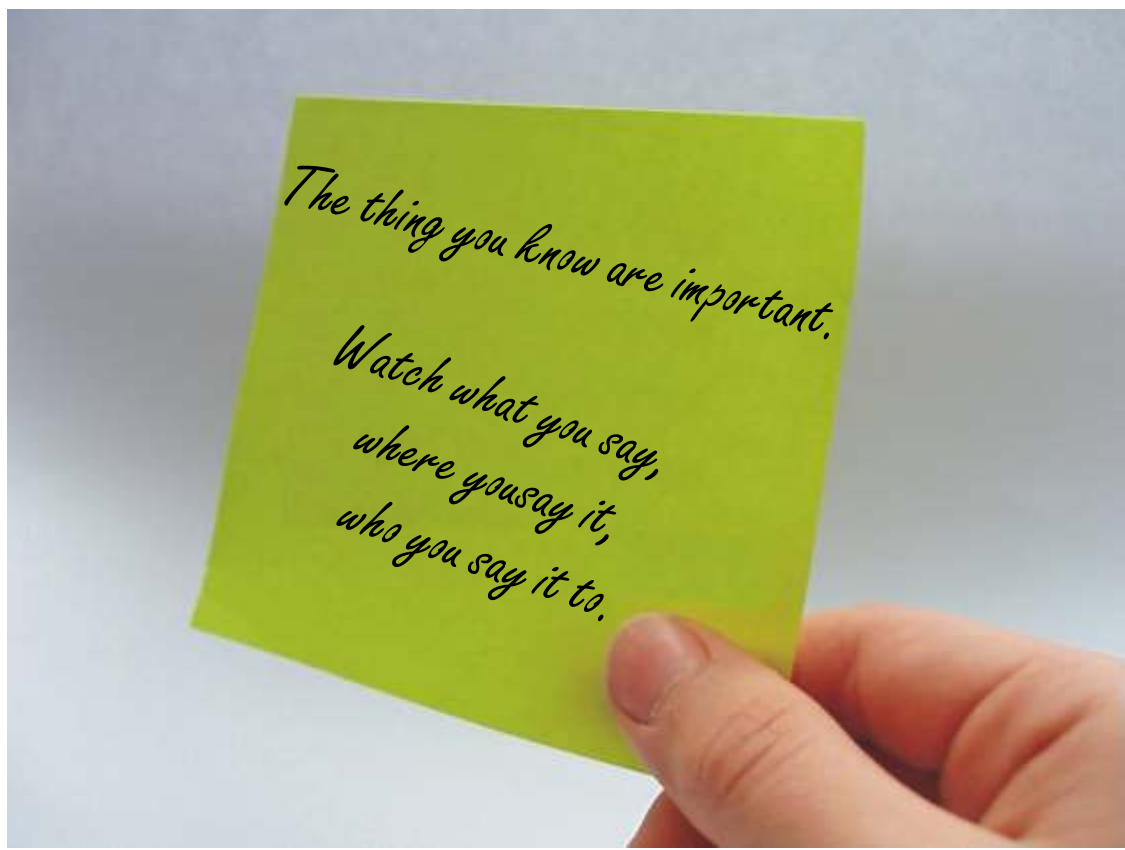
3. Este de la sine înțeles că din punct de vedere economic sau financiar lucrurile sunt mult mai nuanțate (pot fi luate în considerare 15-20 de categorii de active), însă pentru managementul securității o astfel de împărțire oferă un prim reper pentru organizarea propriei activități. De exemplu, funcție de specificul și complexitatea organizației, securitatea activelor tangibile poate fi contractată cu firme de profil, într-o proporție ce rămâne la latitudinea managementului general, iar cea a activelor intangibile poate fi asigurată, de regulă, cu personalul propriu.

4. Operations Security, Joint Publication 3-13.3, SUA, 2006, http://www.dtic.mil/doctrine/jel/new_pubs/jp3_13_3.pdf

5. Mulți analiști consideră OPSEC mai degrabă o atitudine decât o metodologie. OPSEC a apărut și s-a dezvoltat în Statele Unite la sfârșitul anilor '60, în timpul războiului din Vietnam, ca urmare a suspiciunilor comandanților militari americani legate de scurgerile de informații. Amiralul Ulysses Sharp, comandantul forțelor din Pacific, a înființat o echipă specială, „Purple Dragon”, pentru a analiza problema. Cercetările privind informațiile clasificate nu au relevat fisuri în sistemul de securitate, dar instituirea controlului asupra informațiilor neclasificate dar sensibile a determinat o creștere substanțială în eficiența operațiunilor. După circa 20 de ani, pe 22 ianuarie 1988, președintele Ronald Reagan a semnat National Security Directive Decision (NSDD) no.298 care stabilea National Operations Security Program. Răspunsul sectorului privat a venit în martie 1990 prin înființarea OPS (OPSEC Professionals Society), care abordează OPSEC ca pe o disciplină profesională și își propune promovarea celor mai înalte standarde de profesionalism și competență printre membrii săi.

6. Operations Security (OPSEC), Gary Williams, <http://www.iwar.org.uk/war/resources/call/opsec.htm>

7. The ENEMY is listening. He wants to know what you know. Keep it to yourself!, US Office of War Information, 1942-1944, poster de promovare a unei atitudini specifice OPSEC în timpul celui de-al doilea război mondial, <http://www.defenselin>

U.E.?

efecte secundare

| Dan Marcel Bărbuț

Liberalizarea Sectorului Energetic este parte a unui trend extins de liberalizare și de retragere a implicării statelor în industriile de infrastructură. În prezent, liberalizarea pieței europene de energie este, la nivel mondial, cea mai extinsă reformă a sectorului energetic. Aceasta privește integrarea unor piețe cu un nivel diferit de implicare din partea guvernelor naționale. Liberalizarea sectorului energetic are totuși plusurile și minusurile ei, existând riscul creșterii dependenței statelor europene față de Rusia.

În Statele Unite ale Americii după criza energetică dintre anii 2000, procesul de restructurare a încetinit semnificativ și multe state au trecut planurile de reformă pe lista de așteptare. Pe lângă un număr mic de state, lideri în ceea ce privește reforma sistemului energetic cum sunt Australia, Noua Zeelandă, Chile și Argentina, multe alte țări, la nivel mondial, au realizat progrese limitate către o piață energetică liberă care să urmărească liniile strategice urmate acum de Uniunea Europeană.

Criza electrică din California împreună cu cele din New York și din anumite părți ale Europei au diminuat entuziasmul politic pentru reformă cu toate că s-a dovedit că între procesul de reformă și aceste crize practic nu există legătură.

Uniunea Europeană - motorul mondial spre o liberalizare a Sectorului Energetic

În contextul încetinerii mondiale a procesului reformei energetice, efortul condus de Comisia Europeană a fost principala forță care a ținut programul în mișcare.

Datorită poziției strategice a sectorului electric în politicile naționale, în absența unei politici la nivelul Uniunii Europene, procesul de reformă în multe state membre ar fi fost foarte lent. Totuși chiar dacă există un progres relativ în procesul de liberalizare nu înseamnă că s-a reușit o integrare a Pieței Europene a Electricității. Un factor cheie ordonator al implementării directivelor pe energie care emană de la

organismele UE în statele membre este procesul de reglementare. El reprezintă instrumentul de planificare și control prin care se implementează măsurile descrise în actele normative emise în sectorul energetic. Procesul de reglementare se realizează la nivel comunitar și la nivel național, prin instituțiile create special.

O componentă importantă a politicii europene a energiei o constituie promovarea producției de „energie verde”. Strategia Lisabona stabilește câteva obiective cheie care privesc producția de energie din surse regenerabile iar politica energetică reprezintă instrumentul prin care aceste obiective vor fi duse la îndeplinire.

Strategia de liberalizare a Sectorului energetic

Există o lipsă acută de studii actuale în ceea ce privește efectele liberalizării pieței de energie. Este adevărat că proiectul Uniunii Europene nu a luat sfârșit însă directivele europene pe baza cărora se realizează procesul de liberalizare au deja efecte importante în statele membre și la nivel de UE.

Majoritatea studiilor existente se opresc la anul 2005 fără să ia în considerare efecte mai puțin așteptate la momentul în care procesul de liberalizare a început. Nu există studii care să plaseze efectele liberalizării pieței de energie în contextul siguranței energetice a Uniunii Europene, chestiune foarte importantă la nivelul politicii externe comunitare.

Mai multe rapoarte și strategii realizate de diverse organisme administrative locale se rezumă la a reproduce conținutul strategiilor energetice naționale de până acum fără a aduce o contribuție individuală. Lucrările publicate pe tema politicii energetice europene se rezumă mai mult la a explica efectele pe termen scurt ale directivelor organismelor UE fără a lua în considerare efectele pe care aceste directive le au pe termen lung mai ales asupra gigantilor energetici care activează în Europa.

Drumul scurt de la liberalizare la dependență un scenariu posibil

Efectele secundare ale politicii europene de energie sunt foarte importante deoarece dau un indiciu statelor membre, dar și organelor de reglementare în ce măsură reglementările și directivele impuse de la centru își ating obiectivele și nu crează situații ce pot deveni periculoase pe termen lung. Mă refer aici la creșterea gradului de dependență energetică a Uniunii Europene față de state terțe prin permiterea acestora să activeze direct pe piața europeană a energiei concurând cu actorii deja existenți aici.

Un exemplu de scenariu periculos, imaginabil în acest moment, care ar demonstra că pe baza legilor care guvernează piața liberă a energiei se poate ajunge și la o creștere a gradului de vulnerabilitate a pieței unice, ar putea fi următorul: Gazprom, are posibilitatea de a activa pe piața energetică a UE în baza unor acorduri cu companii importante din sectorul energetic european precum Eni, Eon sau Enel. Prezența Gazprom pe piața europeană, pe baza acestor acorduri, va fi în mod direct, prin companii proprii sau indirect, ca parte din acționariatul unor jucători importanți deja integrați în piață.

Dată fiind această situație și respectând aceleași reguli ale pieței, companiei ruse îi va fi foarte ușor ca, în timp, să devină o amenințare serioasă pentru companiile care dețin acum supremația pe piața europeană. Motivele INTELLIGENCE

pentru care Gazprom ar putea deveni un motiv de îngrijorare pentru companiile energetice europene dar și pentru organismele de reglementare din domeniul energetic sunt:

- Gazprom este privatizată în proporție de 49,998% bucurându-se astfel de o protecție din partea statului rus.
- resursele rusești în materie de gaz sunt superioare celor din UE acestea putând fi utilizate și în producția de energie electrică mai ales după construcția conductelor North Stream și South Stream

În măsura în care nici o companie europeană importantă de pe piața energetică (în afară de EDF) nu este în proprietatea statului, mai mult de 50%, competiția este oarecum în defavoarea companiilor energetice europene.

Companii europene precum, Eon sau Eni au contracte directe cu Gazprom pentru gazul furnizat de aceasta în UE. Cu alte cuvinte, acestea vând clienților lor gaz rusesc. Același gaz pe care îl va vinde și Gazprom acelorlași clienți când, datorită liberalizării pieței de energie, va fi liber să intre în concurență cu companiile europene cărora tot Gazprom le furnizează gazul. Datorită cantităților mari de resurse energetice, Gazprom va putea practica prețuri foarte mici pe piața europeană, situație care pe termen scurt este în avantajul clientului european și în acord cu obiectivele declarate ale politicii energetice, dar care pe termen lung afectează giganții energetici din UE diminuându-le poziția de pe piață.

O diminuare a pozițiilor pe piață a unor companii care au cel puțin 50 000 de angajați fiecare, înseamnă o serie de nemulțumiri în rândul populației, izvorâte din încercările acestor companiilor de tăiere a costurilor pentru a se menține competitive.

Pe de altă parte poate exista totuși o parte pozitivă a intrării directe pe piața de energie din UE a Gazprom. Astfel Uniunea Europeană nu se va mai confrunta cu crize precum cea din iarna trecută, când pretextul rușilor că Ucraina fură din conductele sale a înghețat continentul pentru 11 zile.

Odată prezentă pe piața de energie din Europa, compania Gazprom va trebui să respecte regulile comerciale și astfel va fi constrânsă să se angajeze într-o competiție cu ceilalți mari actori europeni. Câștigătorul acestei confruntări concurențiale, pe termen scurt, va fi clientul final al cărui preț la energie are toate șansele să scadă.

Totuși, situația expusă anterior reprezintă numai un scenariu posibil, efect pe termen lung al unei politici energetice care nu a luat în considerare toate elementele care ar putea afecta alte politici ale UE aflate în legătură directă sau indirectă cu politica energetică. **II**

O AMENINȚARE EVOLUTIVĂ: RADICALIZAREA

| Simona Elena Enescu

Sfârșitul Războiului Rece a marcat momentul în care lumea a trecut într-o altă etapă, în care s-a instaurat o nouă ordine mondială, așa cum o numesc specialiștii. În acest context, odată cu apariția mai multor alianțe economice, începe să se contureze procesul de globalizare.

Una dintre definițiile globalizării este cea dată de Anthony Giddens, conform căreia globalizarea este „procesul multicausal ce presupune intensificarea relațiilor sociale de pretutindeni, prin care locuri aflate la mare distanță sunt marcate de procese care se petrec la mulți kilometri depărtare și viceversa...”. Acesta presupune desființarea granițelor statale atât pe dimensiunea economică, cât și pe cea socială, tendință indusă de apariția Internetului, denumit și „emblema globalizării”.

Intr-o astfel de conjunctură, terorismul internațional se transformă într-o amenințare asimetrică, alături de criminalitatea transfrontalieră, cu toate formele sale de manifestare. Procesul premergător terorismului este radicalizarea, pentru care există o gamă largă de definiții, însă acestea au un element comun - anumiți indivizi adoptă credințe sau ideologii „în numele cărora” săvârșesc acte de terorism. Aceștia renunță la o viață normală pentru a „face dreptate” pentru sine sau pentru colectivitate.

Decretul privind Prevenirea Radicalizării Violente și a Terorismului Domestic, emis în Statele Unite în anul 2007, definește radicalizarea violentă ca fiind procesul de adoptare sau promovare a sistemului de credință extremist cu scopul de a facilita violența ideologică pentru schimbare politică, religioasă sau socială.

Termenul este folosit în contextul radicalismului islamic și al terorismului, dar poate face referire la radicalizare, în contextul abordării mișcărilor militante cu o gamă variată de ideologii.

Definiția dată de Comisia Europeană termenului de radicalizare se concentrează în: „fenomenul prin care anumite persoane care aderă la anumite puncte de vedere, opinii și idei pot fi determinate să comită atentate teroriste.” De asemenea, în accepțiunea europeană, procesul de radicalizare este unul „specific, multidimensional, dificil de abordat, ce poate implica

aspecte precum factori personali, circumstanțiali, ideologici”.

În conformitate cu Raportul Departamentului de Poliție New York, procesul radicalizării are la bază ideologia salafistă, cea care îi motivează pe tinerii născuți și care trăiesc în vest să desfășoare un „jihad autonom” prin acte de terorism împotriva țărilor gazdă.

Motivele radicalizării sunt diverse și variază în funcție de criteriile geografice, socio-economice și mai ales religioase, aflându-se într-o relație de interdependență cu evoluțiile mediului de securitate, la nivel internațional.

Mai multe studii de caz avute în vedere de specialiști au condus la concluzia că procesul radicalizării se derulează în patru etape. Fiecare dintre acestea este unică și are amprente specifice, însă nu toți cei care se radicalizează le parcurg în totalitate, majoritatea abandonând procesul în diferite puncte. Este foarte probabil ca acești indivizi să fie implicați în planificarea sau implementarea unui act terorist, dar sunt și cazuri în care cei radicalizați nu devin neapărat teroriști.

Etapa 1 - pre-radicalizarea - momentul premergător începerii procesului de radicalizare, punctul în care se aflau înainte de a adopta ideologia salafistă.

Etapa 2 - auto-identificarea - indivizii, influențați atât de factori interni, cât și externi, încep să exploreze Islamul salafist, îndepărtându-se cu timpul de vechea identitate și adoptând ideologia.

Etapa 3 - îndoctrinarea - această fază este facilitată și condusă de o „autoritate spirituală”, în care indivizii își identifică noile valori, adoptă în totalitate ideologia salafistă și acționează pentru promovarea acesteia.

Etapa 4 - jihadizarea - membrii grupului se auto-denumesc „războinici sfinți” sau „mudjahedini”, acceptând participarea la jihad, cu tot ceea ce presupune aceasta - planificare, pregătire și executare.

În definirea acestor etape, în mod clar există un grad mare de relativitate deoarece, schimbările care apar pe parcursul acestora nu sunt asociate unei simbolistici vizibile și clare pentru specialiști și/ sau pentru membrii societății aflați în imediata apropiere a celor care aleg acest drum de sacrificiu.

Lupta împotriva radicalizării la nivel internațional.

Exemplul Britanic

La începutul anului 2010, Guvernul Marii Britanii a lansat o campanie anti-radicalizare, numită “Prevent”, condusă de ministerul de interne, care urmărește, printre altele, identificarea acelor persoane care ar putea fi cele mai vulnerabile în fața recrutării de către grupurile afiliate al-Qaeda, pentru a le îndepărta de opțiunea de a îmbrățișa o astfel de cale extremistă.

Campania este contruită pe patru piloni:

1. Prevenire. Lupta împotriva radicalizării indivizilor prin neutralizarea dificultăților întâmpinate de aceștia și prin reforma susținută, vizând problemele structurale din interiorul și din afara granițelor, precum: eliminarea inegalităților și discriminării, schimbarea mediului în care pot activa extremiștii și cei care îi radicalizează pe alții, implicarea în lupta ideilor prin provocarea ideologiilor în care aceștia cred și care pot justifica uzul violenței, pentru atingerea unor obiective specifice.

2. Urmărire. Reducerea amenințărilor teroriste la adresa Regatului Unit și protejarea intereselor sale în plan extern, sub următoarele aspecte: culegerea și schimbul de informații, consolidarea cadrului legislativ împotriva terorismului și cooperarea internațională.

3. Protecție. Regresia matematică a vulnerabilităților la adresa integrității Regatului Unit, prin: consolidarea protecției elementelor de infrastructură, cum ar fi securitatea frontierelor, securitatea transportului aerian prin reducerea riscului de producere a unui atentat terorist, asigurarea securității infrastructurii informatice, elemente ce stau la baza asigurării unui climat socio-economic în parametri optimi pentru societatea democratică.

4. Managementul consecințelor. Analiza matricei de risc, caracteristică unui atentat terorist, bazată pe: identificarea vulnerabilităților potențiale la adresa statului și evaluarea impactului, construirea capacităților necesare pentru a răspunde oricărui atac, evaluarea și testarea continue a vigilenței, prin exerciții frecvente de îmbunătățire a reacțiilor în fața incidentelor.

În condițiile evoluției rapide a fenomenului, utilitatea unei astfel de campanii este evidentă, însă foarte importante sunt primele evaluări, ale căror rezultate pot deveni un reper în elaborarea instrumentelor de analiză și cercetare în acest domeniu, la nivel internațional.

De reținut este faptul că, în România, lupta anti-radicalizare este parte a luptei împotriva terorismului și a altor amenințări asimetrice, față de care responsabilitatea pe linia prevenirii aparține Serviciului Român de Informații.

Astfel de acțiuni sunt derulate de această autoritate administrativă autonomă, în baza legii de organizare și funcționare din 1992, dar și a altor legi și norme internaționale, prin mijloace specifice, împreună cu alte

instituții ale statului cu responsabilități în domeniu. Există, însă diferențe între modelul britanic și cel românesc, pe componenta de “prevenire”. SRI intervine, în acest caz, cu alte metode, inspirate de sectorul asociativ realizarea și promovarea educației și culturii de securitate, concepte noi chiar și în spațiul democrațiilor consolidate, lansate în România o dată cu înființarea Centrului de Informare pentru Cultura de Securitate, proiect de vocație euro-atlantică.

Raportându-ne la modelul britanic de abordare, putem afirma faptul că ceilalți trei piloni sunt gestionați de SRI, prin unități specializate, cu expertiză recunoscută în plan internațional.

Deradicalizare și detașare (retragere)

Detașarea/ retragerea, în care adepții renunță numai la activitățile teroriste, nu și la ideologie, credință, idealuri sau alte motive ce i-au determinat să aleagă această cale devine un scop mai aproape de realitate decât deradicalizarea. De cele mai multe ori, dorința de a reveni la o viață normală, noi angajamente sau un nou grup social sunt motivele principale ale retragerii din activitățile teroriste, deși multe state alocă sprijin economic atât pentru indivizi, cât și pentru familiile lor, în programele de deradicalizare.

Deși ideologia și religia sunt rar motivații de bază pentru aderarea la o cauză teroristă, majoritatea programelor de deradicalizare cuprind “reeducare ideologică”.

Alături de motivele de retragere anterior menționate, aceasta mai poate fi cauzată și de evenimente traumatizante precum eșecul unor proteste pașnice care pot duce la violență sau eșecul activităților violente la care participă.

Deradicalizarea este indusă de apariția sentimentului de imposibilitate de a renunța la această credință, imediat și în mod categoric, indivizii aflându-se în situația în care nu pot să-și respingă cauza și să-și renege credința, deși pasiunea pentru acestea se poate diminua în timp.

Radicalizarea și detașarea/ deradicalizarea sunt asemănătoare, diferența făcând-o derularea, în sens opus, a celor două procese. Elementele germinative ale deradicalizării constau în renunțarea la conceptele care au stat la baza vieții anterioare, dorința de întoarcere la o viață normală, apariția sentimentului de compasiune, insatisfacție sau chiar părere de rău față de efectele produse de acțiunile lor.

Astfel, putem spune că, la nivel de percepție a societății civile, factorul declanșator al radicalizării, prin exercitarea unei presiuni din exterior, manifestată sub formă de pedeapsă penală sau amenințarea cu o proastă reputație, nu corespunde rezultatelor din cadrul cercetărilor realizate de specialiști din diverse domenii.

Câteva considerații despre fenomen și responsabilitățile autorităților în România

În România, autoritatea națională desemnată în domeniul prevenirii și combaterii terorismului este Serviciul Român de Informații, care, prin structurile specializate și activitățile specifice, acționează în scopul prevenirii transformării vulnerabilităților în riscuri la adresa securității individului și a statului.

În cadrul SRI, începând cu anul 2001, funcționează Direcția Generală de Prevenire și Combaterie Terorism, structură cu responsabilități pe componenta de antiterorism și contraterorism. Această structură, recunoscută în plan internațional, derulează în parteneriat cu Direcția Programe de Comunicare, proiecte de comunicare publică asociate conceptului de prevenire a apariției diverselor forme de manifestare a terorismului.

Unul dintre aceste proiecte este „Terorismul... de lângă noi”, conceput ca o campanie de promovare a culturii de securitate în rândul tinerilor din licee și implementat începând cu anul 2005, în București și ulterior în țară (20 de județe).

Acesta constă în derularea de sesiuni de informare interactive, în care publicul este familiarizat cu noțiuni de bază ale problematicii de securitate, respectiv cu aspecte privind amenințările la adresa securității naționale, cu atribuțiile Serviciului în acest domeniu, precum și cu modalitățile în care pot acționa pentru prevenirea unor situații cu impact negativ asupra stării de securitate, ca cetățeni, în calitate de beneficiar și furnizor de securitate. Proiectul a beneficiat de un public format din peste 5 000 de elevi și cadre didactice, la care s-au adăugat, în toate județele care au găzduit astfel de manifestări, circa 1 500 reprezentanți ai autorităților publice locale.

Unul dintre rezultatele concrete ale proiectului „Terorismul... de lângă noi” a fost creșterea nivelului de informare a publicurilor prezente, scăderea numărului de apeluri înregistrate la linia telefonică gratuită pentru semnalarea riscurilor teroriste, respectiv TelVerde 0800.800.100, privind amenințările false cu amplasarea de dispozitive explozive improvizate (DEI), în județele în care au fost organizate reuniuni de acest tip. Astfel, pe tot parcursul anului 2009, s-a înregistrat o diminuare semnificativă a cazurilor de amenințare falsă cu amplasarea de DEI, comparativ cu evoluția înregistrată în 2008, respectiv cu 51,37% și cu 71,19%, raportat la anul 2007.

Indiferent de poziția geostrategică, gradul de dezvoltare sau cel de implicare în lupta împotriva terorismului, generate de percepția diferită a formelor de manifestare ale acestui fenomen, fiecare țară are obligativitatea de elaborare și respectare a unui cadru legislativ coerent, adaptat noului mediu de securitate.

În demersurile împotriva acestui inamic invizibil și imprevizibil, alături de componenta de prevenire, la fel de importantă este și eliminarea posibilelor surse de finanțare. Toate formele pe care sub care se poate manifesta criminalitatea organizată transfrontalieră imigrația ilegală, traficul cu arme, persoane, produse cu dublă utilizare, precum și cel cu droguri, nu în ultimul rând chiar corupția, susțin organizațiile teroriste și activitățile acestora.

În consecință, în lupta împotriva terorismului trebuie vizată o țintă multiplă, în cadrul unei unui format dinamic bazat atât pe cooperări intra și extrainstituționale, pe zone de competență, cât și în cadrul parteneriatelor cu reprezentanți ai societății civile și ai mediului academic.

În acest context, atât colaborarea internațională, care depășește nivelul facultativ și se impune ca o necesitate în atingerea obiectivelor de securitate euro-atlantice, cât și alocarea judicioasă a resurselor financiare și umane devin priorități în cadrul programelor de prevenire a radicalizării ce au ca target eliminarea unei amenințări globale aflată în plin proces de dezvoltare. ■

Bibliografie

- <http://en.wikipedia.org/wiki/Radicalization> European Commission, “Commission Programme for the Prevention of and Response to Violent Radicalisation: Call for Proposals 2007”; apud Preventing violent radicalisation and terrorist recruitment in the EU. The Threat to Europe by radical Islamic terrorist groups, Civil Liberties, Justice and Home Affairs, January 2008, p.4.
- <http://register.consillium.europa.eu/pdf/ro/10/st08/st08570-ad01.ro10.pdf>
- Termenul de „Salaf” este prescurtarea pentru “Salaf as-Salih”, doctrină însemnând „predecesori drepi” sau „strămoși credincioși”. Salafii este un termen generic pentru ideologia salafistă, care consideră strămoșii credincioși din prima perioadă a începutului Islamului, modele exemplare. Salafii caută să epureze Islamul de toate influențele din afară, începând cu tradițiile și culturile societății musulmane contemporane și să recreeze una imaginată în utopia secolului al VII-lea (Califatul). Interpretarea salafistă a Islamului caută o societate „pură”, care respectă Coranul întocmai și aderă la practicile sociale și legea islamică (sharia), care predomina în secolul al VII-lea, în vremea profetului Mohamed, în Arabia.
- NYPD Report on Radicalization in the West. The Homegraun Threat, Mitchell D. Silber and Arvin Bhatt <http://www.nctc.gov/site/technical/radicalization.html>
- <http://en.wikipedia.org/wiki/Radicalization>
- <https://www.mi5.gov.uk/output/preventing-terrorism-by-tackling-the-radicalisation-of-individuals.html>
- Paul K. Davis, Kim Craign „NATIONAL DEFENSE RESEARCH INSTITUTE, Social Science for Counterterrorism - Putting Pieces Together

Linie telefonică gratuită
pentru semnalarea riscurilor teroriste
0800.800.100

Telefon cu acces gratuit. Abuzul se pedepsește.

Infrastucturi critice

INTELLIGENCE

Cauze și consecințe de securitate evidențiate în procesul de identificare și protecție a infrastructurilor critice

I Cătălin Alexandru Briceag
I Lucian - Mihail Dumitrache

Complexitatea protecției infrastructurilor critice impune adaptarea strategiilor inițiate la nivelul statelor, dar și al marilor alianțe, în vederea identificării și creșterii gradului de siguranță a acestora, corelat cu importanța lor, atât ca elemente reactive la amenințări, dar și ca vector purtător al agresiunilor interne/externe.

Introducere

Dezvoltarea economico-comercială determinată, la nivel mondial, de progresul tehnologic accelerat și manifestarea tot mai pregnantă a globalizării, a relevat strânsa interdependență a sistemelor ce asigură securitatea și bunăstarea societății.

Necesitatea interconexării sistemelor, corelată cu tendința manifestată, în plan global, de eliminare a barierelor administrative și de acces pe piețele emergente, dar și de integrare a rețelelor de infrastructuri, determină mutații în planul securității și stabilității la nivel mondial.

Termeni și definiții

Infrastructurile critice (I.C.) sunt acele elemente materiale (echipamente, instalații, lucrări de artă, capacități de transport etc.), organizaționale (rețele de transport, sisteme energetice, producție și distribuție produse petroliere și gaze naturale etc.) și informaționale (fluxuri și rețele de transmisii date, proceduri etc.), vitale pentru buna desfășurare a vieții sociale și susținerea evoluțiilor economice, într-un climat stabil de securitate.

Indicatorul de criticitate este proporțional cu influența infrastructurii asupra funcțiilor vitale ale societății, a sănătății, siguranței, securității, bunăstării sociale sau economice a persoanelor și sistemelor și a căror perturbare sau distrugere ar avea un impact semnificativ la nivel național ori regional.

Importanța I.C. derivă din faptul că afectarea unei asemenea componente are impact major și imediat asupra populației și poate submina, în mod grav, activitatea în arealul pe care îl deservește, dar și în alte state (în cazul I.C. europene) având în vedere inter-conectivitatea și influența sistemelor de care aparțin asupra vecinătăților.

De aici decurge și caracterul stringent al instituirii și punerii în funcțiune a unui sistem optim de protejare a infrastructurilor critice, respectiv de gestionare a amenințărilor la care sunt supuse. De asemenea, trebuie ținut cont de escaladarea, în ultimii ani, a intruziunilor neautorizate, atât în planul fizic, cât și în ceea ce privește dimensiunea cibernetică (hardware și software), iar amploarea efectelor negative/perturbațiilor în cazul distrugerii, degradării sau aducerii în stare de neîntreținere, asupra bunei desfășurări a activităților economice, comerciale și sociale, precum și implicațiile în ceea ce privește siguranța națională, prin dezechilibre produse pe termen scurt sau mediu, sunt majore.

O eventuală deficiență manifestată la nivelul acestora, determinată de eroarea umană (manipulare eronată), tehnică (funcționare incorectă a unui element) ori acțiune intenționată (având distrugerea/degradarea sistemului ca scop în sine ori ca rezultat secundar al obiectivelor de furt) cauzează disfuncționalități greu de depistat și remediat, efectele negative regăsindu-se pe areale întinse, iar influențele se extind și asupra altor echipamente aflate în interconexiune.

Preocupări și perspective de gestionare a problematicii

La nivel mondial și, subsecvent, în spațiul U.E., se manifestă interesul, tot mai consistent, pentru definirea infrastructurilor critice și stabilirea celor mai potrivite măsuri de asigurare a securității lor (funcție de importanța pe care o au pe diverse paliere). În acest sens, la data de 08 decembrie 2008, a fost adoptată Directiva Consiliului Europei nr.114/2008/CE, referitoare „Identificarea și desemnarea infrastructurilor critice europene și evaluarea necesităților de îmbunătățire a protecției acestora”, având ca termen de conformare, pentru toate statele membre, data de 12 ianuarie 2011, în caz contrar, existând riscul declanșării procedurii de infringement.

În România, gestionarea problematicii, în sensul identificării și asigurării mecanismelor optime pentru protecția acestor componente, vizează două perspective:

A) pe de o parte, cea instituțională, de asigurare a cadrului legislativ necesar, ceea ce impune stabilirea direcțiilor de acțiune și adoptarea de măsuri potrivite pentru identificarea, în scopul includerii în categoria celor critice a elementelor de infrastructură, precum și elaborarea de norme metodologice concrete și unitare în vederea realizării protecției specializate. Instituțional, principalele repere definitorii ale inițiativelor lansate de autoritățile abilitate, asociat

necesității de identificare și asigurare a I.C. constau în stabilirea entităților responsabile cu protecția infrastructurilor cu un grad ridicat de criticitate.

B) pe de altă parte, cea operațională, de menținere în exploatare a infrastructurilor identificate în categoria celor critice, în contextul în care, în ultima perioadă, s-au intensificat factorii de risc reflectați de modul necorespunzător de întreținere în condiții de siguranță a acestora. În ceea ce privește componenta operațională, este relevantă starea de degradare a infrastructurilor ce pot fi asimilate celor critice și vechimea mare în exploatare.

Așteptările acestor preocupări sunt:

- Creșterea gradului și dinamicii de angrenare a responsabililor de pe diverse paliere administrative în parcurgerea etapelor/operațiunilor procesului de elaborare a cadrului normativ necesar și implementarea corespunzătoare a acestuia;

- Definirea unitară a conceptului de I.C., prin stabilirea de criterii clare și coerente și evidențierea diferenței specifice în raport cu alte categorii de infrastructuri;

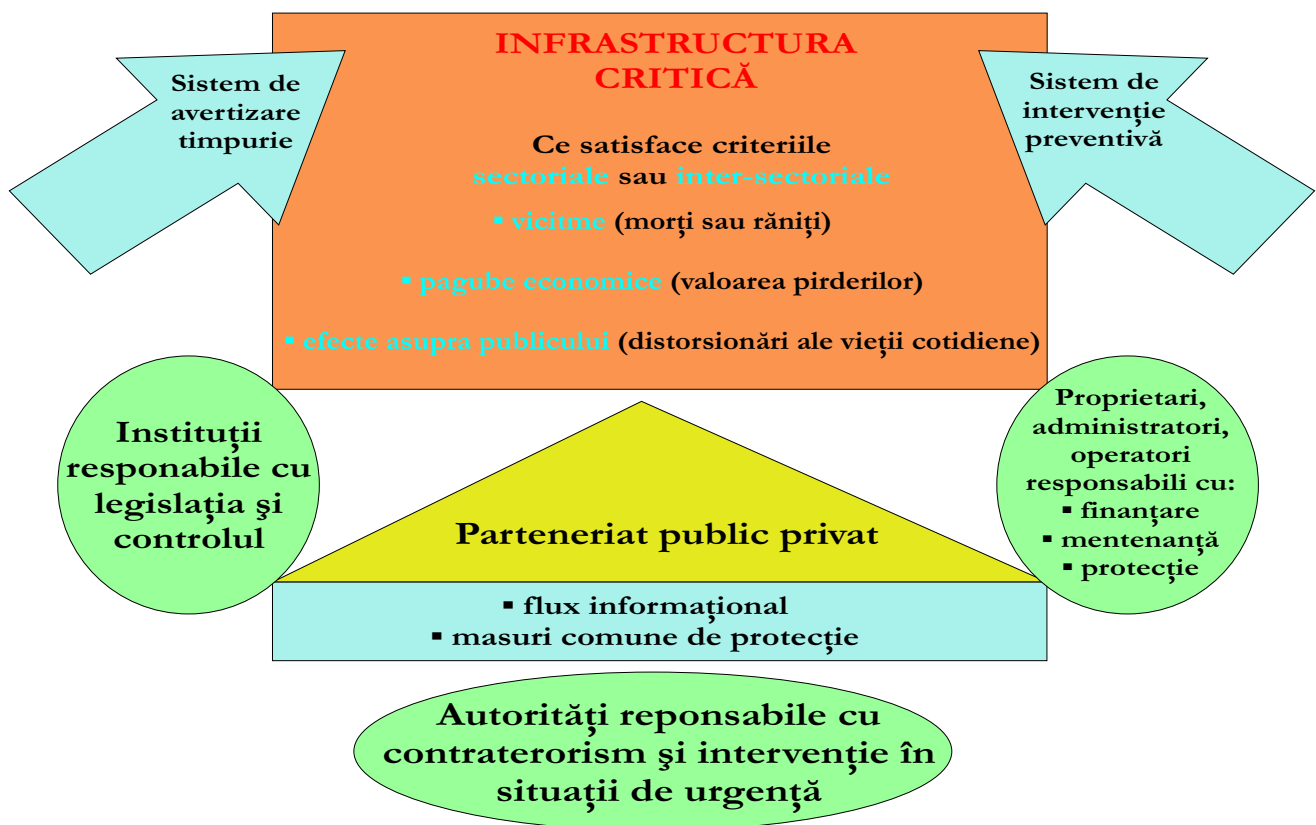
- Recuperarea rapidă a decalajelor existente între țara noastră și alți membri ai U.E. în ceea ce privește definirea, desemnarea și asigurarea protecției efective a infrastructurilor critice naționale și/sau europene, palierul aferent fiind pentru România o provocare majoră (actuală și de perspectivă);

- Operaționalizarea unui sistem coerent de identificare și protecție a infrastructurilor critice naționale și europene, capabil să evalueze și să prioritizeze alocarea resurselor, transpusă ulterior în proiecte fezabile;

- Instituirea unui program integrat de protecție a I.C., destinat asigurării nivelului adecvat al securității componentelor de genul respectiv, reducerii numărului de elemente ce pot induce dezechilibre majore, stabilirii modalității de reacție în situații de această natură și prezervării stării de echilibru, inclusiv macro-economic, prin minimizarea impactului negativ ce se poate manifesta asupra piețelor, intereselor investiționale etc.;

- Conștientizarea, la nivelul entităților din mediul privat, necesității menținerii, la parametri optimi de exploatare, a I.C. aflate în proprietate, administrare sau operare;

- Identificarea soluțiilor optime, inclusiv în parteneriat public-privat, care să asigure resursele financiare pentru lansarea/operationalizarea de programe de reabilitare/reparații necesare;

▪Inițierea/intensificarea, pe diverse segmente de activitate, a schimburilor de informații și experiență cu autoritățile competente din alte state membre ale U.E., în vederea valorificării rezultatelor pozitive obținute de acestea, inclusiv în ceea ce privește modalitățile și soluțiile adoptate pentru creșterea nivelului de protecție a I.C..

Schematic, caracteristicile I.C., din punct de vedere al indicatorilor de criticitate și influenței/responsabilității fiecăruia dintre actorii implicați, se regăsesc în figura de mai jos.

Concluzii

Procesual și aplicativ, atingerea obiectivelor de protecție a infrastructurilor critice incumbă implicații semnificative în planul întăririi colaborării inter-statale și inter-instituționale, cu puternică conotație transfrontalieră, pe segmente subsumate configurării cadrului legislativ unitar și strâns legat de interesele de securitate, respectiv aplicării uniforme și integrate a măsurilor de protecție.

Din perspectiva securității naționale, dezideratul protecției infrastructurilor critice capătă conotații semnificative, mai ales în contextul necesităților de identificare, prevenire și contracarare a riscurilor generate de acțiuni de intervenție neautorizată (cu referire mai ales la componenta amenințărilor cibernetice, care înregistrează o dinamică actuală semnificativă, dar și al riscurilor teroriste, ce tind să se intensifice la nivel macroregional, preponderent în

sfera statelor din estul României), care, prin cumulul de efecte, conduc la disfuncționalități ale unor sisteme economico-sociale, cu impact major, prin perpetuare/intensificare, în planul stabilității și siguranței societății.

Mai mult, potențialul de vectorizare a riscurilor (în special de natura celor sus-menționate) în interiorul comunității europene, dar și la granițele Uniunii Europene (cu referire, în mod deosebit, la nivelul Bazinului Mării Negre), constituie o provocare și responsabilitate deosebită, atât instituțională, cât și partenerială, pe relația public-privat, în planul asigurării condițiilor de protecție a infrastructurilor critice, cu menținerea nivelului de securitate și siguranță în funcționare a sistemelor/rețelelor vitale pentru viața economico-socială, în ansamblul regional și macroregional.^[1]

Bibliografie

1. Marian, Rizea; Mariana, Marinică; Alexandru, Barbăsură; Lucian, Dumitrache; Cătălin, Ene, Protecția infrastructurilor critice în spațiul euroatlantic, Editura ANI, București, 2008;
2. McLaughlin, J.; Colinson, R.; Patten, D., Director's briefing SWOT analysis, Business Hotline Publications Ltd., London, 2000.
3. Mintzberg, H.; Quinn, J. B., The strategy proces. Concepts, contexts, cases, Prentice Hall, New York, 1996.
4. Popescu, M. D., Globalizarea și dezvoltarea trivalentă, Editura Expert, București, 1999.

Atacuri și amenințări la adresa securității infrastructurilor critice

| Dan Fifoiu

Amenințări Cyber

Având în vedere gradul de interdependență dintre sectoarele infrastructurilor critice și nivelul actual de informatizare a managementului securității acestora, eliminarea pericolelor reprezentate de atacurile cibernetice constituie, în prezent, una dintre prioritățile programelor de protecție și prevenire a situațiilor de criză, atât la nivel național, cât și global.

Unul dintre cele mai recente studii care au semnalat potențialul distructiv al atacurilor cibernetice a fost publicat, sub egida „Centrului pentru Studii Internaționale și Strategice” din SUA, la sfârșitul lunii ianuarie 2010, de actuali și foști oficiali din cadrul „Departamentului american pentru Securitate Internă”, membri marcanți ai Congresului și directori ai departamentelor de securitate cibernetică ai unor companii care gestionează infrastructura critică.

Studiul se bazează pe un sondaj de opinie realizat în rândul a 600 de directori IT și de securitate ai unor companii care dețin și/ sau operează infrastructuri critice în șapte domenii diferite, din 14 state, potrivit cărora:

- atacurile cibernetice au o frecvență ridicată și sunt întreprinse, în numeroase cazuri, de adversari la nivel înalt (state-națiuni, organizații teroriste sau de criminalitate organizată), consecințele înregistrate în urma acestora fiind de multe ori grave, iar costurile ridicate;
- China și Statele Unite sunt considerate drept posibili agresori cibernetici cu cel mai ridicat potențial.

Aproximativ o treime din cei chestionați au opinat că sectorul lor nu este pregătit să facă față unor atacuri majore concertate de adversari la nivel înalt.

Potrivit companiei McAfee, India este țara cu cea mai mare încredere în capacitatea propriului Guvern de a preveni și de a opri atacurile informatice, în timp ce Rusia și România reprezintă terenul cel mai propice pentru hackerii care coordonează rețele de tip botnet.

La 18 februarie 2010, Comandamentul Forțelor Unite ale SUA a lansat un studiu în cuprinsul căruia a acreditat că, prin intermediul cyberspace-ului, agresorii “vor viza industria, guvernele, mediile academice și infrastructura militară aeriană, terestră, maritimă și spațială”, fapt confirmat de două dintre principalele cazuri de agresiuni care continuă să afecteze securitatea informatică la nivel global: Conficker și GhostNet.

Autorii documentului au atras atenția asupra faptului că cyberspațiul „a fracturat” barierele fizice care protejează un stat împotriva atacurilor asupra infrastructurii comerciale și de telecomunicații și au apreciat că adversarii “au profitat” de avantajele dezvoltării rețelelor informatice nu doar pentru a planifica și comite atacuri teroriste, ci și pentru a influența direct percepția autorităților și populației în acest sens.

Conficker

Cunoscut, de asemenea, sub numele de Downadup sau Kido, este un vierme informatic care atacă sistemul de operare Microsoft Windows. A fost detectat pentru prima dată în noiembrie 2008. Utilizează vulnerabilitățile de soft ale Windows și atacă parolele de administrator pentru a infecta calculatoare și a le interconecta sub forma unui computer virtual care poate fi comandat de la distanță de creatorii săi rețea de tip botnet.

„
cazurile cele mai recente de „căderi” ale unor segmente de infrastructură critică au relevat caracterul de actualitate a trei tipuri majore de factori de risc, amenințări și pericole la adresa securității acesteia: atacurile informatice, atentatele teroriste și fenomenele naturale

”

Autorii virusului nu au fost identificați, în pofida recompensei oferite de Microsoft (250.000 de dolari) pentru indicii care ar putea conduce la dezvoltarea lor.

S-a propagat rapid și, în prezent, este considerat cel mai răspândit virus informatic la nivel mondial, controlând mai mult de șapte milioane de PC-uri în peste 200 de țări.

Este deosebit de dificil de detectat, întrucât este utilizat în combinație cu numeroase tehnici avansate de malware.

Forța distructivă a virusului poate fi relevantă de atacurile comise la nivel european:

- pătrunderea (15 ianuarie 2009) în rețeaua de calculatoare a Marinei franceze, determinând anularea misiunilor/aplicațiilor aeriene din mai multe baze militare prin blocarea downloadării planurilor de zbor;
- atacul asupra a sute de calculatoare ale Armatei Germaniei (02 februarie 2009);
- atacul, în februarie 2009, asupra sistemului IT al Consiliului local din Manchester City, Marea Britanie, a provocat daune în valoare de 1,5 milioane de lire sterline, determinând conducerea Consiliului să interzică utilizarea memory stick - urilor și să dispună dezafectarea driverelor USB (considerate mijlocul de propagare a infectării);
- infectarea sistemului informatic al Camerei Comunelor din Marea Britanie (24 martie 2009), care a atras interdicția de utilizare/ conectare la rețea a echipamentelor neautorizate;
- infectarea a 800 de calculatoare ale Ministerului britanic al Apărării (de pe nave de război, respectiv din birouri administrative și spitale);
- penetrarea sistemului informatic al Poliției din Manchester (ianuarie 2010), care a antrenat deconectarea acestuia de la rețeaua națională a Poliției britanice.

GhostNet

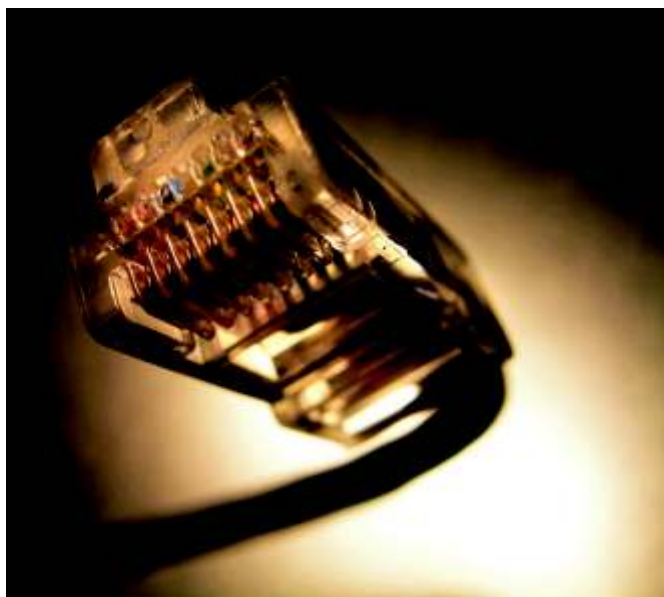
Este numele unei operațiuni de atac asupra infrastructurii informatice a mai multor instituții guvernamentale și bancare, descoperită în martie 2009, care a afectat 1295 de calculatoare din 103 țări.

Atacul, efectuat de pe teritoriul Chinei, a vizat sisteme de calcul cu nivel înalt de protecție, inclusiv din cadrul unor bănci, ambasade, ministere de externe și alte instituții guvernamentale din toată lumea, precum și

centrele de exil tibetane ale celui de-al 14-lea Dalai Lama din India, Bruxelles, Londra, și New York.

GhostNet a fost descoperit de cercetătorii de la Information Warfare Monitor (IWM), o grupare din cadrul Centrului pentru Studii Internaționale al Universității Toronto, în colaborare cu Laboratorul de informatică de la Universitatea Cambridge, după 10 luni de investigații.

Cercetările s-au concentrat în prima fază pe acuzațiile de spionaj electronic îndreptate împotriva Chinei, lansate de comunitatea tibetană din exil, respectiv asupra cazurilor de furt al mesajelor de poștă electronică sau alte date.

Ulterior, s-au descoperit sisteme compromise în ambasadele Indiei, Coreei de Sud, Indoneziei, României, Ciprului, Maltei, Thailandei, Taiwanului, Portugaliei, Germaniei și Pakistanului, ministerele de externe ale Iranului, Bangladeshului, Indoneziei, Letoniei, Filipinelor, Bruneiului, Barbadosului și Bhutanului.

Nu s-au găsit dovezi că ar fi fost atacate instituții guvernamentale americane sau britanice, deși un calculator NATO a fost monitorizat timp de jumătate de zi, și au fost urmărite calculatoarele ambasadei Indiei de la Washington, D.C..

IWM a comunicat că sistemele infectate erau controlate în mod constant de la adrese IP aflate pe insula Hainan din China (pe teritoriul căreia se află sediul unui departament tehnic al Armatei Populare de Eliberare).

De asemenea, într-o conferință organizată sub egida World Association of Newspapers în aprilie 2009, analistul Gregory Walton a arătat că, "în afara Guvernului chinez, gruparea Honker din această țară ar putea fi și ea răspunzătoare pentru crearea malware-ului".

Expertul a descris gruparea Honker ca fiind „o confederație independentă de tineri chinezi patrioți care doresc să-și apere țara de ceea ce ei percep a fi amenințări la adresa mândriei naționale” și care „au capacități de a lansa atacuri sofisticate”.

Atacuri teroriste Atentatele de la metroul din Moscova

Pe lângă impactul psihologic specific unui atentat comis într-un loc aglomerat (peste 35 de morți și aproximativ 400 de răniți), atacurile comise la 29 martie 2010 în incinta unor obiective de largă utilitate pentru un număr semnificativ de persoane stațiile de metrou Lubianka și Park Kulturii au relevat vulnerabilitatea sectorului subteran al infrastructurii critice de transport în mediul urban.

Liderul separatiștilor ceceni, Doku Umarov, avertiza, în cursul lunii februarie 2010, că zona operațiunilor militare rusești din Caucazul de Nord va fi extinsă pe întreg teritoriul Federației, iar „războiul se va muta pe străzile orașelor Rusiei”.

Anterior, Doku Umarov a revendicat atentatul din noiembrie 2009 asupra unui tren care circula pe linia Moscova - Sankt Petersburg (în urma căruia și-au pierdut viața 26 de persoane).

Reacția imediată a forțelor de intervenție a constat în evacuarea unui număr semnificativ de persoane, acordarea de ajutor răniților (mai mult de 30 de ambulanțe au participat la acțiune) și securizarea zonei (la care au luat parte 400 de cadre ale structurilor de intervenție în caz de urgență și 180 de vehicule). Atentatele de la Moscova nu au avut anvergura

corespunzătoare incapacității complete și de durată a metroului moscovit, însă consecințele lor s-au extins, pe termen scurt, asupra altor segmente de infrastructură, în primul rând asupra rețelelor de alimentare cu apă.

De asemenea, faptul că stația Lubianka este amplasată în proximitatea Kremlin-ului și a sediului Serviciului Federal de Securitate (FSB) este exemplificativ din perspectiva riscurilor la care sunt expuse concomitent nodurile importante de transport, comunicații și management al situațiilor de urgență la nivel național.

Metroul din Moscova este unul dintre cele mai extinse sisteme de transport subteran din lume, cu 12 linii care acoperă o distanță de peste 300 de kilometri și sunt utilizate de 7 milioane de pasageri zilnic.

Din acest punct de vedere, generează vulnerabilități pe linia protecției celorlalte segmente ale infrastructurilor critice pe întreaga suprafață a capitalei Federației Ruse (rețele de transport a energiei electrice, al gazelor, telecomunicații, sedii ale instituțiilor guvernamentale, etc.).

De altfel, în scopul prevenirii unor evenimente similare cu potențiale efecte la nivelul întregului oraș, autoritățile americane au dispus (în aceeași zi cu atentatele din Moscova) suplimentarea măsurilor de securitate la metroul din New York.

Fenomene naturale

Erupția vulcanului Eyjafjallajökull din Islanda

Fenomenul, declanșat în seara de 14 aprilie 2010, a fost însoțit de formarea unui nor de cenușă care, temporar, a paralizat complet infrastructura de transport aerian a țărilor pe care le-a traversat.

În intervalul 15-19 aprilie 2010, în statele din vestul, nordul, centrul și sud-estul Europei, precum și în zonele Mării Baltice și Mării Negre, au fost anulate aproximativ 17000 de zboruri, afectând milioane de călători, inclusiv deplasări oficiale ale responsabililor guvernamentali (Organizația europeană pentru securitatea navigației aeriene „Eurocontrol”). Unele surse de presă (www.evz.ro/ 04 mai 2010) au avansat numărul de 100.000 de curse aeriene anulate și peste opt milioane de pasageri blocați în aeroporturi.

Evenimentul a cauzat pierderi ale companiilor aeriene în jurul valorii de 1, 26 miliarde de euro. Nu a fost, deocamdată, evaluat nivelul impactului pe care l-a avut blocarea curselor aeriene asupra altor segmente ale infrastructurilor critice sănătate (transportul pacienților sau al medicamentelor/ instalațiilor medicale), comunicații (corespondență).

Capacitatea de reziliență a infrastructurii critice de transport european a fost demonstrată prin preluarea, de către segmentele feroviar, rutier și maritim, a unei părți din fluxul de călători afectați de sistarea zborurilor:

- compania feroviară „Eurostar” a transportat, în intervalul menționat, 50.000 de persoane;
- în urma unei întâlniri de urgență, membrii Guvernului britanic au decis să utilizeze vasele Marinei Regale pentru a-i aduce în țară pe cetățenii britanici blocați în Franța și Spania. Măsura a fost precedată de transportul efectuat de ambarcațiuni particulare britanice, care au traversat Canalul Mânecii pentru a-i aduce în Marea Britanie pe englezii aflați în orașele de pe coastele Franței.

Acțiunea a fost întreruptă de autoritățile franceze, care au invocat caracterul ilegal al acțiunii. De asemenea, s-a acționat în vederea identificării de rute alternative de zbor și au fost efectuate teste privind siguranța zborurilor în interiorul norului de cenușă.

În Olanda, un avion Boeing 737 special echipat a efectuat o cursă Amsterdam-Dusseldorf, în scopul măsurării concentrației de cenușă din aer. Concomitent, în vederea completării rezultatelor furnizate de sateliți și instalațiile terestre de cercetare, un aparat de zbor britanic Dornier 228 a evaluat, pe traseul Oxford - Prestwick - Lossiemouth - Newcastle, densitatea, altitudinea și direcția de deplasare a cenușei vulcanice. Misiunea a fost coordonată de specialiști din

cadrul „Eurocontrol” și Consiliului britanic de Cercetare a Mediului Înconjurător (Natural Environment Research Council - NERC).

Deschiderea unor culoare înguste de transport aerian a fost, însă, anulată, din cauza modificării constante a poziției norului. Cu toate acestea, amplitudinea și viteza de propagare a norului de cenușă, precum și numărul semnificativ de persoane care au fost nevoite să aștepte reluarea zborurilor, au relevat potențialul limitat de reacție a statelor și operatorilor privați ai infrastructurii de transport aerian. Mass media din Marea Britanie au acuzat inclusiv birocrăția, care „se opune oricărei forme de improvizație” în încercarea de a limita efectele fenomenului. Identificarea de soluții pe linia ameliorării managementului situațiilor de criză și a limitării consecințelor în cazul producerii de evenimente de amploare este, în prezent, prioritatea activității structurilor responsabile cu securitatea infrastructurii critice de transport („Eurocontrol”, alături de operatorii la nivelul statelor europene), având în vedere posibilitatea repetării fenomenului manifestat în cursul lunii aprilie 2010.

Bill McGuire, expert al Centrului de Cercetare pentru Hazarde Naturale din cadrul Universității din Londra („Aon Benfield UCL Hazard Research Centre”) a avertizat că ultima erupție a vulcanului Eyjafjallajökull a durat mai mult de 12 luni.

De altfel, cu toate că autoritățile de la Reykjavik au comunicat că vulcanul continuă să erupă, eliberând cantități reduse de cenușă, în data de 04 mai 2010 cursele aeriene din și spre Irlanda au fost parțial anulate (în intervalul 07.00 - 13.00) din cauza menținerii, în aer, a unei concentrații de cenușă care depășește nivelul de toleranță acceptat de constructorii de motoare. Similar, spațiul aerian al regiunii Outer Hebrides din Scoția a fost închis, fiind afectate zborurile spre Stornoway, Tiree și Barra. II

Bibliografie

- Raportul, intitulat „In the Crossfire: Critical Infrastructure in the Age of Cyber War” („În bătaia puștii: infrastructura critică în era războiului cibernetic”), a fost comandat de specialiștii IT din cadrul companiei americane specializate în domeniul securității informatice, McAfee și a fost remis publicității cu ocazia Forumului Economic Mondial de la Davos, organizat în Elveția, în intervalul 27.01-30.01.2010.
- www.jfcom.mil
- www.nytimes.com/2010/04/01/world/europe/01dagestan.html?fta=y
- <http://english.pravda.ru/hotspots/terror/4778-0>
- www.revista22.ro/atentate-teroriste-lovesc-metroul-din-moscova-7887.html
- www.ziare.com/articole/atentate+teroriste+moscova
- www.realitatea.net/marina-regala-ii-va-aduce-acasa-pe-britanicii-blocati-in-franta_709621.html
- <http://news.bbc.co.uk/2/hi/8621407.stm>

Reportaj

Oana Magdalena Ciobanu

În perioada 13 - 15 aprilie 2010, a avut loc expoziția internațională Black Sea Defense and Aerospace (BSDA 2010), organizată de compania „TNT Productions România”, cu susținerea Ambasadei SUA la București, în colaborare cu Ministerul Apărării Naționale, Ministerul Economiei, Comerțului și Mediului de Afaceri, Ministerul Administrației și Internelor, Ministerul Transporturilor și Infrastructurii, precum și cu sprijinul oficial al Serviciului Român de Informații.

Expoziția a creat premisele unei mai bune cunoașteri a misiunilor/atribuțiilor Serviciului Român de Informații, a preocupărilor în zona cercetării-dezvoltării și a expertizei specializate pe componenta producției de aparatură și tehnică specifică activității de intelligence, realizate în cadrul Institutului pentru Tehnologii Avansate, precum și a cercetărilor și studiilor de securitate realizate de Centrul Surse Deschise și Academia Națională de Informații „Mihai Viteazul”.

În ziua alocată de către organizatori Serviciului Român de Informații, a avut loc un exercițiu al structurilor de intervenție antiteroristă/contrateroristă pirotehnică din cadrul Brigăzii Antiteroriste.

Scenariul exercițiului a pornit de la semnalarea existenței, în interiorul unui obiectiv, a două colete suspecte de a conține dispozitiv exploziv improvizat. Aceasta a determinat deplasarea, pentru asigurarea perimetrului de siguranță, a unei echipaj de intervenție contrateroristă și a specialiștilor pirotehniști.

Cei care au urmărit evenimentul au putut observa dispunerea echipei pirotehnice, în funcție de topografia locului, stabilirea strategiilor de intervenție, bazate pe informațiile puse la dispoziție de reprezentanții obiectivului, modalitățile de determinare de la distanță a nivelului de radiații emis de coletul suspect, îmbarcarea acestuia, pentru neutralizare prin disrupere, în container-ul sferic anti-bombă.

În acest context, au mai fost prezentate caracteristici ale costumului greu de protecție balistică al operatorului pirotehnic, ale tehnicii și aparaturii specifice acestei activități, precum și modalitățile de analizare a zonei, după neutralizarea coletelor suspecte, în vederea îndepărtării oricărui pericol posibil, atât pentru specialiști, cât și pentru obiectiv. **I**

Fotografiile au fost realizate de Marius Săndulache, Mădălin Huiban și Adrian Stoica

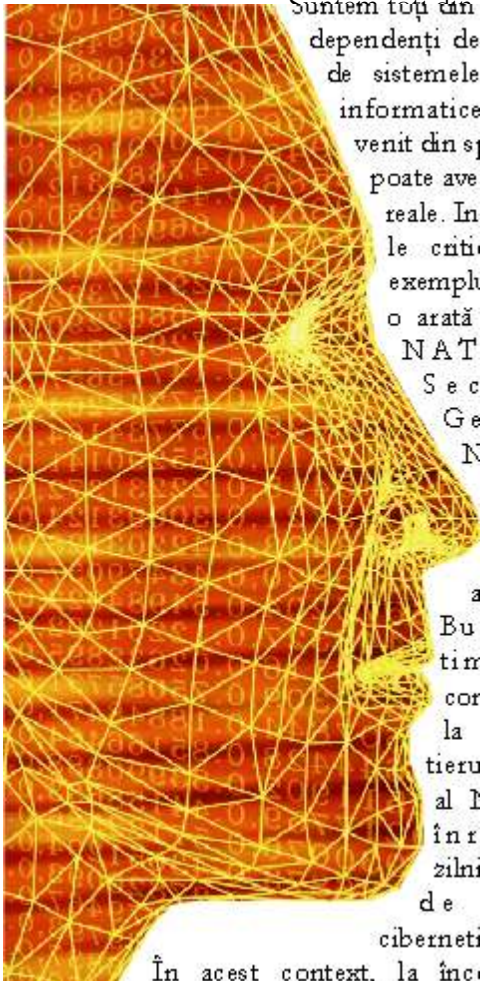
AMENINȚAREA , CIBERNETICĂ

| Cristian Jordan

Astăzi, când riscul apariției unui conflict major în Europa tinde, matematic vorbind, spre zero, ca urmare a creării premiselor necesare instalării și respectării criteriilor democrației în aproape spațiile geo-politice ale continentului, totuși, entitățile statale trebuie să-și stabilească noi strategii de protejare a cetățenilor, bazate pe calculul probabilității de apariție unor riscuri și amenințări noi.

Evoluția mediului de securitate este caracterizat printre altele, de delimitări neclare, manifestate chiar la nivel legislativ internațional, între vulnerabilități, amenințări, riscuri și infracțiuni, granița acestora fiind volatilă și difuză, cu un grad ridicat de interconectare și interdependență.

Atac virtual -consecințe reale

Suntem toți din ce în ce mai dependenți de tehnologie, de sistemele și rețelele informatice. Un atac venit din spațiul virtual poate avea consecințe reale. Infrastructurile critice sunt un exemplu, după cum o arată și Raportul NATO 2020. Secretarul General al NATO, Anders Fogh Rasmussen, anunța la București, în timpul unei conferințe, că, la nivelul cartierului general al NATO sunt înregistrate zilnic peste 100 de atacuri cibernetice.

În acest context, la începutul lunii ianuarie 2010, cei mai importanți comandanți de la Pentagon s-au adunat pentru a simula modalitatea de răspuns la un atac cibernetic

complex, care ar avea ca obiectiv paralizarea rețelei energetice a Statelor Unite, a sistemelor de comunicații sau a celor financiare.

Rezultatele au fost descurajante. Dușmanul a avut toate avantajele: invizibilitate, anonim și imprevizibilitate. Nimeni nu a putut identifica țara din care a fost lansat atacul astfel încât nu a existat nicio modalitate de a contracara alte atacuri prin intermediul amenințărilor cu represalii. Mai mult, comandanții militari au susținut că le lipsea autoritatea legală necesară pentru a riposta - mai ales din cauza faptului că nu s-a cunoscut cu exactitate dacă atacul a reprezentat un act de vandalism, o încercare de furt comercial sau un efort sponsorizat de un stat având ca obiectiv paralizarea Statelor Unite, posibil pas premergător unui război convențional. Dincolo de dubii este creșterea numărului atacurilor reale: de la 500.000 în 2005 la 60.000.000 în 2009. Până acum, mișcarea fondată de Osama Ben Laden a preferat atentatele clasice, dar este foarte posibil ca, în curând, să organizeze sau să revendice o ofensivă cibernetică care ar putea cauza maximum de pagube cu minim de resurse.

Astfel, în februarie 2010, fostul director al Comunității Naționale de Informații din Statele Unite, Michael McConnell, declara în fața Comisiei pentru Comerț, Știință și Transporturi din cadrul Senatului american, că SUA nu este pregătită pentru a face față unui atac important la adresa rețelelor sale de calculatoare, lansat de un alt stat. De cealaltă parte a Atlanticului, Noul Centru de Operațiuni pentru Securitate Cibernetică al Government Communications Headquarters din Marea Britanie a realizat o previziune, în cadrul unui document pregătit pentru Guvern, în care se precizează că dependența tot mai mare față de Internet, în ceea ce privește furnizarea de servicii publice, 'va atinge în curând un punct fără întoarcere', însemnând că 'orice întrerupere a accesului la rețea devine inadmisibilă și va avea efecte serioase asupra economiei și stării de bine a populației.

Concluziile Grupului de Experți pentru elaborarea Noului Concept Strategic NATO condus de Madeleine Albright, fost secretar de stat american, arată că pregătirea pentru eventualitatea unui atac informatic are importanță strategică pentru NATO.

Directorul Serviciului Român de Informații, George Cristian Maior, sublinia recent, importanța conceptului de prevenire și imperativul stabilirii unui set de standarde, unanim acceptate, în privința apărării cibernetice, datorită interconexiunii sistemelor de infrastructură statală. În țara noastră, începând cu anul 2009, funcționează Centrul Național de Răspuns la Incidente Informatice (CERT-RO), structură aflată în subordinea și directă coordonare a Ministerului Comunicațiilor și Tehnologiei Informației, proiectat ca subunitate în cadrul Institutului Național de Cercetare Dezvoltare în Informatica ICI București. Obiectivele sale sunt crearea unui centru de excelență în domeniul securității informațiilor, echipamentelor, rețelelor și sistemelor informatice, transferul de expertiză între specialiști din mediul TIC, dar și realizarea de parteneriate între autorități, în vederea asigurării securității spațiului virtual din România.

Activități derulate de Serviciul Român de Informații pentru securitatea cibernetică

Serviciul Român de Informații face parte dintre autoritățile publice cu atribuții în ceea ce privește protecția infrastructurilor critice, pe palierele ce țin de tehnologia informației și comunicații, pornind de la calitatea SRI de autoritate națională în domeniul CYBERINT, și continuând cu cea de autoritate în domeniile implementării Sistemului Informatic Integrat, combaterea terorismului, protecția informațiilor clasificate. Proiectul CYBERINT este menit să asigure creșterea potențialului de apărare a României împotriva amenințărilor din mediul cibernetic, prin asigurarea capacităților de prevenire, protecție, reacție și management al consecințelor în situația unor atacuri cibernetice.

Parteneriatul public-privat în vederea protecției infrastructurilor informatice și de comunicații critice

Având în vedere responsabilitățile sale în domeniul securității mediului cibernetic, SRI a desfășurat începând cu mijlocul anului 2008, numeroase acțiuni în vederea construirii unui mediu de încredere, prin promovarea cooperării cu parteneri din mediul privat, respectiv operatori de telecomunicații, bănci, companii a căror activitate este dedicată asigurării securității rețelelor de comunicații și a sistemelor informatice sau, cu instituții publice și din mediul academic. Întrucât acțiunile efectuate în acest domeniu de către Serviciu, în plan național, și-au regăsit un corespondent, în plan european, în cadrul programului CIPS Specific Programme for Prevention, Preparedness and Consequence Management of Terrorism and other Security-related Risks, promovat de către Comisia Europeană, SRI având în Ministerul Comunicațiilor și Societății Informaționale un partener activ, a început demersurile conturării unui larg parteneriat public-

privat pentru susținerea unui proiect de interes național, ce ar putea deveni un model de urmat în cadrul UE. Proiectul, intitulat „Studiu privind dezvoltarea unui sistem european integrat de securitate cibernetică, prin implementarea unui demonstrator pilot în rețelele unora din principalii furnizori naționali de servicii Internet”, își propune crearea, cu scop demonstrativ, a unui sistem național de prevenire, identificare și coordonare a apărării în cazul unor atacuri cibernetice, izolate sau masive, la adresa infrastructurilor informatice critice naționale și, în perspectivă, europene.

Demersuri de comunicare publică ale Serviciului Român de Informații pe tema protecției infrastructurilor critice

Direcția Programe de Comunicare din cadrul Serviciului Român de Informații, prin intermediul Centrului de Informare pentru Cultura de Securitate, a inițiat în anul 2009 derularea proiectului de comunicare publică „Protecția infrastructurilor critice”. Obiectivul său principal este informarea cu privire la domeniul infrastructurilor critice și la locul și rolul Serviciului Român de Informații în asigurarea protecției acestora. Temele centrale vizează conceptul și necesitatea realizării protecției infrastructurilor critice, în conformitate cu Directiva Europeană 114/ 2008, respectiv necesitatea inițierii/ lansării unui dialog/ parteneriat cu agenții economici și instituțiile care dețin asemenea infrastructuri sau sunt implicate în dezvoltarea și protecția acestora, la care s-au adăugat elementele explicative ale conexiunii dintre infrastructurile critice și securitatea națională.

Concluzie

Prin urmare, mijloacele cele mai eficiente pentru a face față acestor provocări rezultă a fi coordonarea, concertarea și continuarea eforturilor tuturor statelor democratice, ale organizațiilor internaționale și ale actorilor capabili să sprijine acest demers, societatea civilă fiind un partener esențial, în vederea realizării unui complex de măsuri pentru protejarea obiectivelor vizate și identificarea unor soluții tehnologice capabile să limiteze și contracareze, pe principiul „este nevoie de o rețea pentru a combate o rețea”. ■

Bibliografie

- “Meeting future challenges together”, discurs al Secretarului General al NATO, Anders Fogh Rasmussen, la Universitatea din București, 7 mai 2010.
- International Herald Tribune, 26 ianuarie 2010.
- Laboratoarele Kaspersky, 2010.
- The Guardian, 24 februarie 2010.
- Cu ocazia participării la Conferința internațională „Cyber Security in the context of the New NATO Strategic Concept”, București, 2 iunie 2010.
- Protecția infrastructurilor critice www.sri.ro; Dan Fifoiu, Protecția infrastructurilor critice provocări actuale.
- Promovarea parteneriatului public-privat în vederea protecției infrastructurilor informatice și de comunicații critice, o oportunitate cu reale șanse de succes www.sri.ro

Riscurile la adresa securității naționale care decurg din comportamentul agenților economici

| Valentin Mircea

Membru al Plenului Consiliului Concurenței

După cum remarca Edward Luttwak de la Center for Strategic and International Affairs “oricine pare să fie de acord acum că metodele comerciale înlocuiesc metodele militare cu capitalul disponibil în locul puterii de foc, inovația civilă în locul progreselor tehnicii militare și penetrarea piețelor în locul garnizoanelor și bazelor militare”.

Riscurile care derivă din activitățile economice au intrat de mai multă vreme în atenția persoanelor însărcinate cu elaborarea și punerea în aplicare a strategiilor de securitate națională, acestea fiind încadrate în categoria riscurilor non-militare și asimetrice.

Astfel, dimensiunea economică se regăsește în Strategia Națională de Securitate a României (“SNSR”), aprobată în 2007. În cadrul SNSR, economia competitivă și performantă este definită ca fiind un pilon al securității naționale. De asemenea, Strategia Națională de Apărare (“SNA”) prevede că unul dintre obiectivele naționale de securitate este “dezvoltarea unei economii competitive, durabile și inclusive, în conformitate cu Strategia Europa 2020 a UE”.

Competitivitatea și performanța economică influențează gradul de securitate națională atât direct (atunci când este vorba, de exemplu de activități economice legate de industria de apărare sau de infrastructura de interes strategic transporturi, energie etc.) cât și indirect (activitățile conexe sectoarelor de interes strategic sau care pot afecta cetățenii și, prin aceasta, pot genera nemulțumiri sociale).

Conform prevederilor din SNA, sectoarele economice de interes pentru infrastructura de apărare includ, pe lângă industria de apărare propriu-zisă, și “unitățile economice și capacitățile de producție necesare asigurării securității energetice, cibernetice sau a INTELLIGENCE

protecției infrastructurilor critice”. La prima vedere, activitățile cum ar fi controlul concentrărilor economice între agenții economici sau combaterea comportamentelor anticoncurențiale carteluri sau abuzuri ale societăților aflate în poziție dominantă pe piețele pe care activează au prea puțin de-a face cu riscurile pentru securitatea națională. Realitatea ne arată însă că activitățile de control prealabil sau de sancționare din partea autorităților cu competențe în domeniu (în principal Consiliul Concurenței) sunt în măsură să elimine sau să atenueze vulnerabilități pentru diverse component ale securității naționale, după cum voi arăta în continuare.

Riscuri specifice ce decurg din puterea de piață sau comportamentul agenților economici. Pentru a determina amploarea și importanța unor astfel de riscuri este necesar să menționăm câteva aspecte:

A. Într-o societate bazată pe principiile economiei de piață actorii jocului economic și evoluția acestora pot influența în mod direct elemente esențiale ale securității naționale, cum sunt securitatea energetică, infrastructura de transport și aprovizionarea cu resurse

vitale. Multe dintre aceste activități sunt asigurate de agenți economici privați și, în acest mod, devine de relevanță/relevant pentru securitatea națională cine exercită controlul asupra agenților economici respectivi, mai ales dacă proprietarii sunt din zone geografice considerate drept instabile și surse de insecuritate. Este, de asemenea, relevant dacă agenții economici din sectoarele strategice sunt implicați în înțelegeri de tip cartel, care vizează fixarea unor prețuri mai mari sau trucarea unor licitații. În astfel de cazuri, efectele produse nu sunt doar propriu-zis economice ci și, prin specificul “clientului”, acestea pot afecta capacitatea statului de a beneficia de cele mai bune furnituri la prețurile corecte.

Dacă în cazul unor agenți economici care lucrează direct cu instituții publice riscurile sunt mai ușor de anticipat și pot fi luate măsuri de contracarare, gestionarea riscurilor este mai greu de efectuat în cazul unor activități economice cu efect indirect asupra securității naționale. Un astfel de exemplu este cel privind sectorul energiei, dar putem să ne raportăm în egală măsură la industria producătoare de pâine, aliment de bază pentru populație sau la industria extractivă. Astfel, un grad ridicat de concentrare a piețelor în astfel de domenii potențează riscurile care rezultă din disfuncționalități economice (de exemplu, insolvență) iar consecințele acestora se pot repercuta și asupra unor aspecte ale securității naționale “coloșii cu picioare de lut”.

B. Aspectele menționate mai sus devin chiar mai complexe în contextul globalizării și al deschiderii piețelor. După cum este prevăzut și în SNSR, globalizarea este principalul fenomen care influențează mediul de securitate, atât în ceea ce privește oportunitățile cât și amenințările. Astfel, dacă logica economică și posibilitățile oferite de globalizare pot determina un agent economic care pune la dispoziție un produs important să mute sursa de furnizare într-o altă țară, interesul de securitate națională poate fi acela de a asigura certitudinea și continuitatea furnizării, în orice condiții. În astfel de situații, libertatea economică și imperatiile de securitate națională pot să nu se afle în concordanță.

Într-o societate democratică cum este România vulnerabilitățile menționate anterior trebuie gestionate prin mijloace care să nu înfrângă principiul libertății economice. Măsurile cele mai eficiente sunt acelea care promovează diversitatea agenților economici, elimină sau reduc la minim barierele de intrare pe piață și încurajează inovația și progresul tehnologic. În contextul prevederilor din cadrul SNSR, conform cărora asigurarea securității interne este complexă și interdependentă și că aceasta necesită participarea unui mare număr de instituții și agenții publice, gestionarea vulnerabilităților economice din perspectiva concurenței este responsabilitatea Guvernului, a agențiilor de reglementare a diverselor sectoare economice și a Consiliului Concurenței.

Este important de notat, în acest cadru că acțiunea preventivă este esențială sub aspectul eliminării sau reducerii impactului vulnerabilităților asupra infrastructurii economice. Astfel, cum voi arăta în continuare, există state care includ preocupările de securitate națională în procesul de autorizare a schimbării controlului asupra unor agenți economici sau active controlul concentrărilor economice.

Experiența americană și a altor țări

Ilustrarea vulnerabilităților care țin de activitatea agenților economici și neutralizarea acestora este exemplificată cel mai bine de experiența în acest domeniu a Statelor Unite ale Americii care este, în același timp, țara în care legislația de tip antitrust, inclusiv controlul concentrărilor economice, își are originea.

În Statele Unite ale Americii achizițiile sau fuziunile unor societăți sau active care au implicații de securitate națională, cum sunt cele din domeniul energiei sau al infrastructurii critice și înaltei tehnologii, prin tranzacții încheiate cu societăți sau guverne străine sunt supuse controlului prealabil al unui comitet inter-guvernamental (Committee on Foreign Investment in the United States CFIUS) care poate propune Președintelui SUA să respingă o anumită tranzacție, considerată de risc pentru securitatea națională. Acest control este exercitat în baza unui amendament din 1988 “Exon-Florio Amendment” la Defense Production Act 1950 și se adaugă celui exercitat de către autoritățile de concurență Ministerul Comerțului și Departamentul de Justiție care privește exclusiv considerente economice ce țin de creșterea puterii de piață ca o consecință a tranzacției.

Exon-Florio Amendment și celelalte prevederi legale aplicabile controlului fuziunilor și achizițiilor pe considerente de securitate națională dau o interpretare largă acestui concept, astfel încât tranzacțiile supuse analizei cuprind atât industria de apărare cât și energia, transporturile și resursele naturale.

Nu mai departe de luna decembrie 2009, China a retras o ofertă de preluare a unei mine de aur din Nevada având în vedere că CFIUS formulase o recomandare către Președintele Barack Obama de a bloca această tranzacție.

Printre motivele cele mai des invocate de către CFIUS în respingerea unor fuziuni și achiziții de către societăți străine a unor companii americane se află:

- accesul la date confidențiale ale industriei de apărare sau chiar al populației (în cazul achizițiilor în sectorul telecomunicațiilor),
- limitarea furnizării de produse esențiale sau tehnologie de vârf către guvernul american,
- transferul de tehnologie în străinătate și sporirea capacității militare a unor state care au interese contrare celor ale SUA,
- pierderea de către SUA a supremației tehnologice în anumite domenii.

Toate aceste riscuri sunt analizate în contextul specific al fiecărei piețe, iar obiectiile sunt mai puternice în cazul sectoarelor economice caracterizate de un grad ridicat de concentrare și în care produsele alternative nu pot fi obținute decât cu costuri mari și după perioade mari de timp.

În contextul cadrului larg de analiză de care dispune administrația americană, se poate considera că prevederile menționate mai înainte ar crea un teren fertil pentru manifestarea protecționismului economic, în fața încercărilor de preluare a unor companii americane de către societăți străine. Practica a demonstrat însă contrariul, exemplul cel mai bun fiind acela al preluării indirecte, în anul 2006, a administrării a 22 de porturi americane de către operatorul Dubai Ports World din Emiratele Arabe Unite. Cu toate că această preluare a fost contestată virulent de către o parte a opiniei publice americane și în cadrul Congresului American, Președintele SUA a decis să nu se opună tranzacției.

Statele Unite ale Americii nu sunt singurul stat care evaluează riscurile la adresa securității sale naționale în aprobarea concentrărilor economice. Prevederi similare există și în Canada și, mai nou, în China.

Astfel, în Canada, guvernul federal poate respinge tranzacțiile care comportă riscuri la adresa securității naționale. În China, fuziunile și achizițiile care implică societăți chineze și străine sunt supuse analizei unui comitet inter-ministerial din perspectiva riscurilor pentru securitatea națională a acestei țări. Prin aceste prevederi China urmărește să protejeze industriile sensibile, dar și marile societăți așa-numiții “campioni naționali”.

Situația în Uniunea Europeană și în România

Chiar dacă în mai multe țări ale Uniunii Europene guvernele au intervenit pentru a respinge preluarea unor firme considerate de interes strategic de către achizitori din alte țări, nu există prevederi de genul celor care funcționează în Statele Unite ale Americii. Intervențiile respective au avut la bază mai degrabă atitudini protecționiste, de naționalism economic ale unor state europene.

Prevederile din tratatele constitutive ale Uniunii Europene menite să ducă la crearea și consolidarea pieței interne interzic de altfel, de principiu, astfel de blocări ale tranzacțiilor pe considerente pur naționale. Blocarea tranzacțiilor ar putea avea însă loc atunci când achizitorul provine dintr-o țară care nu este membră a Uniunii Europene.

România, ca țară membră, se supune și ea regimului INTELLIGENCE

menționat anterior. În legislația românească nu există însă prevederi care să permită analizarea preluării unei societăți comerciale pe considerente care țin de securitatea națională, ci doar, exclusiv, pe considerente economice. Actualul cadru de reglementare și competențele de care dispune autoritatea de concurență din România sunt totuși suficiente pentru a reduce vulnerabilitățile la adresa securității naționale care pot decurge din comportamentele agenților economici.

Concluzie

Astfel, după cum am menționat în deschidere, considerentele expuse mai sus nu fac decât să propună o analiză mai atentă a aspectelor privind competitivitatea, concurența și rolul acestora în așezarea securității naționale pe baze solide.

Riscurile și vulnerabilitățile de natură economică sunt considerate aspecte mai difuze și de aceea impactul lor este mai greu de evaluat. Faptul că activitățile economice sunt suportul infrastructurii de securitate face însă această analiză mai mult decât necesară. Pe de altă parte, creșterea activității economice și globalizarea piețelor și a marilor corporații face ca amenințările de ordin economic să devină mult mai directe. În acest context, noțiunea de “războaie economice” nu mai poate fi privită ca o figură de stil, iar strategiile de securitate națională trebuie să aibă în vedere măsuri care să asigure 1) viabilitatea economică, 2) competitivitatea și 3) progresul tehnologic. Iar libera concurența este și va rămâne principalul mecanism pentru a asigura îndeplinirea celor trei deziderate menționate.

Bibliografie

- „From Geopolitics to Geo-Economics” în „The National Interest”, Summer 1990, pag.17 apud Joseph J. Romm, „Defining National Security the nonmilitary aspects”, Council on Foreign Relations Press, New York, 1993, pag.63
- Cazul intervenției guvernului Franței pentru a bloca preluarea societății Suez activă în domeniul energiei - de către societatea italiană Enel sau blocarea de către autoritățile spaniole a preluării distribuitorului național de electricitate Endesa de către societatea germană

ROMÂNIA

I Nicolae Țăran

După cum este cunoscut, existența comunităților statale implică, în mod necesar, următoarele resurse inerente: populație, educație și statusuri ocupaționale sau locuri de muncă. Din acest motiv, evaluarea eficacității strategice a activităților specifice instituțiilor statului, respectiv evaluarea capacității acestor instituții de a satisface cerințe esențiale și de a operaționaliza politici strict necesare, presupune, în ultimă instanță, analiza structurii și a dinamicii următoarelor variabile emergente: populația, învățământul și resursele umane. În acest context general, se pot pune următoarele întrebări: Cum pot fi caracterizate schimbările din ultimele două decenii care au afectat structura populației și a resurselor umane, respectiv calitatea învățământului din țara noastră? În ce măsură sunt responsabile autoritățile politice pentru consecințele acestor schimbări?

În ceea ce privește prima întrebare, este relativ ușor de argumentat că efectele mutațiilor de tip demografic, educațional și ocupațional, care au afectat țara noastră în ultimele două decenii, au fost, în mare măsură, nefavorabile. În primul rând, populația țării noastre a scăzut semnificativ în ultimele două decenii: de la 23,2 milioane de locuitori în 1990 la 21,4 milioane de locuitori în 2009. Acest declin se datorează următorilor factori: migrația externă, scăderea natalității și creșterea mortalității. Astfel, din 1990 și până în 2007 au emigrat, în mod oficial, în străinătate 395.617 de cetățeni români. Evident, dacă la această cifră se adaugă și output-urile migraționale informale (minorii și emigranții de tip easy ryder), rezultă că numărul efectiv al românilor care au plecat în străinătate după 1989 este cu mult mai mare. Potrivit unor surse oficiale de informare, numărul românilor emigrați în străinătate după 1989 este de aproape 2,5 milioane. Pe de altă parte, țara noastră a fost afectată negativ de scăderea dramatică a natalității imediat după 1989. Astfel, dacă rata brută a natalității (raportul dintre numărul celor născuți vii într-un an și numărul total de locuitori din

acel an) a fost în 1989 de 16%, în 1990 valoarea acestui indicator a scăzut la 13,6%, iar în ultimul an a fost de numai 10%. În sfârșit, declinul demografic care a afectat țara noastră în ultimele două decenii a implicat și creșterea dramatică a mortalității. Astfel, în acest context, rata brută a mortalității a crescut, de la 10,6% în 1990 la aproape 12% în anul trecut. Drept urmare, din 1992 și până în prezent, rata brută a mortalității a fost tot timpul mai mare decât rata brută a natalității. În aceste condiții, structura pe vârste a populației țării noastre a fost afectată negativ, în sensul că ponderea românilor cu vârste mai mici de 30 de ani a scăzut de la 46% în anul 1990 la 38% în anul 2007.

În al doilea rând, numeroasele disfuncții de natură culturală, socială, economică și managerială din ultimele două decenii au determinat o depreciere fără precedent a calității învățământului românesc. Pentru a exemplifica această disfuncție, voi prezenta în continuare rezultatele unei inedite cercetări empirice. Astfel, dintr-un număr de 328 de studenți din ultimul an de studiu la Facultatea de Economie și de Administrare a Afacerilor, Universitatea de Vest din Timișoara, care au participat acum câteva săptămâni la examinarea scrisă a competențelor dobândite la disciplina "Managementul inovării produselor și tehnologiilor", doar 64 de studenți au obținut note mai mari de 7, majoritatea studenților (231) au obținut note cuprinse în intervalul 5 - 7, iar ceilalți nu au promovat examenul. Ținând cont că pe parcursul evaluării scrise, studenții au putut utiliza fără nicio restricție cărți, note de curs, conspecte și calculatoare electronice, iar promovarea la limită a examenului presupunea rezolvarea corectă a unei singure probleme dintr-un număr total de șase tipuri de probleme definite, explicate și rezolvate anterior în orele de curs și de seminar (evaluarea fezabilității financiare a proiectelor de inovare, calculul serviciului datoriei în cazul finanțării proiectelor de inovare prin credite bancare, utilizarea metodei drumului critic pentru planificarea termenelor și a

duratelor proiectelor de inovare, utilizarea metodei utilității pentru clasificarea multicriterială a proiectelor de inovare, estimarea fiabilității și a disponibilității noilor produse și tehnologii), rezultatele menționate nu pot fi apreciate drept satisfăcătoare.

Mai mult, din cei 277 de studenți care au încercat să calculeze serviciul datoriei (rambursări și dobânzi) pentru credite bancare, doar 137 de studenți au rezolvat corect acest tip de problemă extrem de simplă, chiar și pentru elevii de liceu. De asemenea, din cei 96 de studenți care au încercat să calculeze valorile succesive ale unei variabile discrete (profitul net) în funcție de o anumită rată anuală de creștere, doar 49 de studenți au reușit să efectueze corect acest calcul elementar. Mai grav, în 57 din cele 328 de lucrări evaluate au fost identificate următoarele tipuri de gafe aritmetice:

$$(1 + 14,5\%) = 15,5$$

$$45,5 * 3,5\% = 159,25$$

În sfârșit, vocabularul utilizat de studenții evaluați a fost extrem de precar, iar erorile de limbaj, foarte frecvente. Ar mai fi de adăugat că studenții care au participat la această examinare scrisă au absolvit licee din județele Arad, Caraș Severin, Dolj, Gorj, Hunedoara, Timiș și Mehedinți, respectiv din Republica Moldova.

În al treilea rând, mutațiile de natură politică, socială și culturală din ultimele două decenii au determinat disfuncții semnificative și în ceea ce privește ponderea și structura populației ocupate din țara noastră. Înainte de orice, trebuie menționat faptul că mutațiile menționate au determinat o scădere accentuată atât a populației ocupate, cât și a numărului de angajați. Astfel, dacă în 1990 populația ocupată din țara noastră totaliza 10,8 milioane de persoane, iar numărul de salariați era de 8,156 milioane, la sfârșitul anului trecut populația ocupată totaliza doar 9,027 milioane de persoane, din care numai 4,368 milioane erau salariați.

Pe de altă parte, numărul de salariați din industrie a scăzut în aceeași perioadă de la 3,846 milioane la 1,278 milioane, în timp ce numărul angajaților din instituțiile de stat a crescut de la 0,988 milioane la 1,262 milioane. În consecință, ponderea salariaților în cadrul populației ocupate a scăzut în aceeași perioadă de la 75,4% la 48,4%, ponderea salariaților din industrie în raport cu numărul total de angajați a scăzut de la 47,1% la 28,9%, în timp ce ponderea angajaților din instituțiile de stat în raport cu numărul total de angajați a crescut

de la 12,1% la 28,9%. În acest context regresiv, ponderea populației ocupate, a numărului total de salariați și a salariaților din instituțiile statului în raport cu totalul populației au atins la sfârșitul anului trecut următoarele niveluri critice: 42,2%, 20,4% și 5,8%. Coroborând aceste praguri critice - care reflectă, pe de o parte, o acută subocupare a forței de muncă și, pe de altă parte, o excesivă birocratizare a instituțiilor statului - cu creșterea semnificativă a numărului de pensionari de la 3,679 milioane în 1990 la 5,676 milioane în prezent, respectiv a numărului de studenți de la 215.226 în 1990 la 907.353 în 2007, rezultă, în mod evident, că procesul de dezvoltare economică, socială și culturală a țării noastre implică riscuri majore pe termen mediu și lung.

În aceste condiții, este evident faptul că mutațiile și șocurile cu care s-a confruntat populația țării noastre în ultimele două decenii au determinat o triplă criză: o criză demografică, o criză a învățământului și o criză a locurilor de muncă. Dar ce anume a determinat această criză multiplă?

În ceea ce privește criza demografică, este evident că scăderea natalității reprezintă, pe de o parte, un efect al reacției tinerilor la politicile pro-natalitate impuse în mod iresponsabil în perioada 1966-1989 și, pe de altă parte, un efect al occidentalizării imprudente a societății noastre. Din aceste motive, scăderea natalității reprezintă și pentru țara noastră un fenomen emergent și extrem de greu de contracarat, mai ales pe termen mediu și scurt.

În cazul crizei învățământului, factorii determinanți care au provocat această criză sunt de natură psihologică, managerială și culturală. În condițiile în care învățământul școlar și universitar nu a beneficiat înainte de 1989 de condiții materiale și financiare adecvate, guvernele de după 1990 au încercat să soluționeze această gravă problemă majorând, în mod constant, alocațiile bugetare pentru învățământ.

În acest context, numărul profesorilor din învățământul preșcolar, școlar și universitar a crescut spectaculos în ultimii ani, astfel că, în prezent, numărul mediu de elevi pentru un profesor este de 5 în învățământul preșcolar și de 13 în învățământul primar, gimnazial și liceal, în timp ce înainte de 1989 acești indicatori aveau valori cuprinse în intervalul 17-20.

În cazul învățământului universitar, această schimbare de paradigmă a fost și mai spectaculoasă. Această amplificare a învățământului superior s-a manifestat pregnant atât în universitățile de stat, cât și în

universitățile private care au apărut în țara noastră după 1990. Din păcate, această creștere a determinat o masificare a învățământului în detrimentul calității procesului de învățământ. Astfel, creșterea în doar câțiva ani a numărului de universități de la 46 la 106, a numărului de profesori din universități de la 13.927 la 31.964 și a numărului de studenți de la 215.353 la 907.353, într-o țară în care nu existau suficiente resurse pentru un asemenea proces exploziv reprezintă, fără îndoială, un proiect incompatibil cu asigurarea unei calități cât de cât corespunzătoare a procesului de învățământ. Următoarele argumente sunt edificatoare în acest sens.

În mod normal, cu cât numărul de studenți sau de elevi care revin unui profesor este mai mic, cu atât șansele de creștere a calității învățământului sunt mai mari. În ce situație se află universitățile românești din acest punct de vedere? În universitățile noastre de stat numărul de studenți pentru un profesor este actualmente de aproape 20, în timp ce în universitățile private valoarea acestui raport este de 77. Spre comparație, în universitățile americane și europene valoarea acestui indicator este cuprinsă în intervalul 15-16. Pe de altă parte, este bine cunoscut faptul că o calitate ridicată a învățământului universitar implică costuri adeseori prohibitive. Din acest punct de vedere, costul studiilor în universitățile românești este neverosimil de mic: doar un euro pentru fiecare student și ora didactică, în timp ce în universitățile occidentale acest indicator are valori cuprinse în intervalul 30-50.

În sfârșit, criza locurilor de muncă cu care românii s-au confruntat în mod continuu după 1989 a fost determinată de următorii factori recurenți: privatizarea ineficientă a fostelor întreprinderi cu capital de stat, competitivitatea scăzută a companiilor românești pe piața internă și pe piețele externe și inadecvarea cronică a sistemului de învățământ la cerințele pieței forței de muncă. În ceea ce privește privatizarea fostelor întreprinderi de stat, este evident faptul că acest proces a fost netransparent, inechitabil și lipsit de eficacitate, în ceea ce privește motivația patronatului de a menține în activitate întreprinderile privatizate. În privința deficitului de competitivitate al companiilor românești, această disfuncție majoră implică următorii factori cauzali: calitatea scăzută a managementului, excesul de reglementări normative și gradul redus de integrare verticală a produselor și tehnologiilor specifice economiei țării noastre. Referitor la inadecvarea cronică a învățământului românesc la cerințele pieței forței de muncă, următorul exemplu este semnificativ: în perioada 1990- 2006 numărul de absolvenți al universităților românești a fost de 1.238.833, în timp ce

oferta medie anuală de pe piața muncii pentru asemenea solicitanți a fost de numai 1.000 locuri de muncă.

Din această perspectivă, cea de a doua întrebare formulată la începutul acestei analize este, în mod evident, retorică. Este evident faptul că declinul demografic, deprecierea calității învățământului și criza locurilor de muncă din țara noastră nu reprezintă fenomene întâmplătoare sau inevitabile, în pofida caracterului pregnant emergent al acestor fenomene. În asemenea situații, întotdeauna se poate face ceva sau se mai poate face ceva. Din acest motiv, implicarea responsabilă și competentă a factorilor de decizie în soluționarea problemelor strategice prezentate anterior reprezintă o necesitate stringentă. Pentru că orice altceva ar acutiza actuala criză.

Implicarea în timp real a instituțiilor statului în soluționarea actualei crize demografice, crizei învățământului și a locurilor de muncă reprezintă, deci, o opțiune strict necesară în actualul context intern și extern. În mod evident, nu există alternative raționale sau etice în raport cu această necesitate, deoarece laissez-faire-ul practicat până acum reprezintă o strategie la fel de periculoasă ca și intervenționismul de tip etatist practicat cu atâta încăpățănare de autoritățile române înainte de 1989, chiar dacă riscurile acestor opțiuni sunt extrem de diferite. În cazul intervenționismului de tip etatist de dinainte de 1989, am văzut ce s-a întâmplat. Pe de altă parte, laissez-faire-ul ar implica, în mod inevitabil, împrumuturi externe exorbitante. Dar există, oare, creditori externi dispuși să piardă asemenea sume doar pentru a asigura supraviețuirea unei „țări triste, pline de umor”? **I**

Bibliografie

1. Institutul Național de Statistică, Anuarul statistic 2008
2. Institutul Național de Statistică, Buletin statistic lunar, 3/2010
3. Institutul Național de Statistică, Comunicat de presă, 7 aprilie 2010
4. Administrația Prezidențială, Raportul Comisiei Prezidențiale Pentru Analiza Riscurilor Sociale și Demografice, 2009.

MISTERUL

| Nicolae Rotaru

Intelligence-ul, dincolo de a fi ceea ce este (materie cenușie!), e și (cât cuprinde!) mister! De vină poate fi și literatura sau filmologia detectivistică, dar și „accesul restricționat” sau „etanșeitatea compartimentată” invocate intra (ori extra) muros!

La urma urmelor, cum trebuie să fie, dacă nu secret, un serviciu (mai mult sau mai puțin) secret? Știu, veți spune că secret nu exclude pe vizibil și că nici nu putem vorbi de totalitatea / unanimitatea inaccesibilității (restului) lumii la ce-face-ce-este-și-ce-se-zice-despre-SRI. De aici se trage și sintagma (legală) „interes public”, care oferă posibilitatea instituției să nu spună tot, dar care, mai abitir, dă șansa celor interesați (presei, bunăoară!) să afle destule.

Nu e (un) secret că și o (bună) parte dintre informațiile culese-prelucrate-stocate-valorificate de profesioniștii SRI provin din „surse deschise”, mai ales din mass-media. Coroborarea, verificarea și con(in)firmarea le pot face (transforma) de interes operativ, devenind astfel (deși de la lume adunate), pentru lume restricționate. Așa-s regulile jocului, așa o cere politica de interese. Toată lumea (democratică) vede în acest modus operandi global un demers protecționist pentru securitatea statului și pentru siguranța cetățenilor, chit că mai sunt voci (tot democratice, la noi sau aiurea!) care ar dori ca praxisul serviciilor secrete să nu (mai) aibă nimic...secret! La noi două sintagme au rămas încă în vogă: „Merg și așa!” și „Datul cu presupusul”. Un soi de lene, cum ar veni (ca să nu zicem lipsă de răspundere) și un fel de manie a grandorii (ca să nu spunem „competența eternă a incompetenților” ori „incompetența veșnicilor competenți” ce-și vâra nasul unde nu le fierbe oala!), aspecte care, alături de fudulie, lăudoroșenie și locvacitate nu ne fac cinste deși sunt vizibile pe blazonul nostru de (etichetați) mereu balcanici. E drept, uneori, orgoliul (al minciunii elevate) e mai puternic decât onestitatea (recunoașterii limitelor), dar paremiologia ne învață să fim cumpătați, respectoși și modești! Ne învață dacă nu suntem (mereu) corigenți! Acei știu-tot (care încep să creadă chiar și ei adevărul propriilor presupuneri și

fantasmagorii) creează, prin aura de mister sau acuza fără suport, suspiciuni și neîncredere, plus alte delictive de imagine asupra unei instituții de primă importanță în articulațiile statalității.

Mi-amintesc cum, eu însumi, în tinerețea cu epoleți, atunci când eram prins că nu cunosc un subiect delicat, dar de interes comun, pus în discuție, recurgeam la eschiva: „Nu pot să spun. Știți unde lucrez!” Furnizor de mister, traficant de suspiciuni!

De aceea revin și conchid: să lăsăm unda de mister profesional atâta câtă e, să nu mai tulburăm apele fabricând subiecte (dacă nu de scandal, măcar de circ, fiindcă epoca de austeritate pe care o traversăm se pretează, iar gradul de credulitate umană este mare!), să nu mai facem conexiuni pe care să le punem pe seama cine știe cărei structuri de tip militar, potențându-le misterul și credulitatea prin sintagme încetățenite printre comunicatorii profesioniști de tipul: „Avem informații venite din / pe surse!” Dacă se poate. Zic și eu, dar tot eu nu mă pot abține să nu plec urechea la diversiuni ori să casc gura pentru a colporta cine știe ce zvon. Apropo: Știu din surse care au ținut să-și păstreze anonimul că la SRI nu vor scădea salariile decât cu 10 la sută și numai la cererea expresă a lucrătorilor, plus că pensiile nu vor fi diminuate, ci sporite cu același procentaj. De asemenea, angajații instituției, mai ales cei din mediul urban și rural, posesori de mașini personale vor avea dreptul la bonuri pentru două plinuri de benzină pe lună (din păcate, nu și pentru motorină!), în timp ce acei care nu dețin limuzine, vor avea dreptul la două excursii gratuite (vară și iarnă) într-o țară europeană la alegere. Condiția pentru toți: să nu știe de glumă și să nu cunoască nici o limbă străină.

S U M M A R Y of the articles

☞ In his article entitled “War and Peace in The Modern Age”, Cristian-Marcel Felea highlights that these two elements define a new kind of consciousness the states have to systemize, whose measuring tool is the economic growth. The current types of war and peace will provide the future historians with a description of our contemporary times.

☞ Ildiko Kun starts from the premise that not paying attention to our ancestors' cultural and historical thesaurus will break, in time, the connection with the inheritance of our previous generations, triggering the irrecoverable loss of the history defining the Romanian nation.

☞ In his article, “Cyber Threat A Reality”, Marius Sticlaru mentions various threats against cyber space users, ranging from identity phishing scams and industrial espionage to attacks paralyzing entire sectors of the critical infrastructure causing inestimable damages to the state, and offers few examples highlighting the importance of cyber security for several critical infrastructure sectors: financial-banking sector, defense industry, health system, energy system.

☞ This summer, the Romanian Intelligence Service has attended the international workshop entitled “Information Security Management and Defense against Cyber Crime”. The Intelligence Magazine editorial staff presents the most significant moments of that workshop.

☞ Ilie Tudor Ciuflea’s article, “European Counter-Terrorism Structures and Bodies”, analyzes the consequences of adopting appropriate measures to eliminate terrorism risk by the European Union's decision-making fora. Thus, relevant European structures adequately equipped and staffed able to ensure the stability of member states at the level of national security, are established.

☞ Elena Dragusin approaches in her article “Female Suicide Bombers” aspects regarding last years' suicide attacks, as well as the factors influencing the decision to become a kamikaze terrorist, offering examples from Turkey, Palestine, Chechnya and Iraq.

☞ The article entitled “Explosive Precursors” tackles the illegal use of chemical substances, explosive precursors and the control of explosive precursors. Its author, Mariana Ion, presents terrorist attacks worldwide, mentioning that the explosives are often as quoted from the Pakistani terrorist training manual “easily available substances anywhere on the market or anywhere across the globe”.

☞ Starting from the question “Where is Osama bin Laden?”, University Lecturer PhD Cristian Barna elaborates, in his paper “Dismantling Al Qaeda Desideratum of World War on Terror”, on the efforts to capture and neutralize the Al Qaeda leader.

S U M M A R Y of the articles

☞ In her article entitled “Indirect Israeli-Palestinian Negotiations. Trust-Building Efforts between Two Irreconcilable Actors Stage of Negotiations in May 2010”, Lidia Balcanu points that an unprecedented event has taken place this May, as far as the Israeli-Palestinian negotiations are concerned: after almost two decades of meetings and talks, the parties will “discuss” without meeting face to face, within an indirect negotiation format.

☞ Mihai Voiculescu reveals us the Islamic universe, the main Islamic religious currents (Sunni, Shia Islam), in his paper entitled “Islam and Its Currents”, compiling a brief history of religious differences triggered by geographical, historical, social and political circumstances, using as starting point an important event in the 17th century Muslim historiography: the Great Discord.

☞ PhD in economics Constantin Ilie Aprodu presents the international fight against terrorism financing, including money laundering, in his article entitled “Overview on Preventing and Countering Terrorism Financing”.

☞ In his article “Al Qaeda Media Machine”, Lucian Agafitei introduces us into the most famous organization world, revealing the complex ways in which group members act in order to draw the attention and promote their messages.

☞ University Lecturer PhD Tiberiu Tanase introduces us in the world of organizations/agencies/intelligence services, presenting general aspects, definitions, organization and structure. In his article, “Intelligence as Organization”, he notices the fact that the intelligence services’ success was triggered by their top leadership's ability to anticipate changes in the security environment and to respond to challenges/changes generated by security vulnerabilities, risks and threats.

☞ Voicu Voineag presents a “Short History of Transport of Classified and Official Correspondence”. The postal service has a long tradition in transmitting information, evolving from its simple forms and methods (messenger-pigeons, animal-drawn vehicles, etc.) to today's forms (road, rail, sea, air transport, etc.).

☞ Boris Nicolof reviews the “Biblical Sources of Intelligence”, approaching the first references - the first undercover name, Joshua, the types of information required, the first safe house used to carry out intelligence operational activities, the principle of source protection and reward, the first surveillance operation, all these elements being found in Bible, more precisely, in the Old Testament.

☞ University Lecturer PhD Tiberiu Tanase presents a short biography of “Colonel Gheorghe Ioan Popescu, Head of The Special Intelligence Service <SOUTH Front>“, highlighting his major activity as head of South Front, during November 1, 1938 - February 15, 1944.

SUMMARY

of the articles

☞ Ionel Nitu brings arguments for the improvement of the “intelligence sharing” process and integrated analyses, in his article, called “Organizing Intelligence Analysis within Euro-Atlantic Intelligence Communities”, presenting two case studies, ODNI - USA (Office of the Director of National Intelligence) and JIC - Great Britain (Joint Intelligence Committee).

☞ In his article called “Biological Threats and Globalization”, Oana Magdalena Ciobanu approaches several issues of interest on the respective topic: trends regarding “the new biological threats”, the EU initiatives in the fields of health, bio-security, the European pandemic preparedness level, also mentioning the Severe Acute Respiratory Syndrome (SARS) and the classical swine pest.

☞ The second part of the “21 Intelligence” article, signed by Marius Sebe, details the author's perspective on intelligence, comprehensively approaching issues linked to intelligence and information technology, the planning and directing, collecting, processing, analyzing and producing, as well as reporting and disseminating stages, highlighting that a 20th century intelligence process can no longer be applied in the 21st century.

☞ Marius Stanusel and Mariana Nicolau, in their article, entitled “Traditional Cross-border Criminal Organizations Mafia, Yakuza and Triads”, approach transnational organized crime, defining Mafia, Yakuza or Boryokudan and Chinese Triads - traditional crime organizations and manifestations with a long history.

☞ The article “Informational Aggressions amid the International War” offers a case study: Israel versus Palestine. The author, Adrian Neculai Munteanu, starts from the premise that the most representative form of informational warfare is media war and describes the informational aggressions used during the Israeli-Palestinian war, mentioning the media war in Gaza and the fact that Israel and Hamas are fighting via YouTube.

☞ Sorin-Cristian Pruna proposes an “Intelligence Organizational Model”, addressing issues related to intelligence structures, staff, operators, decision-makers, advisers and the dynamics of the intelligence activity at different stages.

☞ Marius Antonio Rebegea wants to reach “Intelligence Excellence from the Neurolinguistic Programming Perspective”, which generally means psycho-neurological programming of a person through words.

☞ Flaviu Predescu, Intelligence Editor-in-Chief, talks with Ph.D. Professor Dorin N. Uritescu, a “Magna cum Laude” Ph.D. philologist - University of Bucharest and a graduate from the “Alexandru Ioan Cuza” Faculty of Philosophy in Iasi. Dorin N. Uritescu published many dictionaries and over 200 linguistics articles and studies. Professor Uritescu approaches the power of words and their meanings, the Romanian language evolution, sharing with us some of his experience.

S U M M A R Y of the articles

☞ Ella Magdalena Ciuperca analyzes several social identity guidelines specific to the European community, in her essay “Emergence of European Identity between Pragmatism and Utopia”.

☞ Octavian Raducan approaches aspects linked to internal security of organizations, defining “Operational Security” (OPSEC) and presenting OPSEC implementation stages.

☞ Dan Marcel Barbut considers the European Union the driving force of the world energy liberalization, offering us a potential scenario – the narrow line between liberalization and dependence, in his article “Liberalizing EU Energy Sector. Side Effects?”

☞ Simona Elena Enescu talks about “Radicalization – A Developing Threat” as an effect of globalization, a phenomenon that emerged after 9/11.

☞ Catalin Alexandru Briceag and Lucian Mihail Dumitrache offers terms and definitions related to critical infrastructures, stressing the importance of their protection, in the article called “Critical Infrastructures – Security Causes and Consequences in the Critical Infrastructure Identification and Protection Process”.

☞ Dan Fifoiu provides examples of “Attacks and Threats against Critical Infrastructure Security” through cyber attacks (Conficker worm, Ghost Net – cyber attack against the computer networks of several government institutions and banks), terrorist attacks (Moscow underground bombings) and natural phenomena (eruption of the Eyjafjallajökull Volcano in Iceland).

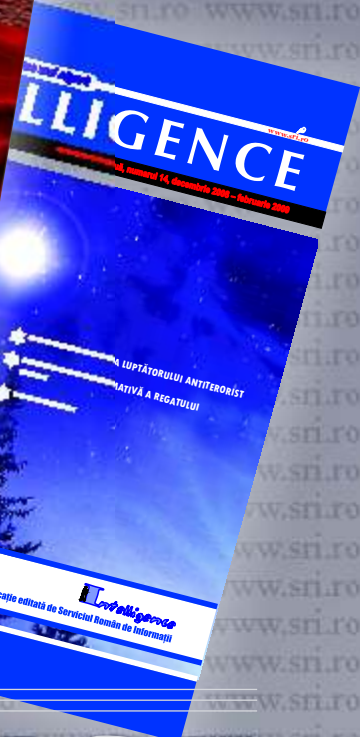
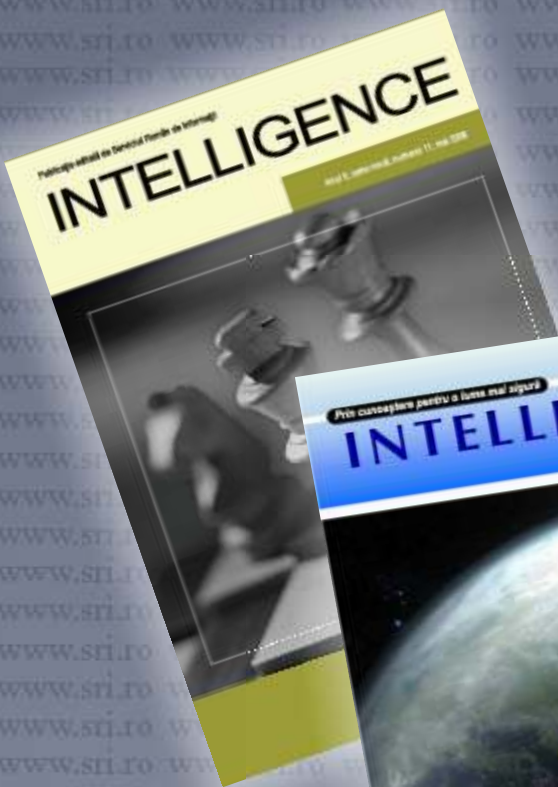
☞ Oana Magdalena Ciobanu reports on the April 13-15, 2010 “Black Sea Defense Aerospace” international exhibition, presenting the scenario of the Antiterrorist Brigade exercise.

☞ Approaching “Current Challenges: Cyber Attack Threat”, Cristian Iordan highlights the Romanian Intelligence Service's cybersecurity efforts.

☞ Mircea Valentin, a member of the Competition Council’s Plenary, debates issues related to “National Security Risks Triggered by Behavior of Economic Agents”, labeled as non-military and asymmetric risks.

☞ Nicolae Taran approaches at length critical issues for “Romania”, namely the demographic, education and employment crisis.

☞ Continuing a series of articles published in Intelligence, Professor Nicolae Rotaru reveals the “Mystery” of secret services.

INTELLIGENCE

PUBLICAȚIE EDITATĂ DE SERVICIUL ROMÂN DE INFORMAȚII

Publicație a Serviciului Român de Informații
București, Bd. Libertății 14D
Tel. 021.410.60.60 Fax 021.410.25.45
E-mail: presa@sri.ro, www.sri.ro
Articolele pot fi reproduse doar cu permisiunea editorului.
ISSN 1844 – 7244

TELVERDE

0800.800.100